

Број: 23-13-1-1015-2 /19
Сарајево, 29.3.2019. године

PRIMLJENO.	6.1-06-2019	Broj priloga
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj
01	16-7	699/19

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине
Представнички дом
Колегиј

Предмет: Годишњи извјештај Централне банке Босне и Херцеговине за 2018. годину

Поштовани,

У складу с одредбама члана 64. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине, Централна банка Босне и Херцеговине дужна је да након завршетка своје финансијске године Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине поднесе:

- Финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2018. године, овјерене од стране спољних ревизора ЦББиХ, Grant Thornton д.о.о. Бања Лука, Grant Thornton д.о.о. Скопје и Grant Thornton с.п.к. Тирана, и
- Годишњи извјештај ЦББиХ за 2018. годину, који обухвата пословање ЦББиХ током 2018. године, као и извјештај о стању привреде током протекле године.

Централна банка Босне и Херцеговине је у 2018. години успјешно водила монетарну политику и одржавала монетарну стабилност Босне и Херцеговине у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине и доприносила финансијској стабилности у БиХ.

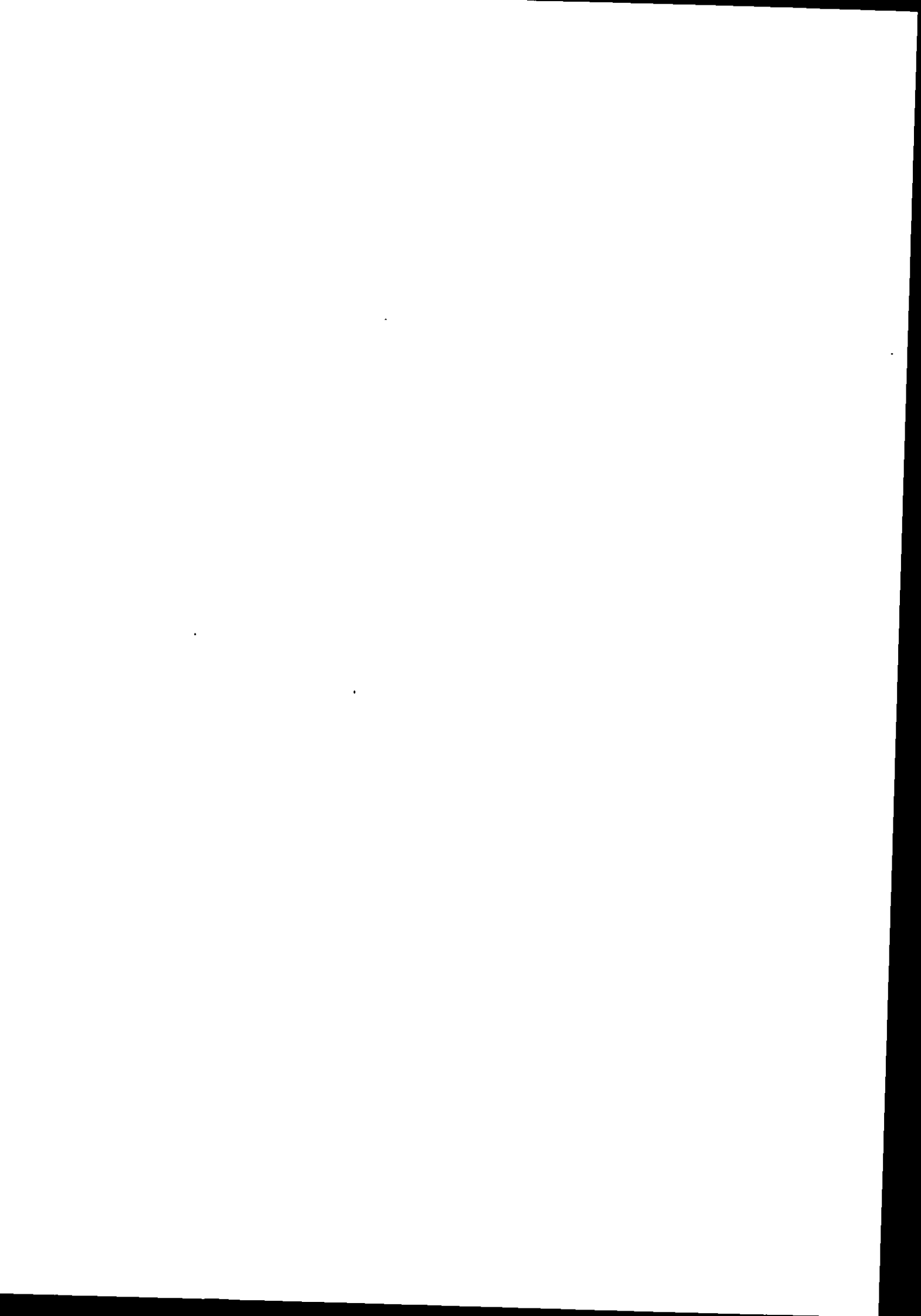
Овим путем желимо скренути пажњу на чињеницу да су и даље присутни неизвјесни и неповољни тржишни трендови на финансијском тржишту еврозоне, који се огледају у негативним или ниским приносима на државне обвезнице и изразито негативним каматним стопама на депозите, који су заједно са законским оквиром улагања девизних резерви ЦББиХ неминовно утицали на процес управљања девизним резервама у 2018. години, а тиме и на финансијски резултат.

Истовремено вас извјештавамо да је Централна банка Босне и Херцеговине, иако изложена изузетно неповољним тржишним условима, у 2018. години забиљежила позитивне резултате пословања, са оствареном добити од 8,43 милиона КМ.

Централна банка Босне и Херцеговине, као институција чији су основни циљеви и задаци да постигне и одржи стабилност домаће валуте по моделу валутног одбора, наставиће политику инвестирања девизних резерви у којој су дугорочна стабилност, сигурност портфеља и монетарна стабилност приоритети.

С поштовањем,

Гувернер
др Сенад Софтић

Senad Softić
Guverner

Број: 123-431-1015-2 /19
Сарајево, 29.3.2019. године

PRIMLJENO: 01-04-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02	16-1	699	19

Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине
Дом народа БиХ
Колегиј

Предмет: Годишњи извјештај Централне банке Босне и Херцеговине за 2018. годину

Поштовани,

У складу с одредбама члана 64. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине, Централна банка Босне и Херцеговине дужна је да након завршетка своје финансијске године Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине поднесе:

- Финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2018. године, овјерене од стране спољних ревизора ЦББиХ, Grant Thornton д.о.о. Бања Лука, Grant Thornton д.о.о. Скопје и Grant Thornton с.п.к. Тирана, и
- Годишњи извјештај ЦББиХ за 2018. годину, који обухвата пословање ЦББиХ током 2018. године, као и извјештај о стању привреде током протекле године.

Централна банка Босне и Херцеговине је у 2018. години успјешно водила монетарну политику и одржавала монетарну стабилност Босне и Херцеговине у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине и доприносила финансијској стабилности у БиХ.

Овим путем желимо скренути пажњу на чињеницу да су и даље присутни неизвјесни и неповољни тржишни трендови на финансијском тржишту еврозоне, који се огледају у негативним или ниским приносима на државне обвезнице и изразито негативним каматним стопама на депозите, који су заједно са законским оквиром улагања девизних резерви ЦББиХ неминовно утицали на процес управљања девизним резервама у 2018. години, а тиме и на финансијски резултат.

Истовремено вас извјештавамо да је Централна банка Босне и Херцеговине, иако изложена изузетно неповољним тржишним условима, у 2018. години забиљежила позитивне резултате пословања, са оствареном добити од 8,43 милиона КМ.

Централна банка Босне и Херцеговине, као институција чији су основни циљеви и задаци да постигне и одржи стабилност домаће валуте по моделу валутног одбора, наставиће политику инвестирања девизних резерви у којој су дугорочна стабилност, сигурност портфеља и монетарна стабилност приоритети.

С поштовањем,

Гувернер
др Сенад Софтић

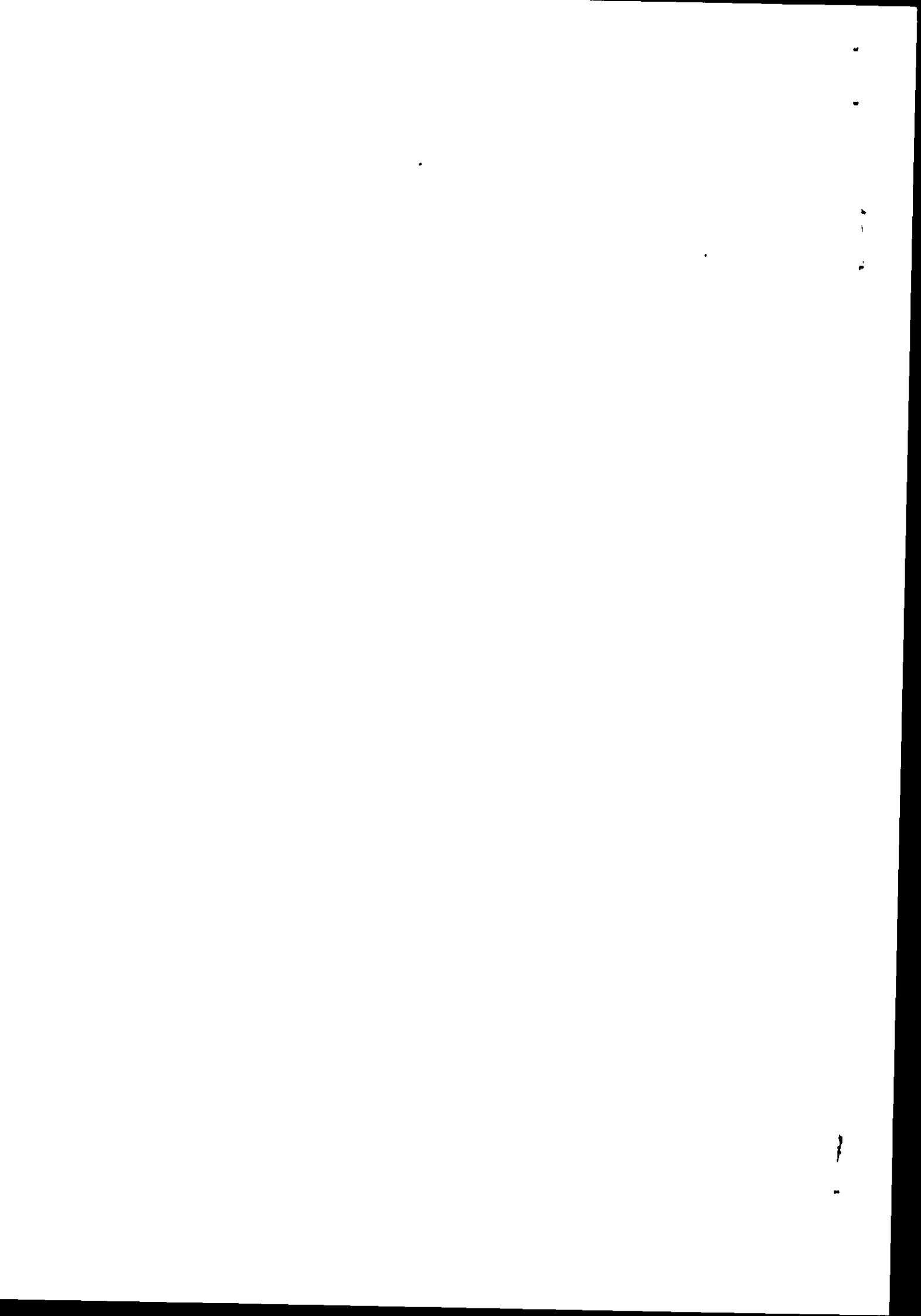

Централна банка Босне и Херцеговине

**Годишњи извјештај Централне банке БиХ
за 2018. годину**

Сарајево, март 2019. године

Уводна ријеч гувернера

Поштовани,

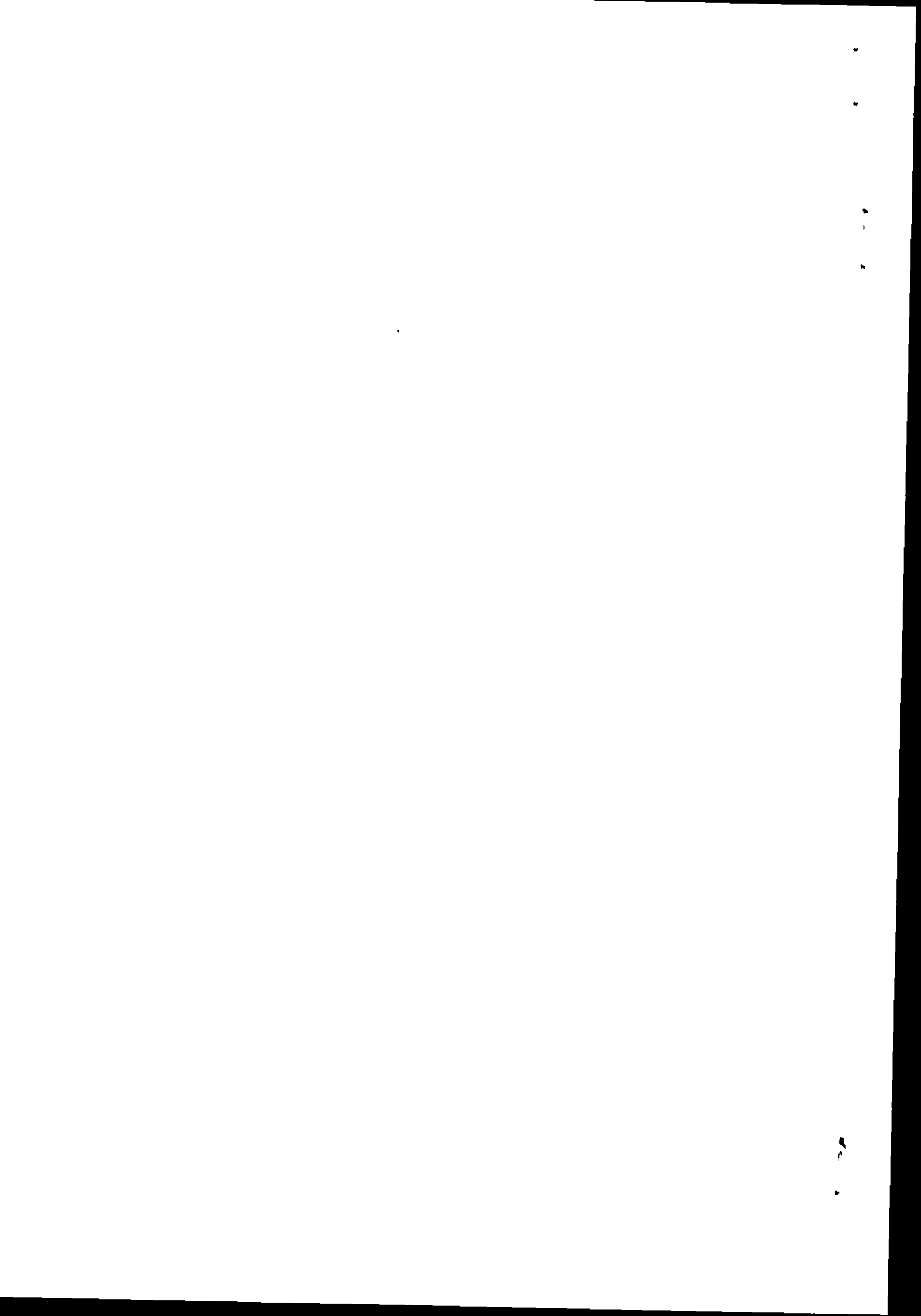
У складу с чланом 64. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине („Службени лист Босне и Херцеговине“, број 1/97), прописана је обавеза Централне банке Босне и Херцеговине да, у року од три мјесеца након завршетка финансијске године, поднесе Парламентарној скупштини БиХ следеће документе:

- Извјештај о стању привреде,
- Извјештај о пословању током године и
- Финансијске извјештаје овјерене од стране спољног ревизора.

Годишњи извјештај ЦББиХ, који садржи поменуте извјештаје за 2018. годину, усвојен је на сједници Управног одбора ЦББиХ одржаној 27. марта 2019. године.

Банка је континуирано испуњавала своје Законом дефинисане задатке, као и активности на испуњавању задатака дефинисаних Стратешким планом. Доследно примјењујући задани модел монетарне политике – валутни одбор – ЦББиХ је одржала стабилност домаће валуте, чиме је дат допринос финансијској стабилности. Девизним резервама се управљало на принципима сигурности и профитабилности, у складу с одговарајућим законом и интерним актима. Током године се континуирано радило на одржавању и побољшању квалитета готовине у оптицају, уз правовремено снабдијевање комерцијалних банака. Осим тога, банка је успјешно извршила своје задатке које има као фискални агент државе. Правовремено и квалитетно смо сарађивали са свим релевантним домаћим и међународним финансијским и другим институцијама. На пољу финансијске стабилности, наставило се с континуираним праћењем системских ризика и активном сарадњом са свим институционалним актерима.

Током године, настављено је даље имплементирање пројеката с циљем унапређења пословања институције. Завршена је доградња јединственог регистра рачуна пословних субјеката у Босни и Херцеговини, а током цијеле године провођене су активности у циљу унапређења различитих поља пословања ЦББиХ. На пољу статистике урађен је низ активности који је резултирао повећањем обима објављених података у појединим категоријама, као и прилагођавање методологија у складу с међународним

стандардима. Поред тога, ЦББиХ је била носилац активности на изради NSDP web странице (*National Summary Data Page*) за унапријеђену дисеминацију статистичких података о Босни и Херцеговини.

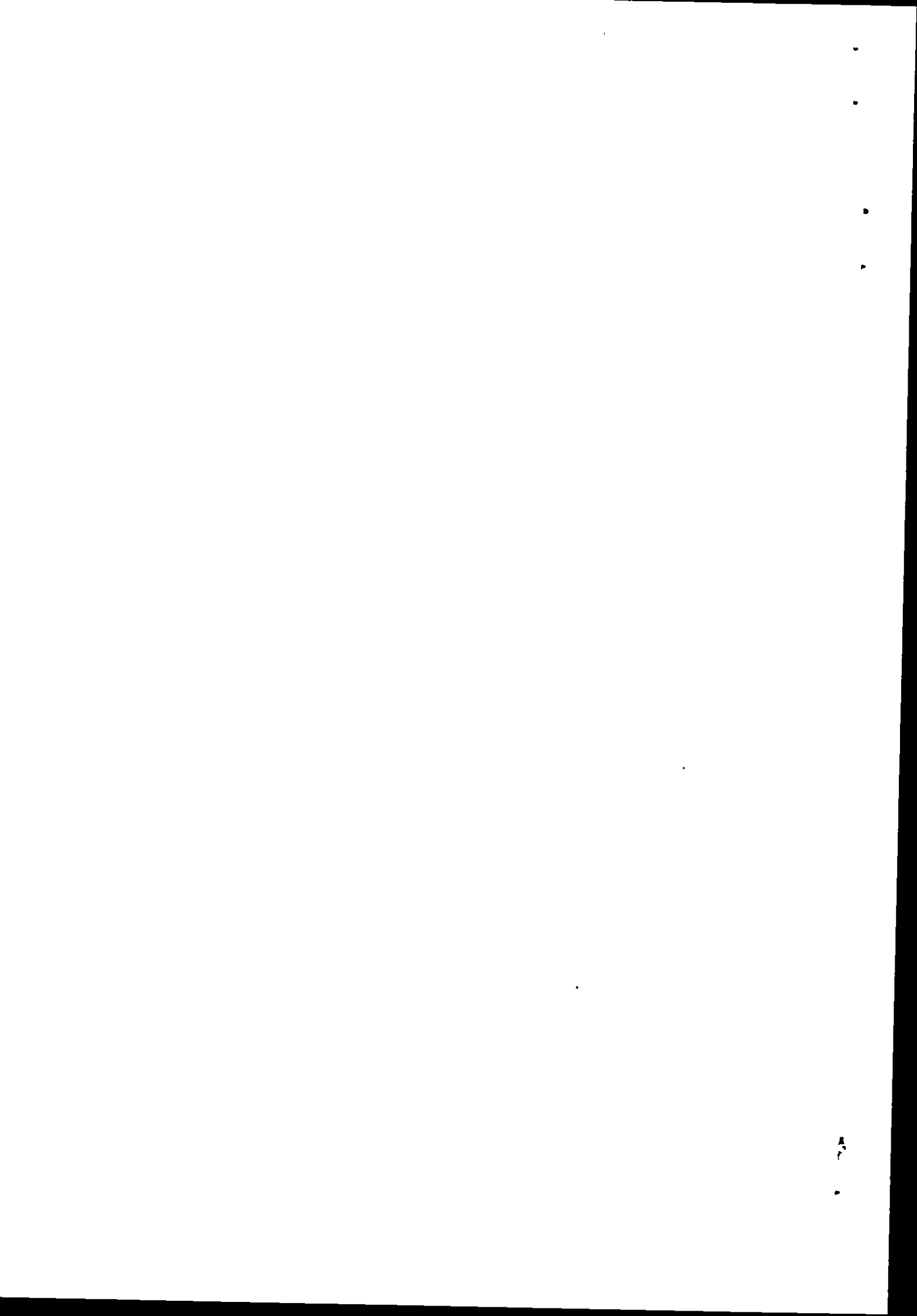
ЦББиХ је наставила с редовном објавом стандардног сета публикација и података на онлајн каналима банке, те учешћем у раду тијела на локалном и међународном нивоу, а гдје ЦББиХ има своје представнике.

У 2018. години ЦББиХ је остварила нето добит у износу од 8,4 милиона КМ. Остварени профит за 2018. годину је резултат рационалне политике управљања ЦББиХ која и даље успјева у временима негативне каматне стопе на тржишту еврозоне остварити позитиван финансијски резултат.

Као и година прије ње, 2018. година је са собом донијела обиљежавање једног значајног јубилеја – 22. јуна 1998. године, када су пуштене у оптицај прве новчанице конвертибилне марке у апоенима од 50 Ф, 1 КМ, 5 КМ и 10 КМ. Мјесец дана касније, 27. јула, њима су придодати апоени од 20 КМ, 50 КМ и 100 КМ. У жељи да обиљежимо тај велики јубилеј, у новембру смо у сарадњи са USAID-ом организовали међународну конференцију „Будућност готовог новца“, уз учешће еминентних стручњака из већег броја земаља. У сарадњи с ЈП БХ Пошта промовисана је и пригодна поштанска марка.

Може се рећи да је 2018. година још једна у низу успјешних година у раду ове институције с великим бројем реализованих пројеката и активности. Ипак, исто не би било могуће без максималног ангажмана свих чланова нашег колектива, те ћу искористити ову прилику да се захвалим свим члановима Управног одбора, Управе и запосленицима на професионалном приступу и доприносу у постизању задатих циљева.

др. Сенад Софтић, Гувернер

Правни статус

У складу с Уставом – Анексом 4. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Централна банка Босне и Херцеговине је институција Босне и Херцеговине основана Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, који је усвојио Парламент Босне и Херцеговине 20. јуна 1997.¹ и почела је с радом 11. августа 1997. Основни циљеви и задаци Централне банке Босне и Херцеговине, утврђени Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, јесу:

- да постигне и очува стабилност домаће валуте (конвертибилне марке) тако што је издаје уз пуно покриће у слободним конвертибилним девизним средствима, у складу с аранжманом познатим под називом валутни одбор, према фиксном курсу: једна конвертибилна марка за једну њемачку марку. Од 1. јануара 2002. конвертибилна марка везана је за евро према курсу: једна конвертибилна марка за 0,511292 евра, односно један евро износи 1,955830 конвертибилних марака;
- да дефинише и контролише провођење монетарне политике Босне и Херцеговине;
- да држи службене девизне резерве и управља њима на сигуран и профитабилан начин;
- да одржава одговарајуће платне и обрачунске системе;
- да координира дјелатности агенција за банкарство ентитета надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака;
- да прима депозите од институција на нивоу Босне и Херцеговине, односно депозите ентитета и њихових јавних институција на основу заједничке одлуке ентитета, као и депозите комерцијалних банака;
- да издаје прописе и смјернице за остваривање дјелатности Централне банке Босне и Херцеговине у оквиру овлашћења утврђених Законом о Централној банци Босне и Херцеговине;

---

¹“Службени гласник БиХ“, 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 и 32/07

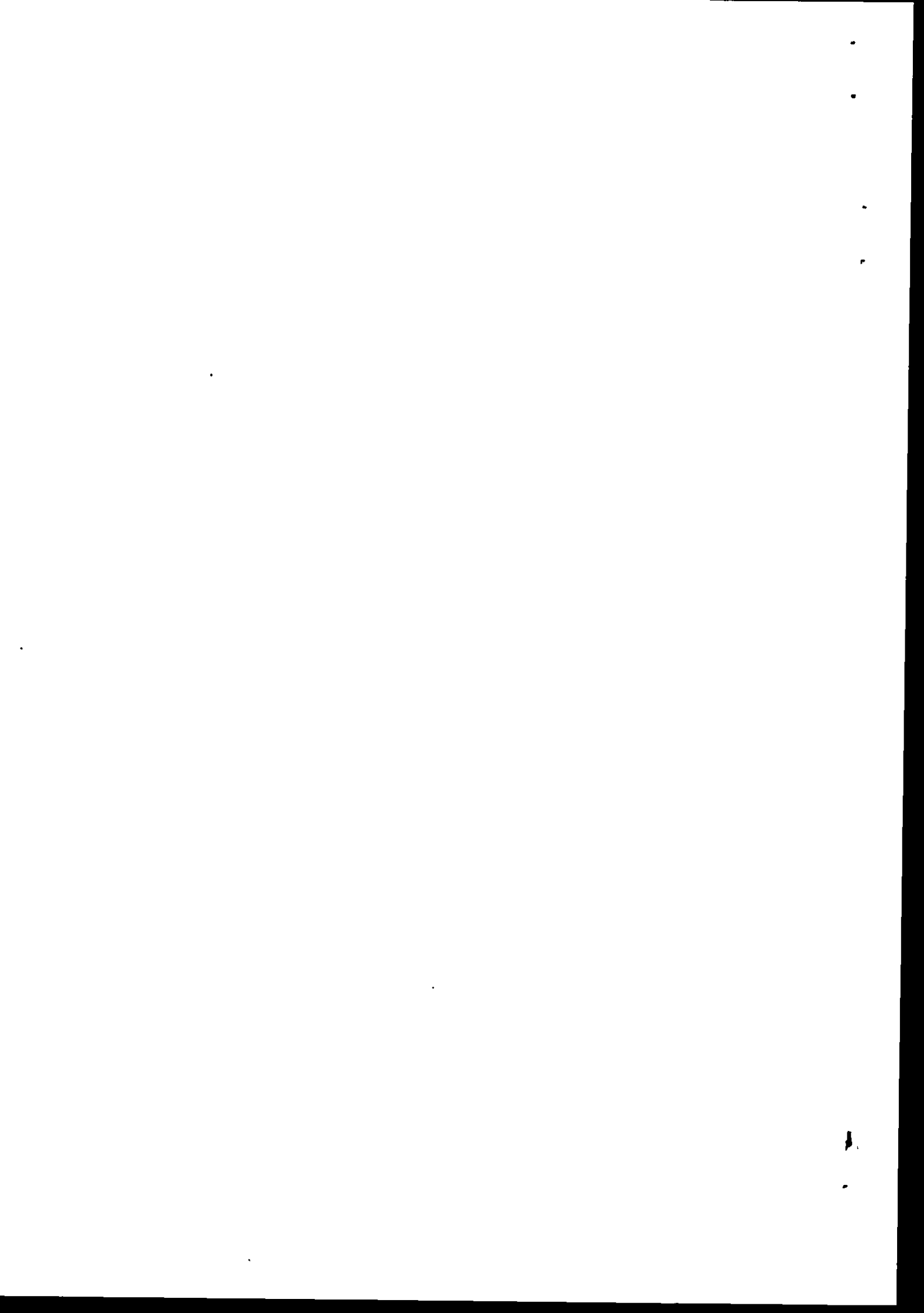
- да учествује у раду међународних организација које раде на утврђивању финансијске и економске стабилности те заступа Босну и Херцеговину у међувладиним организацијама везано за питања монетарне политике.

Централна банка Босне и Херцеговине потпуно је независна од Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске те било које јавне агенције и органа, а у циљу објективног провођења својих задатака. Централна банка Босне и Херцеговине своју дјелатност обавља преко Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, Управе ЦББиХ и особља.

Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине је орган Централне банке Босне и Херцеговине надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију Централне банке Босне и Херцеговине, у складу с овлашћењима утврђеним Законом о Централној банци Босне и Херцеговине. Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине састоји се од пет чланова, које именује Предсједништво Босне и Херцеговине и између својих чланова бира гувернера, који је уједно и предједавајући овог органа и Управе ЦББиХ. Гувернер је главни извршни функционер задужен за свакодневно пословање Централне банке Босне и Херцеговине. Управа ЦББиХ, коју чине гувернер и три вицегувернера (које именује гувернер, уз одобрење Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине), на захтјев гувернера, као главног извршног функционера, оперативно проводи активности Централне банке Босне и Херцеговине и усклађује активности организационих јединица.

За контролу ризика у Централној банци Босне и Херцеговине гувернер, уз одобрење Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, именује главног интерног ревизора и замјенике главног интерног ревизора.

Пословање Централне банке Босне и Херцеговине остварује се преко Централног уреда са сједиштем у Сарајеву, три главне јединице са сједиштем у Сарајеву, Мостару и Бањој Луци и двије филијале са сједиштем на Палама и у Брчко дистрикту.

Садржај

Уводна ријеч гувернера	ii
Правни статус.....	iv
Листа табела	viii
Листа графикана	viii
Скраћенице.....	xi
1. Економска кретања у 2018. години	16
1.1 Међународно економско окружење.....	16
1.1.1 Трендови у реалном сектору	16
1.1.2 Монетарни трендови.....	23
1.2 Извјештај о стању привреде БиХ	26
1.2.1 Реални сектор.....	30
I. Основне привредне дјелатности.....	31
II. Цијене	36
III. Запосленост и плате	43
1.2.2 Фискални сектор.....	49
1.2.3 Банкарски сектор	58
1.2.4 Спољни сектор	65
I. Платни биланс.....	65
II. Номинални и реални ефективни девизни курс	70
2. Извјештај о активностима ЦББиХ у 2018. години.....	73

2.1	Монетарна политика.....	76
2.2	Рачун резерви код ЦББиХ.....	77
2.3	Управљање девизним резервама	81
2.4	Управљање готовим новцем.....	87
2.5	Одржавање платних система.....	93
2.6	Улога фискалног агента.....	96
2.7	Прикупљање и креирање статистичких података	98
2.8	Праћење системских ризика у финансијском систему.....	101
2.9	Сарадња с међународним институцијама и рејтинг агенцијама.....	103
2.10	Процес интерне ревизије.....	106
2.11	Остало	108
2.11.1	Управљање људским ресурсима	108
2.11.2	Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање	112
3.	Финансијски извјештаји и Извјештај независног спољног ревизора.....	114
4.	Публикације и веб-сервиси.....	115
5.	Статистичке табеле	117

Листа табела

Табела 1.1:	Емисије јавног дуга бх. ентитета у 2018. години.....	55
Табела 2.1:	Индикатори ликвидности банкарског сектора у БиХ.....	81
Табела 2.2:	Просјечна пондерисана нето каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ и просјечне тржишне каматне стопе и приноси на државне обвезнице у еврозони	81
Табела 2.3:	Платни промет преко комерцијалних банака.....	93
Табела 2.4:	Преглед промета картицама на АТМ и POS уређајима	94
Табела 2.5:	Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности.....	94
Табела 2.6:	Заступљеност картица према брендovima	95
Табела 2.7:	Руководећа структура ЦББиХ на крају 2018. године	109

Листа графикана

Графикон 1.1:	Стопе раста реалног БДП-а на глобалном нивоу и у економским блоковима	17
Графикон 1.2:	Стопа раста реалног БДП-а у зони евра и највећим економијама зоне евра	18
Графикон 1.3:	Годишња стопа раста индустријске производње.....	19
Графикон 1.4:	Јавни дуг у земљама Европске уније и зоне евра у Q3 2018. године	20
Графикон 1.5:	Цијене главних роба.....	22
Графикон 1.6:	Референтна каматна стопа Федералних резерви.....	23
Графикон 1.7:	Крива приноса на дан 31. 12. 2018. године	25
Графикон 1.8:	Монетарна кретања у зони евра.....	26
Графикон 1.9:	Годишње промјене номиналног и реалног БДП-а	28
Графикон 1.10:	Основни узроци промјена у реалном БДП-у, у прва три квартала.....	29
Графикон 1.11:	Доприноси годишњим промјенама реалног БДП-а по расходном приступу	30
Графикон 1.12:	Кварталне промјене индекса индустријске производње.....	31
Графикон 1.13:	Допринос годишњим промјенама индустријске производње по подручјима	32
Графикон 1.14:	Стопе раста и удио главних група производа индустријске производње	34
Графикон 1.15:	Годишње промјене обима производње у грађевинарству	35

Графикон 1.16:	Годишње промјене индекса дистрибутивне трговине, (Q/Q-4).....	36
Графикон 1.17:	Годишња стопа инфлације/дефлације	37
Графикон 1.18:	Стварна и процијењена темељна инфлација	38
Графикон 1.19:	Годишње промјене цијена одјеће и обуће	39
Графикон 1.20:	Кретање потрошачких цијена у 2018. години, по одјељцима	40
Графикон 1.21:	Годишње промјене у нивоу цијена у прва три квартала	42
Графикон 1.22:	Број незапослених лица према административним подацима.....	44
Графикон 1.23:	Кретање одабраних индекса на тржишту рада.....	45
Графикон 1.24:	Доприноси годишњим промјенама броја запослених по подручјима. 46	
Графикон 1.25:	Износ и постотак промјене просјечне годишње нето плате	47
Графикон 1.26:	Годишњи раст плата и продуктивности по активностима.....	49
Графикон 1.27:	Приходи од индиректних пореза	51
Графикон 1.28:	Примарни фискални биланс у % БДП-а	52
Графикон 1.29:	Укупан бруто дуг сектора владе	53
Графикон 1.30:	Спољни дуг сектора владе и годишње промјене износа отплате спољног дуга 54	
Графикон 1.31:	Задуженост генералне владе код комерцијалних банака.....	55
Графикон 1.32:	Емисије петогодишњих обвезница јавног дуга Републике Српске.....	56
Графикон 1.33:	Емисија деветомјесечних трезорских записа Федерације Босне и Херцеговине 58	
Графикон 1.34:	Годишње стопе раста кредита.....	59
Графикон 1.35:	Новоодобрени кредити и просјечна пондерисана каматна стопа на кредитне, нефинансијска предузећа.....	60
Графикон 1.36:	Допринос укупном расту депозита по секторима	61
Графикон 1.37:	Депозити становништва, годишње промјене	62
Графикон 1.38:	Каматне стопе на нове орочене депозите с договореним доспијећем, становништво 63	
Графикон 1.39:	Кварталне промјене у девизним резервама и нето страној пасиви комерцијалних банака.....	64
Графикон 1.40:	Профитабилност просјечне активе (ROAA) и просјечног капитала (ROAE) 65	
Графикон 1.41:	Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа.....	67
Графикон 1.42:	Текући рачун и његове компоненте.....	68
Графикон 1.43:	Финансијски рачун и његове компоненте.....	70
Графикон 1.44:	Годишње промјене номиналног курса КМ према одабраним валутама у децембру 71	
Графикон 1.45:	Номинални и реални ефективни курс КМ.....	72

Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББиХ.....	73
Графикон 2.2: Утицај платнобилансних ставки на раст девизних резерви	74
Графикон 2.3: Структура нето спољног задуживања	75
Графикон 2.4: Покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама.....	77
Графикон 2.5: Стање рачуна резерви код ЦББиХ.....	78
Графикон 2.6: Годишње стопе раста компоненти новчане масе	79
Графикон 2.7: Годишње стопе раста монетарних агрегата	79
Графикон 2.8: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ.....	85
Графикон 2.9: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББиХ.....	86
Графикон 2.10: Готовина изван монетарних власти и банака	87
Графикон 2.11: Апоенска структура новчаница	88
Графикон 2.12: Апоенска структура кованица.....	88
Графикон 2.13: Промјена у броју новчаница и кованица, по апоенима, у односу на 2017. годину	89
Графикон 2.14: Новчанице и кованице издате у 2018. години према апоенима	90
Графикон 2.15: Излази готовог новца (КМ) у 2018. години.....	91
Графикон 2.16: Апоенска структура кривотворених новчаница у 2018. години.....	92
Графикон 2.17: Апоенска структура кривотворених кованица у 2018. години.....	92
Графикон 2.18: Број запослених у ЦББиХ	111

Скраћенице

AAA	Финансијски инструменти са кредитним рејтингом AAA (енг. <i>triple A</i>)
ABSPP	Програм куповине хартија од вриједности покривених имовином (енг. <i>Asset-backed securities purchase programme</i>)
ATM	Банкомат
BAM	Валутни код конвертибилне марке
BCC	Програм билатералне помоћи и изградње капацитета (енг. <i>Bilateral Assistance and Capacity Building Program</i>)
БДП	Бруто домаћи производ
БДВ	Бруто додана вриједност
бх.	босанскохерцеговачки
БХАС	Агенција за статистику Босне и Херцеговине
БиХ	ИСО код земље за Босну и Херцеговину
BIS	Банка за међународна поравнања (енг. <i>Bank for International Settlements</i>)
BLSE	Бањалучка берза ад. Бањалука
ЦББиХ	Централна банка Босне и Херцеговине
CBPP3	Трећи програм куповине покривених обвезница (енг. <i>Covered Bond Purchase Programme</i>)
сса	приближно, око
CEFTA	Централноевропски споразум о слободној трговини
CIF	трговачка клаузула која захтјева од продавца да плати трошкове превоза и осигурања робе
CPI	Индекс потрошачких цијена (енг. <i>Consumer Price Index</i>)
ЦРК	Централни регистар кредита
ДБ	Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине
Дистрикт	Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине
ЕК	Европска комисија

ЕЦБ	Европска централна банка
EDP	Процедура прекомјерног дефицита (енг. <i>excessive deficit procedure</i>)
EONIA	Једнодневна међубанкарска каматна стопа у зони евра
ERP	Програм економских реформи за 2018 – 2020.
ESA 2010	Европски стандардни рачуни (енг. <i>European Standard Accounts, 2010</i>)
ЕСЦБ	Европски систем централних банака
ЕУ	28 земаља Европске уније
EUR	валута зоне EUR
ЕУРИБОР	међубанкарска каматна стопа на европском тржишту новца
Еуростат	Статистички завод Европске уније
EURUSD	курс валуте зоне EUR-а у односу на валуту САД
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
FED	Централна банка Сједињених Америчких Држава (енг. <i>Federal Reserves</i>)
FFR	референтна каматна стопа Централне банке Сједињених Америчких Држава (енг. <i>Fed Fund Rate</i>)
FOB	франко, продавац сноси трошкове транспорта до луке, као и трошкове утовара
FOMC	Федерални одбор за операције на отвореном тржишту (енг. <i>Federal Open Market Committee</i>)
Фонд ПИО	Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске
РС	
ФЗ ПИО	Федерални завод за пензијско и инвалидско осигурање
GEO6	шести ниво географског раздвајања (енг. <i>6th level of geographical breakdown</i>)

GFS	Статистика владиних финансија
GIIS	Постдипломски институт за међународне студије у Женеви (енг. <i>Graduate Institute of International Studies</i>)
GIZ	Њемачко друштво за међународну сарадњу (њем. <i>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i>)
ГЈ	главна јединица Централне банке Босне и Херцеговине
HICP	Хармонизовани индекс потрошачких цијена (енг. <i>Harmonised Index of Consumer Prices</i>)
ХоВ	Хартије од вриједности
HRMIS	Информациони систем за управљање људским ресурсима (енг. <i>Human Resources Management Information System</i>)
IBRD	Међународна банка за обнову и развој (енг. <i>The International Bank for Reconstruction and Development</i>)
IDA	Удружење за међународни развој (енг. <i>The International Development Association</i>)
IPA	Програм инструмената за претприступну помоћ (енг. <i>Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme</i>)
ISMS	Управљање сигурности информација (енг. <i>Information Security Management</i>)
ИТ	Информационе технологије
JPPPC	Јединствени регистар рачуна пословних субјеката
КМ	Валутни симбол конвертибилне марке
коридор Vц	Коридор пет це

MIGA	Мултилатерална агенција за гаранцију инвестирања (енг. <i>The Multilateral Investment Guarantee Agency</i>)
ММФ/ИМФ	Међународни монетарни фонд
NEER	Номинални ефективни девизни курс
Ø	Просјек
ОР	Обавезна резерва
п.п./пп	процентни поен
ПДВ	Порез на додану вриједност
POS	терминали на мјесту продаје (енг. <i>point of sale</i>)
ППнКС	Просјечна пондерисана нето каматна стопа
PSPP	Програм куповине јавног сектора (енг. <i>Public Sector Purchase Programme</i>)
QE	Програм квантитативних олакшица (енг. <i>Quantitative Easing Program</i>)
QMS	Систем управљања квалитетом (енг. <i>Quality Management System</i>)
REER	Реални ефективни девизни курс
PP	рачун резерви код Централне банке
PC	Република Српска
RTGS	Платни систем бруто поравнања у реалном времену
САД	Сједињене Америчке Државе
SASE	Сарајевска берза дд. Сарајево
SBA/Stand by arrangement	Кредитни аранжман у случају потребе
SDR	Специјална права вучења (енг. <i>Special Drawing Rights</i>)
SECO	Државни секретаријат за економске послове (енг. <i>State Secretariat for Economic Affairs</i>)
TLTRO	Циљане операције дугорочног рефинасирања (енг. <i>Targeted</i>

longer-term refinancing operations)

УИО	Управа за индиректно опорезивање
UK	који се односи на Уједињено Краљевство Велике Британије
УН	Уједињене нације
UNCTAD	Конференција Уједињених Нација за трговину и развој
US	који се односи на Сједињене Америчке Државе
USD	валута Сједињених Америчких Држава
WEO	Публикација ММФ-а, Свјетски економски изгледи (енг. <i>World Economic Outlook</i>)

1. Економска кретања у 2018. години

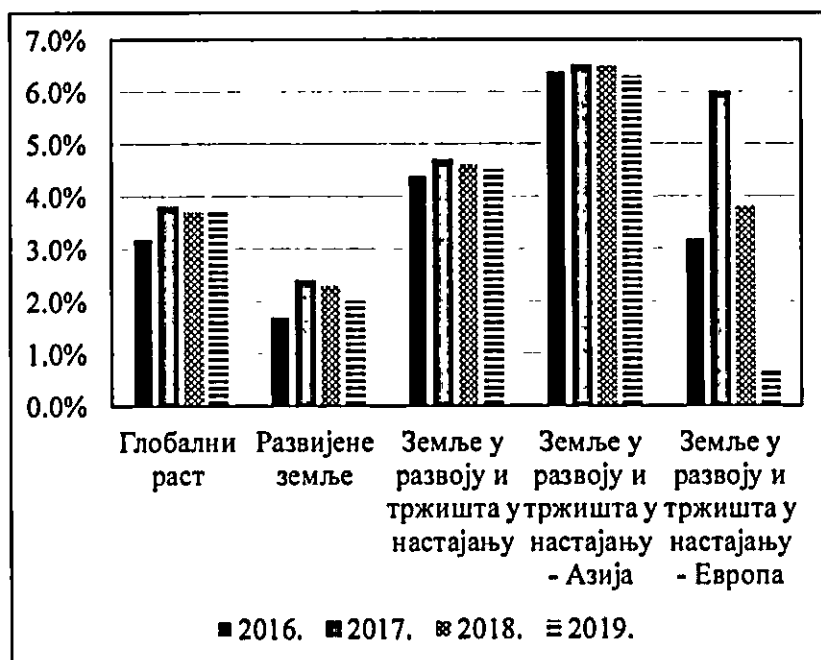
1.1 Међународно економско окружење

1.1.1 Трендови у реалном сектору

Глобални раст у 2018. години (3,7%) мањи је од раста у 2017. години (3,8%). Очекивана стопа глобалног раста од 3,9% први пут је снижена у октобру 2018. године услед раста трговачког протекционизма и растућих геополитичких ризика. На смањење глобалног раста у 2018. години утицали су и нови строжи стандарди у Њемачкој аутоиндустрији, раст финансијских ризика у Италији, привредна контракција у Турској, као и негативна очекивања на финансијским тржиштима. Овогодишњи глобални економски раст (Графикон 1.1) великим дијелом детерминисале су азијска група земаља и тржишта у настајању, прије свега Кина са стопом економског раста од 6,9% и Индија са економским растом од 7,3%. Економије развијених земаља у 2018. години порасле су за 2,3%, а азијски дно земаља у развоју и тржишта у настајању за у просјеку 6,5%.

Након изузетно високог раста у европској групи земаља у развоју и тржиштима у настајању током претходне године (6%), овогодишњи раст готово је преполовљен (3,8%), а у 2019. години очекује се додатно успоравање (0,7%). Такав интензитет пада економске активности у 2019. години не очекује се ни у развијеним земљама, као ни у азијској групи земаља у развоју, што значи да би рецесија перспективно прво могла погодити европску групу земаља у развоју.

Графикон 1.1: Стопе раста реалног БДП-а на глобалном нивоу и у економским блоковима

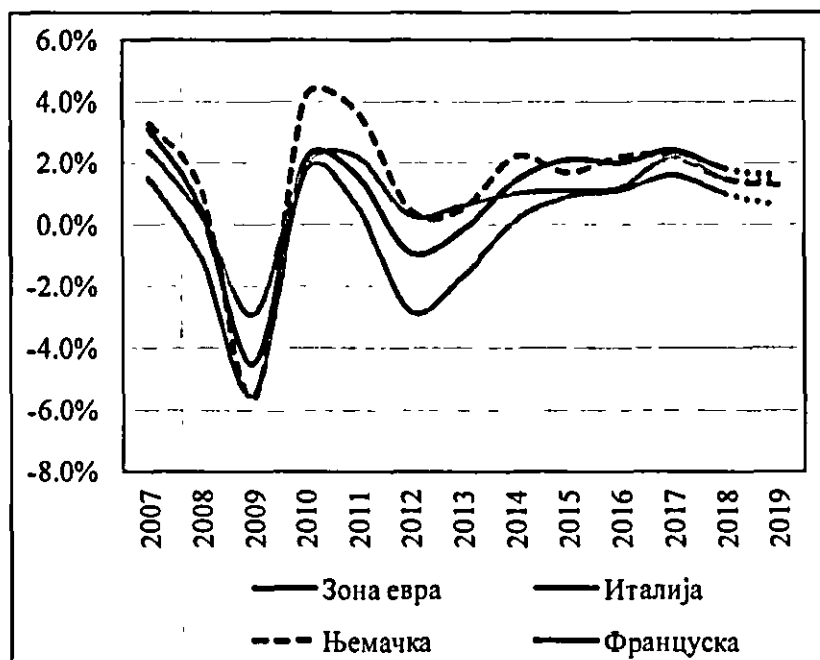

Извор: WEO, Update, јануар 2019.

Остварене и очекиване стопе раста у зони евра и појединим њеним чланицама указују на успоравање раста, али и на слабљење екстерне тражње као извора бх. раста, што би могло импликовати додатно смањење ионако ниског животног стандарда у БиХ, уколико се не пронађу нови извори раста бх. економије. Зона евра у 2017. години остварила је највећу стопу раста реалног БДП-а у посљедњих осам година (Графикон 1.2), а успоравање раста привредне активности у 2018. и 2019. години показује да је врхунац економског раста достигнут и да слиједи период контракције економске активности.

У групи земаља у којој живи наша дијаспора највише стопе раста реалног БДП-а оствариле су Србија (4,08%), Аустрија (2,74%) и Словенија (4,34%). У Србији је раст виши у односу на претходну годину за 2,03 п.п., у Аустрији за 0,19 п.п., а у Словеније је благо успорен за 0,54 п.п. иако је још висок.

Графикон 1.2: Стопа раста реалног БДП-а у зони евра и највећим економијама зоне евра

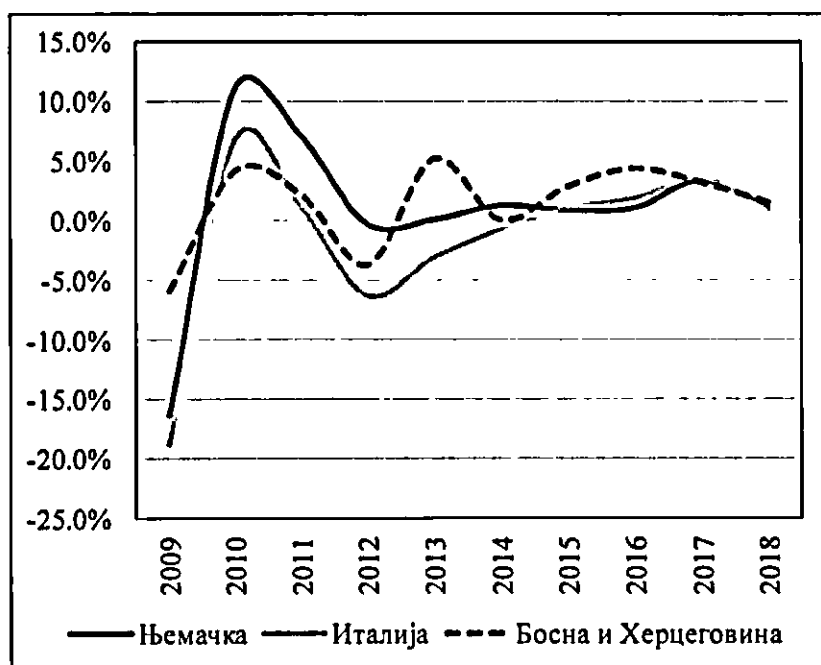
Извор: Еуростат, ЕЦБ и WEO, Update, јануар 2019. Напомена: За 2018. годину оцјена, а за 2019. годину прогноза.

Већина економија зоне евра у 2018. години остварила је мањи или већи пад привредне активности, а реални раст највеће економије зоне евра (Њемачке) са 2,16% смањен је на 1,72%, док је реални БДП Италије са 1,57% пао на 1,15%.

Раст њемачке индустрије у 2018. години значајно је успорен у односу на претходну годину услед пада индустријске производње у другој половини 2018. године. У 2017. години њемачка индустријска производња порасла је 3,4%, а у 2018. години свега 1,1% (Графикон 1.3). Висок степен међузависности у кретању с једне стране бх. индустријске производње, а с друге стране њемачке и италијанске индустријске производње, као и високе стопе пада индустријске производње у Њемачкој у новембру и децембру 2018. године од 4,5% и 3,9% респективно на годишњем нивоу, импликује и успоравање бх. индустријске производње која је водећи показатељ промјена у бх. бруто домаћем производу. Индустријска производња је у задња два мјесеца 2018. године значајно смањена и у Италији (у новембру за 2,6%, а у децембру за 5,5%, на годишњем

нивоу), а италијанско тржиште је послје њемачког и хрватског тржишта најважније бх. извозно тржиште.

Графикон 1.3: Годишња стопа раста индустријске производње

Извор: Еуростат

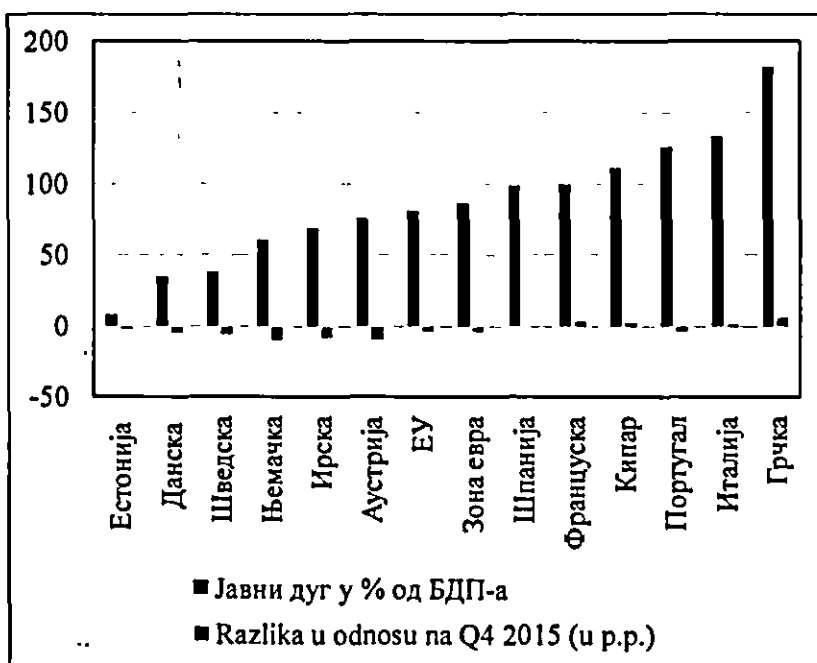
Италијански јавни дуг је на приближно истом нивоу као и у години почетка програма куповине активе, тј. неконвенционалне монетарне политике (131,6% у Q4 2015. године у односу на 133% у Q3 2018. године), а италијанска економија је у рецесији, што ствара додатни негативан притисак на бх. извозни сектор. Америчке санкције и раст каматних стопа као последица покушаја заустављања депрецијације лире готово су преполовиле привредни раст Турске, што је створило притисак на бх извоз у Турску. Стопа раста реалног БДП-а Турске смањена је са 7,4% у 2017. години на 3,8% у 2018. години.

До успоравања приведних кретања у зони евра долази на нивоу јавног дуга (графикон 1.4.) који је благо коригован у односу на 2015. годину када је ЕЦБ започела изузетно експанзивну монетрану политику. Иако је код неких земаља (Шпанија и Португал), које су прошле кроз кризу јавног дуга, јавни дуг нижи него што је био у 2015. години, он је и даље висок, а у неким је још и виши (Грчка). Јавни дуг у зони евра и ЕУ од 86,1% и 80,8% респективно, само је незнатно смањен у односу на Q4 2015. године (у

зони евра је мањи за 3,8 п.п., а у ЕУ за 3,6 п.п.). Нова рецесија би поново поставила питање одрживости јавног дуга појединих земаља зоне евра, а и извршила би притисак на постојећи монетарни режим у зони евра. Лоша фискална позиција у ЕУ и земљама главним бх. трговинским партнерима је потенцијални проблем за бх. економију, у контексту успоравања економског раста.

Графикон 1.4: Јавни дуг у земљама Европске уније и зоне евра у Q3 2018. године

Извор: Еуростат

Економска активност у ЕУ (посебно у земљама које су од интереса за БиХ) успорава, мада су стопе незапослености на најнижим нивоима од кризе, а плате расту. У односу на претходну годину стопа незапослености у зони евра смањена је за 0,9 п.п. и на нивоу је од 8,2%, али још није достигла предкризни ниво (7,6% у 2008. години), а и значајно је виша од стопе незапослености у ЕУ (7,3%), која се вратила на предкризни ниво. Друга велика монетарна подручаја, Јапан (2,4%), САД (3,9%), Кина (4%), Русија (4,8%) имају значајно нижу стопу незапослености од зоне евра. Најнижу стопу незапослености у ЕУ у 2018. години имала је Чешка (2,2%), а у зони евра Њемачка (3,4%). У Њемачкој је укупно незапослено 1,47 милиона лица, што је за 150 хиљада мање у односу на претходну годину, а за 1,6 милиона мање у односу на 2009. годину. Највећу стопу

незапослености у зони евра има Грчка (око 19,3%). Шпанија је смањила незапосленост, али је и даље висока (15,3%), док друга и трећа економија у зони евра, Италија и Француска, имају стопу незапослености од 11,2% (2017) и 9,1% респективно. У зони евра у 2018. години укупно је био незапослен 13,41 милион лица, што је за 1,33 милиона мање него у 2017. години. Број незапослених лица смањен је у односу на 2017. годину за 7,3%, а највећи допринос овом смањењу дали су Шпанија (2,97 п.п.) и Њемачка (1,02 п.п.).

У првом кварталу 2019. године (29. 3. 2019) Велика Британија би требало да изађе из ЕУ, али не треба ни искључити опцију пролонгирања овог рока. Питање Бреگزита током 2018. године било је главно економско питање у Великој Британији, али и у појединим земљама ЕУ и зоне евра које имају изузетно развијене привредне везе с Великом Британијом, попут Ирске, Холандије и Португала. Неизвјесност у вези с Бреگزитом је већ значајно успорила привредни раст у Великој Британији, а пријети да угрози и привредни раст у земљама које имају развијене трговачке односе с њом, као и да доприносе већој волатилности на европским финансијским тржиштима и смањењу цијена финансијских актива, што би у коначници могло водити ка расту трошкова сервисирања јавног дуга периферних земаља зоне евра. Најнеповољнија опција за Велику Британију је „тврди Бреگزит“, а он подразумева излазак из ЕУ без било каквог трговачког споразума, што би Велику Британију оставило ван заједничког европског тржишта и с царинским тарифама на спољнотрговински промет. Средња варијанта је „мекани Бреگزит“, тј. излазак из ЕУ уз останак у царинској унији с ЕУ. Постоји и трећа варијанта у којој Велика Британија унилатерално опозива своју одлуку о изласку из ЕУ, што би према пресуди Европског суда правде била правно ваљана и правно обавезујућа одлука за ЕУ.

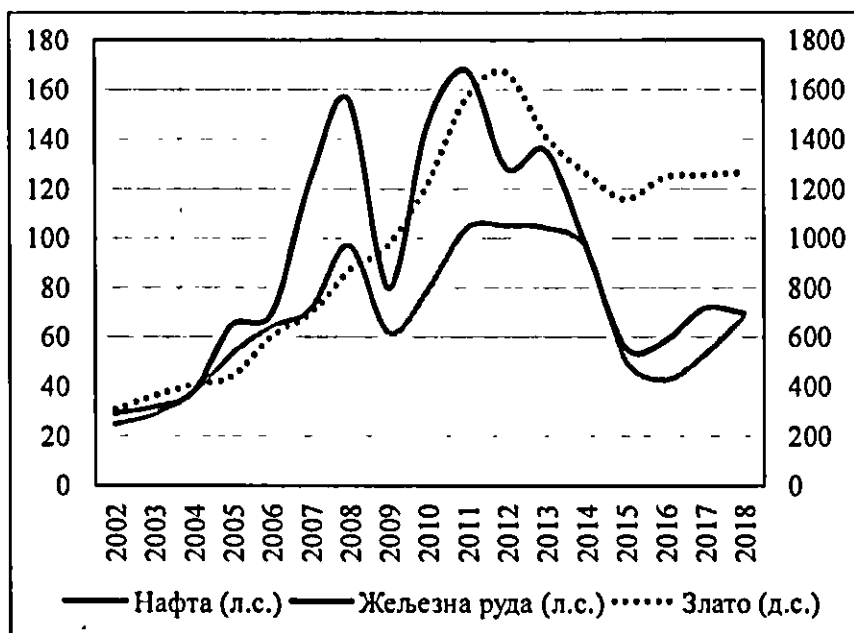
Робне цијене (Графикон 1.5), а поготово нафта, у 2018. години биле су под сталним притиском привредног раста у Кини (смањење кинеског БДП-а за 1 п.п. обара робне цијене у просјеку за 6% у наредне двије године²), као и степена олакшавања америчких санкција Ирану и производне политике земаља ОПЕС-а. Како се кинески економски

---

² Commodity Markets Outlook No 16, October 2018 p 16

раст одржао на истом нивоу као и у претходној години, а до омекшавања америчких санкција Ирану дошло је тек крајем 2018. године, цијена нафте током године је расла, да би крајем године, услед слабљења америчких санкција Ирану, дошло до благе корекције нивоа цијена. Ипак, упркос успоравању раста у задњем кварталу 2018. године, у односу цијена сирове нафте (енг. *Dated Brent*) виша је за 30,7% (2018/2017).

Графикон 1.5: Цијене главних роба

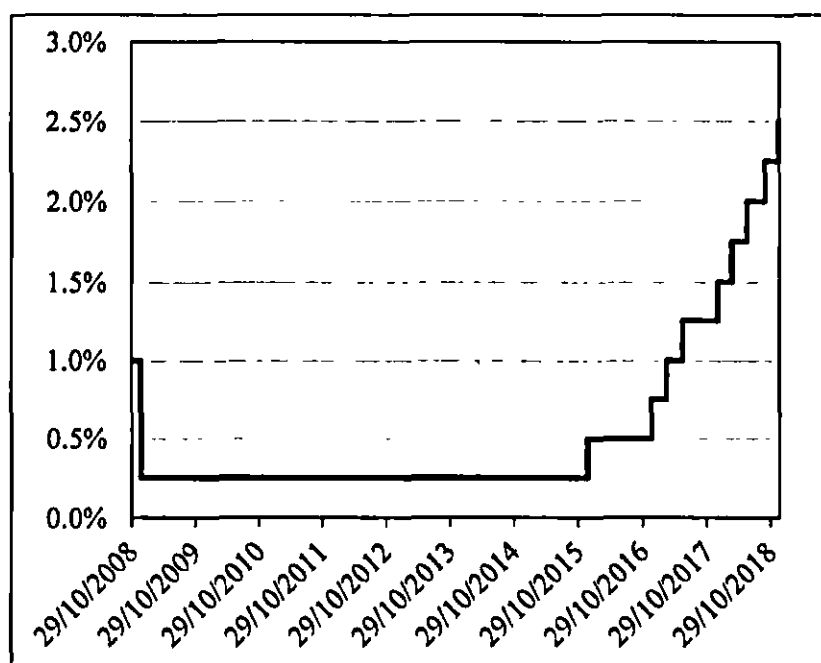
Извор: WB

Услед раста тражње за златом од појединих централних банака (прије свега Русије и Казахстана), мотивисаног стратегијом смањења доларских портфељ девизних резерви, као и због апрецијације долара, цијена злата се у 2018. години након раста у 2016. години одржала на приближно истом нивоу као и током 2017. године. Цијена жељезне руде (69,75 \$), која се производи на подручју Босне и Херцеговина у неколико рудника, на свјетским берзама током 2018. године није значајно промијењена у односу на 2018. годину, али је још нижа у односу на кризну 2009. годину (-13%).

1.1.2 Монетарни трендови

Током 2018. године Федералне резерве су, у складу с очекивањима и најавама, наставиле с повећањем степена рестриктивности монетарне политике (Графикон 1.6). Раст каматних стопа у САД-у валуте многих земаља у развоју и тржишта у настајању изложио је јаким депрецијацијским притисцима и присилио их да повећају референтне каматне стопе како би зауставили одлив капитала, што је привреде ових земаља изложило расту трошкова пословања, али и повећању спољнотрговинске конкурентности. Прекид програма куповине активе ЕЦБ је трећа важна карактеристика монетарних кретања у валутним зонама од интереса за Босну и Херцеговину.

Графикон 1.6: Референтна каматна стопа Федералних резерви

Извор: fred.stlouisfed.org Напомена: На графикону је приказана горња граница интервала референтне каматне стопе.

У 2017. години FED је три пута повећавао референтну каматну стопу, а током 2018. године била су чак четири повећања на свака три мјесеца по једно (март, јун, септембар и децембар). Сваки пут референтна каматна стопа је повећавана за 25 б.п., а на крају године, у децембру, одређена је у коридору 2,25%-2,5%. FED се одлучио на убрзану нормализацију монетарне политике услед врло добрих перформанси на тржишту рада

(незапосленост 3,9%), повољне цјеновне динамике (годишњи раст потрошачких цијена од 1,9% 2018/2017) и задовољавајуће стопе реалног економског раста (3,4% у Q3 2018). Као последица рестриктивне монетарне политике FED-а неке земље у развоју и тржишта у настајању (енг. *emerging market economies*) услед бијега капитала и значајне депрецијације домаћих валута према USD морале су значајно подићи каматне стопе што је оборило стопе економског раста у овим економијама. Као последица раста америчких каматних стопа и апрецијације долара дошло је до значајног пада на капитализације берзи у тржиштима у настајању. MSCI3 (енг. *Morgan Stanley Capital International Emerging Markets Index*) је за годину изгубио 16,7% вриједности, док је губитак на S&P 500 био свега 6,24%. Апрецијацијом долара највише је погођена Турска, чија је валута депрецирала за 28,4% (12/2017-12/2018), док је Централна банка Турске, да би одбранила валуту и зауставила одлив капитала, референтну каматну стопу с 8% (25. 11. 2016) подигла на 16,5% (1. 6. 2018), а потом и на 17,75% и на крају на 24% (14. 9. 2018). Овакво кретање лире је негативно утицало на трговачке односе Босне и Херцеговине и Турске, јер депрецијација лире поскупљује бх. извоз у Турску, а појефтињује турски извоз у БиХ.

С друге стране, депрецијација евра вршила је притисак на побољшање конкуретности бх. спољнотрговинског сектора. Током 2018. године EUR је депрецирао у односу на USD за 4,4%, а депрецијација је нарочито била изражена у мају и октобру 2018. године.

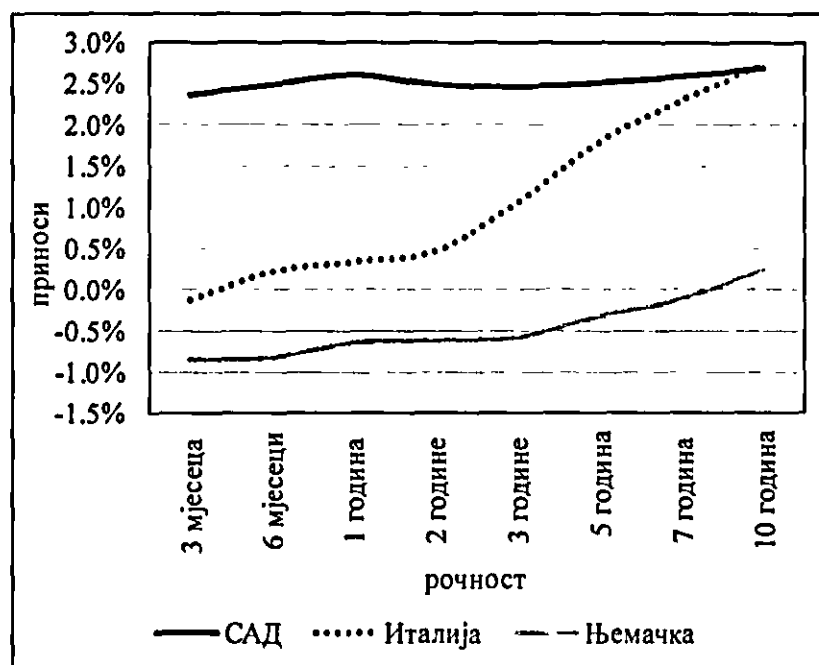
Смањење разлике између приноса на финансијске инструменте различите рочности (Графикон 1.7) у случају Њемачке и САД-а показује да и земље које тренутно биљеже привредни раст испољавају склоност ка уласку у рецесију, на основу сигнала с финансијског тржишта. Равна крива приноса, непостојање разлика у приносима између државних папира различите рочности, а поготово инверзна крива приноса (виши приноси у кратком року у односу на приносе у дугом року) наговјештај су уласка економије у рецесију. Та појава не запажа се код Италије иако је она већ технички у

---

³ Глобални индекс који мјери перформансе тржишта акција у 23 земље у развоју.

рецесији јер је у задња два квартала 2018. године остварила негативне стопе раста реалног БДП-а ($q/q-1$).

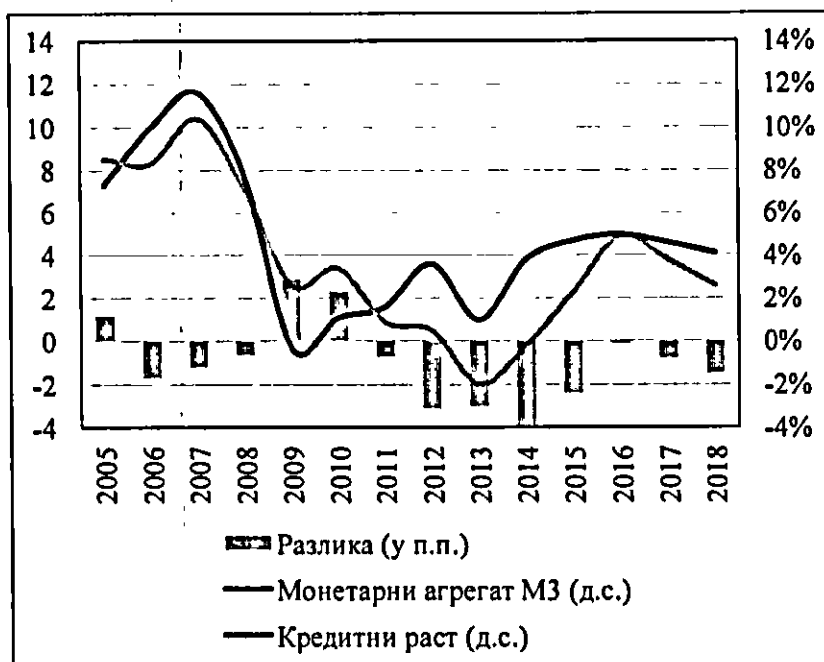
Графикон 1.7: Крива приноса на дан 31. 12. 2018. године

Извор: Bloomberg

Од септембра 2018. године ЕЦБ је спроводила посљедњу фазу програма куповине активе у којој је мјесечно улагала 15 милијарди EUR-а на финансијско тржиште зоне евра. Након четири године спровођења програма куповине активе (од марта 2015. године) ефекти на монетарна кретања у зони евра нису у складу с величином монетарних интервенција (Графикон 1.8). Актива ЕЦБ увећала се за 102,3% (12/2014-12/2018. године), али кредитни раст је још низак упркос повољној динамици монетарног агрегата М3 који је најшири монетарни агрегат у зони евра. Иако су кредити почели расти од 2015. године након достизања врхунца у 2016. години (4,9%), започето је успоравање њиховог раста, а у 2018. години кредитни раст је свега 2,6%.

Графикон 1.8: Монетарна кретања у зони евра

Извор: ЕЦБ

Инфлација у зони евра, од које дјелимично зависи и цјеновна динамика у БиХ, постепено је расла током године, али је на крају године, услед значајног пада цијена нафте, пала испод циљане вриједности, на ниво од 1,5% (12/2018-12/2017). Оваквој, неповољној цјеновној динамици у зони евра, допринијела је и ниска темељна инфлација (енг. *core inflation*), која се све вријеме кретала у интервалу од 0,9% до 1,1%. Ниске стопе кредитног раста, као и постојећи дефлаторни притисци, помјерају очекивану нормализацију монетарне политике ЕЦБ (раст референтних каматних стопа), најраније на крај 2019. године.

1.2 Извјештај о стању привреде БиХ

Реални сектор економије у 2018. години карактерише успоравање раста индустријске производње у односу на претходну годину, који је посебно изражен у другој половини године. Значајан пад производње биљежи прерађивачка индустрија, док на другој страни раст производње биљеже индустријска подручја производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, те рударство. У грађевинарству је забиљежено стагнирање обима производње слиједом успоравања радова

нискоградње. Трговина и даље биљежи значајне стопе раста свих облика трговинских активности. Кретање општег нивоа цијена, мјерено индексом потрошачких цијена, показује наставак инфлаторног притиска у 2018. години и он је највећим дијелом узрокован повећањем акциза на нафту и нафтне производе, те спољних цијена нафте. Истовремено, домаће цијене мјерене БДП дефлатором су у зони инфлације. На тржишту рада, према административним подацима и подацима из Анкете радне снаге 2018. године, биљежи се значајно смањење броја незапослених и раст броја запослених лица, уз све израженије негативне демографске промјене. Номиналне нето плате биљеже снажан раст, док успоренији раст биљеже реалне нето плате.

Према службеној пројекцији Међународног монетарног фонда⁴, номинални бруто друштвени производ (БДП) у БиХ износи 32,954 милијарде КМ за 2018. годину, што представља раст од 5,0% у односу на 2017. годину. Пројицирана стопа реалног раста БДП-а у односу на претходну годину износи 3,2%. Према подацима Агенције за статистику БиХ (БХАС)⁵ реални БДП у прва три квартала 2018. године, у односу на исти период 2017. године, биљежи израженије стопе раста (3,5%), с тим да је за очекивати успоравање економске активности у четвртом кварталу, слиједом пада индустријске производње (Графикон 1.9).

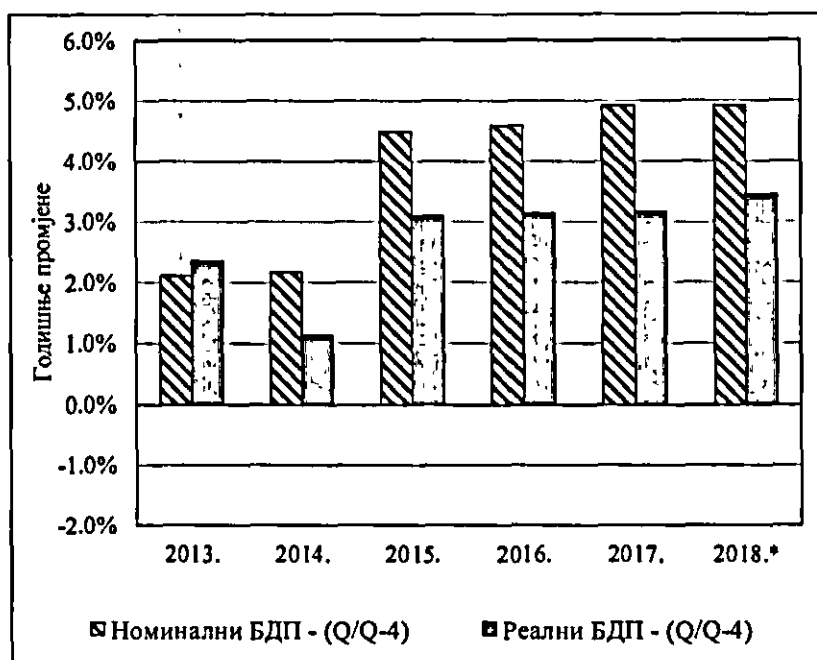
---

⁴ MMF, World Economic Outlook, октобар 2018. године

⁵ Бруто домаћи производ - квартални подаци, јануар 2019. године

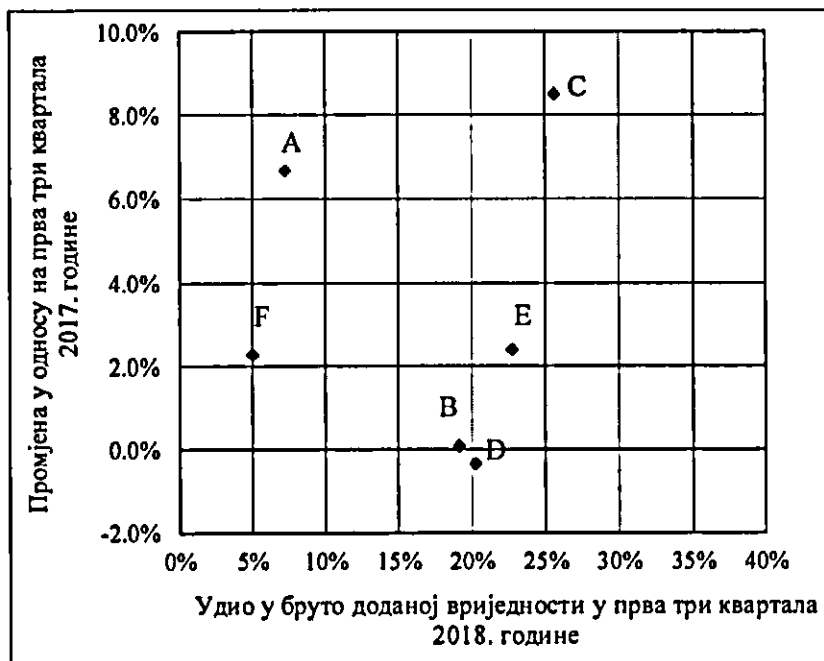
Графикон 1.9: Годишње промјене номиналног и реалног БДП-а

Извор: БХАС. Напомена: Подаци за 2018. годину укључују годишњи раст за прва три квартала, у односу на исти период 2017. године.

У прва три квартала 2018. године раст реалне бруто додате вриједности генериран је растом активности у већини економских дјелатности (Графикон 1.10), с тим да је носилац раста услужни сектор, док успоравање производње биљеже производне дјелатности. Најизраженији раст биљежиле су дјелатности: трговина, дистрибуција и смјештај (8,5%), пољопривреда (6,7%), те финансијски сектор (5,6%). На другој страни, реални пад бруто додате вриједности забиљежен је у забави и осталим услужним дјелатностима (-3,4%), те у дјелатностима јавног сектора⁶ (-0,3%).

Графикон 1.10: Основни узроци промјена у реалном БДП-у, у прва три квартала

Извор: БХАС

Легенда:

Група А: пољопривреда; статистичко подручје дјелатности А (пољопривреда, шумарство и риболов).

Група Б: индустријска производња; статистичка подручја дјелатности Б (вађење руде и камена), Ц (прерађивачка индустрија) и Д (производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом и климатизација), Е (снабдијевање водом).

Група Ц: трговина, дистрибуција и смјештај; статистичко подручје дјелатности Г (трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала), Х (превоз и складиштење), И (хотелијерство и угоститељство).

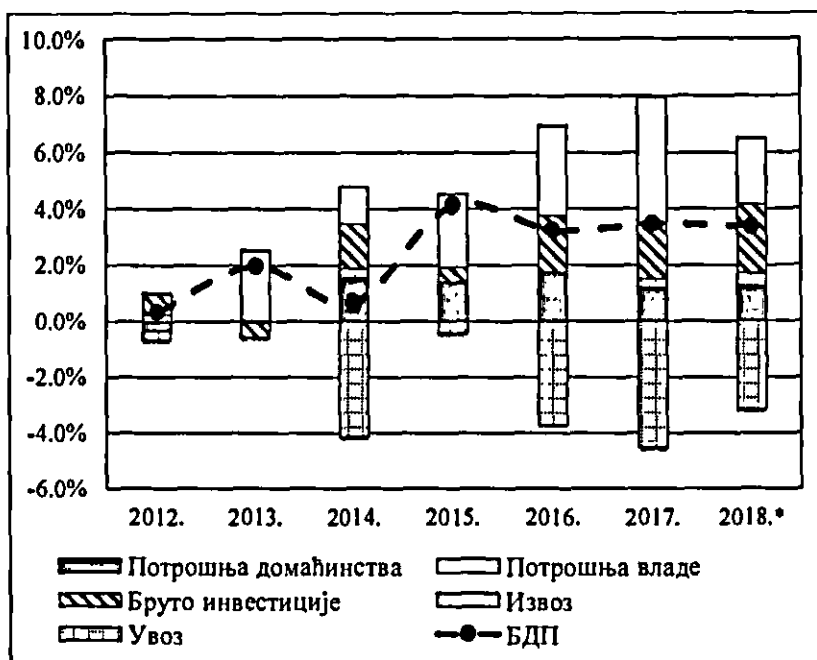
Група Д: буџетски корисници; статистичка подручја дјелатности О (јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање), П (образовање) и Q (дјелатност здравствене и социјалне заштите).

Група Ф: грађевинарство; статистичко подручје дјелатности Ф (грађевинарство). Група Е: Остале дјелатности

Узимајући у обзир структуру реалног БДП-а по расходној методи од 2010. године издаци за крајњу потрошњу домаћинства имају понајвећи утицај на кретање укупне економске активности, те они просјечно износе 78,8% БДП-а, иако је у последње вријеме примјетан тренд смањења удјела наведене потрошње без обзира на значајан раст запослености, те раст просјечних плата. Што се тиче издатака за крајњу потрошњу владе, они у просјеку износе 21,3% БДП-а, с тим да се, такође, биљежи смањење удјела ове категорије у укупном БДП-у. Просјечни издаци за бруто инвестиције су 19,0% БДП-а и већински се односе на инвестиције у нова стална средства. Допринос бруто

инвестиција има најпозитивнији утицај на кретање БДП-а у 2018. години (Графикон 1.11). Уз инвестиције, извоз биљежи снажне стопе раста у последњим годинама, што уз раст инвестиција утиче позитивно на промјену структуре БДП-а (33,3% у укупном БДП-у). Истовремено, увоз биљежи пораст, те негативно утиче на даљи раст БДП-а.

Графикон 1.11: Доприноси годишњим промјенама реалног БДП-а по расходном приступу

Извор: БХАС. Напомена: Подаци за 2018. годину укључују годишњи раст за прва три квартала у односу на исти период 2017. године.

1.2.1 Реални сектор

У склопу овог потпоглавља, а имајући у виду њихов значај за укупне економске активности бх. економије, посебан нагласак, у оквиру основних привредних дјелатности, стављен је на индустријску производњу, грађевинарство, те трговину. Осим активности у овим дјелатностима, изнесени су и основни трендови у општем нивоу цијена, као и основне карактеристике тржишта рада (запосленост и плате) у 2018. години.

I. Основне привредне дјелатности

Након катастрофалних поплава забиљежених у 2014. години, које су имале пресудан утицај на слабију економску активност у том периоду, у четвртом кварталу 2018. године први пут биљежи се годишњи пад индустријске производње. Због оваквог кварталног кретања обим индустријске производње остварен у 2018. години већи је само за 1,6%, што је ниже за 1,5 постотних бодова у односу на 2017. годину (Графикон 1.12).

Графикон 1.12: Кварталне промјене индекса индустријске производње

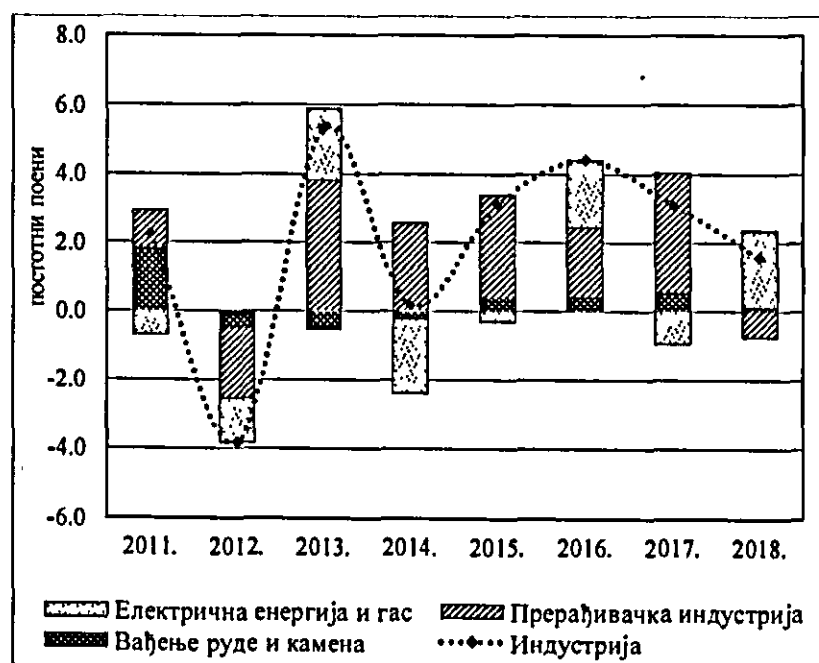
Извор: БХАС

У 2018. години у индустријским подручјима рударства, те посебно производњи и снабдијевању електричном енергијом и гасом биљежи се раст производње (годишњи пораст од 11,3%), док значајан пад биљежи прерађивачка индустрија (годишњи пад 1,1%). Најзначајнији допринос расту индустријске производње (Графикон 1.13), посматрано према подручјима дјелатности, забиљежила је производња и снабдијевање електричном енергијом и гасом, док негативан допринос расту биљежи прерађивачка индустрија. Што се тиче обима производње и снабдијевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација, позитиван утицај на годишњи раст нето производње

електричне енергије имале су хидроелектране слиједом повољних временских прилика. Истовремено, извоз електричне енергије биљежи значај раст од 24,0% у односу на 2017. годину. Надаље, подручје у коме је, такође, остварен раст, и то у висини од 0,9%, јесте вађење руде и камена. У оквиру овог подручја забиљежен је раст дјелатности вађења осталих руда и камена, те вађења угља и лигнита. Раст количине угља и лигнита у уској је вези с порастом извоза електричне енергије.

Кључни допринос паду прерађивачке индустрије забиљежен је у следећим гранама: производња готових металних производа осим машина и опреме, производња текстила, прерада дрва и производа од дрва и плута, производња кокса и рафинираних нафтних производа, те прехранбених производа. Пад производње у овим дјелатностима, које имају значајан удио у укупној индустрији, узрокован је успоравањем економске активности главних спољнотрговинских партнера, растом царинских баријера, те отежаним пословањем стратешког предузећа у алуминијумској индустрији.

Графикон 1.13: Допринос годишњим промјенама индустријске производње по подручјима

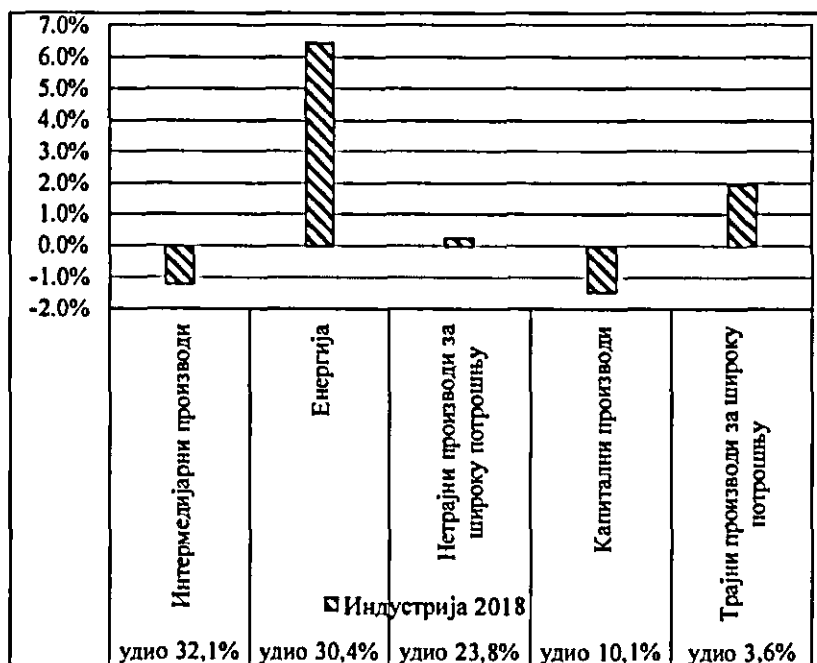

Извор: БХАС

Посматрајући удио главних група производа индустријске производње (Графикон 1.14) примјетно је како група енергија у 2018. години биљежи значајан пораст производње, успркос чињеници да производња кокса и рафинираних нафтних деривата биљежи снажан пад (-12,8%). Након енергије, најзапаженији раст производње забиљежен је код трајних производа за широку потрошњу, иако ова група због ниског удјела има занемарив допринос расту укупне индустрије. Унутар ове групе највећи удио има дјелатност производње намјештаја која у посљедњим годинама биљежи континуирани годишњи раст. Стагнирање производње биљеже нетрајни производи за широку потрошњу, као резултат смањења годишње производње прехранбених производа, производње коже и сродних производа, те производње дувана који биљежи снажан пад производње (-41,1%) сlijедом континуираног раста акциза на дуван и дуванске производе, те заступљености неформалне економије. Извоз дуванских производа у 2018. години биљежи годишњи пад од 75,8%.

Посматрано по величини удјела у укупној индустрији, најважнија главна група производа биљежи пад производње. Производња интермедијарних производа битна је, како за домаћу финалну производњу, тако и за извоз, и то због чињенице да су интермедијарни производи у укупном извозу у 2018. години учествовали са 40,2%. У оквиру ове групе значајан пад обима производње биљежи прерада дрва (-10,2%), те производња електричне опреме (-2,4%). У оквиру групе капиталних производа значајан пад остварен је у производњи готових металних производа, осим машина и опреме (-6,4%). На другој страни, поправак машина и уређаја (годишњи раст 29,2%), раст производње машина и уређаја (5,9%), те осталих превозних средстава (3,2%) успорава даљи пад производње ове групе производа. Успоравање укупне производње у 2018. години дијелом је посљедица повећања удјела интермедијарних производа у укупној индустријској производњи, а смањења удјела енергије, која биљежи пад удјела на годишњем нивоу од 3,5 постотних бодова.

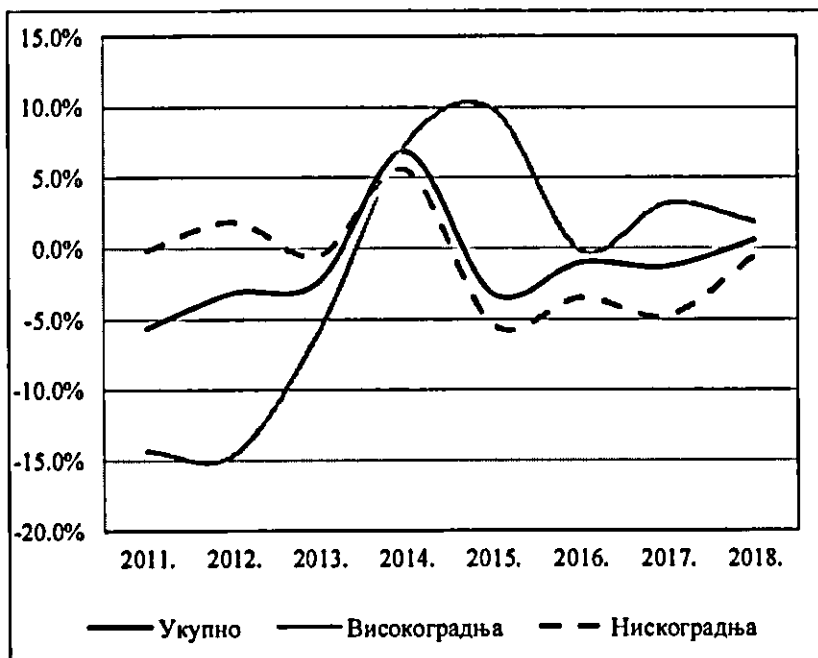
Графикон 1.14: Стопе раста и удио главних група производа индустријске производње

Извор: БХАС

У економској дјелатности грађевинарства забиљежено је стагнирање обима производње у 2018. години. Посматрајући годишње промјене производње у грађевинарству (Графикон 1.15) примјећује се једино примјетан раст производње у грађевинарству у 2014. години, највише због великих активности у нискоградњи. Стагнирање индекса производње у грађевинарству је под утицајем пада сегмента нискоградње који је у односу на претходну годину мањи за 0,5%, док је високоградња остварила раст у односу на прошлу годину од 1,9%, што је највише резултат опоравка станоградње која је на годишњем нивоу порасла за 5,2%, уколико се посматра површина новоизграђених станова. Пад активности у нискоградњи посебно се односи на застој у градњи коридора Vц.

Графикон 1.15: Годишње промјене обима производње у грађевинарству

Извор: БХАС

Трговина као појединачна дјелатност има највећи удио у бруто додатој вриједности у посљедњим годинама, што је посебно изражено у 2018. години под утицајем успоравања индустријске производње, док на другој страни трговина и дистрибуција биљеже убрзан раст. Посматрајући статистику дистрибутивне трговине (Графикон 1.16), која укључује све облике трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе до крајњег потрошача на домаћем тржишту⁷, видљиво је како у 2018. години промет трговине биљежи значајан раст, који на годишњем нивоу износи 8,5%. Раст активности запажен је у трговини на велико и посредовање у трговини⁸ (годишњи раст 6,4%) те трговини на мало⁹, која биљежи континуирани раст

Јавни сектор укључује дјелатности: О (Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање), П (Образовање) и Q (Дјелатност здравствене заштите и социјалне помоћи)

⁷

Извор: БХАС, Индекси промета дистрибутивне трговине

⁸ Удио трговине на велико и посредовање у укупној трговини износи 55,8%

промета у последњим годинама, који на крају 2018. године износи 11,4% у односу на претходну годину. Трговина на велико и мало моторним возилима и мотоциклима, која има најнижи удио у укупној трговини (6,0%), биљежи раст од 9,8%.

Графикон 1.16: Годишње промјене индекса дистрибутивне трговине, (Q/Q-4)

Извор: БХАС

II. Цијене

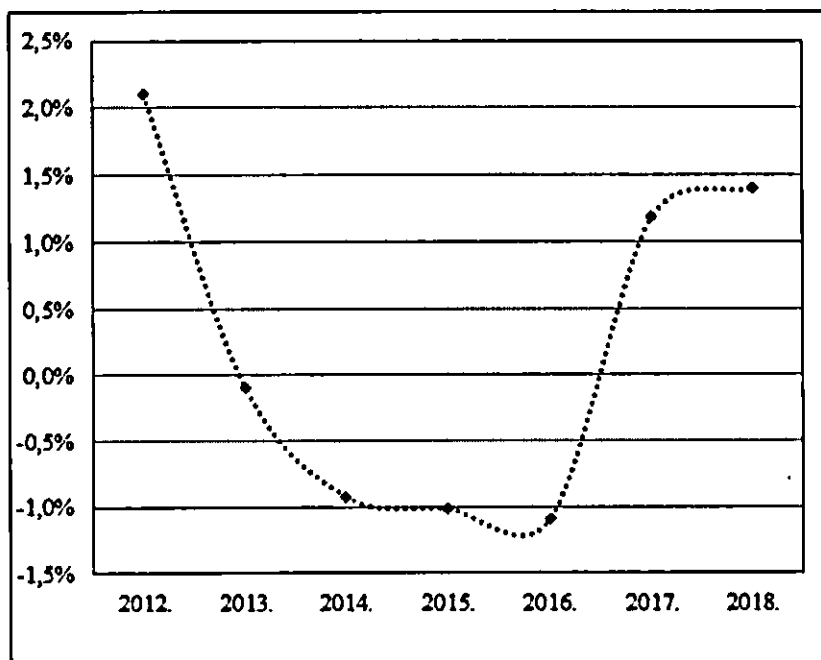
Након што су прекинути дефлаторни притисци почетком 2017. године, настављен је раст потрошачких цијена, што је резултирало годишњим растом инфлације у 2018. години од 1,4% (Графикон 1.17) слиједом кретања цијена у одјељку превоза, највише због увођења акциза на нафту и нафтне деривате и кретања спољних цијена (нафте)⁹, те усклађивања додатних акциза на дуван и алкохолна пића. Истовремено, позитиван

⁹ Удио трговине на мало износи 38,3%

¹⁰ Годишњи раст цијена нафте у 2018. години износи 30,7%.

утицај на раст потрошачких цијена има раст масе плата, као резултат снажног раста номиналних плата, али и броја запослених лица.

Графикон 1.17: Годишња стопа инфлације/дефлације

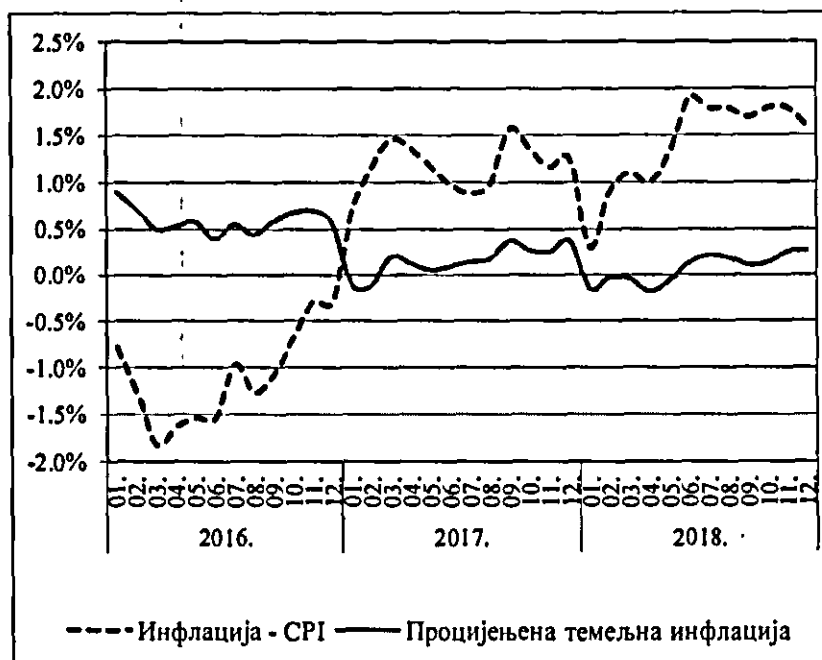
Извор: БХАС

У посматраном периоду стварна инфлација је под снажним утицајем двају цјенових одјељака, у оквиру индекса потрошачких цијена, храна и безалкохолна пића (због цијена хране), те превоз (због цијена нафте). Цјеновни одјељци хране и безалкохолних пића те превоза имају висок удио у потрошњи домаћинства и због тога у највећој мјери детерминирају кретање инфлације/дефлације у бх. економији.¹¹ Вриједности процијењене темељне инфлације¹² указују да је у 2018. години успорен раст цијена осталих роба и услуга које улазе у састав индекса потрошачких цијена (Графикон 1.18).

11 Према последњим доступним подацима БХАС-а из 2017. године, у укупним трошковима домаћинства храна и безалкохолна пића учествују 32,96%, а превоз 12,89%.

12 Процијењена темељна инфлација добијена је тако што је службена инфлација умањена за ефекте промјена у ова два одјељка. Као пондери коришћени су службени годишњи пондери за

Графикон 1.18: Стварна и процијењена темељна инфлација

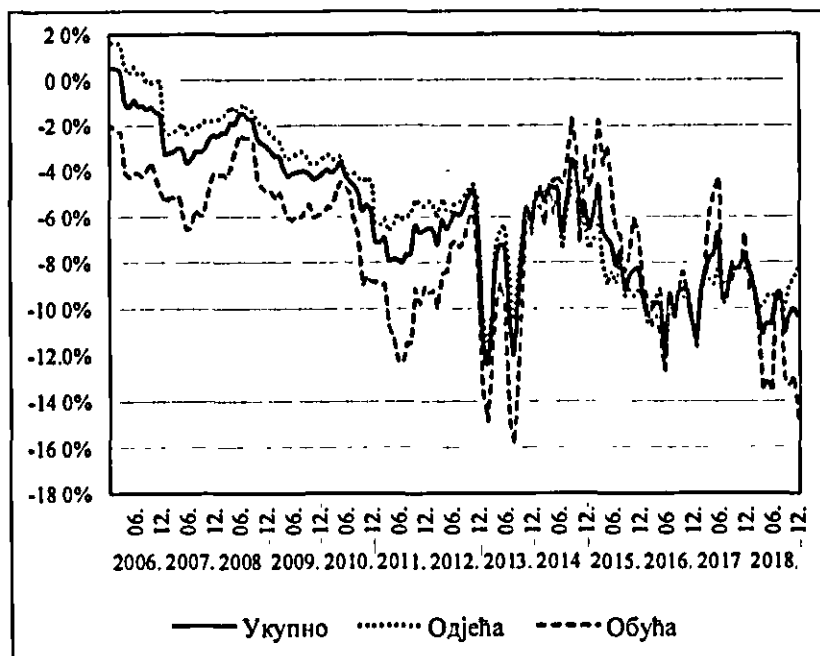
Извор: БХАС и ЦББиХ. Напомена: Темељна инфлација је процјена ЦББиХ.

Значајан пад цијена биљежи одјељак одјеће и обуће (годишњи пад 10,1%), што највише утиче на спорији раст вриједности процијењене темељне инфлације. Према службеним подацима, наведени одјељак је посљедњи пут забиљежио раст цијена почетком 2006. године, слиједом благог повећања цијена одјеће, док цијене обуће биљеже континуирани пад од почетка прикупљања података¹³ (Графикон 1.19).

ценовне одјелке, објављени од БХАС-а. Пошто у моменту писања Годишњег извјештаја нису објављени пондери за 2018. годину, коришћени су ценовни пондери за 2017. годину.

¹³ Индекс потрошачких цијена (CPI) рачуна се од 2005. године, док је за раније године у обзир узиман индекс цијена на мало на нивоу БиХ.

Графикон 1.19: Годишње промјене цијена одјеће и обуће

Извор: БХАС

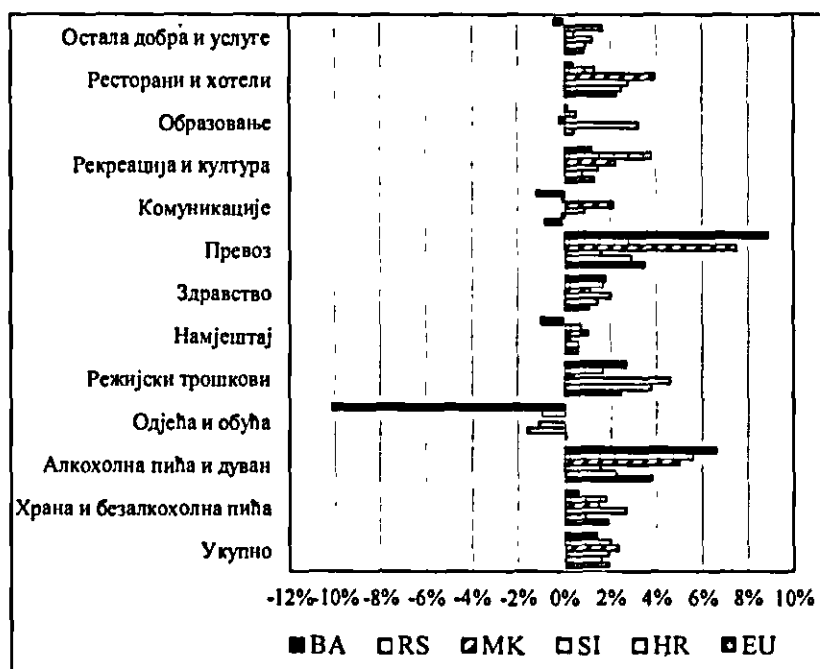
Уколико се посматра кретање потрошачких цијена по одјељцима у изабраним земљама¹⁴ (Графикон 1.20), видљиво је значајно одступање првенствено у одјељку одјеће и обуће, гдје након БиХ најизраженији пад цијена биљежи Хрватска (-1,6%). Просјечне цијене одјеће и обуће у ЕУ, као најважнијем спољнотрговинском партнеру, у истом периоду биљеже благи раст од 0,1%. Имајући у виду непостојање курсног ризика с главним трговинским партнерима у ЕУ, пад цијена одјеће и обуће у БиХ може се објаснити једино квалитетом репрезентативности узорка или високом заступљености увоза одјеће и обуће земаља остатка свијета, што очигледно не карактерише остале земље у региону. Надаље, према службеним подацима јединичне цијене увоза¹⁵ одјеће и

¹⁴ Еуростат користи хармонизовани индекс потрошачких цијена (НЦП) за податке о упоредивости инфлације, док се CPI најчешће користи као мјера инфлације у националним оквирима. НЦП и CPI узимају у обзир исте репрезентативне корпе добара и услуга, а основна разлика је у обухвату становништва и изворима за пондерацијску структуру. Како НЦП подаци још нису службено доступни, за БиХ се користе CPI подаци.

¹⁵ Службено саопштење БХАС-а: Индекси јединичних вриједности извоза и увоза БиХ, 2018.

обуће у 2018. години стагнирају на годишњем нивоу, што доводи до закључка да није значајно побољшан положај увозних производа у овој дјелатности.

Графикон 1.20: Кретање потрошачких цијена у 2018. години, по одјељцима

Извор: БХАС, Еуростат. Напомена: БА – Босна и Херцеговина, РС – Србија, МК – Македонија, СИ – Словенија, ХР – Хрватска, ЕУ – Европска унија

Услед раста цијена нафте (годишњи раст 30,7%) на свјетским тржиштима у 2018. години, те повећања акциза на нафту и нафтне деривате, цјеновни одјељак превоз током цијеле године вршио је инфлаторне притиске на општи ниво потрошачких цијена (годишњи раст од 8,9%). Упркос томе што су цијене нафте на свјетском тржишту у децембру забиљежиле пад на годишњем нивоу (-12,1%), који је настављен у јануару 2019. године (-14,1%) слиједом раста производње у САД-у, уз истовремену депрецијацију USD-а као главне валуте у трговини нафте на свјетском тржишту, просјечне домаће цијене превоза нису забиљежиле значајнији пад¹⁶. Према посљедњим

¹⁶ Према посљедњим доступним подацима из јануара 2019. године, цијене превоза биљеже годишњу стопу раста од 8,4%.

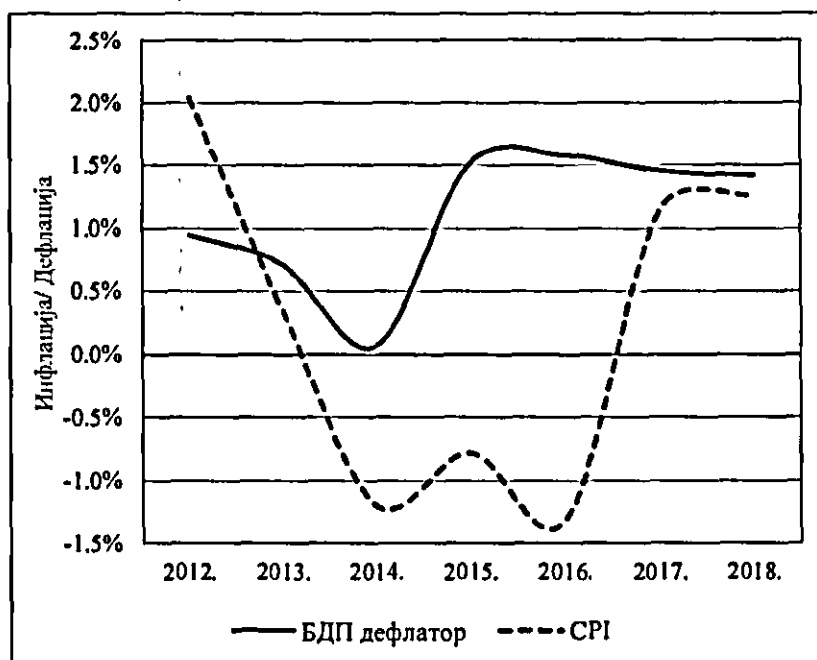
доступним пројекцијама цијена нафте¹⁷, у 2019. години очекује се раст цијена у односу на крај 2018. године, који ће бити још нижи (5,4% годишњи пад) у односу на просјек из 2018. године, што ће, вјероватно, с временским помаком узроковати смањење домаћих цијена превоза. Одјељак хране и безалкохолних пића, као категорија с највећим удјелом у потрошњи домаћинства, биљежи годишњи раст цијена од 0,6%. Слједом континуираног повећања акциза на дуванске производе и алкохолна пића цијене овог одјељка, такође, биљеже значајан годишњи раст (6,6%). Упоређујући цијене превоза, дувана и алкохолних пића са земљама у региону, примјетно је како оне биљеже најизраженији раст у БиХ, док на другој страни цијене хране и пића биљеже најниже стопе раста, иако дјелатност прехранбених производа у истом периоду биљежи годишњи пад производње (-2,1%).

Инфлација мјерена БДП дефлатором указује на уједначен раст цијена у прва три квартала у последње двије године (Графикон 1.21). Различити трендови кретања цијена мјерене помоћу БДП дефлатора и индекса потрошачких цијена могу се образложити високим удјелом производа који се не налазе у потрошачкој кошарици (укључујући и потрошњу сектора владе), већ се продају директно предузећима или се, пак, извозе на инострана тржишта. БДП дефлатор указује да је у прва три квартала 2018. године забиљежен раст цијена производа и услуга у домаћој економији од 1,4% на годишњем нивоу. Раст БДП дефлатора у прва три квартала, у поређењу с истим периодом претходне године, забиљежен је у већини дјелатности и то углавном у дјелатностима које се односе на дјелатности јавног сектора, грађевинарство, индустрију, трговину и превоз, те пољопривреду, док је пад дефлатора забиљежен једино у финансијском сектору, те дјелатности информација и комуникација.

---

17 www.investing.com/commodities/brent-oil-forecasts (приступано: 3. 3. 2019. године)

Графикон 1.21: Годишње промјене у нивоу цијена у прва три квартала

Извор: БХАС

БДП дефлатор у дјелатности прерађивачке индустрије у прва три квартала 2018. године у односу на исти период претходне године указује на раст домаћих цијена од 1,9 постотна бода. Посматрајући квартално кретање БДП дефлатора уочава се да оно прати сличан тренд с кретањем цијена СРП у ценовном одјељку хране и безалкохолних пића, што имплицира да се цијене у овој дјелатности прилагођавају промјенама цијена на свјетским тржиштима. Значајан раст домаћих цијена биљеже пољопривреда (5,9%), те дјелатности јавног сектора (3,6%). У јавном сектору у последње вријеме присутан је синдикални притисак на повећање плата, што узрокује пораст цијена услуга, посебно у здравству, а исто тако реално умањује бруто додату вриједност ове дјелатности. Уколико се посматра БДП дефлатор по расходном методу, у прва три квартала 2018. године присутан је раст цијена свих саставница БДП-а у односу на исти период претходне године, с тим да се издваја раст цијена извоза (2,3%), те потрошње домаћинства (1,4%), што је једнако расту просјечних потрошачких цијена у истом периоду.

III. Запосленост и плате

Према подацима из Анкете о радној снази 2018. године стопа незапослености у БиХ била је 18,4% и нижа је у односу на 2017. годину за 2,1%¹⁸, чиме је настављен тренд пада стопе незапослености из претходних година. Административна стопа незапослености у децембру 2018. године била је 34,7% и нижа је за 2,7% у односу на децембар претходне године. Стопе незапослености значајно се разликују због различитог приступа у дефинисању и евиденцији, односно начину утврђивања њиховог статуса.¹⁹ Према Анкети радне снаге, незапослених лица у БиХ у 2018. години је 185 000, док је према регистрованом броју у агенцијама за запошљавање значајно већи број незапослених лица (435 000) и најсликовитије илуструје наведене разлике у евиденцији, односно третирању запослених и незапослених лица. Када се анализирају административни подаци, уочава се тренд пада броја незапослених лица на годишњем нивоу, који је присутан како током цијеле 2018. године, тако и током претходних година (Графикон 1.22). Иако се ради о промјенама у броју незапослених према административним подацима, односно према стопама незапослености које су приближно 35%, чињеница је како је на крају 2018. године број незапослених лица у односу на претходну годину смањен за 39.818 лица.

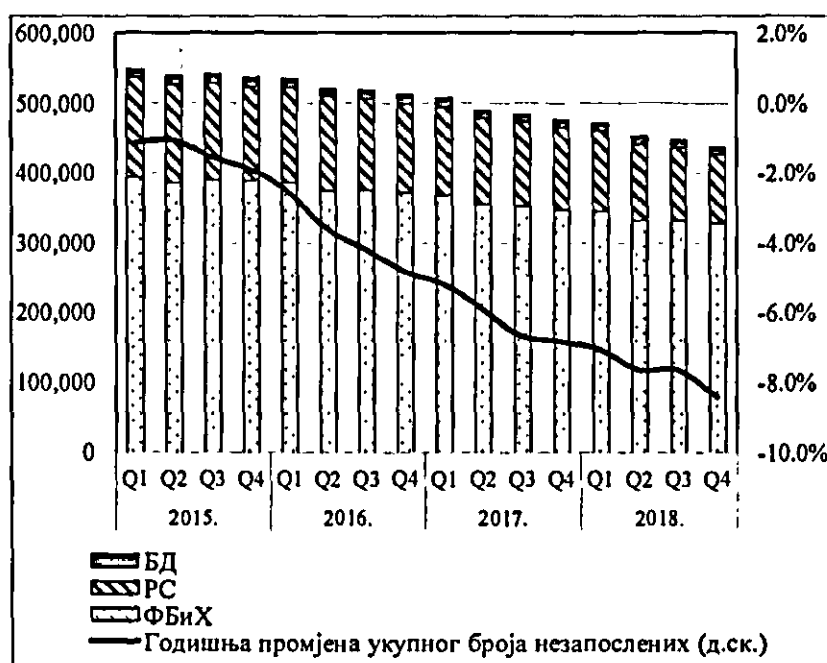
---

18 Агенција за статистику БиХ, заједно са статистичким агенцијама у оба ентитета, једанпут годишње проводи Анкету о радној снази, а у складу с ILO-методологијом. Енглеска скраћеница ILO – International Labour Organization – Међународна организација рада.

19 Административни подаци о незапосленим лицима садрже укупан број незапослених лица, која се воде у евиденцијама Агенције за запошљавање БиХ, док се подаци о незапослености из Анкете о радној снази изводе из података који су прикупљени анкетавањем лица у домаћинствима, према међународним дефиницијама. Извор: БХАС; Анкета о радној снази 2018.

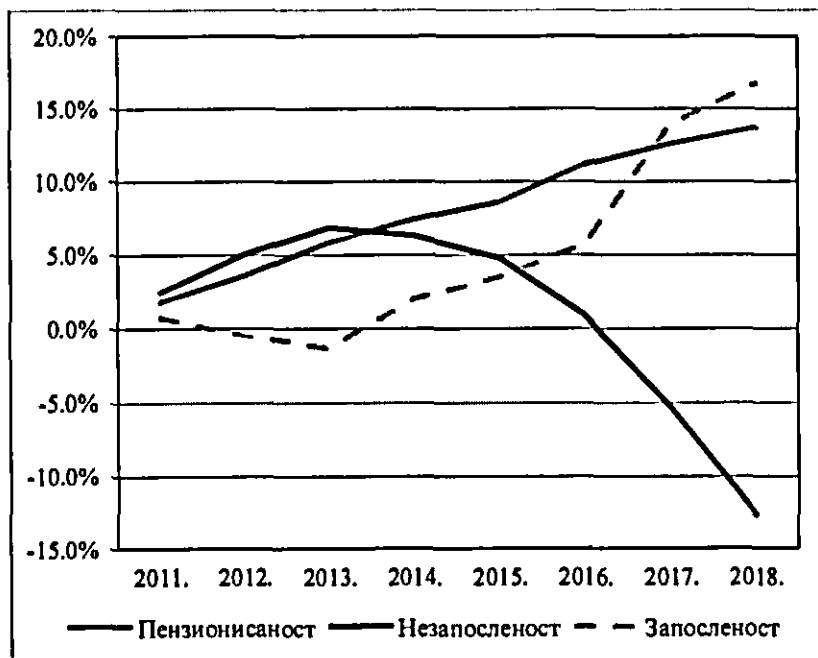
Графикон 1.22: Број незапослених лица према административним подацима

Извор: БХАС, Агенција за рад и запошљавање БиХ

Посматрајући кретање индекса на тржишту рада видљиво је како раст запослености прати сличан тренд као раст броја пензионера, с тим да индекс запослености у посљедње двије године биљежи бржу стопу раста (Графикон 1.23). Бржим растом броја запослених од броја пензионера у 2018. години омјер покривености пензионих фондова износи 1,2 запосленика на једног пензионера, што представља благи раст показатеља на годишњем нивоу. Број пензионера биљежи континуиран раст од почетка 2010. године, чиме се врши притисак на буџет за финансирање пензионог система. Пословање пензионих и социјалних фондова додатно је усложњено као резултат све израженијих негативних демографских промјена које се огледају у смањењу удјела радног активног становништва и повећању удјела уздржаваног становништва. Што се тиче индекса незапослености, видљиво је како је тек крајем 2016. године забиљежен мањи број незапослених лица у односу на базну годину, с тим да је рапидан тренд смањења незапослених лица настављен у посљедње двије године.

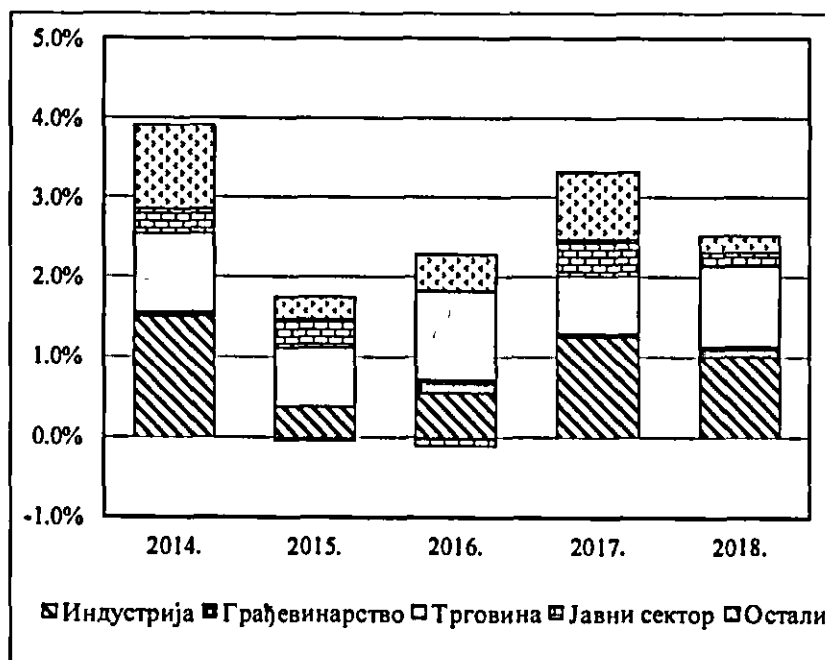
Графикон 1.23: Кретање одабраних индекса на тржишту рада

Извор: БХАС, ФЗ ПИО, Фонд ПИО РС

Према административним подацима биљежи се раст броја запослених лица, који је на крају 2018. године већи за 23.057 лица. Према расту запослених по дјелатностима, носиоци раста (Графикон 1.24) броја запослених (71,7% укупног повећања) у односу на крај претходне године јесу дјелатности прерађивачке индустрије (повећан број запослених за 6.165 лица или 3,9%), трговина (6.162 лица или 4,3%), те дјелатности јавног сектора (7.335 лица или 3,8%). На годишњем нивоу пад запослености је исказан једино у рударству (-3,0%), те осталим услужним дјелатностима (-2,8%).

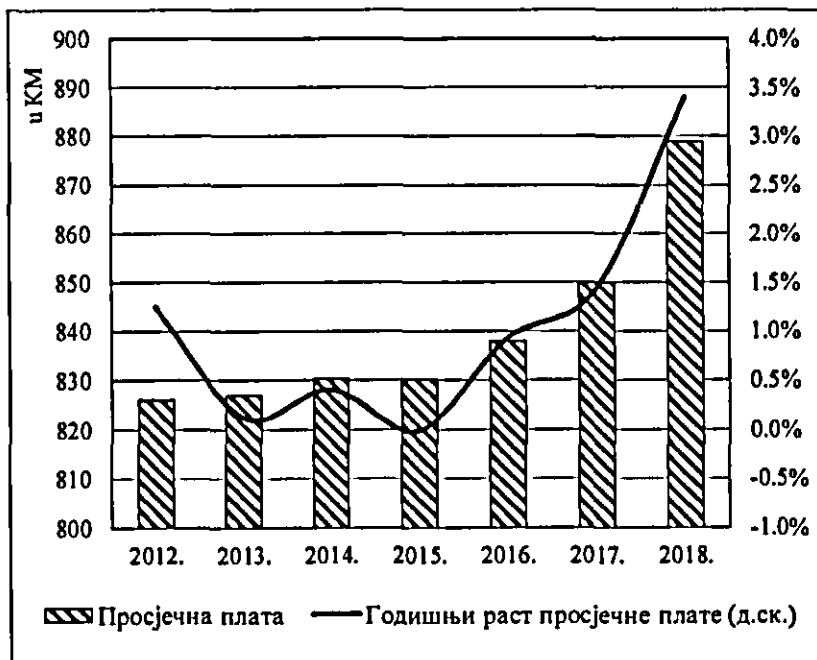
Графикон 1.24: Доприноси годишњим промјенама броја запослених по подручјима

Извор: БХАС

Тренд раста просјечне номиналне нето плате настављен је у 2018. години (Графикон 1.25). На годишњем нивоу, најизраженији раст плата на основу нових колективних уговора забиљежен је у здравству (7,5%), помоћним услужним дјелатностима (5,6%), снабдијевању водом (4,7%), образовању (4,2%), трговини (4,1%), те прерађивачкој индустрији (4,0%). На другој страни пад просјечних плата биљежи једино дјелатност управљања некретностима (-8,5%). Узимајући у обзир пораст просјечних потрошачких цијена у последње двије године, реалне нето плате биљеже успореније стопе раста.

Графикон 1.25: Износ и постотак промјене просјечне годишње нето плате

Извор: БХАС. Напомена: Просјечна годишња плата подразумијева аритметички просјек просјечних плата по мјесецима.

Тржиште рада у 2018. години карактерише значајно повећање номиналних плата готово свих дјелатности, те успоренији раст продуктивности²⁰. Израженији раст плата забиљежен је од друге половине 2016. године (Графикон 1.26), највише као резултат измјене Закона о порезу на доходак у ФБиХ, док је у посљедње вријеме присутан све већи синдикални притисак на потписивање нових грантских уговора, уз повећање плата и осталих бенефиција. Наведени притисак изражен је у дјелатностима гдје је присутна висока потражња дефицитарног кадра у иностранству, што је посебно примјетно у дјелатностима здравства, грађевинарства, те сектору осталих услуга. Према посљедњим подацима, укупна продуктивност на крају трећег квартала биљежи раст од 2,4% у односу на исти период претходне године, док просјечне плате у 2018. години биљеже пораст од 3,3%. Укупна продуктивност у посљедњим годинама биљежи уједначене стопе раста, изузев 2014. године када су забиљежене катастрофалне поплаве које су се

²⁰ Продуктивност је изражена као показатељ номиналне бруто друштвене вриједности по запосленом.

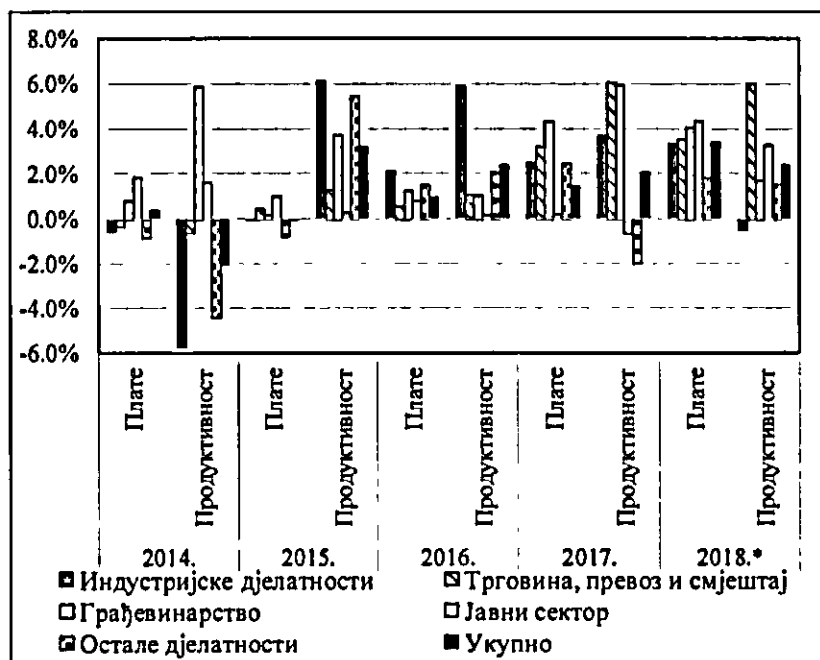
одразиле на већину дјелатности, осим на дјелатност јавног сектора, те грађевинарства као последица раста улагања у сегмент нискоградње.

Уколико се посматра по дјелатностима, у прва три квартала 2018. године (Графикон 1.26), смањење продуктивности биљежи се у дјелатности индустрије (-0,5%) као резултат слабије иностране потражње слиједом успоравања економске активности главних спољнотрговинских партнера. Најизраженије повећање продуктивности биљежи сектор трговине, превоза и смјештаја (6,0%), те дјелатности јавног сектора (3,3%). Од осталих дјелатности изражен раст продуктивности биљежи пољопривреда (9,4%), највише као резултат ниске основнице у претходној години када су забиљежени неповољни временски услови у овој дјелатности. Према приказаним подацима видљиво је како поједине дјелатности биљеже убрзанији раст плата од продуктивности, што може узроковати пораст потрошачких цијена. Наведени притисак на општи ниво цијена већ биљеже поједине дјелатности, што је посебно изражено у здравству (2,5% годишњи раст цијена на крају 2018. године). Надаље, годишњи раст цијена биљеже произвођачке цијене у грађевинарству (1,0%)²¹. Имајући у виду све очигледнији недостатак радне снаге у грађевинарству, без убрзанијег раста продуктивности у наредном периоду може се очекивати израженији раст произвођачких цијена.

---

21 Индекс произвођачких цијена у грађевинарству/станоградњи према подацима из четвртог квартала 2018. године

Графикон 1.26: Годишњи раст плата и продуктивности по активностима

Извор: БХАС, ЦББиХ. Напомена: Подаци за продуктивност у 2018. години укључују прва три квартала у односу на исти период 2017. године. Просјечна годишња плата по групи дјелатности подразумијева пондерисани просјек, а као пондер коришћени су подаци о броју запослених.

1.2.2 Фискални сектор

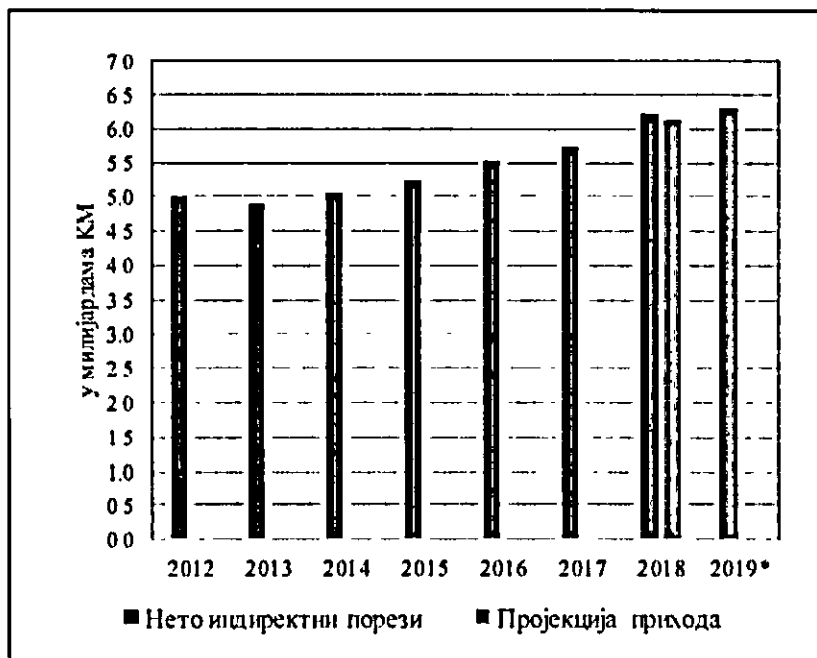
У 2018. години на свим нивоима власти настављена је фискална консолидација, започета у претходним годинама, која је у складу с Реформском агендом за период 2015-2018. Фискална консолидација у наведеном периоду проведена је кроз ограничени раст јавне потрошње, тако да у структури јавне потрошње највеће ставке (издвајања за социјална давања и плате запослених) биљеже ограничен раст. Ограничавајући издвајања за текућу потрошњу, власти на свим нивоима настоје створити додатни фискални простор како би се финансирала капитална потрошња и како би се јавне финансије ставиле у функцију раста, што је и предвиђено Глобалним фискалним оквиром за период 2019-2021. У 2018. години дошло је до већих капиталних улагања у односу на претходну годину, нарочито у области путне и жељезничке инфраструктуре, што је имало позитиван утицај на економски раст у БиХ. У претходним периодима БиХ

је имала ограничен приступ иностраним изворима финансирања, с обзиром на то да је повлачење већег дијела нових средстава било директно условљено усвајањем измјена Закона о акцизама. По усвајању Закона о акцизама и наставка спровођења реформских мјера, у 2018. години забиљежен је раст капиталне потрошње.

На приходовној страни у 2018. години индиректни порези су расли више од пројигцираних. Стабилан растући тренд у наплати забиљежен је током цијеле године (Графикон 1.27). Износ наплаћених нето прихода је рекордан и највећи је од оснивања Управе за индиректно опорезивање (6,22 милијарди КМ). Тако су приходи по овом основу, као главни извори средстава за финансирање буџета, на годишњем нивоу забиљежили раст у висини од 8,4 % (480,8 милиона КМ). Главни допринос оваквој наплати су првенствено раст прихода од ПДВ-а (на годишњој основи раст од 263 милиона КМ), као резултат раста приватне потрошње. Услед измјене Закона о акцизама у дијелу који се односи на намјенске путарине (повећање намјенске путарине на деривате нафте и повећање акциза на лож-уље), путарине су, на годишњем нивоу, порасле у износу од 238,2 милиона КМ. Наплата прихода од царина имала је континуиран позитиван тренд током цијеле године након окончања периода петогодишњег смањења и укидања царина на највећи дио увоза из ЕУ. Међутим, крајем 2018. године дошло је до успоравања раста прихода од царина као последица успоравања раста увоза из ЕУ. Такође, биљежи се пад увоза из Русије као резултат смањене производње нафте у Босанском Броду након експлозије у рафинерији нафте. На годишњем нивоу приходи по основу акциза су забиљежили пад у износу од 19,6 милиона КМ. Наиме, многоструко повећање акциза на цигарете у кратком периоду и снажан раст малопродајних цијена цигарета би могли бити разлог јачања црног тржишта и губитка прихода по овом основу.

У 2018. години је настављен позитиван тренд раста прихода од директних пореза, како у Федерацији Босне и Херцеговине, тако и у Републици Српској. У Федерацији БиХ је по овом основу прикупљено 1,73 милијарде КМ (годишњи раст од 6,7%), док је у Републици Српској прикупљено 492,6 милиона КМ (годишњи раст од 6,0 %).

Графикон 1.27: Приходи од индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опорезивање. Напомена: *Пројекција

Позитивна кретања у сфери наплате прихода од индиректних пореза, ограничен раст текуће потрошње у корист стварања простора за капиталну потрошњу уз повољно екстерно задуживање имало је позитиван утицај на већи ниво инфраструктурних радова у односу на претходну годину. У том смислу, континуираним спровођењем усвојених мјера из Реформске агенде биљежи се већа реализација јавних инвестиција у 2018. години. Такође, у 2018. години у области индиректног опорезивања настављен је процес хармонизације политике опорезивања дуванских прерађевина у складу са стандардима ЕУ. Очекује се да ће се овај процес окончати 2019. године (што је раније од првобитно планираног 2020. године), када би укупна акциза на све категорије акциза требало да достигне минималну акцизу ЕУ. Политика акциза на дуван у 2019. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком Управног одбора Управе за индиректно опорезивање. Према извјештајима Управе за индиректно опорезивање, исцрпљени су сви извори раста прихода по основу акциза и у будућности се може рачунати само с додатним растом прихода по основу ПДВ-а. У наредним годинама планиран је наставак позитивних трендова у наплати индиректних пореза, што ће дјелимично ублажити притисак на финансирање буџета у текућој години. У 2017. години забиљежен је висок

примарни фискални биланс због ограничења у спољном финансирању. Програмом економских реформи 2018-2020. планирано је повлачење иностраних кредита у износу од 1,74 милијарде КМ, али због наведеног ограничења, у 2017. години повучено је само 574,9 милиона КМ. Примарни фискални суфицит за 2018. годину ревидиран је у односу на пројекције из претходног Програма економских реформи. Према последњем Програму економских реформи 2019-2021., пројицира се раст фискалног суфицита у наредним годинама до висине 1,6% БДП-а у 2021. години (Графикон 1.28).

Графикон 1.28: Примарни фискални биланс у % БДП-а

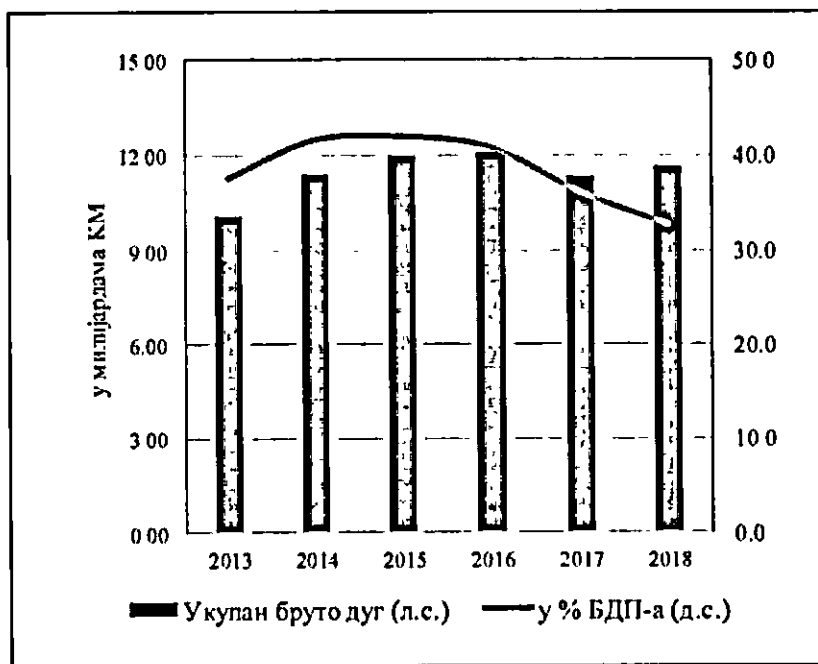

Извор: ERP БиХ 2019-2021. Напомена: *Пројекција

Укупан јавни дуг сектора владе у 2018. години незнатно је повећан у номиналном износу, али је настављен тренд смањења укупног бруто дуга, изражен у омјеру према БДП-у, што је у складу с реформском агендом (Графикон 1.29). Јавна задуженост сектора генералне владе на крају 2018. године износила је 11,62 милијарде КМ. У дијелу јавног дуга сектора генералне владе који се односи на спољни дуг, у 2018. години према иностраним кредиторима отплаћено је више дуга него што је повучено нових средстава. Међутим, стање спољне задужености на крају 2018. године је незнатно порасло (33,1 милион КМ 0,4%), првенствено као резултат курсних разлика

(курса америчког долара). Спољна задуженост сектора генералне владе на крају 2018. године износила је 8,20 милијарди КМ (Графикон 1.30) и највећим дијелом односи се на концесиони дуг.

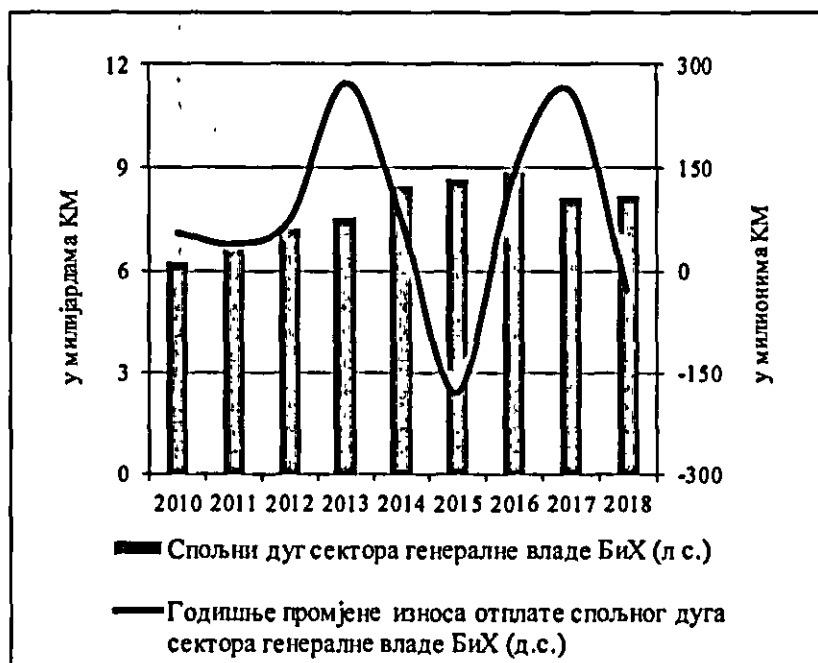
Графикон 1.29: Укупан бруто дуг сектора владе

Извор: Министарство финансија и трезора

Укупно сервисирана средства према иностраним кредиторима износила су 955,3 милиона КМ, од чега је према ММФ-у сервисиран појединачно највећи износ од 353,1 милион КМ. Према подацима Министарства финансија и трезора БиХ, планирана су издвајања за сервисирање спољног дуга сектора генералне владе у 2019. у износу 825,8 милиона КМ.

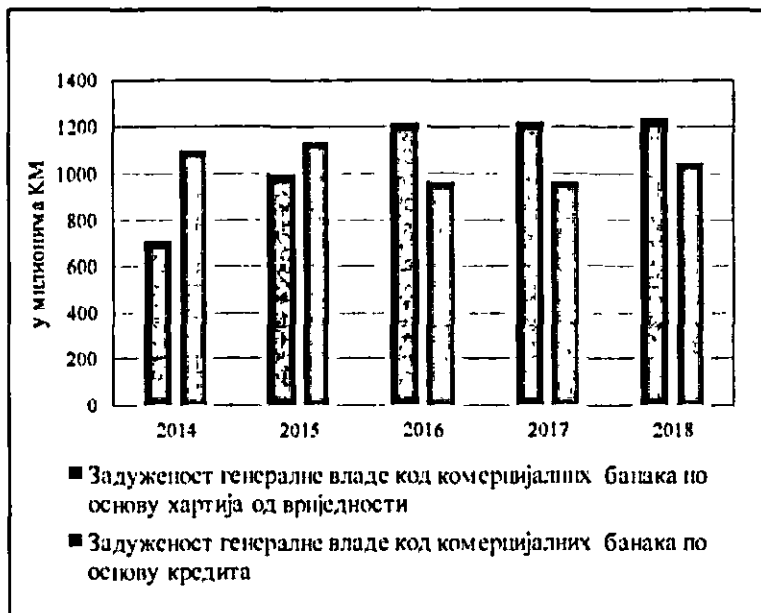
Графикон 1.30: Спољни дуг сектора владе и годишње промјене износа отплате спољног дуга

Извор: ЦББиХ

Задужење генералне владе по основу дужничких папира с крајем 2018. године износило је 1,23 милијарде КМ. Истовремено, задуженост генералне владе по основу кредита код комерцијалних банака износила је 1,04 милијарде КМ. У 2018. години, Република Српска емитовала је хартије од вриједности у износу од 448,9 милиона КМ, од чега је први пут у историји БиХ на тржишту еврообвезница емитовано 328,6 милиона КМ. Преостали износ емитован је на Бањалучкој берзи. Федерација БиХ је емитовала износ од 60 милиона КМ (Графикон 1.31).

Графикон 1.31: Задуженост генералне владе код комерцијалних банака

Извор: ЦББиХ

Током године укупно је емитовано свега шест емисија јавног дуга ентитета (Табела 1.1), њихова вриједност је била 508,9 милиона КМ, што је за 22,5% мање у односу на прошлу годину. Од ове вриједности на Федерацију БиХ односи се 60 милиона КМ (11,8%), а остатак представља задуживање Републике Српске (88,2%).

Основна карактеристика бх. финансијског тржишта у 2018. години је, осим изузетно ниског броја емисија јавног дуга ентитета, излазак ентитета на међународно финансијско тржиште, пријевремени откуп претходних емисија, негативна стопа приноса на дијелу тржишта трезорских записа (Федерација Босне и Херцеговине) и раст индекса акција.

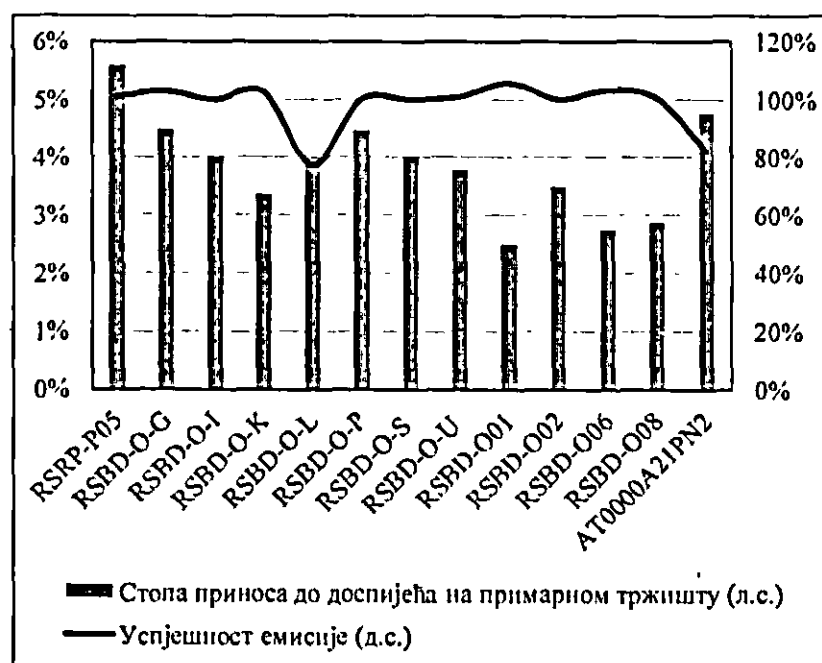
Табела 1.1: Емисије јавног дуга бх. ентитета у 2018. години

	1 м	3 м	6 м	9 м	12 м	36 м	60 м	84 м	120 м	Укупно
Република Српска	-	-	1	0	-	-	2	-	-	3
Федерација Босне и Херцеговине	-	-	-	2	-	-	1	-	-	3
Укупно	0	0	1	2	0	0	3	0	0	6

Извор: SASE и BLSE

Република Српска је у јуну извршила емисију обвезница на Бечкој берзи²², што је први пут у историји Босне и Херцеговине да један њен ентитет емитије јавни дуг на страниј берзи. Планирани износ емисије био је 200 милиона EUR, међутим постотак успјешности емисије је био свега 82% (остварени износ емисије био је 168 милиона EUR), а емисија је извршена на пет година уз стопу приноса до доспијећа од 4,75%, колико је износила и купонска каматна стопа. Осим размимоилажења између планиране и остварене вриједности емисије, дошло је и до велике разлике између остварене стопе приноса до доспијећа и стопа приноса до доспијећа на домаћем тржишту (Графикон 1.32). У односу на претходну емисију петогодишњих обвезница на BLSE-у, стопа приноса до доспијећа бечке емисије петогодишњих обвезница Републике Српске већа је за 186 базична поена.

Графикон 1.32: Емисије петогодишњих обвезница јавног дуга Републике Српске

Извор: BLSE. Напомена: Обвезнице су хронолошки поредане, од најстарије емисије (16. 6. 2014) до најновије, бечке, емисије (28. 6. 2018).

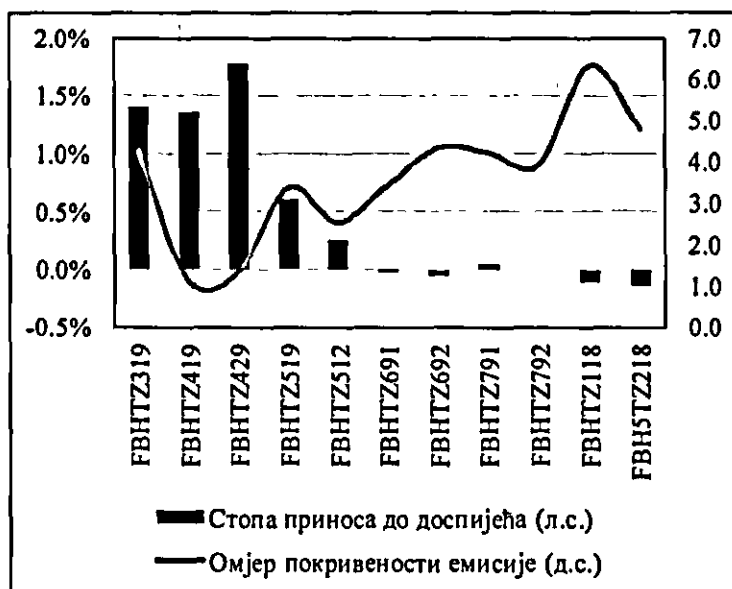
²² https://www.wienerborse.at/en/market-data/bonds/quote/?ISIN=AT0000A21PN2&ID_NOTATION=222149671

Јунска емисија на Бечкој берзи је по стопи приноса до доспијећа у односу на најјефтинију емисију (РСБД-001 од 13. 3. 2017. године) скупља за 225 бп, а у односу на просјечну стопу приноса на емисије петогодишњих обвезница за 97,4 бп.

Непосредно након емисије еврообвезница, Република Српска је прије времена откупила једну емисију с домаћег тржишта у вриједности 117.730.000 КМ по каматној стопи од 5%.

Омјер вриједности емисија трезорских записа и обвезница Федерације Босне и Херцеговине у 2018. години био је 2:1, а све емисије имале су исту вриједност (20 милиона КМ). Каматна стопа на обвезнице у односу на прошлу годину значајно је пала, с 1,2% на 0,91%, што представља најнижу каматну стопу на тржишту петогодишњих обвезница у историји бх. финансијског тржишта. Деветомјесечни трезорски записи Федерације Босне и Херцеговине емитовани су уз негативну стопу приноса до доспијећа (Графикон 1.33). Негативна стопа приноса настала је као посљедица високе ликвидности бх. банака, негативне накнаде на средства изнад обавезне резерве коју је ЦББиХ увела половином 2016. године, као и отказивања неколико емисија због адекватног нивоа ликвидности Јединственог рачуна Трезора Федерације Босне и Херцеговине и смањења потреба за финансирањем буџета Федерације Босне и Херцеговине.

Графикон 1.33: Емисија деветомјесечних трезорских записа Федерације Босне и Херцеговине

Извор: SASE. Напомена: Трезорски записи су хронолошки поредани, од најстарије емисије (17. 9. 2013) до најновије емисије (12. 12. 2018).

Упркос изузетно ниским стопама приноса до доспијећа тражња за краткорочним дугом Федерације Босне и Херцеговине била је изузетно висока. Код трезорских записа који су емитовани по стопама приноса до доспијећа од -0,105% и -0,134 омјер покривености емисија (однос између тражње и понуде за емисијом) био је 6,33, 4,8 респективно.

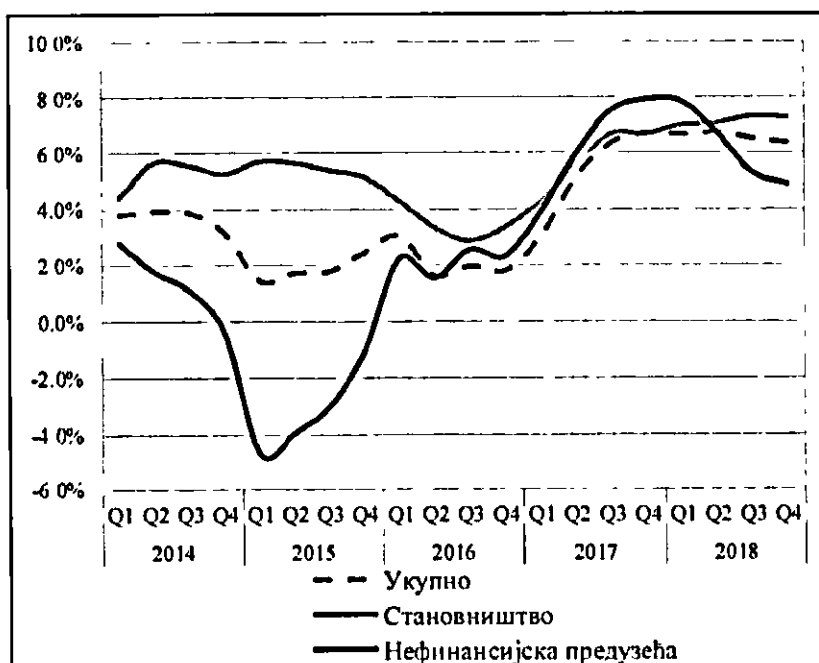
Просјечна стопа приноса на тржишту јавног дуга бх. ентитета у 2018. години значајно је нижа у односу на претходну годину и то у свим рочним сегментима. На тржишту шестомјесечних трезорских записа он је нижи за 21 бп, а на тржишту петогодишњих обвезница за 36 бп. Просјечна стопа приноса до доспијећа, по којој су бх. ентитети финансирали јавни дуг на рок од шест, девет мјесеци и шест година, у 2018. години била је 0,3%, -0,12% и 2,85% респективно.

1.2.3 Банкарски сектор

Банкарски сектор БиХ карактерише врло добра капитализованост, висока ликвидност и профитабилност и у 2018. години. Билансна сума банкарског сектора БиХ биљежила је континуиран раст током године и досегла је износ од 30,96 милијарди КМ на крају

децембра 2018. године, што представља највећи годишњи раст (9,7%) од 2007. године. Као и претходне године, највећи утицај на пораст билансне суме банака имао је пораст депозита домаћих резидентних сектора, иако су и депозити нерезидената значајно повећани. Услед умјереног раста кредитних активности забиљежено је повећање ликвидних ставки активе, средства на рачуну резерви код ЦББиХ и депозити код иностраних банака, а дио средстава је усмјерен у инвестиције и хартије од вриједности.

Графикон 1.34: Годишње стопе раста кредита

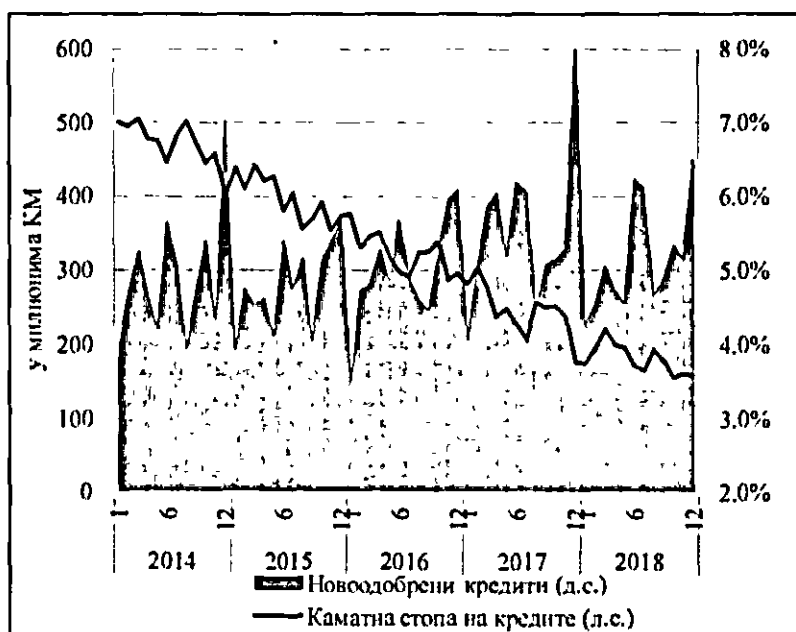
Извор: Табеле 16 и 17

Одобрени кредити, који представљају најзначајнију ставку активе комерцијалних банака, повећани су на годишњем нивоу за 5,8%, при чему је најизразитије повећање (7,3%) забиљежено код сектора становништва, (табеле 22 и 23). Кредитна активност према нефинансијским предузећима благо је успоравана током године (Графикон 1.34). Укупан износ нових пласираних кредита сектору нефинансијских предузећа мањи је за 11,8% у 2018. у односу на 2017. годину, иако су активне каматне стопе на најнижем нивоу забиљеженом у БиХ (Графикон 1.35). Тренд интензивнијег дугорочног кредитирања у односу на краткорочно кредитирање је настављен. При томе се још значајан број кредитних уговора закључује уз промјењиву каматну стопу, што у случају

раста каматних стопа у будућности може додатно допринијети јачању кредитног ризика.

Графикон 1.35: Новоодобрени кредити и просјечна пондерисана каматна стопа на кредитне, нефинансијска предузећа

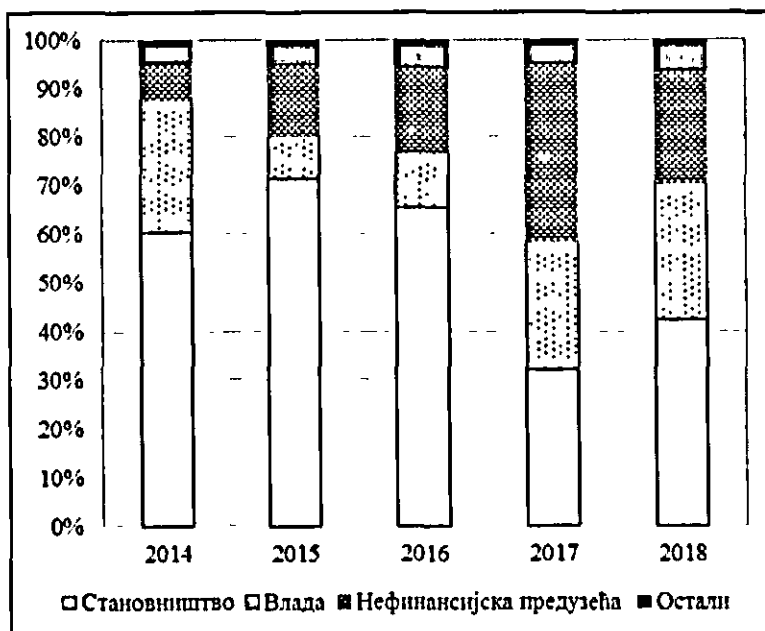
Извор: ЦББиХ

Уз умјерено задужење домаћих сектора код банака и истовремен бржи раст депозита, разлика између укупних кредита и депозита наставила је да се повећава. Омјер кредита у односу на депозите износио је 89,6% на крају 2018. године, 4,1 процентна поена нижи у односу на крај 2017. године. Сходно наведеном, комерцијалне банке користе већим дијелом домаће изворе за нове пласмане. Међутим, ограничавајући фактор стабилном дугорочном финансирању из домаћих извора представља рочна усклађеност финансијских извора и пласмана. Ово је од посебног значаја за бх. банкарски систем у којем се значајан дио укупних депозита односи на преносиве депозите, који су расположиви на захтјев без накнада и ограничења. Преносиви депозити износили су 52,0% укупних депозита у децембру 2018. године, што је више за 3,4 процентна поена у односу на децембар 2017. године.

Наставак тренда раста депозита домаћих резидентних сектора у 2018. години резултирао је растом од 10,6% на годишњем нивоу у децембру (табеле 20 и 21). Од

2017. године, осим депозита становништва, расту укупних депозита у значајној мјери придонијели су и депозити владиних институција и нефинансијских предузећа (Графикон 1.36). Раст депозита владе одраз је стабилног прихода од индиректних пореза на свим нивоима власти. У првом кварталу 2018. године дозначена су средства у оквиру Проширеног аранжмана (*Extended Fund Facility* - EEF) ММФ-а. Осим наведеног, влада РС је осим додатних задужења на домаћем тржишту, емитовала обвезнице на међународном тржишту средином године, док се влада ФБиХ додатно задужила у четвртном кварталу на домаћем тржишту (Потпоглавље 1.2.2). Може се претпоставити да је дио средстава из наведених задужења задржан на рачунима код комерцијалних банака.

Графикон 1.36: Допринос укупном расту депозита по секторима

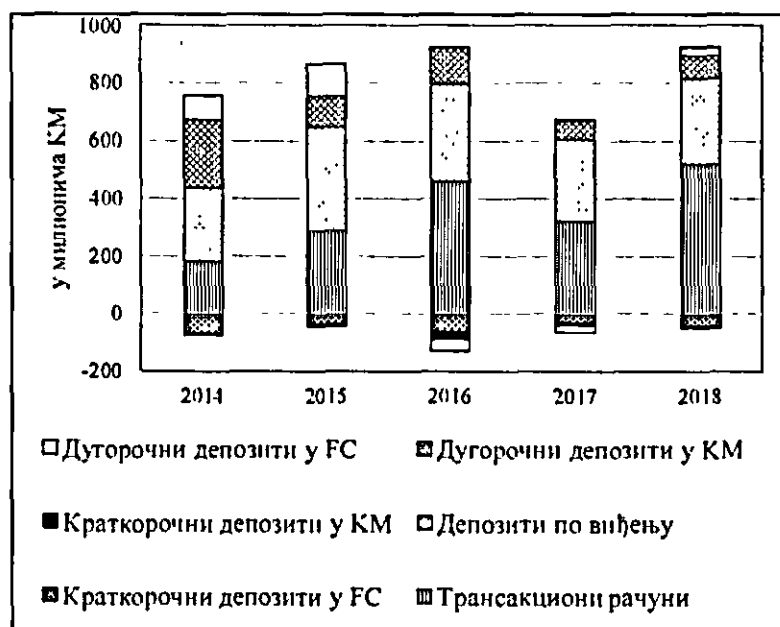

Извор: Табеле 14 и 15

Депозити становништва наставили су вишегодишњи тренд раста и премашили су износ од 12 милијарди КМ. Раст депозита сектора становништва на годишњем нивоу узрокован је највише повећањем депозита на трансакцијским рачунима (17,9%) и депозита по виђењу (10,2%) (Графикон 1.37). Ниво орочених депозита становништва у банкарском сектору повећан је за скромних 2,8% у 2018. години у односу на претходну

годину. Стога, повећање депозита становништва не одражава повећану штедњу, него непостојање инвестиционе алтернативе за грађане.

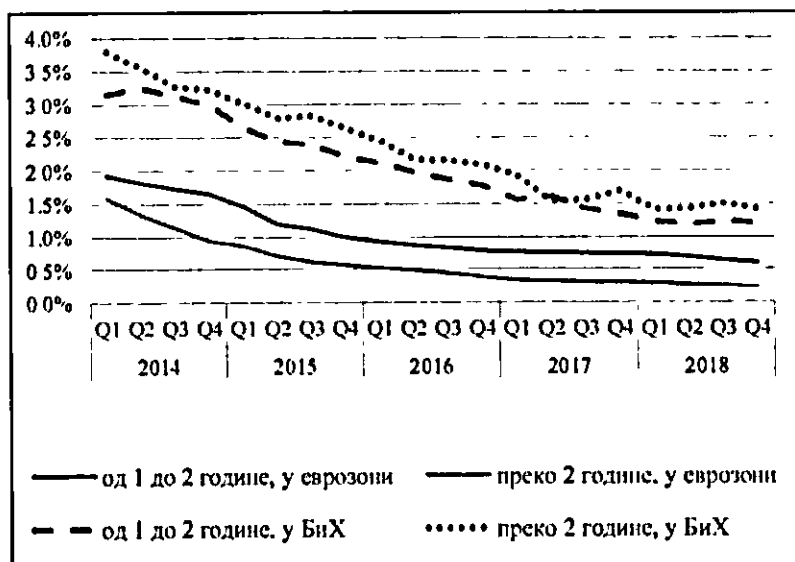
Графикон 1.37: Депозити становништва, годишње промјене

Извор: ЦББиХ

Стагнација просјечних пондерисаних пасивних каматних стопа на веома ниском нивоу, испод 1,5% допринијела је наведеном кретању депозита становништва (Графикон 1.38). При томе, становништво с мањим штедним улогом нема могућност за орочења по тржишним просјечним пондерисаним каматним стопама, које су већим дијелом дефинисане крупнијим депозитима. Кретање пасивних каматних стопа првенствено је под утицајем ниских каматних стопа на међународним финансијским тржиштима. Из ЕЦБ-а је најављено да ће кључне каматне стопе остати непромијењене до краја 2019. године (Поглавље 1.1).

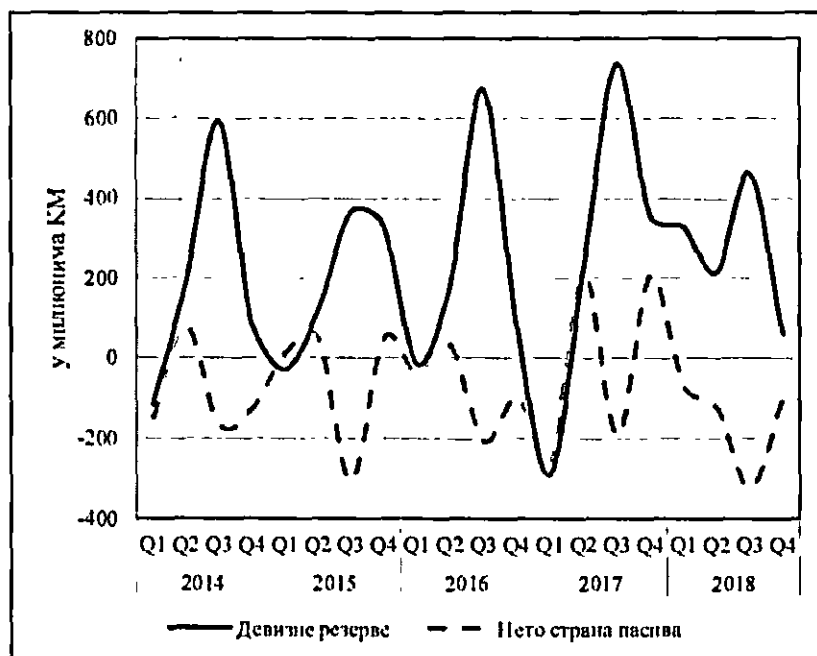
Графикон 1.38: Каматне стопе на нове орочене депозите с договорним доспијећем, становништво

Извор: Табела 12 и ЕЦБ

Усљед одсуства снажније кредитне експанзије комерцијалне банке немају потребу за значајнијим иностраним задужењима по основу кредита. Динамика раздуживања у 2018. години била је нешто слабијег интензитета у односу на претходне године. Страна актива комерцијалних банака је значајније порасла (38,8%) у односу на страну пасиву (17,4%) у 2018. години (Табела 12). Слиједом наведеног, нето страна пасива смањена је за 615,2 милиона КМ у децембру 2018. у односу на претходну годину (Графикон 1.39). Кретање стране активе и стране пасиве банака највећим дијелом било је одређено кретањем депозита. Повећање депозита код нерезидената и улагање у хартије од вриједности, осим у дионице у иностранству, објашњава 73,4% промјена у страној активи комерцијалних банака на годишњем нивоу. Депозити нерезидената чине 89,1% промјена у страној пасиви комерцијалних банака на годишњем нивоу. Нова кредитна задужења су забиљежена код мањег броја банака, што је резултирало повећањем осталих кредита код нерезидената на нивоу система за скромних 3,9%.

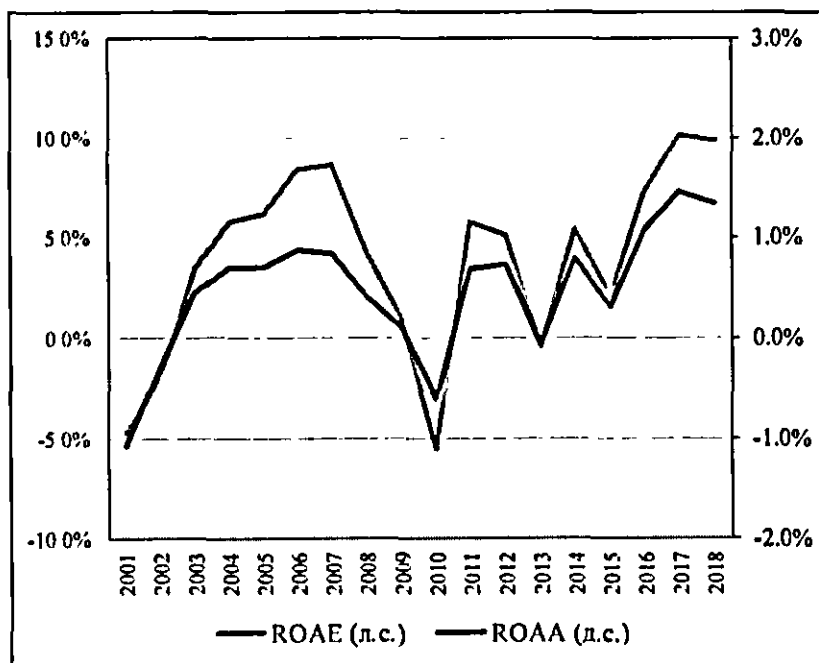
Графикон 1.39: Кварталне промјене у девизним резервама и нето страниј пасиви комерцијалних банака

Извор: Табеле 09 и 26

Банкарски сектор БиХ, чије је пословање у директној надлежности ентитетских агенција за банкарство, остварио је нето добит у износу 342,1 милион КМ у 2018. години. Двије банке су пословале с губитком у укупном износу 45,8 милиона КМ. Као и претходних година највећи дио добити концентрисан је у мањи број већих банака. Тако добит двије највеће банке чини 63,7% укупне остварене добити банкарског сектора у 2018. години. Кретање индикатора ROAA и ROAE указује да банкарски сектор у посљедње три године има доста стабилан поврат на активу и капитал (Графикон 1.40).

Графикон 1.40: Профитабилност просјечне aktive (ROAA) и просјечног капитала (ROAE)

Извор: ФБА и АБРС, калкулација ЦББиХ

1.2.4 Спољни сектор

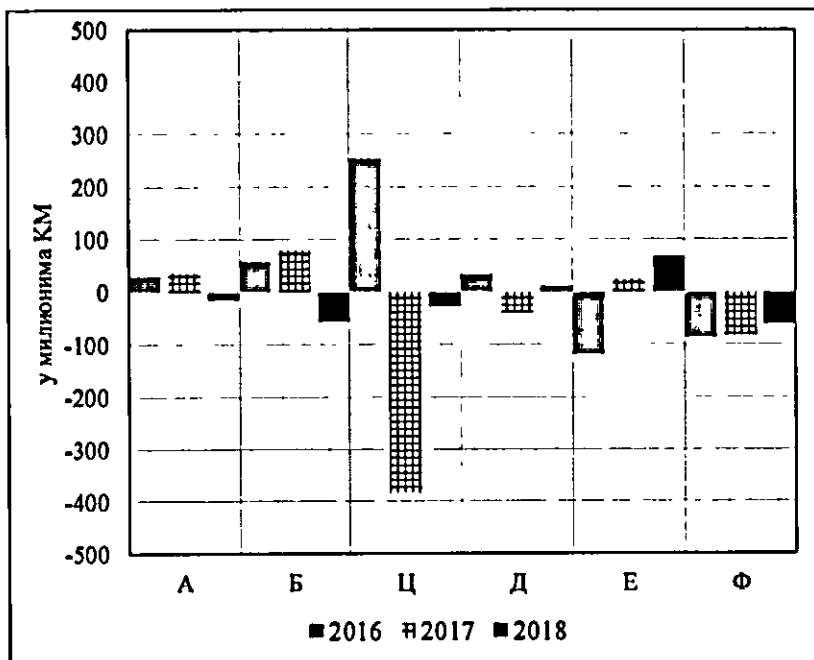
I. Платни биланс

Платнобилансна позиција земље побољшана је у 2018. години. Наиме, у протеклој години дошло је до смањења дефицита текућег рачуна за 98,8 милиона КМ или 6,7%, те је на рачуну текућих трансакција с иностранством остварен дефицит у износу 1,38 милијарди КМ (Графикон 1.42). Као и свих претходних година, основни узрок дефицита текућег рачуна је дефицит на рачуну робе, док је у размјени услуга, те секундарног дохотка с иностранством дошло до креирања позитивног салда.

Повећање текућих трансакција с иностранством на рачуну робе одраз је повећања економске активности у земљи, односно пораста БДП-а, што је евидентно кроз раст увоза, док је евидентан и раст извоза. Осим наведених фактора, кретање цијена енергената на свјетском тржишту је, такође, утицало на вриједности увоза и извоза. На рачуну робних трансакција остварен је дефицит у износу 7,37 милијарди КМ. У односу

на претходну годину дошло је до продубљења трговинског дефицита и то за 289,1 милион КМ или 4,1%. Увоз и извоз у 2018. години забиљежили су скромне стопе раста 6,0 и 7,6% респективно. Наша земља је нето увозник прехранбених прерађевина, гдје дефицит износи 1,25 милијарди КМ, нафте и нафтних деривата, односно производа минералног поријекла, гдје негативан салдо износи 1,67 милијарди КМ. Надаље, увоз фармацеутских производа премашује извоз за 420,5 милиона КМ, као и текстилних производа за 605,3 милиона КМ. Негативан робни салдо остварујемо и у трговини машинама, апаратима и електричним уређајима, 1,22 милијарди КМ, и у трговини транспортним средствима, 984,3 милиона КМ. С друге стране, наша земља је нето извозник базних метала, гдје је остварен суфицит од 86,6 милиона КМ, дрва и производа од дрва 508,1 милион КМ, и намјештаја, гдје је нето извоз износио 849,3 милиона КМ. Најзначајније годишње продубљење дефицита забиљежено је код категорије возила, гдје је дефицит продубљен за 60,3 милиона КМ, и код нето увоза производа минералног поријекла, гдје је дошло до продубљења трговинског дефицита за 27,1 милион КМ. (Графикон 1.41). С друге стране, позитиван утицај на трговински дефицит остварен је у трговинској размјени машина, апарата и електричних уређаја и базних метала. Групе производа гдје традиционално остварујемо суфицит у размјени с иностранством, дрво и производи од дрва те намјештај, у протеклој години забиљежили су смањење суфицита, што се негативно одразило на трговински дефицит (Графикон 1.41).

Графикон 1.41: Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа

Извор: БХАС

Легенда:

- А Дрво и производи од дрва
- Б Намјештај
- Ц Производи минералног поријекла
- Д Машине, апарати и електрични уређаји
- Е Базни метали
- Ф Возила

На рачуну услуга остварен је суфицит у износу 2,45 милијарди КМ, те се нето прилив на рачуну услуга повећао за 195,4 милиона КМ или за 8,7% (Графикон 1.42). Укупан прилив по основу пружања услуга у иностранству износи 3,48 милијарди КМ. У области пружања услуга у иностранству готово половина прилива долази од туризма (45,0%). Приливи по основу ноћења страних туриста износе 1,56 милијарди КМ, затим од транспортних услуга 725,9 милиона КМ и од пружања услуга обраде и дораде робе 649,5 милиона КМ. Годишње повећање прилива је најзначајније у области туризма, гдје је повећан прилив од доласка страних туриста за 9,0%. Одлив средстава по основу увоза услуга износи 1,02 милијарде КМ, те је дошло до повећања одлива средстава за

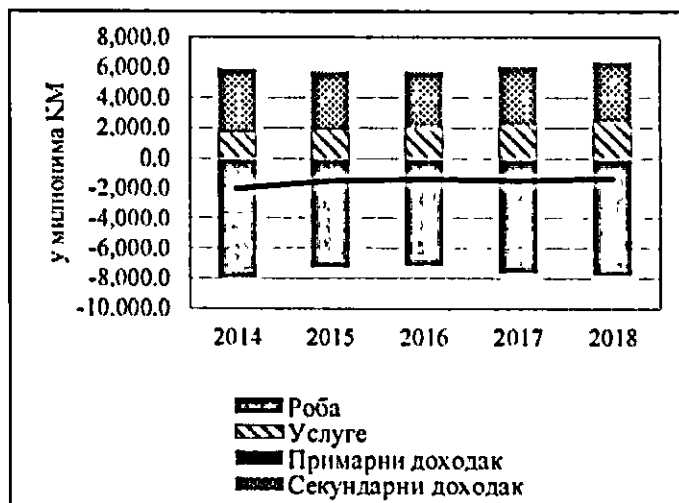

4,8% у односу и 2017. годину, с тим да је највеће повећање забиљежено код транспорта робе.

На рачуну дохотка, примарни доходак у протеклој години имао је негативан утицај на смањење дефицита текућег рачуна. Примарни доходак био је негативан, односно дошло је до одлива средстава у износу 168,9 милиона КМ. Прилив по основу примања запослених у страним организацијама је незнатно смањен. Одлив средстава по основу камата на позајмљена средства свих сектора и исплата дивиденди за предузећа у страном власништву износи 1,09 милијарди КМ, те је и по том основу дошло до незнатног повећања одлива на годишњем нивоу. Расходи по основу исплата дивиденди за предузећа у страном власништву износе 912,8 милиона КМ (Графикон 1.42).

У 2018. години укупни приливи по основу дознака из иностранства износе 2,69 милијарди КМ, те је у односу на претходну годину регистровано повећање прилива и то за 54,4 милиона КМ (2,0%). Тренд повећања прилива по основу дознака настављен је и у овој години, а стабилни приливи су узроковани опоравком економија из којих имамо највећи прилив радничких дознака. Пензије, као други најзначајнији прилив на рачуну секундарног дохотка, износе 1,19 милијарди КМ, те је прилив и по овом основу повећан за 3,2%. Дакле, иако имамо значајан трговински дефицит, суфицит на рачуну секундарног дохотка и услуга покрива готово 80% робног дефицита.

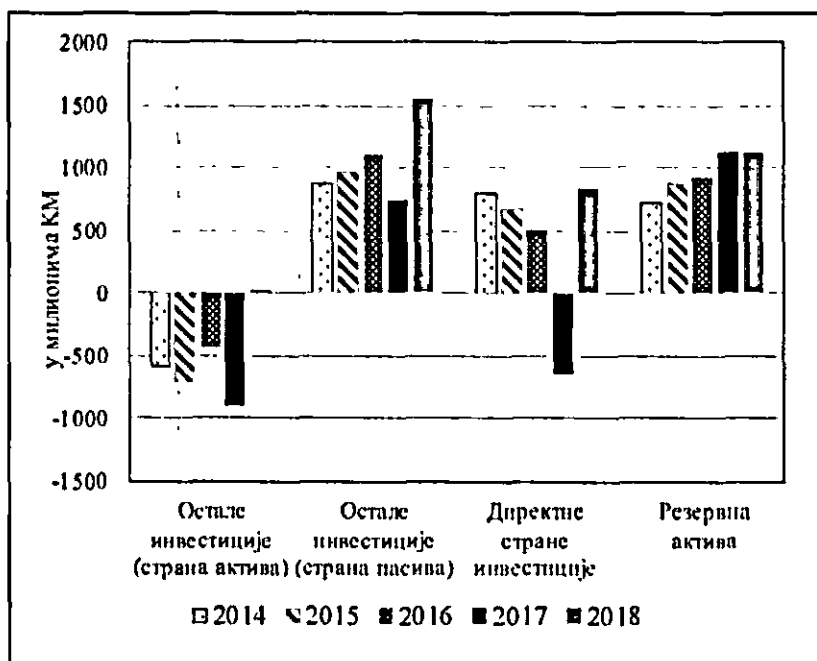
Графикон 1.42: Текући рачун и његове компоненте

Извор: Табела 21

Недостајућа средства за покривање дефицита текућих трансакција формирала су се на начин да је дошло до прилива директних страних инвестиција које су се повећале за 15,4% на годишњем нивоу, те додатног задуживања владиног и осталих сектора. Директне стране инвестиције у 2018. години износиле су 799,8 милиона КМ. У 2018. години евидентно је дошло до значајнијег прилива средстава по основу власничких удјела (565,1 милиона КМ). Реинвестирана зарада у протеклој години износи 392,1 милион КМ, док су предузећа у страном власништву по основу задуживања више отплатила средстава него што је износило ново задужење и то у износу 118,8 милиона КМ. Иако су се директне стране инвестиције повећале на годишњем нивоу, директно страно улагање у посматраној години представља тек трећину прилива остварених у периоду прије кризе. Повећан обим трансакција с иностранством довео је до смањења финансијске aktive предузећа, али и становништва и то за 970,3 милиона КМ, док је банкарски сектор повећао финансијску активу за 612,4 милиона КМ. У форми трговинских кредита као облика задуживања увозних предузећа прилив је износио 606,0 милиона КМ, гдје је годишњи прилив незнатно повећан. Надаље, остали облици задуживања предузећа, односно дугорочни кредити износе 460,7 милиона КМ, те је сектор предузећа удвостручио своја задужења у иностранству у односу на претходну годину. Владин сектор је у посматраној години више отплатио дугова него што је износило ново задуживање. Финансијска пасива банкарског сектора повећана је за 402,1 милион КМ услед повећања депозита у страној валути. Укупан прилив средстава био је већи од дефицита текућег рачуна, те је дошло до пораста резервне active у износу 1,11 милијарди КМ (Графикон 1.43).

Графикон 1.43: Финансијски рачун и његове компоненте

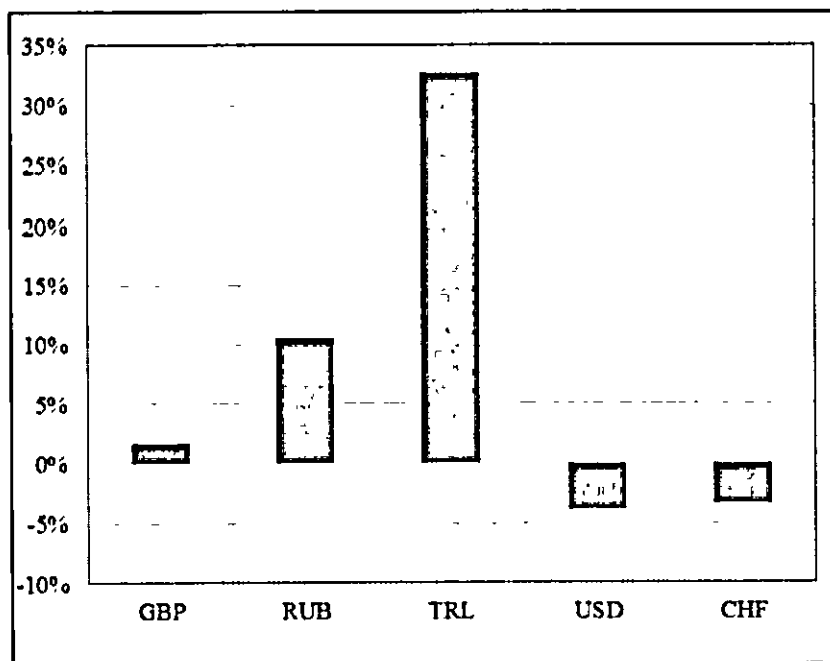
Извор: ЦББиХ

II. Номинални и реални ефективни девизни курс

У протеклих пет година номинални ефективни курс КМ (NEER) има изразито растући тренд. У 2018. години, у посљедња три квартала, забиљежене су и највише вриједности овог индекса. У посљедњем кварталу, на кварталном нивоу, NEER је нижи за 23бп и вриједност индекса износи 106,3. Сва кретања номиналног курса КМ према валутама наших главних трговинских партнера одраз су кретања EUR, наше сидрене валуте, према другим валутама. Номинална апрецијација КМ је узрокована јачањем USD према сидреној валути, а нарочито према валутама земаља у развоју, што је нарочито изражено у случају турске лире, а у нешто мањој мјери и руске рубље. Конвертибилна марка је номинално апрецирала према турској лири за 32,6%, али због мањег обима трговинске размјене с Турском није доминантно утицало на раст индекса NEER. Апрецијација КМ у односу на руску рубљу на крају године износила је 10,6%, док се највећи пад руске рубље на годишњем нивоу догодио у априлу, гдје је руска рубља ослабила за 23,0% према КМ због поштравања међународних санкција према Русији

(Графикон 1.44), што је због обима трговинске размјене коју имамо с Русијом утицало на пораст индекса NEER.

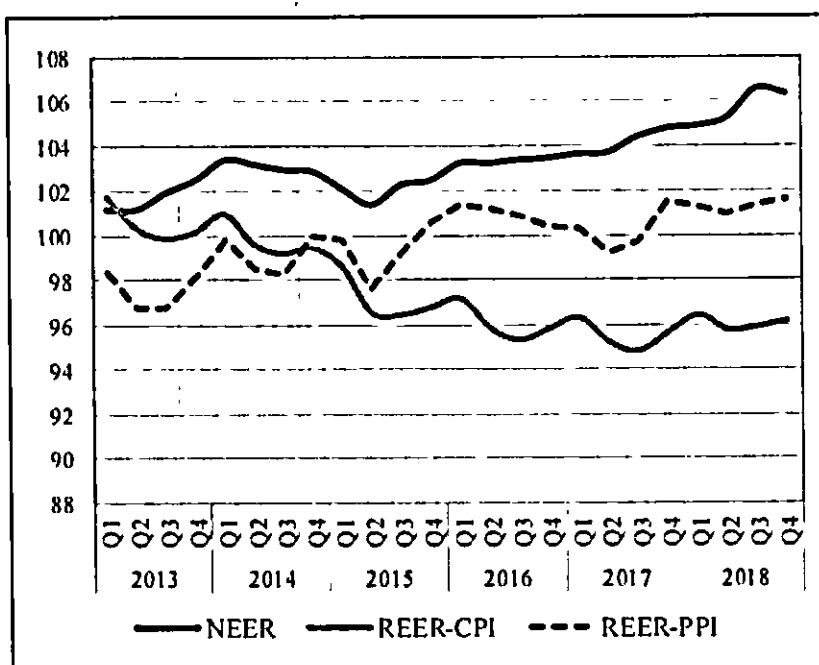
Графикон 1.44: Годишње промјене номиналног курса КМ према одабраним валутама у децембру

Извор: ЦББиХ

Реални ефективни курс КМ, мјерен потрошачким цијенама (REER-CPI), има благи апрецијацијски тренд од друге половине 2017. године након вишегодишњег пада вриједности овог индекса. Оваква кретања REER-а у складу су с растом инфлације, иако је инфлација у БиХ још нижа него у земљама главним трговинским партнерима. Реални ефективни курс према потрошачким цијенама нижи од курса мјереног произвођачким цијенама REER мјерен произвођачким цијенама има израженији апрецијацијски тренд. У децембру је и REER-PPI и REER-CPI незнатно повећан на годишњем нивоу 51 бп и 6 бп респективно. REER мјерен произвођачким цијенама има растући тренд услед раста цијена енергената (Графикон 1.45).

Графикон 1.45: Номинални и реални ефективни курс КМ

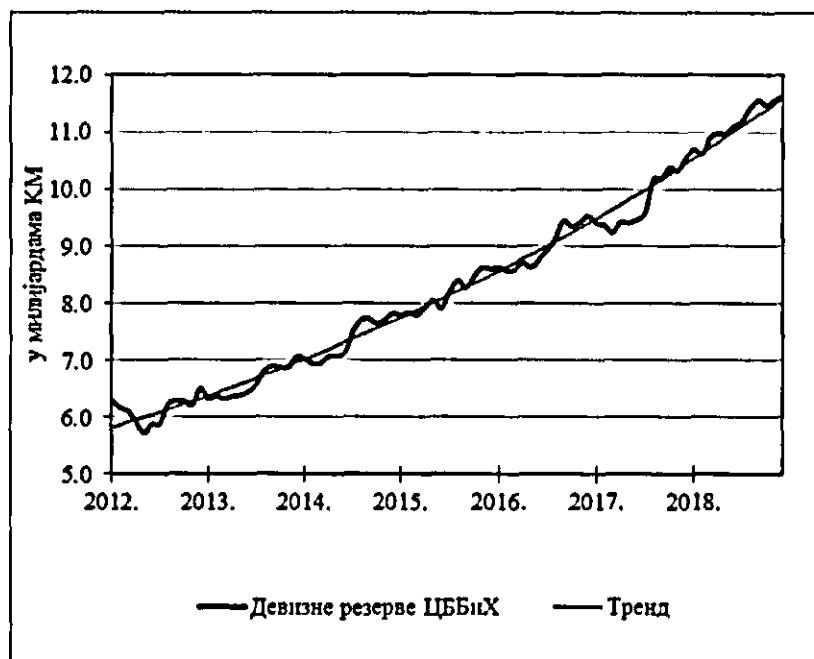

Извор: Табела 39

2. Извјештај о активностима ЦББиХ у 2018. години

Као и у претходним годинама, у 2018. години настављен је раст девизних резерви. Девизне резерве су се повећале за 1,06 милијарди КМ или 10,2% у односу на крај претходне године. Тренд раста био је присутан током цијеле године, с тим да су највише годишње стопе раста биле забиљежене у другом кварталу (Графикон 2.1).

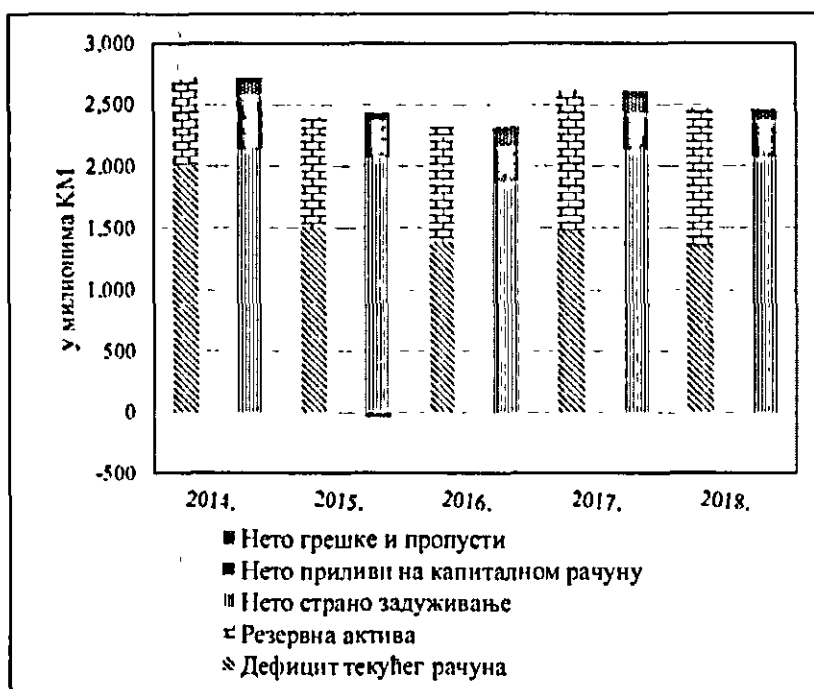
Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББиХ

Извор: Табела 26

Графикон 2.2 показује да, генерално, у случају БиХ, резервна актива (девизне резерве) расте због раста нето спољног задуживања (знатно изнад дефицита на текућем рачуну). Резервна актива је приказана на лијевом ступцу у сваком периоду, уз дефицит текућег рачуна, јер у БиХ контексту представља новчане токове ка иностранству. У десном ступцу за период су приказани токови из иностранства ка БиХ, нето страно задуживање и приливи на капиталном рачуну, који су већ годинама на приближно истом нивоу, и нето грешке и пропусти.

Графикон 2.2: Утицај платнобилансних ставки на раст девизних резерви

Извор: ЦББиХ

Нето странио задуживање је сума директних, портфељ и осталих инвестиција. У односу на претходну годину дошло је до одређених промјена у структури нето страног задуживања. Наиме, повећао се удио директних страних инвестиција у укупном страном задуживању, док су приливи на осталим инвестицијама мањи (Графикон 2.3). Како је у претходним годинама упркос расту директних страних инвестиција удио задржане зараде био веома велик, што дакле није утицало на девизне резерве (готово половина директних страних инвестиција била је у форми задржане зараде), у 2018. години тај однос значајно је смањен и прилив по основу власничких удјела и износи 958,2 милиона КМ. Тако су директне стране инвестиције у форми власничких удјела повећале свој удио у укупном нето задуживању у односу на претходну годину и тај удио износи 42,5%. У 2018. години нето приливи по основу осталих инвестиција су се смањили у односу на претходну годину. Од осталих облика задуживања који су утицали на девизне резерве значајни су зајмови предузећа у иностранству, док је задуживање владиног сектора, које је у претходним годинама имало значајан утицај на девизне резерве, у претходној години изостало, односно, нето ефекат владиног задуживања био је негативан, јер износ отплате дуга премашује задужења владе у

иностранству. Валута и депозити кроз нето финансијску активу и пасиву утицали су на начин да је дошло до повећане потражње становништва за страном валутом. Банке су повећале своје пласмане у иностранству, док је, с друге стране, дошло до повећања финансијске пасиве услед повећања депозита у страној валути.

Графикон 2.3: Структура нето спољног задуживања

Извор: ЦББиХ

Утицај промјене у вриједности портфеља ЦББиХ услед тржишних услова у протеклој години имао је позитиван утицај на девизне резерве. Наиме, јачање стране валуте у портфељу девизних резерви, услед курсних разлика утицало је на раст и вриједност инвестиционог портфеља се услед тржишних услова повећала, што је за 70,8 милиона КМ утицало на раст девизних резерви.

Све платнобилансне трансакције које су утицале на раст девизних резерви одразиле су се на куповину и продају КМ с банкама и владом, што је резултирало позитивним салдом куповине и продаје КМ који је ЦББиХ остварила с комерцијалним банкама и интерним депонентима у износу 1,01 милијарду КМ.

2.1 Монетарна политика

ЦББиХ је и у 2018. години испунила циљ дефинисан Законом, издавање домаће валуте према аранжману валутног одбора. У складу с чланом 31. Закона о ЦББиХ обавезна је да обезбиједи да укупан износ њене новчане пасиве никада не пређе еквивалентан износ њених нето девизних резерви, што је у потпуности и испуњено.

У складу са Законом, укупан износ новчане (монетарне) пасиве Централне банке увијек је збир:

(А) свих новчаница и кованог новца које су у оптицај ставиле централа, главне јединице и остале филијале Централне банке и

(Б) потражних салда свих рачуна који се држе у књигама Централне банке и њених организационих јединица од резидентних власника рачуна.

Крајем 2018. године нето страна актива износила је 638,1 милион КМ, што је за 64,1 милион КМ (10,64%) више у односу на стање на крају 2017. године. Нето девизне резерве на крају 2018. године износиле су 11,62 милијарде КМ и повећане су за 927,3 милиона КМ, односно за 8,67% у односу на крај 2017. године. Монетарна пасива је у истом периоду забиљежила раст од 8,56%, односно 866,0 милиона КМ. Нето страна актива представља заштиту од шокова који могу имати негативан утицај на тржишну вриједност финансијских инструмената у које су девизне резеве инвестиране, а који могу умањити вриједност девизних резерви и угрозити принцип пуне покривености монетарне пасиве девизним резервама, као једног од основних принципа на којем се заснива стабилност и одрживост валутног одбора. Стопа покрића валутног одбора на крају 2018. године није се значајније промијенила у односу на крај претходне године (Графикон 2.4).

Графикон 2.4: Покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама

Извор: Табела 26

2.2 Рачун резерви код ЦББиХ

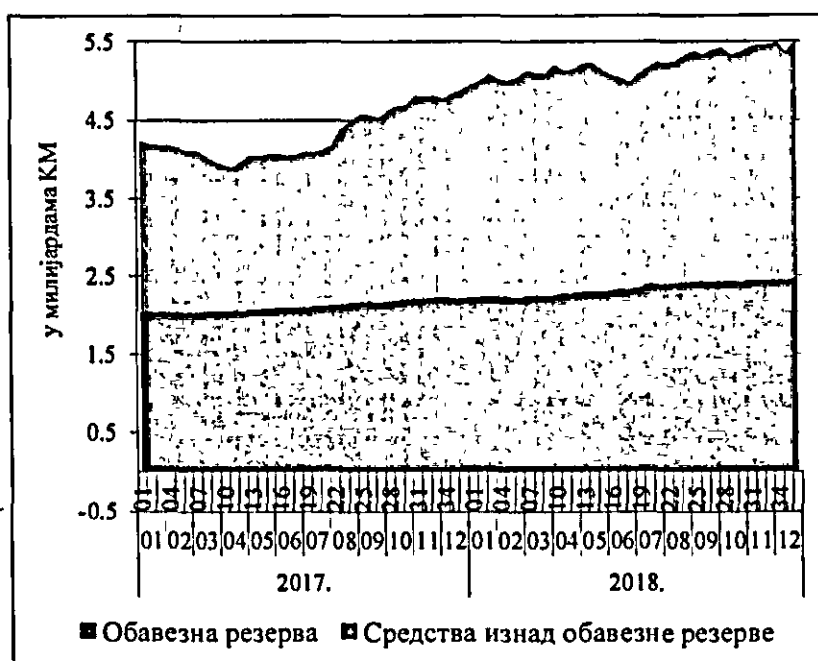
ЦББиХ има на располагању једино обавезну резерву као инструмент монетарне политике. У току 2018. године ЦББиХ није мијењала стопу обавезне резерве, те се у складу с Одлуком из 2016. године примјењивала стопа од 10% на основицу за обрачун обавезне резерве коју чине депозити и позајмљена средства.

Системом обавезне резерве у 2018. години обухваћене су 24 банке и све банке су испуниле обавезу издвајања на рачун обавезне резерве. Тренд раста основице за обрачун обавезне резерве настављен је и у 2018. години. На крају 2018. године основица за обрачун обавезне резерве износи 24,65 милијарди КМ, уз годишње повећање у износу 2,47 милијарди КМ, што је примјеном важеће стопе резултирало и одговарајућим повећањем износа просјечне обавезне резерве на рачуну код ЦББиХ.

Салдо рачуна резерви на крају године износио је 5,48 милијарди КМ те је на годишњем нивоу повећан за 602,8 милиона КМ или 12,3% (Графикон 2.5). Депозити домаћих сектора доминантно одређују кретање основице за обрачун обавезне резерве, у највећој

мјери због раста преносивих депозита у домаћој валути који су се на годишњем нивоу повећали за једну трећину. С друге стране, расте и значај основице у страним валутама, гдје је забиљежен годишњи раст од 10,0%. Илустрације ради, на крају године је годишња стопа раста основице за обрачун у иностраној валути повећана за 3 п.п. у односу на крај децембра 2017. године. Вишак средстава изнад обавезне резерве, такође, има тренд раста и на крају године износи 3,01 милијарду КМ. На годишњем нивоу забиљежено је повећање од 355,1 милион КМ или 13,3%.

Графикон 2.5: Стање рачуна резерви код ЦББиХ

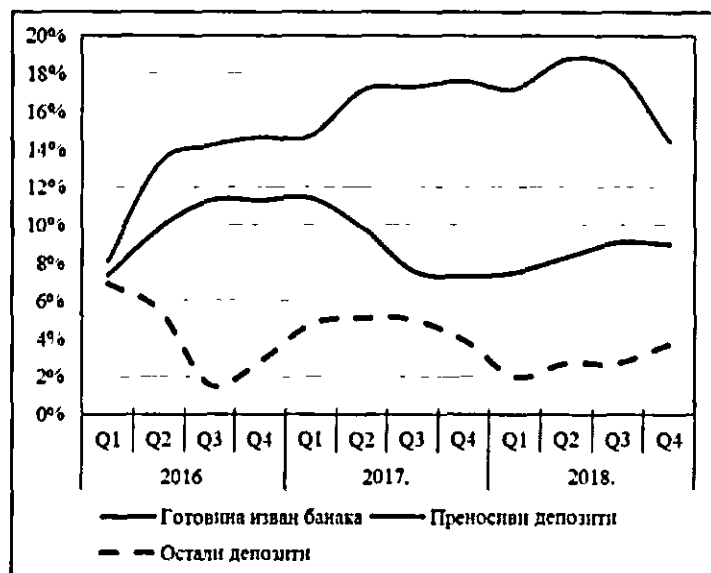

Извор: Табела 19

У структури новчане масе преносиви депозити биљеже највеће годишње стопе раста. Готовина ван банака такође биљежи нешто више годишње стопе раста у односу на претходну годину. Остали депозити остварили су ниже годишње стопе промјене у току сва четири квартала 2018. године у односу на посматрани период 2017. године (Графикон 2.6). Стога је монетарни агрегат М1, који чине најликвидније компоненте новчане масе, готовина ван банака и преносиви депозити у домаћој валути, наставио континуиран годишњи раст, те су годишње стопе раста доста више у односу на претходну годину. С друге стране, квазиновац, који обухвата остале депозите у домаћој

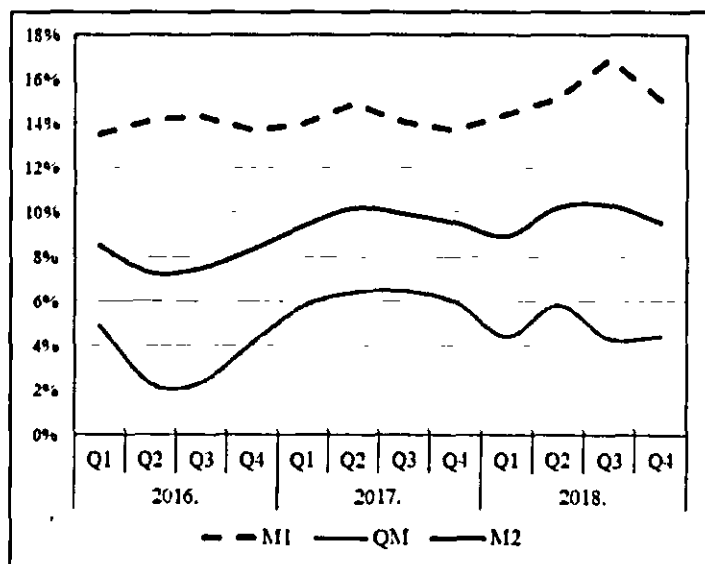
валути, преносиве и остале депозите у инострану валути, биљежи успоравање раста у односу на претходну годину. Новчана маса, мјерена најширим монетарним агрегатом M2, на крају године износи 24,19 милијарди КМ и повећана је за 9,3%. (Графикон 2.7).

Графикон 2.6: Годишње стопе раста компоненти новчане масе

Извор: Табела 06

Графикон 2.7: Годишње стопе раста монетарних агрегата

Извор: Табела 06

Као и у претходном периоду, основни показатељи ликвидности банкарског сектора у БиХ јесу на релативно задовољавајућем нивоу (Табела 2.1). Раст готовине и преносивих депозита поново је, као и претходне године, утицао на побољшање индикатора ликвидности који приказује однос ликвидних средстава према укупним средствима. Ликвидна средства према краткорочним финансијским обавезама забиљежила су благи раст омјера у односу на исти период претходне године. Краткорочне финансијске обавезе представљају укупне финансијске обавезе преостале рочности до једне године и биљеже повећање у односу на претходни период, што је највише резултат претходно наведеног раста преносивих депозита. Тако је порастао омјер краткорочних финансијских према укупним финансијским обавезама. Веома висок проценат краткорочних према укупним финансијским обавезама банака указује на рочну структуру извора која тренутно не погодује снажнијем расту дугорочних кредитних пласмана. Снажнији раст депозита у односу на кредитну активност резултирао је тиме да укупан износ депозита премашује укупан износ кредита током цијеле 2018. године.²³

---

23 Методологија за компилирање индикатора финансијског здравља, ЦББиХ (март 2017. године), www.cbbh.ba

Основна ликвидна средства, односно ликвидна средства у ужем смислу, састоје се од готовине и депозита и других финансијских средстава с роком доспијећа мањим од три мјесеца, не рачунајући и међубанкарске депозите.

Краткорочне финансијске обавезе дефинисане су Извјештајем о рочној усклађености aktive и пасиве банака и представљају укупне финансијске обавезе преостале рочности до једне године.

Укупне финансијске обавезе дефинисане су Извјештајем о рочној усклађености aktive и пасиве банака, а чине их: а) депозити и доспјеле неизмирене ванбилансне обавезе, б) узете позајмце од других банака, ц) обавезе према влади, д) обавезе по узетим кредитима и осталим позајмицама, е) субординисани дугови и субординисане обвезнице, и ф) остале финансијске обавезе.

Табела 2.1: Индикатори ликвидности банкарског сектора у БиХ

	Ликвидна средства према укупним средствима	Ликвидна средства према краткорочним финансијским обавезама	Депозити према кредитима	Краткорочне финансијске према укупним финансијским обавезама
2017. Q1	23.5%	41.6%	101.2%	72.8%
Q2	38.8%	42.1%	101.1%	72.8%
Q3	20.6%	43.8%	103.5%	74.4%
Q4	28.7%	44.3%	105.1%	75.2%
2018. Q1	29.0%	44.0%	106.0%	75.8%
Q2	32.7%	43.2%	107.0%	78.0%
Q3	29.2%	44.4%	108.5%	78.0%
Q4	29.7%	44.6%	109.5%	77.3%

Извор: ЦББиХ

2.3 Управљање девизним резервама

Процес и резултати управљања девизним резервама ЦББиХ у периоду 2011 – 2018. године били су у знатној мјери детерминисани кретањима на финансијским тржиштима на којим се, у складу са законом о ЦББиХ и дефинисаном стратешком структуром резерви, инвестирају средства у инострану конвертибилну валуту. Краткорочне каматне стопе су стагнирале у 2017. и 2018. години, након изразитог пада у претходним годинама (Табела 2.2). Насупрот стагнацији краткорочних каматних стопа, у последње двије године евидентни су раст и нестабилност приноса на средњорочне и дугорочне државне обвезнице земаља еврозоне (Табела 2.2).

Табела 2.2: Просјечна пондерисана нето каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ и просјечне тржишне каматне стопе и приноси на државне обвезнице у еврозони

	ППНКС	ЕЦБ - Главне операције рефинансирања (МРОР)	Еурибор		EUR обвезнице			у %
			1м	3м	2 године	3 године	5 година	
2011	0.93	1.25	1.18	1.39	2.44	2.74	3.30	
2012	0.53	0.88	0.33	0.57	1.62	1.91	2.53	
2013	0.48	0.55	0.13	0.22	0.88	1.19	1.85	
2014	0.43	0.16	0.13	0.21	0.31	0.46	0.96	
2015	0.34	0.05	-0.07	-0.02	-0.04	0.07	0.40	
2016	0.22	0.01	-0.34	-0.26	-0.32	-0.25	0.01	
2017	0.18	0.00	-0.37	-0.33	-0.39	-0.24	0.18	
2018	0.16	0.00	-0.37	-0.32	-0.13	0.08	0.46	

Извор: Bloomberg, ЦББиХ

Захваљујући квантитативним олакшицама ЕЦБ-а, тржишни приноси на државне обвезнице деноминоване у EUR, укључујући и земље периферије ЕУ, изразито су ниски и углавном негативни. Постепено смањивање и коначно укидање куповина нових обвезница, те турбуленције у Италији и другим земљама еврозоне²⁴ и друге геополитичке тензије у 2018. години условили су да просјечни приноси на државне двогодишње, трогодишње и петогодишње обвезнице свих рејтинга, а које су деноминоване у EUR, у 2018. години порасту за по сса 30 базних поена у односу на њихове просјеке у 2017. години. Упркос наведеном порасту, просјечни тржишни приноси на наведене обвезнице у 2018. години били су знатно нижи од њихових вриједности у периодима прије увођења квантитативних олакшица ЕЦБ-а почетком 2015. године.

Упркос нестабилности тржишних приноса и повећању кредитног ризика, пораст тржишних приноса није допринио повећању просјечне, пондерисане нето каматне стопе (ППнКС), јер је ЦББиХ почетком 2017. године значајно смањила изложеност финансијским ризицима, нарочито кредитном ризику, што је резултирало смањењем профитабилности, тако да је ППнКС у 2018. години (0,16%) нешто нижа од вриједности у 2016. и 2017. години (Табела 2.2).

ЦББиХ управља девизним резервама полазећи првенствено од принципа сигурности и ликвидности инвестирања, у складу са Законом о ЦББиХ и одговарајућим интерним актима (инвестиционим смјерницама, стратешком алокацијом активе и правилима и параметрима ризика). С обзиром да према члану 34. Закона о ЦББиХ није могуће инвестирати више од 50% укупног несмањеног капитала и резерви у друге валуте осим EUR, ЦББиХ више од 95% девизних резерви инвестира у финансијске инструменте деноминоване у EUR. ЦББиХ, стога, мора прихватати негативне и ниске тржишне приносе на државне дужничке хартије од вриједности и негативне каматне стопе на

---

²⁴ Нестабилности на финансијским тржиштима, уз повремене епизоде раста тржишних приноса, још трају, а повећане су након политичких турбуленција у Италији и Француској и неизвјесности у вези с корекцијом фискалних пројекција Италије за 2019. годину и сумњи у одрживост њеног спољног дуга. Наведене нестабилности тржишних приноса, због кратких периода снажног раста, условиле су наведени пораст просјечних приноса на државне обвезнице у 2018. години.

девизне депозите код страних банака, а што имплицира ниже нето приходе од инвестирања средстава девизних резерви.

Одлуке о управљању и инвестирању девизних резерви доносе се на три нивоа у оквиру организације ЦББиХ: стратешком – Управни одбор; тактичком – Инвестициони комитет, и; оперативном – надлежна одјељења Сектора за монетарне операције, управљање девизним резервама и готовином. Управни одбор утврђује инвестиционе смјернице, којим се дефинишу максимална толеранција на ризик, оптимална комбинација (енг. *trade-off*) између ризика и поврата, стратешка алокација активе, инвестициона ограничења, инвестициони период и референтну вриједност (енг. *benchmark*) за оцјену перформанси. Инвестициони комитет дјелује у оквиру обавезујућих законских ограничења и Инвестиционих смјерница усвојених од Управног одбора при припреми правила и параметара ризика у вези с улагањем девизних резерви. Одлучивање и одговорност за свакодневно управљање девизним резервама је на оперативном нивоу, који дјелује у складу са смјерницама, правилима и параметрима ризика.

У процесу управљања девизним резервама током 2018. године континуирано су разматране доступне информације с релевантних тржишта новца и капитала у еврозони и свијету, као и доступне прогнозе које би могле утицати на инвестирање девизних резерви у текућој години, али и у наредном периоду. Такође су анализиране могућности и модалитети политике инвестирања и управљања девизним резервама ЦББиХ и инициране одговарајуће промјене политике инвестирања с циљем прилагођавања тржишним условима у еврозони. Додатно, континуирано су анализиране информације везане за кретање приноса на финансијским тржиштима на којима се врши инвестирање девизних резерви, као и информације у вези с рејтинзима инобанака код којих ЦББиХ има орочене депозите и средства на текућем рачуну и држава које су емитенти хартија од вриједности заступљених у портфељу девизних резерви ЦББиХ.

Портфељ девизних резерви изложен је првенствено финансијским ризицима и то: каматном ризику, кредитном ризику, ризику ликвидности, те девизном ризику. ЦББиХ ограничава изложеност кредитном ризику улагањем првенствено у обвезнице одабраних држава еврозоне, те пласирањем депозита у одабране централне банке у

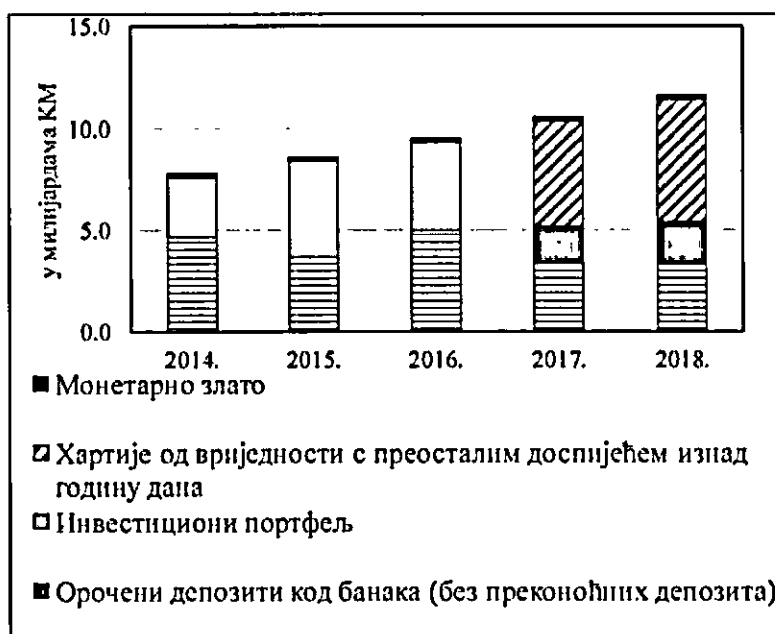
еврозони, одабране пословне ино банке, уз услов да задовољавају стандарде подобности уговорне стране, те у Банку за међународна поравнања (енг. *Bank for International Settlements*, BIS). Основни принцип у управљању кредитним ризиком представља одговарајући критеријум одабира уговорних страна и дужничких хартија од вриједности с фиксним приходом и избјегавање превелике концентрације изложености кредитном ризику према појединој уговорној страни. Наведени стандарди и ограничења се преиспитују и по потреби ажурирају, при чему се води рачуна о званичним оцјенама водећих свјетских рејтинг агенција, као и показатељима добијеним примјеном интерних метода за процјену кредитног ризика. Каматни ризик, односно ризик смањења вриједности портфеља девизних резерви због непожељних кретања каматних стопа, контролише се примјеном тзв. референтног портфеља (енг. *benchmark* портфељ), као и регулисањем дужине трајања (енг. *duration*) укупног портфеља девизних резерви. Девизни ризик представља ризик промјене вриједности девизне активе и пасиве због промјене валутних курсева у којима се држе девизне резерве у односу на домаћу валуту. Управљање девизним ризиком спроводи се првенствено усклађивањем валутне структуре активе и пасиве ЦББиХ.

Инструменти којима се обезбјеђује дневна ликвидност су преконоћни депозити и средства на текућим рачунима код централних банака земаља еврозоне, BIS-а и пословних ино банака које задовољавају критеријуме кредитног ризика, те доспијевајућа средства по свим инструментима. Структуру девизних резерви на крају 2018. године (Графикон 2.8) чинили су: орочени депозити код банака (без преконоћних депозита) с учешћем од 18,22%; ликвидни портфељ с учешћем од 28,36%; портфељ хартија од вриједности којима је до доспијећа остало више од годину дана с учешћем од 51,61% и злато с учешћем од 1,81%. Учешће ликвидног портфеља се смањило на 28,36% с прошлогодишњих 31,45% укупних девизних резерви. На крају 2018. године ликвидни портфељ су чинили: текући рачуни код банака (6,84% укупних девизних резерви); готовина у трезору ЦББиХ (2,36% укупних девизних резерви); специјална права вучења ММФ-а (0,02% укупних девизних резерви) и хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање (19,14% укупних девизних резерви). Хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање, као највећа ставка ликвидног портфеља, износиле су 2,22 милијарде КМ на крају 2018. године. Текући рачуни код банака, као друга највећа ставка ликвидног портфеља, на крају 2018. године износили су 796 милиона КМ.

Хартије од вриједности с фиксним приходом, исказане по тржишној вриједности, на крају 2018. године чиниле су 70,75% укупних девизних резерви, што је за 34 бп више у односу на крај 2017. године. С циљем заштите од кредитног ризика врши се инвестирање у ХоВ одабраних европских земаља, уз ограничења максималног учешћа дужничких инструмената за сваку поједину земљу.

Средства депонована код нерезидентних банака на крају 2018. године забиљежила су пораст на годишњем нивоу од 215,31 милион КМ (7,98%), док су средства инвестирана у хартије од вриједности с фиксним приходом повећана за 751,58 милиона КМ (10,06%).

Графикон 2.8: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ

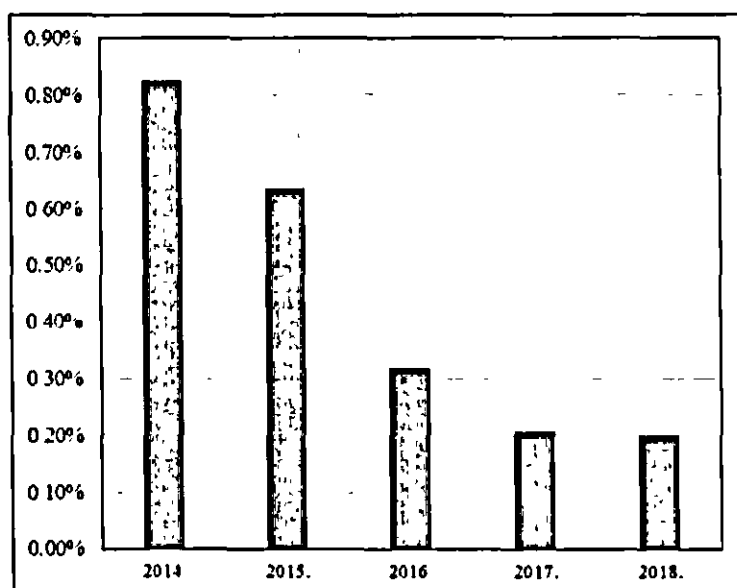

Извор: ЦББиХ. Напомена: Инвестициони портфељ је био извјештајна категорија до краја 2016. године и садржавао је хартије од вриједности АФС с доспијећем дужим од једне године и цијели ХТМ портфељ.

Комбиновани нето ефекат на биланс успјеха свих улагања девизних средстава ЦББиХ у конвертибилну страну валуту и монетарно злато (нето монетарни девизни приходи)

износи 22,28 милиона КМ, а изражен ефективном стопом приноса²⁵ за период 1. 1 - 31. 12. 2018. године износи 0,20% (Графикон 2.9). Релативно ниске остварене стопе поврата на улагања у конвертибилну страну валуту посљедица су: ниских и/или негативних стопа приноса на хартије од вриједности; негативних каматних стопа на краткорочне депозите у еврима, које су током 2018. године преовладале на финансијским тржиштима, и заокрета у политици инвестирања девизних резерви у смислу смањења изложености према земљама периферије еврозоне, које имају знатно више стопе приноса на инструменте јавног дуга од просјека еврозоне.

Графикон 2.9: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

25 Ефективна стопа приноса израчуната је тако да су укупни нето ефекти инвестирања средстава девизних резерви (у злато и у конвертибилну страну валуту) подијељени с просјечним стањем девизних резерви у посматраном периоду. При израчунавању укупних нето ефеката инвестирања средстава девизних резерви у обзир су узети сви нето приходи од камате на хартије од вриједности и депозите, као и реализовани нето капитални добици/губици усљед продаје хартија од вриједности из портфеља девизних резерви ЦББиХ.

2.4 Управљање готовим новцем

На дан 31. 12. 2018. године стање готовог новца у оптицају (ван банака) износило је 3,98 милијарди КМ (Графикон 2.10), што је за 9,03% више у односу на 2017. годину. Тиме је настављен тренд раста из претходних година. Раст потражње за готовином од банака и даље је, првенствено, резултат увећаних захтјева клијената за готовим новцем. Ово поткрепљују и подаци о картичном пословању, који указују на још изражену преференцију становништва ка готовинском плаћању. Наиме, од укупне вриједности трансакција реализованих употребом картица у земљи у износу 10,29 милијарди КМ, путем банкомата подигнуто је готовине у износу 7,17 милијарди КМ (69,65% вриједности). Додатну потражњу за готовином потичу и изузетно ниске каматне стопе на депозите, нарочито на краatak рок, што минимизира опортунитетни трошак држања готовине. У 2018. години забиљежен је наставак раста КМ у трезорима банака што је, дјелимично, и посљедица примјене негативне накнаде на средства изнад обавезне резерве.

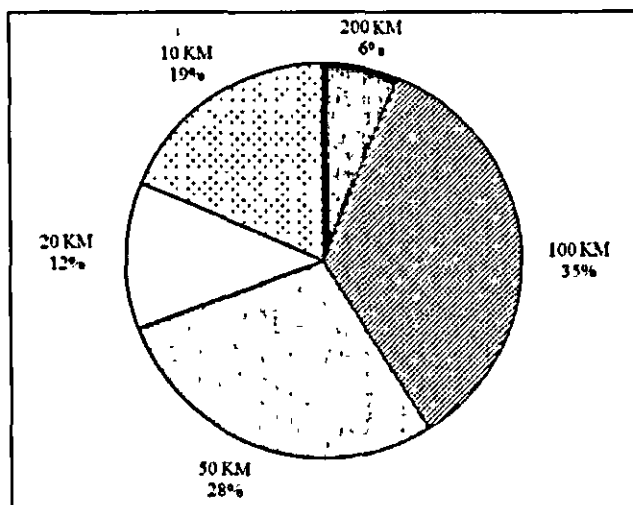
Графикон 2.10: Готовина изван монетарних власти и банака

Извор: Табела 40

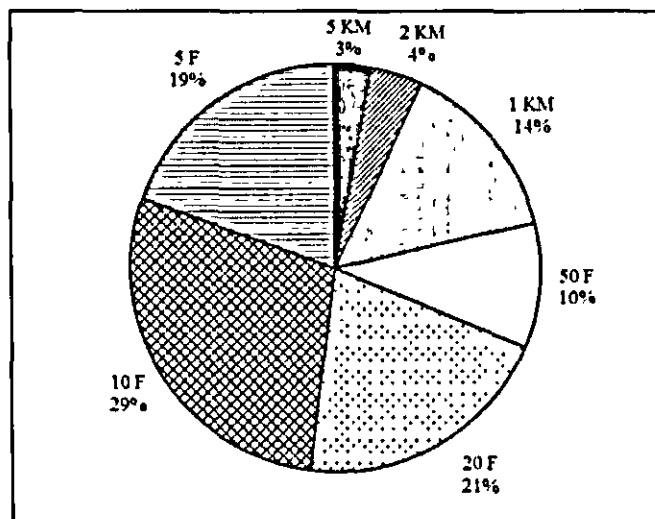
Изван ЦББиХ на крају 2018. године било је 69,4 милиона новчаница КМ и 363,7 милиона кованица КМ, укупне вриједности 4,75 милијарди КМ, што је за 10,0% више у односу на 2017. годину. У погледу апоенске структуре новца изван ЦББиХ, најзаступљеније су биле новчанице од 100 КМ и 50 КМ, а код кованица апоен 10 Ф (Графикони 2.11 и 2.12).

Графикон 2.11: Апоенска структура новчаница

Извор: ЦББиХ

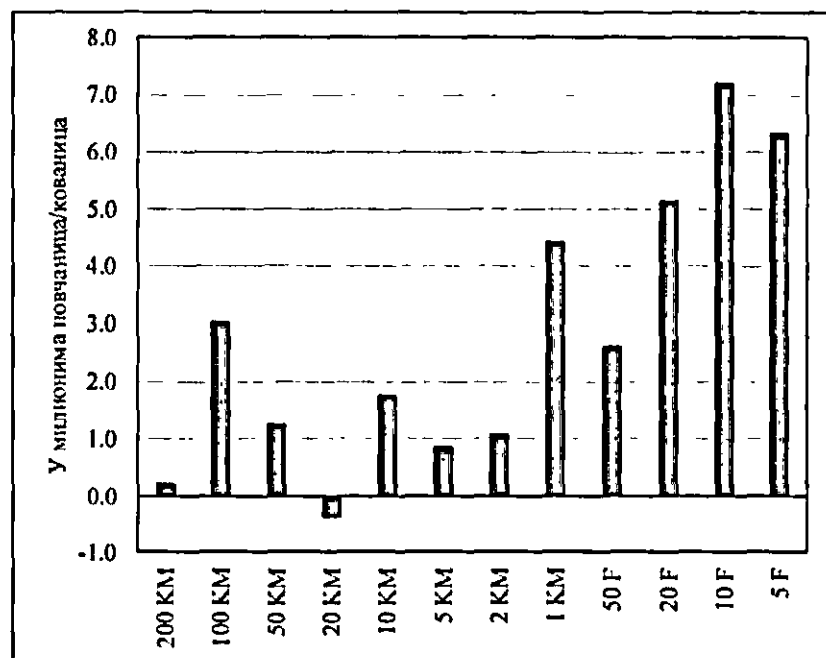
Графикон 2.12: Апоенска структура кованица

Извор: ЦББиХ

У односу на 2017. годину, број новчаница изван ЦББиХ повећан је за 5,9 милиона комада (9,2%), укупне вриједности 417,1 милион КМ (Графикон 2.12). Количина кованица изван ЦББиХ у истом периоду повећана је за 27,6 милиона комада (8,2%), укупне вриједности 14,2 милиона КМ (Графикон 2.13).

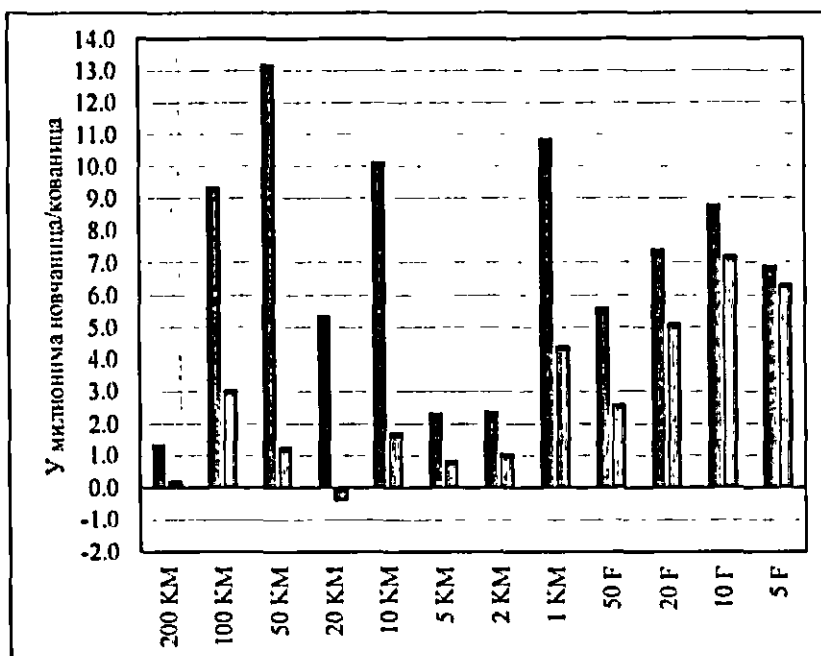
Графикон 2.13: Промјена у броју новчаница и кованица, по апоенима, у односу на 2017. годину

Извор: ЦББиХ

Снабдијевање комерцијалних банака готовим новцем врши се путем трезора главних јединица и филијала ЦББиХ, лоцираних у Сарајеву, Бањалуци, Мостару и Брчком, уз стриктно поштивање аранжмана валутног одбора. У току 2018. године комерцијалним банкама је издато 39,4 милиона комада новчаница и 44,3 милиона комада кованица, укупне вриједности 2,10 милијарди КМ (Графикон 2.14).

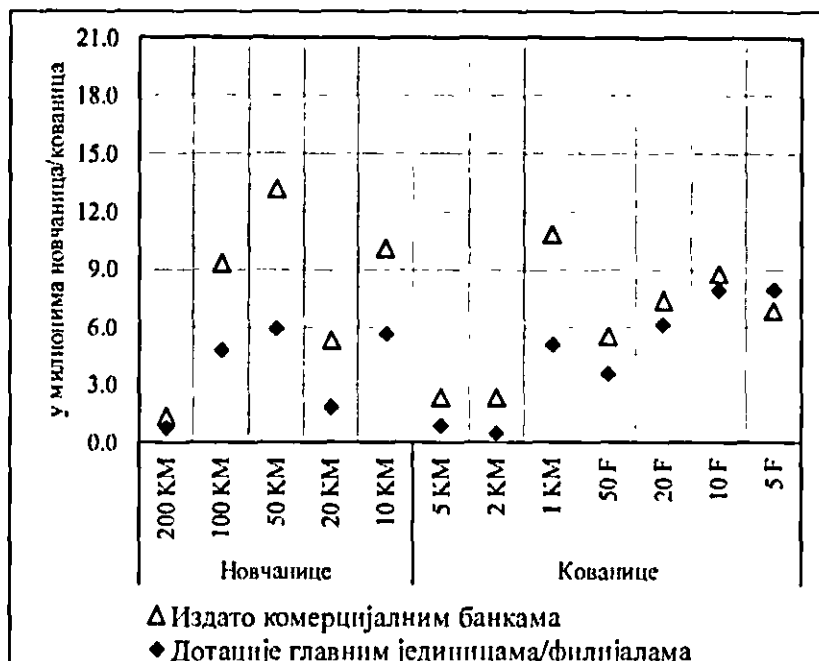
Графикон 2.14: Новчанице и кованице издате у 2018. години према апоенима

Извор: ЦББиХ

У истом периоду из Одјељења трезора ЦУ главним јединицама и Филијали Брчко издато је (дотације) 19,1 милион комада новчаница и 32,3 милиона комада кованица, укупне вриједности 1,04 милијарде КМ. Графикон 2.15 имплицира да је ЦББиХ водила рачуна о потраживањима комерцијалних банака за готовим новцем у одговарајућој апоенској структури. Пошто комерцијалне банке врше и значајан поврат готовог новца у трезоре ЦББиХ, дотације главним јединицама/филијалама ЦББиХ су, у правилу, знатно мање.

Графикон 2.15: Излази готовог новца (КМ) у 2018. години

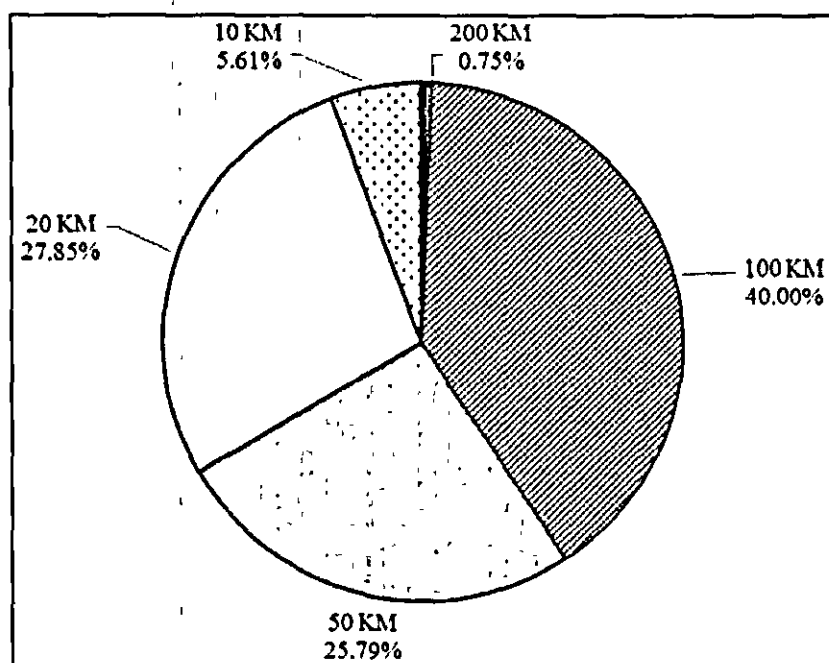
Извор: ЦББиХ

ЦББиХ врши континуирано повлачење новчаница неподобних за оптицај, које се уништавају у складу с важећим прописима. Повлачењем неподобних новчаница и пуштањем у оптицај новчаница нове серије ЦББиХ одржава задовољавајући квалитет новца у оптицају. У 2018. години уништено је 10,5 милиона комада новчаница и 6.164 кованице неподобне за оптицај, укупне вриједности 392,2 милиона КМ. Број замијењених новчаница у 2018. години био је у висини 15,1% од укупног броја новчаница КМ изван ЦББиХ на крају 2018. године.

У 2018. години у ЦББиХ је регистровано 535 кривотворених новчаница конвертибилне марке, што је за 22,6% мање у односу на 2017. годину. Кривотворених кованица конвертибилне марке регистровано је 1.538 комада, што је за 33,2% мање у односу на 2017. годину. Према апоенској структури, највише кривотворених новчаница било је у апоену од 100 КМ (Графикон 2.16), а кривотворених кованица у апоену од 1 КМ (Графикон 2.17).

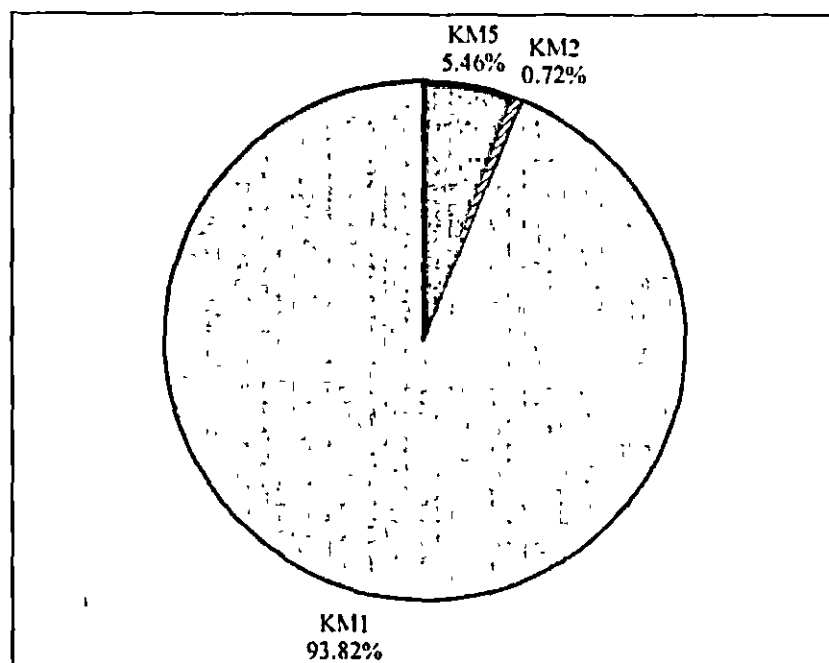

Графикон 2.16: Апоенска структура кривотворених новчаница у 2018. години

Извор: ЦББиХ

Графикон 2.17: Апоенска структура кривотворених кованица у 2018. години

Извор: ЦББиХ

2.5 Одржавање платних система

Законску обавезу одржавања одговарајућих платних и обрачунских система ЦББиХ испунила је и у 2018. години: платни промет у земљи одвијао се неометано, кроз системе жиро клиринга и бруто поравнања у реалном времену (RTGS); одржавани су Централни регистар кредита (ЦРК) и Јединствени регистар рачуна пословних субјеката (ЈРРПС); а обављан је и међународни клиринг плаћања с иностранством.

У 2018. години забиљежен је пад и броја и вриједности укупних трансакција у платном промету (Табела 2.3) у односу на претходну годину, услед пада вриједности и броја унутарбанкарских трансакција. У односу на 2017. годину, забиљежен је раст и броја и вриједности међубанкарских трансакција кроз системе и жиро клиринга и RTGS-а (Табела 20 у Статистичком додатку). Као и у ранијим периодима, већина трансакција у међубанкарском платном промету обавља се у мањем броју банака; преко пет банака обављено је 50,99% укупне вриједности и 52,62% укупног броја трансакција у платном промету у 2018. години.

Табела 2.3: Платни промет преко комерцијалних банака

	Међубанкарске трансакције	Промијена у односу на претходну годину	Унутарбанкарске трансакције	Промијена у односу на претходну годину	Укупно	Промијена у односу на претходну годину
Број, у милионима						
2014	37.9	6.00%	59.7	2.60%	97.7	3.90%
2015	39.1	3.00%	63.2	5.80%	102.3	4.70%
2016	40	2.30%	63.7	0.80%	103.7	1.40%
2017	41.1	2.80%	68.4	7.40%	109.5	5.60%
2018	42.3	3.00%	58.8	-14.00%	101.2	-7.60%
Вриједност, у милијардама КМ						
2014	87.86	14.70%	87.84	3.40%	175.7	8.70%
2015	85.11	-3.10%	99.69	13.50%	184.8	5.20%
2016	88.38	3.80%	92.74	-7.00%	181.12	-2.00%
2017	96.24	8.90%	117.1	26.30%	219.77	17.80%
2018	102.67	6.70%	115.44	-1.40%	218.11	-0.80%

Извор: ЦББиХ

Картично плаћање забиљежило је значајан пораст у односу на 2017. годину (Табела 2.4). Од укупног повећања промета на АТМ (енг. *automated teller machine*, АТМ) уређајима у односу на 2017. годину (410,5 милиона КМ; Табела 2.4), 58,9% односи се на промет картицама издатим у БиХ (Табела 2.5). За разлику од 2017. године, годишњи

пораст промета на POS терминалима (мјесто продаје, енг. *point of sale*) по картицама издатим у БиХ је знатно већи од пораста промета по картицама издатим ван БиХ. Од 365,1 милион КМ (Табела 2.4) повећања промета на POS терминалима у односу на 2017. годину, 271,1 милион КМ (74,3%) односи се на годишњи пораст промета картицама издатим у БиХ.

Табела 2.4: Преглед промета картицама на АТМ и POS уређајима

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
POS, у милијардама КМ	1.83	1.96	2.55	2.76	3.12
Промијена у односу на претходну годину	-19.30%	7.00%	30.20%	8.20%	13.20%
АТМ, у милијардама КМ	5.35	5.71	6.24	6.75	7.16
Промијена у односу на претходну годину	8.70%	6.70%	4.90%	8.20%	6.10%
Укупно, у милијардама КМ	7.18	7.66	8.79	9.51	10.29
Промијена у односу на претходну годину	-0.10%	6.80%	11.30%	8.20%	8.20%

Извор: ЦББиХ

Табела 2.5: Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности

Година	Подизање готовине		Куповина роба и услуга на POS терминалима	Укупно
	Банкомати	POS терминали		
Реализоване вриједности иностраних картица у БиХ, у милионима КМ				
2014	807.9	70.9	266.1	1,144.90
2015	911.9	61.3	327.8	1,300.90
2016	995.4	79.6	394.7	1,469.70
2017	1,177.90	35	527.3	1,740.20
2018	1,346.70	43.7	650.2	2,040.60
Реализоване вриједности у иностранству картица издатих у БиХ, у милионима КМ				
2014	140.5	1.7	232.6	374.9
2015	145.3	8	277.5	430.8
2016	155.5	1.9	336.2	493.7
2017	147.4	1.7	380.3	529.5
2018	146.7	2	474	622.7

Извор: ЦББиХ

Од 2018. године најзаступљенији бренд картица у БиХ је Mastercard (Табела 2.6). Далеко највећи број издатих картица су и даље дебитне картице, чије је учешће износило 81,5% у 2018. години.

Табела 2.6: Заступљеност картица према брендovima

Година	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Укупно
2014						1,932,354
2015	1,253,784	742,265	6,913	10,094	163	2,013,219
2016	1,124,181	898,914	7,471	11,714	0	2,042,280
2017	1,001,137	983,194	7,246	9,844	3,792	2,005,213
2018	870,018	1,252,486	7,123	10,369	13,350	2,153,346

Извор: ЦББиХ

У 2018. години инсталиран је 781 нови АТМ и POS терминал. Од укупно 29.821 уређаја за картично плаћање и подизање готовине, 1.582 били су банкомати (+43 у односу на 2017. годину), 27.481 су POS терминали за трговину (+808 у односу на 2017. годину), а 758 уређаја били су POS терминали за готовину (-27 у односу на 2017. годину). И даље је присутан наглашен тренд раста броја корисника интернет банкарства или неке врсте електронског банкарства, посебно у сегменту становништва. У односу на 2017. годину, број корисника е-банкарства порастао је за више од 176 хиљада клијената (36,0%), те је у 2018. години готово свака трећа картица издата у БиХ била коришћена, између осталог, и за услуге е-банкарства.

ЦББиХ је доприносила финансијској стабилности и одржавајући централни регистар кредита (ЦРК), који је током 2018. године, на дневној основи, подацима ажурирало 26 банака (23 банке с дозволом за рад, двије банке које су у ликвидацији и још имају активна потраживања, те Развојна банка ФБиХ), 30 микрокредитних организација, те 19 лизинг компанија и осталих институција. У односу на 2017. годину, број приступних тачака повећан је за чак 205, на 1.530. Промјена у броју приступних тачака највише је узрокована повећањем броја у пословним банкама, које су с 1.364 приступна мјеста (184 више него у 2017. години) и даље далеко најзначајнији корисници информација похрањених у ЦРК.

У ЈРРПС на крају 2018. године били су похрањени подаци о 672.897 рачуна, од чега 234.692 активних, 92.699 блокираних и 345.506 угашених и неактивних рачуна. ЈРРПС се приступало с 1.457 приступних тачака које је користило: 26 банака, 19 микрокредитних организација, лизинг компанија и осигуравајућих кућа, те 52 друге

институције. Организационе јединице ЦББиХ у протеклој години издале су укупно 10.176 извода из ЈРРПС.

ЦББиХ је и у 2018. години вршила међународни клиринг плаћања између БиХ и србијанских банака. Кроз систем клириншког начина обрачуна међународних плаћања са Србијом пласирана су укупно 10.853 налога (+2,37% у односу на 2017. годину), чија је вриједност била 224,1 милион евра (+30,20% у односу на 2017. годину).

2.6 Улога фискалног агента

Законом о ЦББиХ (члан 4) и Законом о дугу, задуживању и гаранцијама БиХ дефинисано је да ЦББиХ пружа банкарске услуге, тј. извршава трансакције по налогу Министарства финансија и трезора БиХ (МФТ БиХ) у вези са сервисирањем спољног дуга БиХ и дјелује као фискални агент за чланство БиХ у међународним финансијским институцијама. У складу с Уговором о обављању послова банкарског и фискалног агента између ЦББиХ и МФТ БиХ, ЦББиХ је и током 2018. године извршавала послове банкара, депозитара, заступника при плаћању и фискалног агента. Ова услуга је у 2018. години обухватала послове платног промета у земљи и иностранству, управљања депозитним рачунима и конверзије средстава везане за кредите и донације по уговорима које је закључио Савјет министара БиХ с међународним финансијским институцијама, послове који су произашли из аранжмана и чланства БиХ у међународним финансијским институцијама, те послове сервисирања инодуга. Због изузетно неповољних услова на међународним финансијским тржиштима током 2018. године нису вршени послови инвестирања девизних средстава по налогу Министарства.

ЦББиХ пружа банкарске услуге и извршава трансакције по налогу МФТ БиХ у вези са сервисирањем спољног дуга БиХ. Министарство БиХ је надлежно за спровођење процедура за задуживање и управљање државним дугом, обезбјеђује покриће обавеза у домаћој валути и води базу података о спољном дугу БиХ. Осим Закона о ЦББиХ, улога ЦББиХ и МФТ БиХ по пословима сервисирања спољног дуга БиХ дефинисана је Законом о задуживању, дугу и гаранцијама БиХ, Законом о финансирању институција БиХ, Законом о систему индиректног опорезивања у БиХ и Законом о уплатама на Јединствени рачун и расподјели прихода.

Послови, задаци, надлежности и међусобни односи између МФТ БиХ и ЦББиХ дефинисани су билатералним Уговором о сервисирању спољног дуга БиХ, који су двије институције закључиле први пут 2001. године (задња верзија закључена је 2013. године). ЦББиХ је према одредбама наведеног Уговора надлежна за:

- благовремено обезбјеђење потребних износа у страним валутама за плаћање доспјелих обавеза;
- благовремено и тачно извршење плаћања на основу налога/инструкција Министарства БиХ;
- кореспонденцију са страним банкама и кредиторима у вези с плаћањем обавеза, и;
- извјештавање Министарства БиХ о свим извршеним трансакцијама.

Средства потребна за сервисирање спољног дуга у домаћој валути обезбјеђује МФТ БиХ од Управе за индиректно опорезивање (УИО) и/или директним уплатама крајњих корисника кредита. Годишњи план средстава потребних за сервисирање спољног дуга саставни је дио документа „Буџет институција БиХ и међународних обавеза“, који доноси Парламентарна скупштина БиХ. У складу са закљученим Уговором о обављању послова банкарског и фискалног агента између ЦББиХ и УИО, а на основу Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода, током 2018. године настављено је вођење јединственог рачуна УИО за прикупљање прихода од индиректних пореза. По овом аранжману комерцијалне банке на дневној основи трансферишу на рачун за евидентирање, држање и расподјелу прихода УИО код ЦББиХ све прикупљене приходе, а потом се ти приходи по налогу УИО свакодневно алоцирају на више рачуна по различитим намјенама у складу са законском регулативом и налогом УИО. На основу Закона о акцизама у 2018. години настављен је процес прикупљања средстава уплаћених по основу путарина на рачун УИО код ЦББиХ, те распоред ових средстава по налогу УИО према ентитетима и Дистрикту Брчко.

ЦББиХ је фискални агент и извршава трансакције у вези с чланством и аранжманима БиХ у ММФ-у од 2002. године на основу одлуке Савјета министара БиХ, која је званично објављена у службеним гласилима БиХ. Међусобни односи, надлежности и поступање пет институција у БиХ (ЦББиХ, МФТ БиХ, Федерално министарство

финансија, Министарство финансија Републике Српске и УИО) по питању финансијских аранжмана с ММФ-ом дефинисани су Меморандумом о разумијевању (први је закључен 2002. године, на снази је онај из 2016. године). ЦББиХ је депозитар за рачуне (готовинске и хартија од вриједности) које ММФ држи код фискалног агента (обично су то централне банке) свих чланица у складу са Статутом (енг. *Articles of Agreement*) ММФ-а. Да би се извршиле трансакције одобрења средстава од ММФ-а и плаћања обавеза према ММФ-у, ЦББиХ води намјенски Депозитни рачун за трансакције с ММФ-ом, с подрачунима Федерације БиХ, Републике Српске и Дистрикта Брчко. ЦББиХ извршава трансакције с ММФ-ом након што надлежне институције у БиХ обезбиједи пуно покриће у домаћој валути на поменутом рачуну/подрачунима. Квота БиХ, која представља уплаћени и уписани „капитал“ сваке земље чланице у општи/генерални извор средстава ММФ-а, износи 265,2 милиона SDR.

У складу са Статутом Свјетске банке, ЦББиХ је депозитар за чланице групе Свјетске банке: IBRD, IDA и MIGA. По налогу наведених чланица, ЦББиХ извршава трансакције купопродаје стране валуте за домаћу и извршава плаћања/трансфере крајњим корисницима у домаћем платном промету.

ЦББиХ је и у 2018. години, складу с Уговором закљученим с Агенцијом за осигурање депозита БиХ, обављала послове евиденције портфеља хартија од вриједности ове институције којим, према споразуму Агенције за осигурање депозита с иностраним портфељ менаџером, управља екстерни портфељ менаџер.

Такође, ЦББиХ је у складу са закљученим уговорима наставила дјеловати као банкарски и фискални агент Агенције за банкарство ФБиХ, Агенције за банкарство РС-а, Брчко Дистрикта, Федералног министарства финансија, те за ентитетске регистре хартија од вриједности. Услуга коришћења електронског банкарства, уведена 2011. године с циљем унапређења и побољшања услуга банкарског и фискалног агента, пружана је и током 2018. године.

2.7 Прикупљање и креирање статистичких података

У склопу статистичких активности у 2018. години настављено је редовно прикупљање, обрада и публиковање статистичких података из три шире области (статистика монетарног и финансијског сектора, статистика платног биланса и статистика владиних

финансија и финансијских рачуна), које су у надлежности ЦББиХ. Сви подаци су стављени на располагање јавности у предвиђеним роковима и на основу њих било је могуће на поуздан начин пратити и процјењивати макроекономску и финансијску ситуацију у БиХ. У току године предузети су додатни напори на проширивању статистике и унапређењу доступности података.

У методолошком смислу у највећој могућој мјери руководимо се важећим међународним методологијама и стандардима компилације. На основу њих ЦББиХ је у могућности да произведе свеобухватне, квалитетне и благовремене статистичке показатеље, који су међународно упоредиви. Корисници података су домаће владине институције, академска заједница, пословна заједница, међународне организације и шира јавност, те сви они на овим подацима базирају своја праћења економских и финансијских кретања и планирање економских политика.

Статистичка продукција започиње прикупљањем различитих врста изворних података: административни подаци од јавних институција, подаци добивени директним прикупљањем од многобројних извјештајних јединица (предузећа и банке), као и подаци из других статистичких институција. Квалитет статистике умногоме зависи од изворних података, те је потребно много анализе и комуникација с изворима података, да би се обезбиједио потребан квалитет.

На међународном плану континуирано се улажу напори помоћу учешћа у форумима (Пододбор ЕК- БиХ, радне групе Еуростата, ЕЦБ-а, Комитета за статистику Банке за међународна поравнања (BIS), форуми у земљама из региона) да пратимо трендове и усклађујемо праксу. У склопу међународних обавеза, ЦББиХ редовно доставља обимне сетове статистичких података (ММФ, Свјетска банка, ЕЦБ, Европска банка за обнову и развој (EBRD), UNCTAD, Еуростат, BIS, Статистички одјел УН-а). Нарочито наглашена размјена информација реализује се с Еуростатом, јер ЦББиХ редовно извјештава у оквиру Мониторинга усклађености (SIMS) са статистичким захтјевима ЕУ, те годишњег (двокружна) прикупљања података за земље у процесу проширивања. На тај начин испуњавају се обавеза из Споразума о стабилизацији и придруживању.

Више пројеката техничке помоћи било је усмјерено на подизање квалитета и усклађивање с међународним стандардима у области статистике. Спровођење вишекорисничког IPA 2015 програма техничке помоћи за ЦББиХ било је фокусирано

на три области (статистика владиних финансије - даља доградња и прилагођавање ESA 2010 и EDP, међународна трговина услугама - припреме за редовну трансмисију и MIP индикатори макроекономских неравнотежа - развијање додатних индикатора). Настављена је реализација трогодишњег пројекта (финансира швајцарска агенција SECO, а спроводи ММФ), а који ће земљама нашег региона помоћи при успостављању статистике владиних финансија усклађених с ESA 2010 и Процедурама прекомјерног дефицита (EDP). Осим редовних техничких мисија, ЦББиХ је учествовала у организацији Радионице о начинима фискалног извјештавања у ФБиХ. Од почетка 2018. године започео IPA 2015 Twinning пројекат у оквиру којег ЦББиХ ради на успостави Извјештаја о квалитету за статистику платног биланса и увођењу кварталне статистике Међународне инвестиционе позиције. Партнерске институције из Данске и Финске помогле су да се учине значајни помаци, што ће бити заокружено у другој години реализације. ММФ је пружао техничку помоћ током двије мисије у 2018. Прво је успостављена нова стандардизована веб-страница за дисеминацију података (NSDP), помоћу које је побољшан и модернизован приступ домаћим статистичким подацима. Крајем године успостављена је техничка мисија за монетарну и финансијску статистику, помоћу које је сагледан начин за успоставу кварталне статистике осталих финансијских институција и постепене примјене новог приручника у овој области.

Током 2018. припремљени су одговори на додатна питања за Поглавље 18 из ЕУ упитника, те су усаглашавани с осталим статистичким институцијама. Сарадња у оквиру домаћег статистичког система у БиХ захтијева континуирано усаглашавање и планирање. Нарочито је наглашена сарадња с Агенцијом за статистику БиХ, како на нивоу стратешког планирања и методологија, тако и у размјени података и допуњавању у раду.

ЦББиХ је преузела обавезу да подржава рад других домаћих институција и да за њих припрема додатне статистичке извјештаје (Фискални савјет БиХ, Секретаријат СЕФТА-е, Дирекција за економско планирање, Агенција за промоцију страних инвестиција, Министарство финансија и трезора БиХ, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу РС, Министарство трговине ФБиХ).

2.8 Праћење системских ризика у финансијском систему

ЦББиХ врши функцију праћења финансијске стабилности која подразумева благовремено идентификовање рањивости у финансијском систему земље. Циљ дјеловања ЦББиХ у овом подручју је да се побољша разумијевање узрочно-последичних веза између финансијског система и макроекономског окружења, упозоре финансијске институције и други учесници на тржишту на постојеће ризике, покрене дијалог о ризицима и предузму корективне мјере којима ће се умањити посљедице материјализације ризика. Активности ЦББиХ на пољу праћења стабилности финансијског система обухватају и специјализовану комуникацију с релевантним домаћим и међународним институцијама, којом се обезбјеђује континуитет процеса праћења системских ризика, као и комуницирање о ризицима по финансијску стабилност са широм јавношћу. Допринос очувању финансијске стабилности ЦББиХ даје у оквиру чланства у Сталном одбору за финансијску стабилност БиХ, који, осим гувернера ЦББиХ и директора агенција за банкарство, чине и државни министар финансија и трезора, ентитетски министри финансија и директор Агенције за осигурање депозита БиХ.

ЦББиХ извјештава ширу јавност о ризицима по финансијску стабилност помоћу редовне годишње публикације, Извјештаја о финансијској стабилности, који се од 2007. године објављује на веб-страници ЦББиХ. Објављивањем Извјештаја о финансијској стабилности, ЦББиХ жели да укаже јавности на посљедице досадашњих макроекономских трендова и трендова у финансијском, првенствено банкарском, сектору на ризике и искушења с којима ће се финансијски систем суочити у наредним периодима.

У 2018. години ЦББиХ је наставила активности на спровођењу макроекономских тестова на стрес. Тестови на стрес у ЦББиХ раде се квартално и основни су алат за квантификацију ефеката системских ризика на банкарски систем. Детаљни резултати тестова на стрес дијеле се с агенцијама за банкарство, којима се доставља и Извјештај о резултатима тестова на стрес, у којем се на дескриптиван начин презентују системски ризици и будући трендови. О резултатима тестова на стрес упознаје се и Стални одбор за финансијску стабилност помоћу одговарајуће форме Извјештаја о резултатима тестова на стрес. Агрегирани резултати тестова на стрес с подацима с краја године објављују се у Извјештају о финансијској стабилности.

Компилација и објављивање сета основних индикатора финансијског здравља према методологији ММФ-а такође је важан канал комуникације ЦББиХ са широм јавношћу. Индикатори финансијског здравља објављују се квартално на веб-страници ЦББиХ од половине 2009. године, а од септембра 2011. године и на веб-страници ММФ-а.

У току 2018. године настављена је сарадња с ЕЦБ-ом у вези с изработом публикације Европске централне банке „Извјештај о финансијској стабилности за земље кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ“, која се огледа у достављању релевантних података, информација и појашњења актуелног стања и трендова у домаћем финансијском сектору. Ова публикација има за циљ да допринесе бољем разумијевању системских ризика у региону и позиције БиХ у односу на друге земље.

Континуирана размјена информација, мишљења и искустава с другим релевантним домаћим и међународним институцијама и надоградња постојећих аналитичких капацитета ЦББиХ на пољу финансијске стабилности помоћу едукација и програма техничке помоћи обезбјеђује усклађеност приступа анализирања системског ризика с најбољим праксама и садашњим трендовима, као и благовремену идентификацију системских ризика. На препоруку мисије техничке помоћи ММФ-а „Превенција кризних ситуација и надзор над системским ризицима“, аналитички оквир за праћење системских ризика у 2018. години проширен је новим двјема анализама, мапом макрофинансијских ризика и мрежном анализом прелијевања системских ризика у банкарском сектору БиХ. Мапа макрофинансијских ризика, која представља међународно прихваћени алат за праћење развоја, односно еволуцију цикличних и структурних ризика у финансијском систему, прилагођена је специфичностима наше земље, те је оцијењен ниво макрофинансијских ризика и промјене у макрофинансијским ризицима у протеклим периодима. Сврха ове анализе је процјена кључних макрофинансијских ризика који могу настати у реалном, фискалном, спољном или финансијском сектору, или као резултат њихове међусобне повезаности у одређеном тренутку, као и процјена монетарних и финансијских услова и склоност ка ризику.

Уз техничку помоћ у оквиру пројекта USAID FINRA, урађена је мрежна анализа прелијевања системских ризика у банкарском сектору БиХ с подацима с краја 2017. године, а сврха ове анализе је процјена интензитета потенцијалних шокова услед међусобне повезаности, као и прекограничне изложености домаћих комерцијалних

банака. Резултати ових анализа у скраћеној форми дати су у Извјештају о финансијској стабилности за 2017. годину. Такође, уз техничку помоћ у оквиру USAID FINRA пројекта у току 2018. године, у сарадњи с ентитетским агенцијама за банкарство, започели смо с унапређењем оквира за спровођење макроекономских *top-down* тестова на стрес. Ова унапређења имају за циљ методолошко прилагођавање алата за спровођење тестова на стрес смјерницама ЕВА-е, којима се руководе и агенције за банкарство у креирању супервизорских *bottom-up* тестова на стрес, те проширење временског хоризонта и укључивање додатних кључних ризика, као што су тржишни ризик и ризик прелијевања заразе међу банкама, у тестове на стрес.

У 2018. години ЦББиХ је обављала послове координације дјелатности агенција за банкарство, који се односе на активности ентитетских агенција за банкарство о питањима супервизије банака, микрокредитних организација и друштава за лизинг и информисање о стању у овим институцијама. Послови координације укључивали су редовне састанке с представницима агенција за банкарство у складу са Законом о ЦББиХ и Меморандумом о принципима координације банкарске супервизије, сарадњи и размјени података и информација, што је резултирало успостављањем јаче координације и проширењем сарадње агенција и с другим организационим дијеловима ЦББиХ.

Информације о стању у банкарском сектору, микрокредитним организацијама и друштвима за лизинг размјењиване су квартално, а на састанцима координације банкарске супервизије разматрана су и питања која се односе на регулативу из области супервизије банака и о активностима ЦББиХ и сарадње с агенцијама за банкарство. Остварена је и континуирана сарадња с Агенцијом за осигурање БиХ и с Удружењем банака БиХ.

2.9 Сарадња с међународним институцијама и рејтинг агенцијама

ЦББиХ је у 2018. години, као и претходних година, наставила с активним доприносом процесу придруживања Босне и Херцеговине ЕУ и испуњавањем обавеза из своје надлежности дефинисаних Споразумом о стабилизацији и придруживању. Важна активност је била припрема одговора на додатна питања Европске комисије (ЕК). Сврха додатних питања била је појашњење претходно достављених одговора на питања из Упитника ЕК, њихова допуна или ажурирање информација. У складу са захтјевом и

методологијом ЕК и Одлуком о систему координације процеса европских интеграција у БиХ, ЦББиХ је извршила ажурирање информација и продужење временске покривености статистичких података у поглављима Упитника у којима је учествовала као надлежна институција или заинтересована страна, чиме је завршен изузетно комплексан и захтјеван посао израде одговора на Упитник ЕК.

Током 2018. године представници ЦББиХ наставили су активан допринос процесу европских интеграција БиХ помоћу израде информација, припреме извјештаја и података структурираних према захтјевима и методологији ЕК. У оквиру ССП-а између ЕУ и БиХ, ЦББиХ је учествовала у раду и припремила материјале из своје надлежности за састанке Пододбора за економска и финансијска питања и статистику и Пододбора за унутрашње тржиште и конкуренцију. Додатно, ЦББиХ је учествовала у редовним годишњим активностима у склопу израде Програма економских реформи, укључујући процес консултација и дијалога с ЕК и ЕЦБ као дио економског и финансијског дијалога ЕУ. ЦББиХ је учествовала и на редовном Годишњем министарском дијалогу о економској политици у оквиру Савјета за економска и финансијска питања ЕУ (ECOFIN).

Европска комисија је промијенила датум објављивања, те је Пакет проширења, односно скуп докумената које ЕК издаје на годишњој основи, а којима се одређује оквир за приступање држава кандидата и потенцијалних кандидата ЕУ, умјесто у октобру 2017. године, објављен у априлу 2018. године. Први пут, паралелно с Извјештајем о напретку, ЕК је објавила и годишњу оцјену Програма економских реформи, наглашавајући економске аспекте ЕУ интеграције. Сви ЕУ извјештаји наводе одређеност аранжману валутног одбора као фактору стабилности. Истовремено, дате су и препоруке које се односе на ЦББиХ и захтијевају јачање институционалних, посебно аналитичких капацитета, као и даље усклађивање статистике с ЕУ и међународним стандардима.

У процесу усклађивања пракси, стандарда и политика с ЕУ стандардима централног банкарства, ЦББиХ је и протекле године радила на јачању институционалних капацитета с циљем унапређења припрема за приступ у Европски систем централних банака (ЕСЦБ). Континуирано спровођење ЕУ стандарда у пословању ЦББиХ остварује се сопственим капацитетима, коришћењем интерних ресурса, али и помоћу приступа

ЕУ IPA фондовима, те билатералне и мултилатералне сарадње с другим централним банкама. Током 2018. године рађено је на припреми регионалног, вишедржавног програма „Јачање институционалних капацитета централних банака Западног Балкана у циљу интеграције у ЕСЦБ“ у склопу макропрограма „Унапређење економског управљања и конкурентности“, уз финансијску подршку Европске уније IPA II. Програм ће спровести ЕСЦБ помоћу координираног приступа и предједавања Deutsche Bundesbank. Програм је наставак ранијих успјешних програма ЕСЦБ-а и намијењен је земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима Западног Балкана, које су обухваћене Уредбом IPA.

Током 2018. године обављене су припреме за наставак и другу фазу Програма билатералне помоћи и изградње капацитета централних банака који финансира Швајцарски секретаријат за економске послове (SECO), а спроводи Институт за међународне и развојне студије из Женева. Друга фаза програма трајаће до 2022. године. У припремном дијелу Програма извршена је анализа потреба ЦББиХ, те су дефинисана приоритетна, слична подручја рада као и у првој фази, пошто је потребно додатно јачање капацитета с циљем примјене резултата постигнутих у првој фази програма. Подручја рада у склопу Програма у којима ће, помоћу преноса знања, бити обезбијеђено јачање капацитета и постепено прилагођавање ЦББиХ међународним и ЕУ стандардима јесу:

- Анализа и спровођење монетарне политике (управљање девизним резервама и истраживачки капацитети);
- Макроекономско рачуноводство и статистика (похрањивање података и методологије временских серија);
- Управљање људским ресурсима и
- Додатно подручје: унапређење планова за континуитет пословања, нарочито у погледу ИТ система.

Програм се реализује помоћу следећих активности: i) мисије техничке помоћи и изградње капацитета у ЦББиХ, ii) програма посјета Институту и менторства (*Research Coaching and Visiting Programmes*) с циљем унапређења истраживачких капацитета и примјењених истраживања iii) конференције у Швајцарској и партнерским земљама,

као форум за промоцију размјене знања, резултата истраживања и активности техничке помоћи између колега (*peer-to-peer*), академске заједнице, те водећих међународних експерата и практичара. Институт организује једну годишњу међународну конференцију у Женеви, као и регионалну конференцију у једној од партнерских земаља учесница програма.

У организацији ЦББиХ, током 2018. године одржане су мисије међународних рејтинг агенција *Standard&Poor's* и *Moody's Investors Services* с релевантним међународним и домаћим институцијама у БиХ, ради оцјене сувереног кредитног рејтинга БиХ. Главне теме за разговор приликом утврђивања кредитног рејтинга БиХ јесу политичка ситуација, буџет, сервисирање спољног дуга, односи с међународним финансијским институцијама и финансијска стабилност. У току 2018. године обје међународне рејтинг агенције које је БиХ ангажовала за оцјену сувереног кредитног рејтинга потврдиле су претходно утврђен кредитни рејтинг и то: агенција *Standard&Poor's* „Б/са стабилним изгледима“, а агенција *Moody's Investors Service* „Б3/са стабилним изгледима“.

2.10 Процес интерне ревизије

Правни основ за обављање функције интерне ревизије представљају: Закон о ЦББиХ, Правилник о интерној ревизији у Централној банци, Приручник о раду интерне ревизије у Централној банци и обавезујуће смјернице Међународног оквира професионалне праксе интерне ревизије. Правилником о интерној ревизији у ЦББиХ регулисано је да главни интерни ревизор подноси годишњи извјештај о раду Канцеларије главног интерног ревизора (КГИР), који разматра Ревизорски комитет, а усваја УО ЦББиХ. Током 2018. године пословне активности КГИР-а биле су усмјерене на извршавање дужности дефинисаних Законом о ЦББиХ и реализацији послова и задатака утврђених Стратешким планом интерне ревизије за период 2018-2021. године и Планом интерне ревизије за 2018.

У обављању својих дужности КГИР оцјењује ефективност и ефикасност управљачких и контролних механизма, досљедност у спровођењу позитивних закона и прописа који се односе на ЦББиХ и својом активношћу доприноси унапређењу пословања, остварењу постављених стратешких циљева и формулисаних планова, успостављању ефикасног система управљања ризицима, очувању интегритета средстава и других

ресурса и предузимању мјера против евентуалних губитака због злоупотреба, лошег управљања, грешака, превара и неправилности. Улога КГИР-а је превентивна, а не репресивна, те је у том свјетлу потребно посматрати и његову улогу у откривању и спречавању корупције и превара. Допринос КГИР-а у борби против превара и корупције огледа се помоћу провјере јесу ли успостављени и функционишу ли успјешно системи интерних контрола и то на начин да својим дјеловањем спријече превару и корупцију или им умање простор за дјеловање.

КГИР континуирано ради на унапређењу техника и метода рада, на процјени ефикасности и ефективности система интерних контрола и на успостављању одређених процедура и инструмената за идентификацију, мјерење, праћење и контролу ризика којима је ЦББиХ изложена при обављању пословних активности.

У 2018. години покренуто је ажурирање Приручника о раду интерне ревизије у ЦББиХ, заснованог на обавезујућим смјерницама Међународног оквира. Наведени приручник дефинише предмет и подручје интерне ревизије, циљ, намјену, методе обављања интерне ревизије, поступке као и одговорности, овласти и кодекс интерних ревизора. У складу с Правилником о интерној ревизији у ЦББиХ, у 2018. години донесен је Програм осигурања квалитета и унапређења интерне ревизије.

Стандарди – 1300 Програм осигурања квалитета и унапређења (ПА) дефинишу обавезу успостављања и одржавања Програма осигурања квалитета и унапређења који обухвата све аспекте активности интерне ревизије и укључује повремене интерне и екстерне контроле квалитета као и континуирано интерно праћење. Програм помаже интерној ревизији у додавању нове вриједности, унапређењу пословања и осигурања досљедног поштивања међународних стандарда за професионално обављање интерне ревизије и етичког кодекса.

У 2018. години, с циљем процјене квалитета рада интерне ревизије, као алат смо почели користити Упитник за ревидирани субјект. Анкетирање ревидираног субјекта путем прикладног упитника користи се за добивање повратних информација од ревидираних субјеката, код којих је у протеклих 12 мјесеци обављена интерна ревизија. Одговори добивени од ревидираних субјеката могу нагласити подручја за даљи рад у унапређивању рада интерне ревизије.

Од експерата ДНБ-а, који су 2016. године вршили екстерну евалуацију и валидацију резултата интерне самопроцјене у склопу програма екстерне процјене квалитета функције интерне ревизије, добили смо Извјештај у којем је наведено да је активност интерне ревизије „генерално усаглашена“ с међународним оквиром, што је највиша оцјена предвиђена програмом екстерне процјене.

Сходно наведеним планским актима, обављене су ревизије одређених функција, пословних процеса и активности ЦББиХ у организационим јединицама ради оцјене о адекватности и ефикасности система интерних контрола, оцјене усаглашености рада са законима и прописима који се односе на ЦББиХ и интерним актима, плановима, успостављеним процедурама, инструкцијама и упутствима, као и процјене изложености ризику пословних процеса. Ревизија се спроводи на начин и по поступцима дефинисаним Приручником о раду интерне ревизије који доноси главни интерни ревизор. Континуирано се прати законска и међународна професионална регулатива за област интерне ревизије и у складу с промјенама врши се усаглашавање наведеног приручника.

2.11 Остало

2.11.1 Управљање људским ресурсима

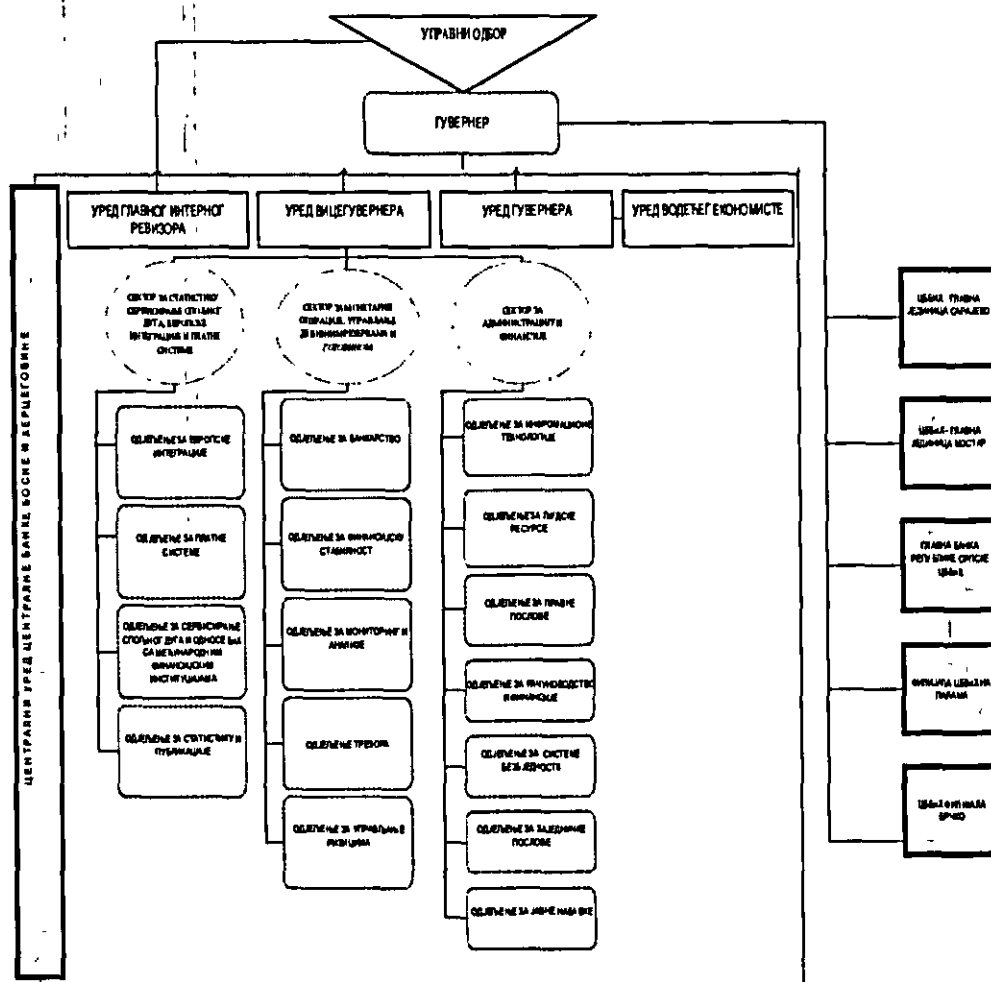
Највиши орган ЦББиХ је Управни одбор (УО), који је надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног спровођења, организацију и стратегију ЦББиХ у складу с овлашћењима утврђеним Законом. Управни одбор чине гувернер, који предсједава Одбором, и четири члана (Табела 2.7). Управу Централне банке чине гувернер и три вицегувернера које је именовао гувернер уз одобрење Управног одбора. Задатак Управе је оперативно руковођење пословањем Централне банке. Сваки вицегувернер је непосредно одговоран за рад једног сектора Централне банке (видјети организациони шему ЦББиХ).

Табела 2.7: Руководећа структура ЦББиХ на крају 2018. године

Управни одбор ЦББиХ	др Сенад Софтић, председавајући мр Анкица Колобарић, члан др Шериф Исовић, члан мр Триво Маринковић, члан др Љубиша Владушић, члан
Управа ЦББиХ	др Сенад Софтић, главни извршни функционер ЦББиХ мр Ернадина Бајровић, вицегувернер надлежан за Сектор за администрацију и финансије др Милица Лакић, вицегувернер надлежан за Сектор за монетарне операције, управљање девизним резервама и готовином Желимира Распудић, вицегувернер надлежан за Сектор за статистику, сервисирање спољног дуга, европске интеграције и платне системе

Извор: ЦББиХ

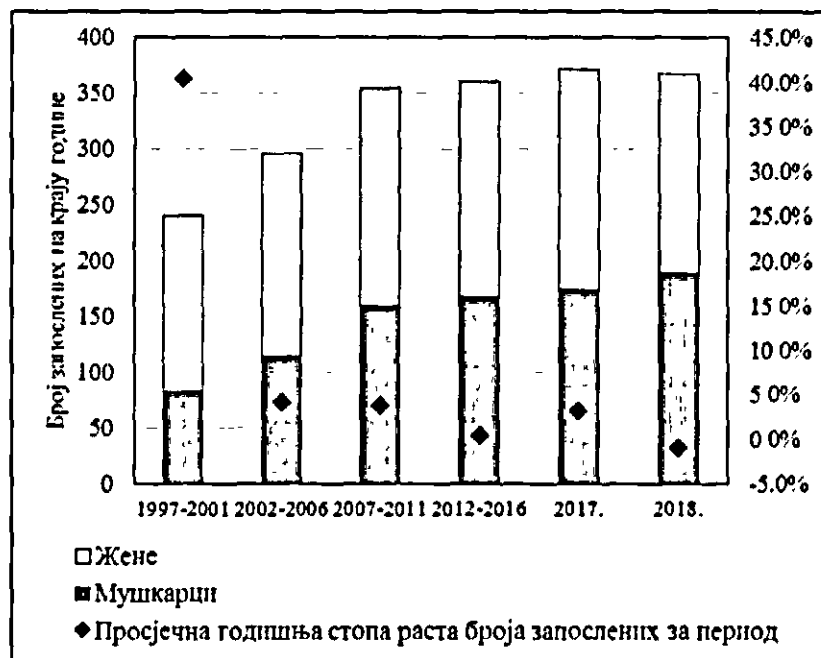
ОРГАНИЗАЦИОНА СХЕМА ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

На дан 31. 12. 2018. године у ЦББиХ су била запослена 363 службеника у радно правном статусу на неодређено и одређено вријеме, и пет службеника којима права и обавезе из радног односа на неодређено вријеме мирују због коришћења неплаћеног одсуства с рада. Број запослених у годинама непосредно након успостављања ЦББиХ растао је доста брзо, јер је растао и број функција које је ЦББиХ преузела (Графикон 2.18). Умјерен раст запослених у периоду 2002-2010. омогућио је развој основних функција ЦББиХ кроз стратешки одабир профила кадрова који су били неопходни за даље унапређење ефикасности пословања. Умјерени раст у складу с потребама посла и пословних процеса је настављен и у периоду до 2017. године, да би у 2018. години било забиљежено смањење укупног броја запослених у односу на 2017. годину. Графикон, такође, сугерише да се с временом кориговала и иницијална полна неуједначеност у

структури запослених. Од укупног броја службеника на крају 2018. године 51,36% биле су жене. Просјечна старост службеника била је 46 година.

Графикон 2.18: Број запослених у ЦББиХ

Извор: ЦББиХ. Напомена: Број запослених је стање на крају периода.

Од укупног броја службеника, 76,90% били су с високом стручном спремом, а од тога десет доктора наука и 64 магистра.

Током 2018. године ЦББиХ је наставила улагање у развој својих службеника, унапређење њихових знања и вјештина ради унапређења пословних процеса и свеукупног пословања те повећања мотивације службеника. Службеници су учествовали на едукацијама које обрађују теме уско повезане с дјелокругом рада организационих дијелова и облика у које су распоређени, стратешким циљевима ЦББиХ, областима од посебног интереса одређених Програмом обуке за 2018. годину, као и потребама и могућностима ЦББиХ. Едукације службеника реализоване су по програмима едукација које организују спољни понуђачи и ЦББиХ, ангажовањем физичких, правних лица или службеника ЦББиХ који за то имају потребна знања и вјештине. Првенствено су одобраване едукације на територији БиХ, а уколико није било одговарајућег програма за едукацију који се проводи у земљи, за специфичне

теме, одобравале су се едукације службеника у иностранству, с тим да је предност дата у цјелости или дјелимично спонзорисаним програмима едукација које нуде друге централне банке.

Ради обезбјеђивања преноса знања и искуства стеченог учешћем на усавршавању као и унапређења пословних процеса ЦББиХ, сваки службеник био је дужан након усавршавања доставити извјештај о едукацији, користећи за то прописани образац, у којем је, између осталог, био дужан навести приједлоге за реализацију стеченог знања у ЦББиХ, организовати презентацију на којој учествују и службеници других организационих јединица, те доставити електронски материјал с едукације ради објаве на веб-страници ЦББиХ.

2.11.2 Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање

Током 2018. године ЦББиХ је интензивно информисала јавност о својим редовним активностима, али и другим догађајима за које су медији били заинтересовани. Израђени су и Акциони план за имплементирање Стратегије комуницирања ЦББиХ 2017-2021. године, те План кризног комуницирања ЦББиХ.

Својим активностима у вези с односом с јавношћу ЦББиХ је као и до сада настојала сачувати репутацију одговорне и професионалне институције, која ужива повјерење највећег броја грађана и привредних субјеката. У јавним иступима ЦББиХ је настојала презентовати јавности своју улогу у очувању монетарне и финансијске стабилности, посебно у сложеним и отежаним условима инвестирања девизних резерви на међународним финансијским тржиштима који су били изражени и током 2018. године, а који су се одразили и на приходе ЦББиХ. У складу са Стратегијом комуницирања о утицају кретања на финансијским тржиштима на финансијско пословање ЦББиХ, наставили смо информисати јавност, а покушали смо обезбиједити разумијевање активностима у вези с улагањем девизних резерви ЦББиХ у измијењеним, сложеним околностима.

Такође, ЦББиХ је почела с одржавањем брифинга за представнике медија, с циљем размјене мишљења новинара и банкарских стручњака, како би се омогућило довољно података за лакше разумијевање и релевантно информисање јавности о надлежностима ЦББиХ, њеном пословању, као и окружењу у којем послује.

Имајући у виду чињеницу да је и 2018. година била у знаку интензивнијих активности у погледу европских интеграција на нивоу БиХ, ЦББиХ је наставила давати свој допринос изради Акционог плана за имплементацију Комуникационе стратегије за информисање јавности о процесу приступања БиХ Европској унији.

Осим поменутих унапређења у пословним функцијама, током 2018. године реализовано је више активности које су знатно допринијеле визибилитету и промоцији ЦББиХ, а од којих се могу издвојити:

- Организовање међународне истраживачке конференције назване „Будућност готовог новца“, у суорганизацији с USAID FINRA, на којој су учествовали домаћи и међународни експерти, представници централних банака из Европе и региона, те међународних финансијских институција;
- Обиљежавање 20. годишњице КМ, уз промовисање пригодне поштанске марке;
- Обиљежавање Свјетског дана штедње у мјестима сједишта главних јединица и подружница ЦББиХ;
- Обиљежавање Свјетске недјеље новца, одржавањем пригодне дебате.

И у прошлој години међу млађом популацијом забиљежен је велики интерес за рад ЦББиХ, те су, у оквиру активности институције на финансијској едукацији, организоване посјете ученика основних и средњих школа и факултета из свих дијелова БиХ те иностранства, а током предавања, која су била прилагођена различитим узрастима и областима интересовања, настојало се младима приближити ЦББиХ, њена улога и активности. Такође, представници ЦББиХ и партнерске организације и сами су ишли у посјету средњим школама у сврху одржавања едукативних радионица. У сарадњи с партнерском организацијом припремане су и пригодне публикације о теми финансијске едукације и инклузије и за друге категорије популације.

Централна банка је наставила с праксом стипендирања дјеце својих преминулих службеника, а и у 2018. години организована је редовна акција добровољног даривања крви.

3. Финансијски извјештаји и Извјештај независног спољног ревизора

ФИНАНСИЈСКИ И ИЗВЈЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ СПОЉНОГ РЕВИЗОРА ПОСТАЈУ САСТАВНИ ДИО ГОДИШЊЕГ ИЗВЈЕШТАЈА У ОБЈАВЉЕНОЈ ВЕРЗИЈИ, НАКОН ПОДНОШЕЊА ПАРЛАМЕНТАРНОЈ СКУПШТИНИ БИХ.

4. Публикације и веб-сервиси

Мјесечни економски преглед	Кратка информација о посљедњим трендовима у макроекономском окружењу, која се од маја 2013. године објављује на веб-страници ЦББиХ. Публикација је до тада била интерна.
Билтен	Квартална публикација, обухвата податке монетарне и финансијске статистике, податке о платним трансакцијама, податке реалног сектора и податке платног биланса Босне и Херцеговине.
Годишњи извјештај	Публикација садржи извјештај о пословању ЦББиХ у току године и финансијски извјештај, које ЦББиХ доставља Предсједништву БиХ и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.
Извјештај о финансијској стабилности	Годишња публикација садржи оцјену ризика који произилазе из макроекономског окружења и трендова у финансијском систему, те процјену отпорности система на идентификоване ризике.
Специјалне теме истраживања	Повремена публикација која се објављује на веб-страници ЦББиХ
Монографија ЦББиХ	Јубиларна публикација поводом обиљежавања двадесете годишњице ЦББиХ
ВЕБ-СТРАНИЦА www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba TWITTER@ЦББИХ	Отвореност и транспарентност дјеловања ЦББиХ сматра изузетно важним за вјеродостојност, јавну одговорност и повјерење које ужива међу становништвом и другим институцијама у БиХ и у међународним институцијама. На основу Правилника о раду ЦББиХ, ЦББиХ има обавезу да обавјештава јавност о свом раду давањем благовремених информација, објављивањем извјештаја, издавањем службених публикација те одржавањем конференција за штампу. Веб-страница ЦББиХ постоји од 1998. године. Садржи основне податке о ЦББиХ, Закон о ЦББиХ, презентује новчанице и кованице Босне и Херцеговине, те нумизматичка издања ЦББиХ; на страници се, такође, може наћи велики број публикација и

	<p>статистичких података (годишњи извјештаји, мјесечни биланси стања, квартални билтени, извјештај о финансијској стабилности, платни биланс БиХ, платни промет...) те списак свих комерцијалних банака у БиХ. Публикације и статистички подаци објављују се у општеприхваћеним форматима DOC, HLS и PDF. На страници се, такође, објављује курсна листа која се мијења једном дневно, те остале релевантне новости и саопштења за јавност.</p> <p>Материјал се објављује на босанском, хрватском, српском и енглеском језику. У 2013. години ЦББиХ је, ради повећања отворености и транспарентности те досезања до што ширих друштвених слојева, покренула службени профил на друштвеној мрежи Twitter. Путем тог профила објављују се подаци који се иначе објављују на веб-страници банке www.cbbh.ba, као и додатне информације и подаци за које постоји процјена да су релевантни.</p> <p>Начин комуникације прилагођен је циљаној јавности.</p>
--	--

5. СТАТИСТИЧКЕ ТАБЕЛЕ

T01: Главни економски индикатори

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.*
Номинални БДП БиХ (у милионима КМ) ¹⁾ , текуће цијене	25.365	26.231	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	32.954
Годишњи раст реалног БДП-а (у %) ¹⁾	0,9	1,0	-0,8	2,4	1,2	3,1	3,1	3,2	3,2
Индекс потрошачких цијена у БиХ ²⁾	у процентима								
Просјечна годишња стопа раста CPI	2,1	3,7	2,1	-0,1	-0,9	-1,0	-1,1	1,2	1,4
Годишња стопа раста CPI за децембар	3,1	3,1	1,8	-1,2	-0,4	-1,3	-0,3	1,3	1,6
Буџет опште владе ³⁾	у процентима БДП-а								
Приходи	42,9	43,3	43,8	42,7	43,8	43,0	42,7	43,1	—
Расходи ⁴⁾	45,3	44,6	45,8	44,8	45,8	42,3	41,5	40,5	—
Салдо	-2,4	-1,2	-2,0	-2,2	-2,0	0,7	1,2	2,6	—
Новац и кредит	у процентима БДП-а								
Новац у ширем смислу (M2)	53,7	55,0	56,9	60,1	63,1	65,2	67,5	70,5	73,4
Кредити невладиним секторима	54,0	54,4	56,1	56,5	56,2	55,0	54,3	55,6	56,0
Платни биланс									
Бруто девизне резерве									
У милионима КМ	6.458	6.424	6.509	7.068	7.826	8.606	9.531	10.557	11.623
У милионима USD	4.372	4.569	4.274	4.797	5.309	4.883	5.391	6.083	6.806
У мјесецима увоза робе и услуга	6,0	5,3	5,3	5,8	6,1	6,8	7,3	7,2	7,5
Салдо текућег рачуна									
У милионима КМ	-1.531	-2.483	-2.266	-1.425	-2.005	-1.513	-1.391	-1.476	-1.371,2
У милионима USD	-1.037	-1.766	-1.488	-967	-1.360	-858	-787	-850	-827,2
У процентима БДП-а	-6,0	-9,5	-8,6	-5,3	-7,3	-5,3	-4,7	-4,7	-4,2
Салдо робне размијене									
У милионима КМ	-7.186	-7.827	-7.779	-7.099	-7.874	-7.191	-7.061	-7.384	-7.528,7
У милионима USD	-4.866	-5.566	-5.108	-4.817	-5.342	-4.080	-3.994	-4.255	-4.542,2
У процентима БДП-а	-28,3	-29,8	-29,7	-26,5	-28,8	-25,2	-23,6	-23,5	-22,8
Спољни дуг сектора владе ⁵⁾									
У милионима КМ	6.291	6.663	7.212	7.563	8.442	8.691	8.871	8.146	8.179
У милионима USD	4.272	4.408	4.861	5.330	5.249	4.855	4.781	4.995	4.790
У процентима БДП-а	24,8	25,4	27,5	28,2	30,9	30,4	29,2	26,0	24,8
Сервисирање спољног дуга сектора владе ⁵⁾									
У милионима КМ	301	340	413	685	761	581	723	983	955
У милионима USD	204	242	271	465	516	330	409	567	576
У процентима извоза робе и услуга	4,0	4,0	4,9	7,6	8,2	5,8	6,8	7,8	7,0

Напомена:

1) Извор: Агенција за статистику БиХ, Бруто домаћи производ према производном, расходном и доходном 2017. Јануар 2019. Податак о просјечном годишњем курсу BAM/USD извор је ЦББиХ.

*БДП за 2018. годину је процјена Међународног монетарног фонда, те се користи као прелиминарни податак, до објављивања службеног БДП-а од стране Агенције за статистику БиХ.

2) Извор: Агенција за статистику БиХ

3) Извор: GFS, Централна банка БиХ

4) Расходи укључују и нето набавку сталних средстава.

5) Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

**Подаци ревидирани од 2009. године у складу с примљеним извјештајем од Министарства финансија и трезора БиХ од 01.02.2019. и укључују кредит ЈП Путеви РС и директан дуг Брчко Дистрикта.

T02: Бруто домаћи производ Босне и Херцеговине (текуће цијене)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Номинални БДП (у милионима КМ)	25.365	26.231	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	32.954
Номинални БДП (у милионима USD)	17.174	18.655	17.221	18.173	18.566	16.220	16.914	18.079	19.882
БДП по становнику БиХ (у КМ)	7.165	7.414	7.418	7.584	7.759	8.127	8.517	8.954	9.421
БДП по становнику БиХ (у USD)	4.851	5.273	4.872	5.147	5.265	4.611	4.818	5.160	5.684
Годишњи раст реалног БДП (у %)	0,9	1,0	-0,8	2,4	1,2	3,1	3,1	3,2	3,2
Број становника (у хиљадама) ¹⁾	3.541	3.538	3.535	3.531	3.526	3.518	3.511	3.504	3.498
Просјечни годишњи курс BAM/USD	1,476900	1,406117	1,522700	1,473557	1,474019	1,762605	1,768011	1,735482	1,657498

Извор: Агенција за статистику БиХ, Бруто домаћи производ према производном, расходном и доходном 2017., јануар 2019. Податак о просјечном годишњем курсу BAM/USD извор је ЦББиХ.

1) Процјена броја становника за 2018. годину укључује доступне податке о природном прирасту са крајем септембра 2018. године; Извор: Агенција за статистику БиХ

* БДП за 2018. годину је процјена Међународног монетарног фонда, те се користи као прелиминарни податак, до објављивања службеног БДП-а од стране Агенције за статистику БиХ.

Т03: Индекс индустријске производње

Година	Мјесец	Мјесец / исти мјесец претходне године			Период / исти период претходне године		
		ФБиХ	РС	БиХ	ФБиХ	РС	БиХ
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	101,9
2016.	12.	103,0	120,0	107,5	102,6	108,2	104,4
2017.	12.	101,5	97,3	99,6	103,8	101,2	103,1
2018.	12.	98,2	96,9	97,7	100,8	104,2	101,6
2018.	01.	113,1	98,2	108,4	113,1	98,2	108,4
	02.	103,8	105,2	103,6	108,3	101,8	105,9
	03.	101,4	106,3	103,3	105,8	103,4	105,0
	04.	101,4	112,6	102,6	104,7	105,8	104,4
	05.	99,0	121,2	105,7	103,5	108,8	104,7
	06.	96,5	95,6	96,0	102,3	106,3	103,1
	07.	99,5	114,1	104,1	101,9	107,5	103,3
	08.	97,2	98,1	97,4	101,2	106,3	102,5
	09.	99,9	103,7	100,7	101,1	106,0	102,3
	10.	102,2	105,9	102,8	101,2	106,0	102,4
	11.	100,0	95,1	98,3	101,1	104,9	102,0
	12.	98,2	96,9	97,7	100,8	104,2	101,6

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Напомена: Индекс индустријске производње за период / исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

T04: Индекс потрошачких цијена за БиХ (CPI)

Година	Мјесец	Мјесец/претходни мјесец текуће године	Мјесец/исти мјесец претходне године	Период/исти период претходне године
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2016.	12.	...	99,7	98,9
2017.	12.	...	101,3	101,2
2018.	12.	...	101,6	101,4
2018.	01.	100,2	100,3	100,3
	02.	101,0	100,9	100,6
	03.	100,4	101,1	100,8
	04.	99,6	101,0	100,8
	05.	100,2	101,3	100,9
	06.	100,0	101,9	101,2
	07.	99,3	101,8	101,2
	08.	99,9	101,8	101,3
	09.	100,5	101,7	101,3
	10.	100,9	101,8	101,4
	11.	100,1	101,8	101,4
	12.	101,1	101,6	101,4

Извор: Агенција за статистику БиХ од 2006, а до 2006. Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Напомена: До 2006. приказан је индекс цијена на мало на нивоу БиХ и израчунат је као пондерисани просјек мјесечних индекса цијена ентитета, гдје пондер представља учешће ентитета у БДП-у (види напомену за T01).

За 2006. и даље приказан је индекс потрошачких цијена.

Индекс цијена за период/исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

Т05: Просјечне бруто и нето плате и пензије
у КМ -

Година	Мјесец	Бруто плате				Нето плате				Пензије		
		ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко
1998.		507	258	...	454	329	172	...	296	153	...	...
1999.		551	314	...	503	374	216	...	343	174	87	...
2000.		607	387	...	539	413	277	...	372	176	115	...
2001.		652	444	792	598	443	309	504	409	170	105	...
2002.		710	528	1.031	660	483	347	676	446	189	120	138
2003.		771	576	1.057	717	524	379	695	484	192	133	148
2004.		785	643	1.076	748	533	423	707	505	203	166	169
2005.		820	707	1.050	798	558	465	676	538	221	190	188
2006.		887	793	1.048	869	603	521	674	586	238	215	208
2007.		974	875	1.088	935	662	585	684	645	284	230	243
2008.		1.105	1.132	1.139	1.113	751	755	730	752	340	309	310
2009.		1.204	1.204	1.194	1.204	792	788	769	790	346	335	326
2010.		1.223	1.199	1.234	1.217	804	784	797	798	341	321	316
2011.		1.248	1.326	1.262	1.271	819	809	800	816	349	321	319
2012.		1.266	1.349	1.271	1.290	830	818	819	826	351	312	311
2013.		1.275	1.333	1.266	1.291	835	808	817	827	348	318	310
2014.		1.272	1.334	1.265	1.183	833	825	814	830	367	333	323
2015.		1.269	1.339	1.275	1.289	830	831	821	830	368	343	327
2016.		1.283	1.343	1.290	1.301	839	836	830	838	370	342	326
2017.		1.318	1.331	1.304	1.321	860	831	838	851	372	344	326
2018.		1.365	1.357	1.363	1.363	888	857	872	879	395	361	342
2018.	01.	1.363	1.321	1.338	1.351	888	825	856	870	374	351	329
	02.	1.306	1.349	1.320	1.319	852	841	842	849	377	351	329
	03.	1.353	1.346	1.344	1.351	881	840	860	869	384	351	332
	04.	1.338	1.345	1.340	1.341	872	840	862	863	409	358	340
	05.	1.378	1.356	1.365	1.371	896	847	873	881	402	358	343
	06.	1.353	1.360	1.384	1.356	881	849	884	872	401	367	347
	07.	1.368	1.361	1.368	1.366	891	848	875	878	401	367	348
	08.	1.389	1.364	1.376	1.382	898	852	880	888	400	367	348
	09.	1.344	1.368	1.363	1.351	875	881	872	877	400	367	348
	10.	1.383	1.372	1.384	1.379	899	884	886	894	399	367	348
	11.	1.395	1.364	1.397	1.386	907	880	892	899	399	367	348
	12.	1.405	1.382	1.383	1.398	914	891	885	906	399	366	348

Извор: Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику ФБиХ, Републички завод за статистику РС и Статистички биро Брчко дистрикта.

Напомена: Од 1.1.2006. у бруто и нето плате на нивоу БиХ укључене су и плате Брчко дистрикта.

Табела 106: Монетарни агрегати
на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	Готовина ван монетарних власти	Депозити банака код монетарних власти	Преносиви депозити других домаћих сектора код монетарних власти	Готовина ван банака	Преносиви депозити у домаћој валути	Остали депозити у домаћој валути	Преносиви депозити у иностраној валути	Остали депозити у иностраној валути	Резерви новца	M1	QM	M2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
2006.	12.	2.154,2	2.891,9	10,5	1.978,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8
2007.	12.	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2
2008.	12.	2.552,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.691,2	6.748,1	12.439,3
2009.	12.	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.163,3	12.709,1
2010.	12.	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.689,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,1
2011.	12.	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4
2012.	12.	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.909,7
2013.	12.	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	4.153,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6
2014.	12.	3.210,5	3.751,1	38,3	2.814,0	4.496,4	3.377,3	1.301,2	5.280,0	6.999,9	7.310,4	9.958,5	17.268,9
2015.	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2
2016.	12.	4.066,8	4.269,1	52,0	3.401,2	5.899,8	3.883,0	1.535,6	5.478,0	8.387,9	9.301,0	10.896,6	20.197,6
2017.	12.	4.319,4	5.033,1	76,1	3.648,1	6.924,4	4.091,6	1.816,2	5.636,1	9.428,5	10.572,5	11.543,8	22.116,3
2018.	12	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1
2018.	01.	4.282,9	5.191,4	86,5	3.532,9	7.080,7	4.084,6	1.852,9	5.674,9	9.560,8	10.613,6	11.612,4	22.226,0
	02.	4.302,9	5.100,7	85,9	3.564,6	7.057,2	4.091,0	1.863,2	5.682,6	9.489,5	10.621,9	11.636,8	22.258,6
	03.	4.342,7	5.205,3	85,8	3.637,7	7.085,6	4.088,1	1.889,1	5.680,9	9.633,8	10.723,3	11.658,1	22.381,4
	04.	4.407,7	5.168,7	98,2	3.675,7	7.263,1	4.103,2	1.877,5	5.674,2	9.674,7	10.938,8	11.654,9	22.593,7
	05.	4.452,1	5.077,4	97,8	3.680,4	7.423,4	4.130,0	1.912,5	5.681,0	9.627,3	11.103,8	11.723,6	22.827,4
	06.	4.515,4	5.024,3	98,1	3.756,0	7.467,9	4.143,6	2.030,8	5.686,8	9.637,8	11.223,9	11.861,2	23.085,2
	07.	4.621,4	5.191,6	110,2	3.852,6	7.751,3	4.141,8	1.944,6	5.686,0	9.923,2	11.603,9	11.772,4	23.376,3
	08.	4.717,6	5.339,0	110,7	3.929,3	7.933,9	4.168,9	1.983,9	5.682,6	10.167,4	11.863,2	11.835,5	23.698,7
	09.	4.717,2	5.437,8	112,6	3.946,4	8.046,8	4.140,1	1.966,6	5.740,1	10.267,6	11.993,2	11.846,8	23.840,0
	10.	4.693,0	5.348,5	126,2	3.878,9	8.141,8	4.142,1	2.016,2	5.759,3	10.167,7	12.020,6	11.917,6	23.938,2
	11.	4.670,3	5.432,5	125,4	3.870,6	8.075,0	4.168,9	1.954,4	5.785,0	10.228,2	11.945,6	11.908,3	23.853,9
	12.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Готовина изван монетарних власти је преузета из Биланса стања ЦББиХ и представља готов новац изван Централне банке (монетарних власти). Депозити комерцијалних банака представљају средства комерцијалних банака на рачунима код ЦББиХ. Преносиви депозити других домаћих сектора код монетарних власти представљају депозите других домаћих сектора (осим депозита централне владе). Централна влада представља институције БиХ, владе ентитета, ентитетске фондове социјалне сигурности/заштите и Брчко дистрикта. Фондови социјалне сигурности/заштите на ентитетском нивоу (из Федерације БиХ: Фонд ПИО, Фонд здравства Федерације БиХ, Фонд за запошљавање Федерације БиХ, а из Републике Српске: Фонд пензијско-инвалидског осигурања РС, Фонд здравства РС, Фонд за запошљавање РС и Фонд за дјечију заштиту РС) класификовани су на ниво централне владе. Готовина изван банака је преузета из Биланса стања ЦББиХ (табела 8) и представља готов новац у оптицају изван Централне банке (монетарних власти) и готов новац изван комерцијалних банака. Преносиви или трансферабилни депозити у домаћој валути су преузети из Монетарног прегледа (табела 7) и представљају депозите нецентралне владе (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозите осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неклассификованих сектора). Остали депозити у домаћој валути, преносиви и остали депозити у иностраној валути су преузети из Монетарног прегледа (табела 7) и представљају депозите нецентралне владе (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозите осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неклассификованих сектора). Резерви новца (примарни новац или монетарна база) је у цијелости преузет из Биланса стања ЦББиХ (табела 8), а чине га готов новац изван монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне владе) код монетарних власти. Према националној дефиницији, новчану масу чине сви преносиви и остали депозити домаћих небанкарских и невладиних сектора, као и сектора локалне владе у домаћој и иностраној валути. Депозити ентитетских фондова социјалне сигурности/заштите прикључени су централној влади на ентитетском нивоу и тиме искључени из Новчане масе или Монетарних агрегата. Монетарни агрегат M1 чине готовина изван банака и преносиви депозити у домаћој валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Монетарни агрегат QM је дефинисан као истоимена позиција у Монетарном прегледу (табела 7) и обухвата остале депозите у домаћој валути, преносиве и остале депозите у иностраној валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Новчану масу M2 чине монетарни агрегати, новац M1 и квази-новац QM.

T07: Монетарни преглед
 - на крају периода, у милионима КМ -

АКТИВА												
Нето страна актива					Потраживања од домаћих сектора							
Година	Мјесец	Страна актива	Страна пасива	5 = 3+4	Потраживања од централне владе (нето)	Потраживања од кантона и општина	Потраживања од нефинансијских јавних предузећа	Потраживања од нефинансијских приватних предузећа	Потраживања од осталих финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора	12 = 6+...+11	Укупно
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12.	7.835,7	-3.696,4	4.139,3	-971,9	62,3	248,3	4086,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3
2007.	12.	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2378,4	96,1	271,3	5315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4
2008.	12.	9.429,7	-6.000,0	3.429,7	-1655,8	148,3	256,4	6751,6	169,2	6.804,5	12.474,1	15.903,8
2009.	12.	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1294,6	195,6	268,2	6682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8
2010.	12.	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,9	270,8	351,3	6965,5	80,2	6.424,3	13.095,3	17.999,1
2011.	12.	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2
2012.	12.	9.044,2	-3.559,7	5.484,4	-182,6	386,3	390,9	7473,1	73,7	6.874,4	15.015,8	20.500,2
2013.	12.	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1
2014.	12.	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	71,0	509,1	443,6	7452,0	61,3	7.502,5	16.039,4	23.557,9
2015.	12.	11.107,9	-2.614,6	8.493,3	160,1	537,2	400,0	7452,6	74,6	7.875,3	16.499,8	24.993,1
2016.	12.	12.199,0	-2.476,4	9.722,6	101,8	517,8	375,6	7743,9	67,2	8.155,8	16.962,0	26.684,6
2017.	12.	13.372,4	-2.589,5	10.782,9	-148,7	511,5	406,2	8354,5	96,5	8.689,3	17.909,4	28.692,2
2018.	12.	15.505,5	-3.041,1	12.464,4	-464,7	496,0	428,0	8.654,6	136,8	9.306,3	18.556,9	31.021,4
2018.	01.	13.305,2	-2.362,0	10.943,2	-119,0	500,7	399,6	8314,2	85,1	8.705,3	17.885,9	28.829,1
	02.	13.184,6	-2.241,9	10.942,6	-205,5	494,9	398,9	8.443,0	87,7	8.732,1	17.951,1	28.893,7
	03.	13.601,3	-2.424,5	11.176,9	-379,1	485,5	390,0	8.543,9	93,4	8.820,8	17.954,5	29.131,3
	04.	13.908,9	-2.565,1	11.343,8	-444,1	486,5	400,8	8.532,2	92,6	8.908,7	17.976,6	29.320,4
	05.	14.193,5	-2.738,2	11.455,3	-401,0	487,4	403,2	8.506,1	97,1	8.997,6	18.090,5	29.545,7
	06.	14.447,9	-2.930,5	11.517,4	-409,0	481,3	415,6	8.601,9	122,6	9.063,3	18.275,8	29.793,2
	07.	14.664,3	-2.876,2	11.788,2	-356,5	473,8	418,4	8.609,0	124,0	9.129,5	18.398,3	30.186,5
	08.	15.007,1	-2.837,0	12.170,1	-388,8	494,5	412,2	8.556,6	124,6	9.176,1	18.375,1	30.545,3
	09.	15.082,4	-2.779,6	12.302,9	-418,5	491,9	415,8	8.577,2	127,8	9.223,4	18.417,6	30.720,4
	10.	15.016,8	-2.792,2	12.224,6	-371,8	494,5	424,7	8.680,7	125,2	9.276,2	18.629,6	30.854,2
	11.	15.196,1	-2.824,5	12.371,6	-541,7	493,3	424,3	8.602,5	127,9	9.278,8	18.385,1	30.756,7
	12.	15.505,5	-3.041,1	12.464,4	-464,7	496,0	428,0	8.654,6	136,8	9.306,3	18.556,9	31.021,4

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Монетарни преглед приказује консолидоване податке Биланса стања ЦББиХ - монетарних власти (табела 8) и Консолидованог биланса комерцијалних банака БиХ (табела 9). Нето страна актива представља разлику између збира страних актива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ и збира страних пасива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ. Домаћи кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих сектора уз напомену да су потраживања од централне владе исказана у нето износу, тј. умањена за депозите централне владе код ЦББиХ и код комерцијалних банака БиХ. Централна влада представља институције БиХ, владе ентитета, ентитетске Фондове социјалне сигурности/заштите и Брчко дистрикта. Према новој методологији, фондови социјалне сигурности/заштите се класификују на ниво централне владе као ентитетски ванбуџетски фондови, што се директно одражава на податке о нето потраживањима од централне владе у Монетарном прегледу.

T07: Монетарни преглед
 - на крају периода, у милионима КМ -

ПАСИВА														
Новчана маса (M2)														
Новац (M1)					Квази-новац (QM)									Укупно
Година	Мјесец	Готовина изван банака	Преносиви депозити у домаћој валути		Преносиви депозити у иностраној валути	Остали депозити у домаћој валути	Остали депозити у иностраној валути			Хартије од вриједности	Кредити	Акције и други капитал	Остале ставке (нето)	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=5+9	11	12	13	14	15=10+...+14
2006.	12.	1.978,3	2.761,4	4.739,8	691,3	1.365,4	3.105,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,3	191,2	12.104,3
2007.	12.	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4
2008.	12.	2.302,4	3.388,8	5.691,2	1.107,2	1.776,2	3.864,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,9	411,4	15.903,8
2009.	12.	2.009,5	3.536,3	5.545,8	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.821,8	418,5	16.409,8
2010.	12.	2.210,8	3.689,2	5.900,0	1.209,8	1.991,0	4.526,4	7.727,2	13.627,1	9,1	595,1	3.042,3	725,4	17.999,1
2011.	12.	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2
2012.	12.	2.414,3	3.728,4	6.142,7	1.052,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.909,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,2
2013.	12.	2.542,3	4.153,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1
2014.	12.	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,2	3.377,3	5.280,0	9.958,5	17.268,9	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.557,9
2015.	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.148,0	1.590,7	24.993,1
2016.	12.	3.401,2	5.899,8	9.301,0	1.535,6	3.883,0	5.478,0	10.896,6	20.197,6	8,0	510,0	4.440,4	1.528,6	26.684,6
2017.	12.	3.648,1	6.924,4	10.572,5	1.816,2	4.091,6	5.636,1	11.543,8	22.116,3	8,0	460,0	4.659,5	1.448,4	28.692,2
2018.	12.	3.978,6	8.166,4	12.145,1	1.961,4	4.302,2	5.782,4	12.046,0	24.191,1	8,0	467,5	4.848,9	1.505,9	31.021,4
2018.	01.	3.532,9	7.080,7	10.613,6	1.852,9	4.084,6	5.674,9	11.612,4	22.226,0	8,0	451,5	4.644,4	1.499,1	28.829,1
	02.	3.564,6	7.057,2	10.621,9	1.863,2	4.091,0	5.682,6	11.636,8	22.258,6	7,9	438,8	4.680,9	1.507,4	28.893,7
	03.	3.637,7	7.085,6	10.723,3	1.889,1	4.088,1	5.680,9	11.658,1	22.381,4	7,9	453,0	4.737,3	1.551,7	29.131,3
	04.	3.675,7	7.263,1	10.938,8	1.877,5	4.103,2	5.674,2	11.654,9	22.593,7	8,0	458,8	4.731,4	1.528,5	29.320,4
	05.	3.680,4	7.423,4	11.103,8	1.912,5	4.130,0	5.681,0	11.723,6	22.827,4	8,0	468,7	4.721,6	1.520,2	29.545,7
	06.	3.756,0	7.467,9	11.223,9	2.030,8	4.143,6	5.686,8	11.861,2	23.085,2	8,0	466,4	4.725,3	1.508,3	29.793,2
	07.	3.852,6	7.751,3	11.603,9	1.944,6	4.141,8	5.686,0	11.772,4	23.376,3	8,0	463,1	4.733,9	1.605,2	30.186,5
	08.	3.929,3	7.933,9	11.863,2	1.983,9	4.168,9	5.682,6	11.835,5	23.698,7	8,0	466,9	4.828,3	1.543,4	30.545,3
	09.	3.946,4	8.046,8	11.993,2	1.966,6	4.140,1	5.740,1	11.846,8	23.840,0	7,9	477,5	4.806,2	1.588,8	30.720,4
	10.	3.878,9	8.141,8	12.020,6	2.016,2	4.142,1	5.759,3	11.917,6	23.938,2	8,0	474,8	4.860,2	1.573,1	30.854,2
	11.	3.870,6	8.075,0	11.945,6	1.954,4	4.168,9	5.785,0	11.908,3	23.853,9	8,0	466,6	4.854,6	1.573,7	30.756,7
	12.	3.978,6	8.166,4	12.145,1	1.961,4	4.302,2	5.782,4	12.046,0	24.191,1	8,0	467,5	4.848,9	1.505,9	31.021,4

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од Јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Новац M1 чине готовина изван банака и преносиви депозити у домаћој валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Квази-новац QM обухвата остале депозите у домаћој валути, преносиве и остале депозите у иностраној валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Новчану масу M2 чине монетарни агрегати, новац M1 и квази-новац QM. Осталу пасиву чине вриједносни папири, кредити, дионице и други капитал и остале ставке (нето). Према новој методологији, као посебни финансијски инструменти на страни пасиве се исказују кредити (уз које се додаје обрачуната камата), као и дионице и други капитал. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе. У остале ставке (нето) су такође укључени и ограничени депозити, противставке фондова и владини фондови за кредитирање.

Т08: Биланс стања ЦББиХ
- на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	АКТИВА				ПАСИВА					
		Страна актива	Потраживања од приватног сектора	Укупно	Резервни новац		Страна пасива	Депозити централне владе	Акције и други капитал	Остале ставке (нето)	Укупно
					Готовина ван монетарних власти						
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9	10	11	12=7+...+11
2006.	12.	5.479,5	2,3	5.481,8	2.154,2	5.056,6	1,0	126,1	301,0	-2,9	5.481,8
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7
2016.	12.	9.559,0	1,5	9.560,4	4.066,8	8.387,9	2,2	538,4	667,4	-35,5	9.560,4
2017.	12.	10.584,4	2,2	10.586,6	4.319,4	9.428,5	1,6	548,6	652,6	-44,8	10.586,6
2018.	12.	11.651,0	2,1	11.653,1	4.750,6	10.399,4	1,8	583,9	719,8	-51,8	11.653,1
2018.	01.	10.724,4	1,5	10.726,0	4.282,9	9.560,8	2,5	556,5	652,2	-46,1	10.726,0
	02.	10.657,3	1,7	10.659,0	4.302,9	9.489,5	3,3	547,7	663,6	-45,0	10.659,0
	03.	10.912,5	2,0	10.914,5	4.342,7	9.633,8	3,2	618,6	704,4	-45,5	10.914,5
	04.	11.008,4	1,6	11.010,0	4.407,7	9.674,7	2,6	691,6	693,5	-52,4	11.010,0
	05.	11.006,7	1,9	11.008,5	4.452,1	9.627,3	2,1	742,6	688,9	-52,4	11.008,5
	06.	11.127,4	2,1	11.129,5	4.515,4	9.637,8	2,0	828,7	713,5	-52,5	11.129,5
	07.	11.221,2	1,7	11.222,8	4.621,4	9.923,2	1,8	662,4	687,1	-51,8	11.222,8
	08.	11.450,6	1,8	11.452,4	4.717,6	10.167,4	2,4	654,7	680,2	-52,3	11.452,4
	09.	11.589,5	1,9	11.591,4	4.717,2	10.267,6	2,0	724,7	649,2	-52,1	11.591,4
	10.	11.506,8	1,7	11.508,5	4.693,0	10.167,7	2,9	713,0	676,7	-51,8	11.508,5
	11.	11.590,6	1,7	11.592,3	4.670,3	10.228,2	2,3	714,9	698,5	-51,6	11.592,3
	12.	11.651,0	2,1	11.653,1	4.750,6	10.399,4	1,8	583,9	719,8	-51,8	11.653,1

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од Јануара 2006. године.

Напомена: Страна актива ЦББиХ - монетарних власти обухвата злато, девизе у трезору ЦББиХ, девизне депозите код иностраних банака, располагање SDR, стране вриједносне папире и остало. Резервни новац (примарни новац или монетарна база) чине готов новац изван монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне владе) код монетарних власти. Готовина изван банака представља готов новац у оптицају изван централне банке (монетарних власти) и готов новац изван комерцијалних банака. Страна пасива ЦББиХ обухвата краткорочне обавезе према нерезидентима, депозите нерезидената и остале краткорочне обавезе према нерезидентима и обавезе према ММФ-у (рачуни 1 и 2). Депозити централне владе код ЦББиХ представљају преносиве и остале депозите институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта у домаћој валути. Дионице и други капитал обухватају дионички капитал, резултат текуће године, опште и посебне резерве и прилагођавање/поновно утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе.

T09: Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ
- на крају периода, у милионима КМ -

АКТИВА									
Година	Мјесец	Резерве	Страна актива	Потраживања од генералне владе	Потраживања од нефинансијских јавних предузећа	Потраживања од нефинансијских приватних предузећа	Потраживања од осталих финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+...+9
2006.	12.	3.063,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,5	256,4	6.751,6	169,2	6.802,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,3	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.115,0	2.626,3	1.854,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.473,8	2.161,1	400,0	7.452,6	74,6	7.874,7	24.948,5
2016.	12.	4.936,6	2.640,0	2.179,1	375,6	7.743,9	67,2	8.155,4	26.097,7
2017.	12.	5.711,7	2.787,9	2.197,0	406,2	8.354,5	96,5	8.688,8	28.242,7
2018.	12.	6.296,9	3.854,5	2.280,9	428,0	8.654,6	136,8	9.305,9	30.957,6
2018.	01.	5.948,5	2.580,7	2.261,1	399,6	8.314,2	85,1	8.705,0	28.294,1
	02.	5.847,1	2.527,2	2.239,2	398,9	8.443,0	87,7	8.731,8	28.274,9
	03.	6.017,4	2.688,8	2.217,6	390,0	8.543,9	93,4	8.820,4	28.771,5
	04.	5.907,7	2.900,5	2.234,5	400,8	8.532,2	92,6	8.908,4	28.976,7
	05.	5.865,6	3.186,8	2.322,8	403,2	8.506,1	97,1	8.997,2	29.378,9
	06.	5.801,0	3.320,5	2.546,6	415,6	8.601,9	122,6	9.062,9	29.871,0
	07.	5.965,2	3.443,2	2.345,7	418,4	8.609,0	124,0	9.129,3	30.034,8
	08.	6.137,2	3.556,6	2.369,3	412,2	8.556,6	124,6	9.175,8	30.332,2
	09.	6.211,2	3.492,9	2.363,1	415,8	8.577,2	127,8	9.223,0	30.411,1
	10.	6.163,8	3.510,0	2.375,6	424,7	8.680,7	125,2	9.276,0	30.555,9
	11.	6.235,9	3.605,5	2.322,4	424,3	8.602,5	127,9	9.278,5	30.597,0
	12.	6.296,9	3.854,5	2.280,9	428,0	8.654,6	136,8	9.305,9	30.957,6

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Консолидовани биланс комерцијалних банака обухвата Консолидоване билансе комерцијалних банака Главне јединице Сарајево, Главне јединице Мостар, Главне банке Републике Српске, Брчко дистрикта (од јула 2001. до новембра 2002), НБРС (до децембра 1998) и НББиХ (до новембра 2002). Консолидована су међусобна потраживања и обавезе између комерцијалних банака. Резерве банака састоје се од готовине у трезорима банака и депозита банака код ЦББиХ. Страна актива комерцијалних банака обухвата: девизе у трезорима, преносиве и остале депозите у иностраној валути код нерезидената, кредите нерезидентима, вриједносне папире нерезидената у иностраној валути и остала потраживања од нерезидената. Потраживања од генералне владе обухватају потраживања од свих нивоа влада: централне владе (институције БиХ, владе ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта) и нецентралне владе (влада кантона и општинских влада). Потраживања од осталих домаћих сектора обухватају: потраживања од нефинансијских јавних предузећа, нефинансијских приватних предузећа, осталих финансијских институција и осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих неklasификованих сектора). Биланс стања комерцијалних банака Федерације БиХ садржи поред активног подбиланса и податке пасивног подбиланса. Пасивни подбиланс садржи обавезе по страним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. Ове обавезе ће преузети Министарство финансија Федерације БиХ у процесу приватизације у складу с ентитетским Законом о почетном билансу предузећа и банака и Законом о приватизацији.

T09: Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ
 - на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	ПАСИВА										Укупно
		Депозити централне владе	Преносиви депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Преносиви депозити других домаћих сектора у иностраној валути	Остали депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Остали депозити других домаћих сектора у иностраној валути	Хартије од вриједности	Кредити	Страна пасива	Акције и други капитал	Остале ставке (нето)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
2006.	12.	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007.	12.	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008.	12.	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	264,3	5.999,0	2.271,6	312,9	20.744,9
2009.	12.	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010.	12.	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.395,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011.	12.	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012.	12.	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,7	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.191,3	1.134,1	21.925,4
2013.	12.	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014.	12.	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,0	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015.	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.554,3	1.619,5	24.948,5
2016.	12.	1.021,3	5.847,8	1.535,6	3.883,0	5.478,0	8,0	510,0	2.474,2	3.773,0	1.566,9	26.097,7
2017.	12.	1.285,6	6.848,3	1.816,2	4.091,6	5.636,1	8,0	460,0	2.587,9	4.006,8	1.502,2	28.242,7
2018.	12.	1.665,9	8.040,9	1.961,4	4.302,2	5.782,4	8,0	467,5	3.039,2	4.129,1	1.560,9	30.957,6
2018.	01.	1.322,7	6.994,2	1.852,9	4.084,6	5.674,9	8,0	451,5	2.359,4	3.992,2	1.553,6	28.294,1
	02.	1.402,1	6.971,3	1.863,2	4.091,0	5.682,6	7,9	438,8	2.238,6	4.017,3	1.562,0	28.274,9
	03.	1.492,7	6.999,8	1.889,1	4.088,1	5.680,9	7,9	453,0	2.421,2	4.032,8	1.705,8	28.771,5
	04.	1.500,5	7.164,8	1.877,5	4.103,2	5.674,2	8,0	458,8	2.562,4	4.037,9	1.589,3	28.976,7
	05.	1.493,8	7.325,6	1.912,5	4.130,0	5.681,0	8,0	468,7	2.736,0	4.032,7	1.590,6	29.378,9
	06.	1.645,6	7.369,8	2.030,8	4.143,6	5.686,8	8,0	466,4	2.928,5	4.011,8	1.579,6	29.871,0
	07.	1.566,0	7.641,1	1.944,6	4.141,8	5.686,0	8,0	463,1	2.874,3	4.046,8	1.663,1	30.034,8
	08.	1.608,9	7.823,2	1.983,9	4.168,9	5.682,6	8,0	466,9	2.834,6	4.148,1	1.607,1	30.332,2
	09.	1.565,1	7.934,2	1.966,6	4.140,1	5.740,1	7,9	477,5	2.777,6	4.156,9	1.645,0	30.411,1
	10.	1.539,8	8.015,5	2.016,2	4.142,1	5.759,3	8,0	474,8	2.789,3	4.183,5	1.627,5	30.555,9
	11.	1.655,9	7.949,7	1.954,4	4.168,9	5.785,0	8,0	466,6	2.822,2	4.156,1	1.630,4	30.597,0
	12.	1.665,9	8.040,9	1.961,4	4.302,2	5.782,4	8,0	467,5	3.039,2	4.129,1	1.560,9	30.957,6

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Депозити централне владе укључују преносиве и остале депозите у домаћој и иностраној валути институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности/заштите и Брчко дистрикта. Преносиви и остали депозити других домаћих сектора у домаћој и иностраној валути представљају обавезе банака према нецентралној влади (кантона и опћина), нефинансијским јавним предузећима, нефинансијским приватним предузећима, осталим финансијским институцијама и осталим домаћим секторима (становништву, непрофитним институцијама и осталим неklasификованим секторима). Страна пасива комерцијалних банака обухвата обавезе банака према нерезидентима по основу преносивих и осталих депозита, кредита, вриједносних папира, трговинских кредита и аванса и осталих рачуна дуговања. Према новој методологији, кредити на страни пасиве су приказани као посебан финансијски инструмент, уз које се додаје обрачуната камата. Дионице и други капитал обухватају дионички капитал, задржани приход, резултат текуће године, опште и посебне резерве и прилагођавање/поновно утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) су непоциране (нераспоредене) ставке пасиве умањене за непоциране (нераспоредене) ставке активе. Остале ставке (нето) такође обухватају и ограничене депозите.

**T10: Каматне стопе на кредите становништву
у процентима, на годишњем нивоу**

		Становништво																Револвинг кредити, прекорачења и кредитне картице* (кредитна погодност и продужени кредит)*	
		Каматне стопе на кредите у КМ				Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом												Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом	
		Потрошачки кредити		Остали кредити		Потрошачки кредити		Стамбени кредити				Остали кредити				Каматне стопе на кредите у КМ		Каматна картица с продуженим кредитом	
Godina	Period	промијенљива стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 године ИПФКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 године ИПФКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 године ИПФКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	преко 10 година ИПФКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	Преко 10 година ИПФКС	Преко 10 година ИПФКС	Преко 10 година ИПФКС	Преко 10 година ИПФКС	Преко 10 година ИПФКС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Пондерисани мјесечни просјечи																			
2012.	12.	8,058	7,159	8,686	8,030	8,193	...	6,626	8,288	7,425	6,990	8,969	8,905	8,149	13,123	13,825	13,742	...	...
2013.	12.	7,738	...	7,664	7,018	7,248	8,542	6,360	7,497	7,375	6,056	8,429	8,412	8,599	12,442	14,622	13,907	...	...
2014.	12.	7,499	7,728	7,151	7,090	5,689	8,182	6,138	6,819	6,522	6,172	8,290	7,570	7,693	11,516	14,652	13,858	...	...
2015.	12.	7,797	4,790	7,236	6,819	...	6,919	5,609	6,163	6,081	5,822	7,616	7,163	7,436	12,367	14,706	12,740	...	...
2016.	12.	8,150	6,060	6,986	6,214	...	7,349	5,221	5,981	5,330	5,277	7,745	6,714	6,450	12,456	14,688	11,680	...	...
2017.	12.	4,159	...	5,944	6,261	...	7,169	4,327	4,240	4,617	4,705	6,384	5,992	6,364	12,253	14,668	11,191	...	...
2018.	12.	5,817	3,701	5,479	5,262	...	...	3,637	3,166	3,820	4,022	6,632	5,616	5,469	12,202	14,619	10,880	...	...
2018.	1.	4,410	3,721	6,279	6,334	...	...	4,118	4,102	4,409	4,576	6,409	5,591	6,482	12,305	14,668	11,140	...	...
	2.	5,400	3,562	6,184	6,160	...	6,384	4,054	...	4,140	4,517	6,469	5,484	6,042	12,321	14,699	11,139	...	...
	3.	5,559	...	6,484	5,670	...	6,939	3,983	5,045	4,040	4,352	6,046	5,679	6,095	12,389	14,704	11,144	...	...
	4.	...	3,854	6,180	5,550	...	6,775	3,935	3,566	3,919	4,178	5,987	5,774	6,056	12,345	14,703	11,156	...	...
	5.	...	5,046	5,813	5,566	...	7,268	3,752	...	3,952	3,665	6,391	5,615	5,969	12,389	14,705	11,155	...	...
	6.	4,983	5,079	5,700	5,411	...	7,282	3,922	5,523	4,175	4,095	6,220	5,343	5,721	12,375	14,695	11,137	...	...
	7.	6,096	4,330	5,690	5,439	...	6,331	3,694	4,007	4,137	4,083	6,316	5,795	6,111	12,355	14,689	11,112	...	...
	8.	5,171	4,300	5,589	5,493	...	6,761	3,720	...	3,887	4,119	6,209	5,322	5,969	12,360	14,636	11,073	...	...
	9.	6,878	4,543	5,601	5,412	...	...	3,642	...	4,177	4,095	6,494	5,335	5,734	12,362	14,664	11,065	...	...
	10.	5,132	4,271	5,451	5,499	...	6,979	3,635	3,594	3,989	3,945	6,345	5,270	5,767	12,345	14,660	11,029	...	...
	11.	5,268	4,047	5,645	5,426	...	...	3,771	...	4,104	3,754	6,765	5,577	5,520	12,237	14,626	10,963	...	...
	12.	5,817	3,701	5,479	5,262	...	...	3,637	3,166	3,820	4,022	6,632	5,616	5,469	12,202	14,619	10,880	...	...
Износи кредита (нови послови)		у хиљадама КМ																	
2012.	12.	1,650	95	13,330	2,196	355	...	12,884	663	2,562	3,705	89,858	13,413	3,306	611,936	160,052	53,001	...	...
2013.	12.	473	...	62,268	5,512	390	422	11,481	763	2,493	2,900	105,523	17,232	7,034	538,077	114,753	49,438	...	...
2014.	12.	200	507	47,019	10,525	89	1,043	13,696	385	1,067	4,948	92,582	23,137	8,174	477,047	104,227	47,031	...	...
2015.	12.	51	292	34,379	18,377	...	118	10,486	432	990	4,021	112,780	14,553	15,293	530,393	100,377	56,325	...	...
2016.	12.	37	207	55,519	23,435	...	491	11,206	961	1,275	5,159	64,833	23,133	18,529	521,185	93,033	59,127	...	...
2017.	12.	483	...	49,832	14,785	...	569	17,187	395	3,826	8,180	74,945	23,401	36,446	522,643	89,901	56,786	...	...
2018.	12.	34	346	66,009	27,336	...	...	17,610	155	3,340	9,211	47,731	10,078	27,896	526,750	85,550	55,624	...	...
2018.	1.	212	169	39,637	11,440	...	...	13,971	587	2,264	4,860	57,049	18,579	28,440	532,585	89,059	55,946	...	...
	2.	122	225	47,781	15,515	...	322	15,623	...	3,774	5,049	58,245	21,594	50,775	495,676	86,605	56,057	...	...
	3.	118	...	50,679	31,146	...	513	16,417	100	4,795	5,800	100,126	9,412	36,001	522,759	86,013	55,255	...	...
	4.	...	236	57,002	39,013	...	426	16,320	166	3,745	10,213	101,440	14,645	22,295	521,775	86,153	55,292	...	...
	5.	...	266	74,087	35,748	...	1,106	20,800	...	3,558	16,428	82,170	12,856	22,987	527,666	86,224	55,325	...	...
	6.	363	521	67,108	32,318	...	396	19,818	465	6,350	62,408	71,199	18,292	31,883	523,546	85,450	55,426	...	...
	7.	63	183	68,748	29,437	...	911	17,829	451	3,408	11,056	71,329	5,007	22,824	523,790	85,285	56,284	...	...
	8.	304	160	56,968	26,790	...	817	17,261	...	4,133	10,082	60,148	11,307	21,175	528,032	85,050	56,595	...	...
	9.	406	155	66,691	27,814	...	...	16,976	...	3,177	11,140	49,770	10,152	23,291	529,440	84,821	56,699	...	...
	10.	23	447	76,058	30,712	...	800	21,278	235	4,437	10,978	54,634	13,068	25,132	538,137	85,168	56,903	...	...
	11.	84	270	70,846	21,615	...	...	15,532	...	3,956	14,416	49,741	9,458	27,896	534,276	86,436	56,211	...	...
	12.	34	346	66,009	27,336	...	...	17,610	155	3,340	9,211	47,731	10,078	27,896	526,750	85,550	55,624	...	...

Напомена:

*Каматне стопе у табели за револвинг кредитне картице и кредитне картице се односе на постојеће послове (преостала стања).

ИПФКС - иницијални период фиксне каматне стопе

... недовољан број података за објављивање

У склопу каматних стопа на револвинг кредитне картице прикупљају се и подаци о кредитним картицама с кредитном погодности. С обзиром да кредитне картице с кредитном погодности подразумевају бескаматну одгору плаћања.

(0% КС), исте се и не публикују.

Нема података за каматне стопе на кредите у иностраној валути по кредитним картицама и прекорачењима становништву.

T11: Каматне стопе на кредите нефинансијским предузећима у процентима, на годишњем нивоу

Становништво														
Каматне стопе на кредите у КМ						Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом								
		до износа од 0,25 мил EUR	преко 0,25 мил EUR до 1 мил EUR	Преко износа 1 мил EUR	до износа од 0,25 мил EUR			преко 0,25 мил EUR до 1 мил EUR			Преко износа 1 мил EUR	Револвинг кредити и прекорачења*		
Година	Период	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 година ИПОКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 година ИПОКС	преко 5 година ИПОКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	преко 1 до 5 година ИПОКС	преко 5 година ИПОКС	промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС	Каматне стопе на кредите у КМ	Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Пондерисани мјесечни просјаци														
2012.	12.	8,245	8,005	6,691	6,670	7,689	8,727	7,765	7,998	6,414	7,914	7,000	7,029	6,509
2013.	12.	8,011	7,526	6,460	7,223	7,834	8,231	8,016	6,731	6,707	7,867	6,417	6,838	6,517
2014.	12.	7,071	7,097	5,798	6,090	6,668	7,572	6,997	6,175	6,479	5,444	4,875	6,355	6,311
2015.	12.	6,608	6,409	4,988	5,626	6,687	5,816	6,189	5,812	5,902	6,260	5,953	5,519	5,955
2016.	12.	5,977	5,420	4,623	4,315	5,845	4,882	5,008	5,628	4,448	4,854	4,463	4,707	4,868
2017.	12.	4,881	4,823	3,507	3,249	4,647	4,348	5,302	4,388	3,772	4,601	3,518	4,011	4,131
2018.	12.	4,247	4,069	3,100	3,253	4,204	3,910	3,672	3,800	3,321	3,571	4,480	3,497	3,594
2018.	1.	5,126	5,142	3,576	3,176	4,472	4,536	4,257	4,121	3,814	4,320	3,087	4,053	4,046
	2.	4,706	4,683	3,975	3,379	4,706	4,614	4,239	4,495	3,420	4,326	3,164	3,982	4,000
	3.	4,955	5,138	3,627	3,294	4,298	4,278	4,752	4,231	3,964	4,282	4,381	3,943	3,981
	4.	4,991	4,733	3,587	3,224	4,536	4,384	4,210	4,294	3,251	3,470	3,607	3,880	3,919
	5.	4,809	4,629	3,316	3,633	4,588	4,021	4,161	4,103	3,027	3,706	4,106	3,835	3,848
	6.	4,622	4,503	3,149	3,942	4,243	4,421	4,520	3,908	3,112	3,782	3,777	3,773	3,829
	7.	4,437	4,341	3,213	3,428	4,285	4,385	3,931	4,044	3,284	3,989	4,348	3,738	3,755
	8.	4,793	4,273	3,061	3,358	4,294	4,340	4,197	4,787	3,302	4,014	3,843	3,666	3,742
	9.	4,529	4,288	3,314	3,324	4,130	4,004	4,264	4,843	3,037	4,181	3,555	3,616	3,761
	10.	4,590	4,333	3,006	3,151	4,068	4,051	4,010	4,255	3,140	3,742	3,443	3,553	3,709
	11.	4,376	4,490	3,062	3,120	4,046	4,003	4,060	4,186	3,205	3,591	4,786	3,500	3,652
	12.	4,247	4,069	3,100	3,253	4,204	3,910	3,672	3,800	3,321	3,571	4,480	3,497	3,594
Износи кредита (нови послови)													у хиљадама КМ	
2012.	12.	59.827	3.218	78.180	69.492	31.020	12.444	6.103	25.115	11.663	5.238	68.638	1.804.800	598.167
2013.	12.	58.148	2.808	61.373	59.503	36.938	14.643	5.331	47.739	3.490	11.397	63.237	1.712.557	593.756
2014.	12.	57.589	3.428	59.350	45.951	51.005	11.580	4.490	51.621	13.600	10.177	138.835	1.562.823	574.250
2015.	12.	50.117	14.157	56.173	42.450	17.594	13.003	6.571	30.490	19.323	14.047	35.546	1.667.461	534.778
2016.	12.	48.482	19.022	68.596	35.951	18.266	15.794	5.580	10.638	6.238	18.458	45.779	1.865.259	461.392
2017.	12.	61.618	15.167	78.915	70.622	16.356	12.180	4.747	18.699	19.145	20.480	164.874	2.127.013	418.315
2018.	12.	51.404	26.718	62.726	79.085	8.815	14.021	3.637	23.544	11.311	9.906	25.588	2.367.482	686.874
2018.	1.	26.284	9.334	25.642	25.775	8.604	8.503	6.613	19.042	8.240	8.569	44.073	2.153.632	691.371
	2.	36.707	16.676	39.058	29.150	9.729	10.624	6.243	10.648	11.656	8.943	34.115	2.204.575	733.008
	3.	51.176	14.649	57.455	36.120	9.275	16.077	4.421	24.825	13.245	19.409	10.724	2.303.711	750.730
	4.	45.319	16.646	35.468	27.706	9.493	12.029	4.794	20.271	15.299	8.037	19.414	2.263.626	766.690
	5.	46.397	20.005	42.641	20.000	10.627	13.404	4.489	21.480	10.120	12.983	12.350	2.229.831	782.297
	6.	47.042	22.294	57.663	39.022	9.285	12.272	7.015	15.549	15.970	19.121	36.703	2.276.166	774.501
	7.	39.743	17.053	58.112	92.605	13.556	12.689	5.795	19.497	11.490	9.490	29.832	2.254.301	774.028
	8.	38.053	15.006	42.605	25.280	7.335	6.208	4.094	24.342	7.412	6.146	28.370	2.248.486	754.618
	9.	45.339	12.695	42.496	33.906	10.667	6.788	3.180	16.040	7.470	7.156	16.860	2.260.036	727.701
	10.	42.313	18.923	59.433	46.913	8.331	6.707	3.497	15.945	9.224	15.921	34.463	2.342.848	724.913
	11.	45.727	17.506	48.056	67.616	8.480	9.818	2.579	14.953	6.940	12.307	20.560	2.349.588	717.502
	12.	51.404	26.718	62.726	79.085	8.815	14.021	3.637	23.544	11.311	9.906	25.588	2.367.482	686.874

Напомена:

Ревидирана серија података о каматним стопама на кредите нефинансијским предузећима у КМ с валутном клаузулом, до износа 0,25 мил. EUR, промијенљива стопа и до 1 године ИПОКС, за период јануар 2015. – новембар 2017. године, због искључења података једне банке с каматним стопама које не одражавају кретање на тржишту.

* Каматне стопе у табели за револвинг кредите и кредитне картице и износи тих кредита се односе на постојеће послове (преостала стања).

ИПОКС - иницијални период фиксне каматне стопе

... недовољан број података за објављивање

У склопу каматних стопа на револвинг кредите и кредитне картице прикупљају се и подаци о кредитним картицама с кредитном погодности. С обзиром да кредитне картице с кредитном погодности подразумевају бескаматну одгоду плаћања (0% КС), исте се и не публикују.

Нема података за каматне стопе на кредите у иностраној валути по кредитним картицама и прекорачењима нефинансијским предузећима.

T12: Каматне стопе на депозите становништва и нефинансијских предузећа у процентима, на годишњем нивоу

Година		Становништво										Нефинансијска предузећа													
		Депозити у КМ и депозити с валутном клаузулом					Депозити у EUR					Депозити у страног валути		Депозити у КМ и с валутном клаузулом					Депозити у EUR					Депозити у страног валути	
		с договореним доспијећем			Депозити по виђењу (премоноћно) ^а	с договореним доспијећем			Депозити по виђењу (премоноћно) ^а	с договореним доспијећем	Депозити по виђењу (премоноћно) ^а	с договореним доспијећем			Депозити по виђењу (премоноћно) ^а	с договореним доспијећем			Депозити по виђењу (премоноћно) ^а	Депозити по виђењу (премоноћно) ^а					
		до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године		до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године				до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године		до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21					
Пондерисани мјесечни просједи																									
2012.	12.	2,079	3,163	4,407	0,140	2,384	3,298	3,993	0,342	1,953	0,092	3,467	4,540	4,063	0,176	1,456	4,026	—	0,136	0,098					
2013.	12.	1,973	3,189	3,754	0,116	2,068	3,127	3,927	0,240	1,232	0,075	1,686	3,862	3,933	0,219	2,458	3,517	—	0,144	0,157					
2014.	12.	1,263	2,764	2,973	0,089	1,431	2,901	3,170	0,181	0,916	0,064	0,760	2,867	3,369	0,203	1,890	—	2,319	0,132	0,094					
2015.	12.	1,062	2,164	2,358	0,091	1,236	2,128	2,684	0,129	0,966	0,061	0,930	1,428	1,937	0,122	0,609	2,469	—	0,097	0,057					
2016.	12.	0,548	1,698	2,102	0,093	0,545	1,525	2,211	0,106	0,423	0,057	0,456	1,393	1,822	0,085	0,915	—	2,124	0,083	0,048					
2017.	12.	0,234	1,346	1,458	0,065	0,309	1,265	1,533	0,062	0,572	0,046	0,708	1,588	—	0,045	0,588	—	—	0,019	0,033					
2018.	12.	0,344	1,262	1,448	0,053	0,252	1,368	1,658	0,055	1,036	0,042	0,706	1,136	1,958	0,082	1,003	0,973	—	0,027	0,043					
2018.	01.	0,372	1,392	1,278	0,064	0,322	1,172	1,411	0,060	0,438	0,045	0,766	1,209	—	0,039	0,491	—	—	0,021	0,034					
	02.	0,295	1,449	1,382	0,068	0,268	1,232	1,374	0,059	0,423	0,045	0,467	1,266	—	0,037	—	—	—	0,026	0,037					
	03.	0,319	1,244	1,515	0,061	0,267	1,078	1,474	0,060	0,214	0,045	0,603	0,825	1,319	0,035	—	—	1,104	0,017	0,034					
	04.	0,246	1,152	1,257	0,059	0,324	1,131	1,566	0,057	0,465	0,046	0,461	1,399	1,988	0,036	—	—	—	0,022	0,039					
	05.	0,335	1,234	1,454	0,056	0,239	1,141	1,312	0,060	0,549	0,045	0,329	0,971	1,581	0,037	—	—	—	0,033	0,029					
	06.	0,384	1,182	1,482	0,050	0,242	1,296	1,340	0,057	0,834	0,044	0,579	1,023	1,731	0,039	—	—	—	0,024	0,032					
	07.	0,273	1,312	1,221	0,049	0,669	1,388	1,397	0,058	0,641	0,045	0,623	1,280	1,675	0,032	—	1,085	—	0,035	0,034					
	08.	0,233	1,252	1,424	0,050	0,255	1,149	1,513	0,057	0,581	0,044	0,416	1,322	1,772	0,037	0,191	—	—	0,038	0,027					
	09.	0,280	1,269	1,327	0,054	0,256	1,103	1,768	0,057	0,841	0,043	0,531	1,147	1,757	0,036	—	—	—	0,040	0,032					
	10.	0,458	1,123	1,250	0,052	0,346	1,096	1,244	0,055	0,850	0,042	0,510	1,068	1,053	0,036	—	1,428	—	0,047	0,060					
	11.	0,268	1,220	1,410	0,054	0,228	1,210	1,416	0,055	1,871	0,043	0,445	1,278	1,406	0,041	—	0,848	1,754	0,029	0,039					
	12.	0,344	1,262	1,448	0,053	0,252	1,368	1,658	0,055	1,036	0,042	0,706	1,136	1,958	0,082	1,003	0,973	—	0,027	0,043					
Износ депозита (нови послови)																									
2012.	12.	22,786	32,900	32,635	1,691,057	30,445	77,512	40,687	689,308	11,233	217,349	45,600	53,329	3,973	1,536,916	17,408	1,248	—	319,103	44,031					
2013.	12.	19,637	34,381	21,954	1,923,736	29,340	74,954	57,798	731,719	5,744	235,804	20,855	22,272	5,378	1,889,799	6,398	40,153	—	427,605	42,477					
2014.	12.	24,762	33,097	19,050	2,115,947	28,079	72,251	48,611	787,586	4,240	213,851	26,218	15,491	4,029	1,920,631	1,277	—	1,381	494,367	63,957					
2015.	12.	15,246	29,802	27,103	2,540,711	22,363	57,842	54,185	921,532	7,180	233,901	16,591	61,505	8,118	2,029,544	3,118	10,252	—	475,393	63,119					
2016.	12.	12,326	33,407	37,407	3,052,215	15,650	50,354	53,399	1,046,384	3,090	261,142	19,822	14,794	8,874	2,168,102	1,663	—	17,116	523,643	75,169					
2017.	12.	11,394	24,378	19,272	3,375,019	11,119	50,394	38,014	1,248,762	3,981	287,026	9,762	16,772	—	2,653,618	1,663	—	—	677,882	89,421					
2018.	12.	13,211	26,379	34,047	3,938,041	9,431	50,050	73,670	1,482,740	4,001	319,831	54,947	9,111	39,381	3,229,644	10,788	3,815	—	741,850	64,148					
2018.	01.	8,183	28,996	21,758	3,438,403	16,150	39,060	38,522	1,299,171	2,742	290,644	8,470	5,778	—	2,804,911	1,057	—	—	759,431	79,593					
	02.	6,260	26,231	20,210	3,502,070	9,351	41,315	29,059	1,311,981	2,897	295,686	4,329	5,089	—	2,665,982	—	—	—	752,687	90,705					
	03.	7,953	21,689	24,673	3,536,465	9,926	36,217	35,593	1,367,209	2,399	297,614	7,319	20,240	4,770	2,620,671	—	—	38,312	724,046	106,056					
	04.	7,358	19,445	17,648	3,633,705	10,536	35,225	50,025	1,381,765	2,620	299,233	39,517	5,735	3,864	2,690,584	—	—	—	733,387	80,018					
	05.	6,997	21,251	27,033	3,639,044	9,061	37,638	30,092	1,322,493	2,375	313,928	10,109	3,135	6,554	2,771,208	—	—	—	769,402	76,225					
	06.	10,346	17,494	25,213	3,683,549	12,989	35,676	32,135	1,417,796	3,570	310,901	34,349	13,155	2,615	2,775,861	—	—	—	856,594	65,769					
	07.	5,489	19,475	19,124	3,740,431	22,843	37,059	49,435	1,419,549	3,009	313,425	27,254	9,748	10,215	3,022,843	—	1,093	—	774,677	65,493					
	08.	6,380	20,440	21,119	3,760,448	12,890	37,250	63,955	1,435,512	5,509	313,092	25,653	2,205	407	3,109,368	1,622	—	—	789,130	84,750					
	09.	7,529	18,201	21,246	3,795,835	10,098	33,653	71,290	1,439,473	4,245	318,904	12,881	12,911	3,607	3,187,829	—	—	—	784,767	73,558					
	10.	17,498	22,070	19,791	3,775,326	11,857	40,411	47,626	1,466,705	3,206	323,393	26,793	3,805	1,080	3,271,334	—	10,544	—	820,653	75,981					
	11.	6,790	22,277	28,109	3,837,010	11,483	45,164	44,313	1,462,278	22,643	319,819	8,891	39,212	33,565	3,199,713	—	24,874	24,487	751,461	71,217					
	12.	13,211	26,379	34,047	3,938,041	9,431	50,050	73,670	1,482,740	4,001	319,831	54,947	9,111	39,381	3,229,644	10,788	3,815	—	741,850	64,148					

Напомена:

* Каматне стопе на депозите по виђењу и износи тих депозита се односе на постојеће послове (преостала стања).

Каматне стопе на депозите с договореним доспијећем и износи тих депозита се односе на нове послове.

Депозити у страног валути обухваћају све стране валуте осим EUR.

T13: Укупни депозити и кредити комерцијалних банака
 - на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	Депозити			Кредити		
		Преносиви депозити	Остали депозити	Укупни депозити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити	Укупни кредити
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.164,9	12.701,9	16.866,8
2016.	12.	8.056,6	9.695,5	17.752,1	4.152,6	13.048,5	17.201,1
2017.	12.	9.558,1	10.111,0	19.669,1	4.261,5	14.160,9	18.422,4
2018.	12.	11.318,5	10.431,3	21.749,8	4.289,8	15.196,1	19.485,8
2018.	01.	9.788,6	10.132,1	19.920,7	4.206,8	14.159,5	18.366,4
	02.	9.866,6	10.137,1	20.003,7	4.319,8	14.193,4	18.513,1
	03.	9.980,6	10.164,4	20.145,0	4.428,4	14.266,7	18.695,1
	04.	10.135,4	10.179,3	20.314,7	4.383,8	14.415,6	18.799,4
	05.	10.322,3	10.215,1	20.537,4	4.382,5	14.596,8	18.979,3
	06.	10.645,1	10.226,7	20.871,7	4.391,5	14.786,6	19.178,0
	07.	10.750,7	10.224,1	20.974,8	4.370,2	14.856,7	19.226,9
	08.	11.012,9	10.250,1	21.262,9	4.345,5	14.918,1	19.263,6
	09.	11.073,9	10.268,0	21.341,9	4.345,6	14.985,8	19.331,4
	10.	11.205,0	10.264,5	21.469,5	4.428,0	15.061,3	19.489,4
	11.	11.206,6	10.303,8	21.510,4	4.339,3	15.069,9	19.409,1
	12.	11.318,5	10.431,3	21.749,8	4.289,8	15.196,1	19.485,8

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Укупни депозити представљају обавезе комерцијалних банака БиХ према свим домаћим институционалним секторима у домаћој и страној валути. Укупни кредити представљају потраживања комерцијалних банака БиХ од свих институционалних сектора, у домаћој и страној валути.

T14: Секторска структура преносивих депозита код комерцијалних банака
 - на крају периода, у милионима КМ -

ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА													
Година	Мјесец	Депозити институција БиХ	Депозити влада ентитета	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства	Остали депозити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2016.	12.	94,9	520,2	399,6	255,6	58,1	190,1	523,9	2.313,6	251,1	3.431,4	18,0	8.056,6
2017.	12.	150,8	612,8	575,2	305,9	130,0	230,2	618,1	2.775,5	281,5	3.858,3	19,6	9.558,1
2018.	12.	122,8	932,2	691,9	365,7	261,0	273,7	724,0	3.095,3	303,2	4.523,7	24,9	11.318,5
2018.	01.	156,4	661,2	550,2	336,3	123,9	232,3	653,0	2.882,8	298,0	3.872,0	22,7	9.788,6
	02.	151,5	718,6	569,3	357,8	162,1	243,2	697,5	2.664,5	310,6	3.970,5	21,0	9.866,6
	03.	150,2	763,6	598,0	355,2	177,9	276,4	735,0	2.586,0	306,0	4.012,3	20,1	9.980,6
	04.	140,6	755,8	604,0	361,9	196,7	260,6	795,6	2.571,6	305,9	4.122,5	20,3	10.135,4
	05.	143,9	774,4	627,0	363,3	165,8	296,0	787,8	2.690,3	311,9	4.141,5	20,3	10.322,3
	06.	145,2	902,3	645,1	373,8	196,8	281,3	748,2	2.815,4	317,5	4.201,4	18,0	10.645,1
	07.	134,4	826,4	645,1	379,4	204,2	308,0	819,0	2.845,4	326,1	4.244,3	18,4	10.750,7
	08.	136,2	850,6	691,5	392,7	219,0	309,1	830,5	2.939,9	328,5	4.282,7	32,1	11.012,9
	09.	142,2	809,1	718,3	406,6	221,9	295,2	875,5	2.930,5	327,2	4.326,3	21,2	11.073,9
	10.	122,6	817,8	750,2	402,2	232,9	277,9	916,5	3.011,3	316,0	4.330,3	27,4	11.205,0
	11.	143,5	894,7	730,7	401,1	264,5	272,0	797,5	2.990,3	306,2	4.384,9	21,4	11.206,6
	12.	122,8	932,2	691,9	365,7	261,0	273,7	724,0	3.095,3	303,2	4.523,7	24,9	11.318,5

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена:

Преносиви депозити су расположиви на захтјев без накнада и ограничења, могу се директно употребити за плаћања трећим лицима, посебни штедни рачуни с којих је дозвољен пренос средстава на преносиве депозите.

T15: Секторска структура осталих депозита код комерцијалних банака
 - на крају периода, у милионима КМ -

ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА													
Година	Мјесец	Депозити институција БиХ	Депозити влада експрита	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства	Остали депозити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5
2015.	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1
2016.	12.	73,4	226,3	26,4	22,3	34,7	771,4	695,9	474,2	123,4	7.229,7	17,6	9.695,5
2017.	12.	116,6	243,8	24,3	34,4	22,9	816,8	766,7	554,4	102,6	7.412,8	15,7	10.111,0
2018.	12.	62,6	267,5	41,9	37,4	16,7	873,7	758,4	627,8	95,7	7.622,7	26,9	10.431,3
2018.	01.	114,8	225,9	21,4	27,7	31,8	806,6	761,3	609,6	101,8	7.415,6	15,5	10.132,1
	02.	114,8	214,5	21,2	27,4	34,2	812,5	752,3	606,1	101,4	7.430,5	22,4	10.137,1
	03.	114,5	249,4	21,8	27,3	31,6	796,4	757,0	597,7	100,7	7.446,7	21,3	10.164,4
	04.	113,3	257,2	38,6	26,5	31,4	801,6	771,6	593,7	94,1	7.431,3	20,1	10.179,3
	05.	113,0	259,2	38,7	33,7	31,9	799,3	768,7	613,8	96,7	7.439,9	20,3	10.215,1
	06.	113,3	256,5	38,6	31,1	26,5	808,9	768,9	613,9	97,5	7.450,4	21,0	10.226,7
	07.	110,9	261,6	40,4	36,6	23,7	793,4	798,3	585,4	96,3	7.452,6	24,9	10.224,1
	08.	110,2	262,9	40,7	36,2	25,4	842,5	768,2	574,3	94,8	7.476,1	18,7	10.250,1
	09.	108,7	250,1	43,5	36,2	28,9	834,7	737,9	604,9	94,8	7.506,9	21,5	10.268,0
	10.	106,9	232,9	42,0	38,3	23,3	850,0	701,8	617,2	99,2	7.534,4	18,5	10.264,5
	11.	65,7	261,0	41,9	38,2	23,2	858,1	720,2	612,9	98,9	7.564,4	19,3	10.303,8
	12.	62,6	267,5	41,9	37,4	16,7	873,7	758,4	627,8	95,7	7.622,7	26,9	10.431,3

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

Напомена: Остали депозити дозвољавају аутоматско повлачење средстава али не и плаћање трећим лицима, штедне и орочене депозите, остале депозите - остало.

T16: Секторска структура краткорочних кредита комерцијалних банака
 - на крају периода, у милионима КМ -

КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА													
Година	Мјесец	Кредити институцијама Биз	Кредити владама ентитета	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити осталим финансијским институцијама	Кредити нефинансијским јавним предузећима	Кредити нефинансијским приватним предузећима	Кредити непрофитним организацијама	Кредити становањешу	Остали кредити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.944,8	4,2	937,0	26,0	4.164,9
2016.	12.	0,0	48,0	1,6	19,8	8,5	27,2	90,4	3.030,0	7,2	904,9	14,9	4.152,6
2017.	12.	0,0	44,3	1,4	15,7	7,8	33,8	73,2	3.163,2	10,2	896,4	15,4	4.261,5
2018.	12.	0,0	60,2	1,1	12,8	4,3	40,6	89,6	3.151,5	6,2	911,3	12,1	4.289,8
2018.	01.	0,0	34,9	0,4	15,7	7,4	27,8	72,3	3.116,4	10,1	906,7	15,1	4.206,8
	02.	0,0	40,3	0,3	15,9	6,9	31,7	73,4	3.232,9	12,0	891,3	15,1	4.319,8
	03.	0,0	56,9	0,2	14,3	6,4	40,2	69,4	3.310,7	11,9	902,4	15,9	4.428,4
	04.	0,0	50,1	0,2	14,7	5,9	34,4	65,1	3.281,6	11,9	904,1	15,9	4.383,8
	05.	0,0	58,2	0,3	14,3	5,3	33,1	70,2	3.260,8	11,0	913,4	15,8	4.382,5
	06.	0,0	60,3	0,4	13,9	4,6	45,2	84,0	3.258,8	7,6	905,7	10,9	4.391,5
	07.	0,0	54,7	0,2	13,8	3,9	41,5	88,7	3.241,7	6,6	907,6	11,4	4.370,2
	08.	0,0	85,7	0,8	13,8	3,0	37,3	85,0	3.193,1	6,8	908,9	11,1	4.345,5
	09.	0,0	84,5	0,9	13,9	2,8	38,3	85,6	3.189,5	6,6	911,4	12,1	4.345,6
	10.	0,0	78,2	0,7	14,0	2,6	32,4	94,1	3.270,1	4,2	919,8	11,8	4.428,0
	11.	0,0	77,0	0,7	13,7	2,4	35,4	86,1	3.200,0	5,3	906,8	11,8	4.339,3
	12.	0,0	60,2	1,1	12,8	4,3	40,6	89,6	3.151,5	6,2	911,3	12,1	4.289,8

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

T17: Секторска структура дугорочних кредита комерцијалних банака
 - на крају периода, у милионима КМ -

КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА														
Година	Мјесец	Кредити институцијама Бих	Кредити владама ентитета	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити осталим финансијским институцијама	Кредити нефинансијском јавном сектору	Кредити нефинансијском приватном сектору	Кредити непрофитним организацијама	Кредити страном илту	Остали кредити	Укупно	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14 = 3+...+13	
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6	
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2	
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6	
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3	
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3	
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9	
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3	
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7	
2014.	12.	0,0	465,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3	
2015.	12.	0,0	418,3	225,5	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.701,9	
2016.	12.	0,0	295,5	231,5	262,0	95,7	25,2	281,5	4.673,3	11,9	7.171,4	0,5	13.048,5	
2017.	12.	0,0	333,7	207,8	276,3	79,5	49,6	328,4	5.156,5	11,6	7.717,3	0,2	14.160,9	
2018.	12.	0,0	328,5	185,7	279,4	169,9	85,0	331,7	5.471,5	14,1	8.330,0	0,4	15.196,1	
2018.	01.	0,0	334,4	201,3	273,5	76,9	44,5	322,7	5.163,7	11,5	7.730,9	0,2	14.159,5	
	02.	0,0	328,3	198,8	269,9	74,3	41,5	320,8	5.177,5	11,5	7.770,5	0,2	14.193,4	
	03.	0,0	316,1	192,0	269,6	72,2	41,9	315,9	5.200,0	11,7	7.847,1	0,3	14.266,7	
	04.	0,0	356,7	186,7	269,6	69,0	46,6	330,9	5.216,3	11,9	7.927,4	0,3	14.415,6	
	05.	0,0	352,3	183,2	274,6	174,5	52,2	328,2	5.209,5	12,1	8.010,0	0,3	14.596,8	
	06.	0,0	352,1	176,4	275,6	177,9	65,7	326,8	5.306,8	16,8	8.088,3	0,3	14.786,6	
	07.	0,0	346,4	170,7	273,9	174,9	70,6	324,9	5.329,4	16,4	8.149,3	0,2	14.856,7	
	08.	0,0	339,2	185,1	280,0	175,8	75,1	322,4	5.327,2	15,5	8.197,6	0,2	14.918,1	
	09.	0,0	338,2	182,1	278,7	176,9	78,0	325,5	5.347,8	15,6	8.242,7	0,3	14.985,8	
	10.	0,0	340,0	181,6	280,5	173,8	81,0	325,8	5.377,0	15,5	8.285,6	0,5	15.061,3	
	11.	0,0	339,5	181,5	279,8	170,9	80,4	333,4	5.367,0	15,6	8.301,6	0,4	15.069,9	
	12.	0,0	328,5	185,7	279,4	169,9	85,0	331,7	5.471,5	14,1	8.330,0	0,4	15.196,1	

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види биљешку на страни 45.

T18: Куповина и продаја КМ
 - у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Продаја	Куповина	Салдо	Кумулатив салда
1	2	3	4	5(3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2016.		7.485.849	6.622.039	863.811	8.463.629
2017.		8.476.378	7.421.186	1.055.192	9.518.821
2018.		10.792.432	9.780.514	1.011.918	10.530.740
2018.	01.	852.932	715.889	137.043	9.655.865
	02.	657.348	733.451	-76.103	9.579.761
	03.	787.989	572.265	215.724	9.795.486
	04.	728.905	631.048	97.857	9.893.342
	05.	708.444	687.829	20.615	9.913.958
	06.	1.206.578	1.164.568	42.010	9.955.968
	07.	989.316	818.859	170.457	10.126.425
	08.	901.336	660.206	241.130	10.367.555
	09.	830.216	714.442	115.773	10.483.328
	10.	1.000.186	1.059.977	-59.791	10.423.537
	11.	1.043.430	976.896	66.534	10.490.071
	12.	1.085.753	1.045.085	40.668	10.530.740

T19: Просјечне обавезне резерве
у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Основица за обрачун обавезне резерве	Просјечне обавезне резерве	Просјечан салдо рачуна обавезних резерви код ЦББиХ	Разлика
1	2	3	4	5	6-5-4
2006.		10.905.879	1.635.882	2.372.908	737.026
2007.		14.328.455	2.149.268	3.309.562	1.160.294
2008.		17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.		16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.		15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.		15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.		14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.		15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.		15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.		16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2016.		18.494.243	1.734.081	4.057.613	2.323.532
2017.		21.224.853	2.122.485	4.303.340	2.180.855
2018.		23.537.084	2.353.708	5.205.234	2.851.526
2018.	01.	22.408.516	2.240.852	5.005.391	2.764.539
	02.	22.437.158	2.243.716	5.021.367	2.777.651
	03.	22.513.890	2.251.389	5.097.692	2.846.303
	04.	22.805.136	2.280.514	5.144.656	2.864.142
	05.	23.098.267	2.309.827	5.184.855	2.875.028
	06.	23.409.623	2.340.962	5.028.943	2.687.980
	07.	23.930.408	2.393.041	5.152.205	2.759.164
	08.	24.136.702	2.413.670	5.250.319	2.836.649
	09.	24.316.621	2.431.662	5.354.192	2.922.530
	10.	24.360.159	2.436.016	5.358.800	2.922.784
	11.	24.483.363	2.448.336	5.430.886	2.982.550
	12.	24.545.168	2.454.517	5.433.503	2.978.986

Напомена:

Од 1. јула 2016. године стопа обавезне резерве коју примјењује ЦББиХ на основуцу за обрачун обавезне резерве износи 10%.

Од 1. јула 2016. године ЦББиХ примјењује нове стопе за обрачун накнаде на средства на рачуну резерви банака: Централна банка БиХ на рачуну резерви комерцијалне банке у обрачунском периоду не обрачунава накнаду на износ средстава обавезне резерве, а на износ средстава изнад обавезне резерве обрачунава накнаду по стопи која је једнака 50% стопе коју примјењује Европска централна банка на депозите комерцијалних банака (Deposit Facility Rate).

Од 1. маја 2015. године Централна банка обрачунава накнаду банци на износ средстава те банке на рачуну резерви код Централне банке у обрачунском периоду, како слиједи:

- на износ обавезне резерве – просјек EONIA-е који је у истом периоду забиљежен на тржишту умањен за 10 базних поена, или минимум нула,

- на износ средстава изнад обавезне резерве – нулта стопа накнаде.

Нулта стопа накнаде на обавезну резерву примјењује се у случају да је просјечна EONIA умањена за 10 базних поена имала негативну вриједност.

Од 1. септембра 2014. стопа накнаде се утврђује на основу пондерисаног просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана, с тим да се на износ обавезне резерве обрачунава 70% или минимум нула, а на износ средстава изнад обавезне резерве 90% од наведене стопе или минимум нула.

Од 1. августа 2011. године стопа накнаде се утврђује на основу пондерисаног просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана, с тим да се на износ обавезне резерве обрачунава 70%, а на износ средстава изнад обавезне резерве 90% од наведене стопе.

Од 1. фебруара 2011. г стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа до једне године је смањена са 14% на 10%, док је стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године остала непромијењена.

Од 1. јула 2010. године стопа накнаде на износ обавезне резерве је промијењена и обрачунава се на основу просјека каматне стопе коју је у истом периоду остварила Централна банка на "overnight" депозите, док је стопа накнаде на износ средстава изнад обавезне резерве остала непромијењена.

Од 1. маја 2009. год. стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године износи 7%.

Од 1. априла 2009. год. стопа накнаде се утврђује на износ средстава који је банка дужна да држи као обавезне резерве по стопи 0.50%- на износ средстава изнад обавезне резерве по стопи која се утврђује на основу просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана.

Од 1. јануара 2009. г стопа обавезне резерве је 14% на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа до једне године, а 10% на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године.

Од 11. октобра 2008. год. стопа обавезне резерве је смањена са 18% на 14%.

Од 1. јануара 2008. год. стопа обавезне резерве је повећана са 15% на 18%.

*Основицу за обрачун обавезне резерве чине депозити и позајмљена средства у домаћој и другим валутама изражени у КМ.

T20: Трансакције у платном промету
 - у милионима КМ -

Година	Мјесец	RTGS		ЖИРОКЛИРИНГ		УКУПНО	
		бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2016.		935.319	72.876	39.068.883	15.509	40.004.202	88.380
2017.		996.043	79.855	40.111.318	16.388	41.107.361	96.243
2018.		1.067.256	85.393	41.266.770	17.277	42.334.026	102.670
2018.	01.	77.607	6.288	3.176.072	1.254	3.253.679	7.542
	02.	77.793	6.015	3.197.875	1.266	3.275.668	7.282
	03.	84.380	6.319	3.463.291	1.377	3.547.671	7.696
	04.	89.289	6.669	3.492.429	1.441	3.581.718	8.109
	05.	89.501	6.893	3.510.577	1.468	3.600.078	8.360
	06.	89.038	7.469	3.427.402	1.429	3.516.440	8.898
	07.	93.017	7.461	3.638.794	1.513	3.731.811	8.974
	08.	91.870	7.733	3.436.569	1.495	3.528.439	9.227
	09.	85.155	6.771	3.235.250	1.388	3.320.405	8.159
	10.	97.795	7.671	3.684.811	1.587	3.782.606	9.258
	11.	92.532	7.582	3.395.550	1.480	3.488.082	9.062
	12.	99.279	8.522	3.608.150	1.579	3.707.429	10.101

T21: Платни биланс Босне и Херцеговине
 - у милионима КМ -

Година	ТЕКУЋИ И КАПИТАЛНИ РАЧУН						ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН	НЕТО ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ
	Текући рачун				Капитални рачун	Укупно		
	Роба	Услуге	Примарни доходак	Секундарни доходак				
2007.	-8.480	1.862	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134
2008.	-10.197	1.912	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167
2009.	-7.436	1.552	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107
2010.	-7.186	1.713	413	3.529	389	-1.142	-957	184
2011.	-7.827	1.593	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88
2012.	-7.779	1.631	205	3.676	334	-1.933	-1.806	127
2013.	-7.099	1.624	357	3.694	337	-1.088	-909	179
2014.	-7.874	1.676	224	3.969	442	-1.563	-1.428	135
2015.	-7.191	1.915	194	3.570	360	-1.153	-1.190	-37
2016.	-7.061	2.081	81	3.507	297	-1.094	-945	149
2017.	-7.384	2.257	-139	3.790	302	-1.174	-998	176
2018.	-7.529	2.458	-169	3.868	310	-1.061	-858	203
2012. Q1	-1.744	341	98	827	75	-403	-537	-134
Q2	-1.865	418	-108	930	80	-545	-409	136
Q3	-2.200	497	100	943	91	-569	-428	141
Q4	-1.969	374	115	977	88	-415	-432	-16
2013. Q1	-1.607	338	83	837	78	-272	-449	-177
Q2	-1.618	436	-106	926	80	-282	-215	67
Q3	-1.869	481	128	951	91	-218	-25	192
Q4	-2.005	370	251	980	89	-316	-220	96
2014. Q1	-1.733	388	81	833	76	-355	-472	-117
Q2	-1.912	395	-86	989	85	-528	-367	162
Q3	-2.135	509	68	1.071	153	-335	-172	163
Q4	-2.094	384	161	1.076	128	-344	-417	-72
2015. Q1	-1.564	386	52	877	99	-150	-353	-203
Q2	-1.880	514	-35	901	99	-401	-375	26
Q3	-1.938	600	-17	891	80	-384	-246	139
Q4	-1.809	415	193	901	82	-217	-216	1
2016. Q1	-1.537	408	36	745	68	-280	-256	24
Q2	-1.858	547	-20	904	77	-350	-247	102
Q3	-1.788	624	16	927	77	-145	-43	102
Q4	-1.877	501	49	931	75	-320	-399	-79
2017. Q1	-1.603	441	15	840	72	-235	-344	-109
Q2	-1.976	617	-117	993	76	-407	-233	174
Q3	-1.876	678	-71	981	77	-210	-36	174
Q4	-1.929	522	34	976	76	-321	-384	-64
2018. Q1	-1.693	433	-16	854	72	-349	-424	-75
Q2	-1.906	706	-74	1.019	76	-178	-50	128
Q3	-2.002	757	-59	1.016	81	-206	-24	182
Q4	-1.928	562	-21	979	80	-328	-359	-32

Извор података: ЦББиХ; Статистика платног биланса.

Напомена: Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – BPM6).

Детаљнија методолошка објашњења се налазе на web страници, www.cbbh.ba под статистика.

T22: Платни биланс БиХ: Текући и капитални рачун
- у милионима КМ -

Година	ТЕКУЋИ РАЧУН										КАПИТАЛНИ РАЧУН			
	Укупно			Роба		Услуге		Примарни доходак		Секундарни доходак				
	Потражује	Дугује	Салдо	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Салдо
2007.	11.764	13.811	-2.047	3.542	12.022	2.569	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415
2008.	12.543	16.058	-3.515	4.158	14.355	2.694	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383
2009.	11.046	12.634	-1.588	3.756	11.193	2.446	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350
2010.	12.200	13.731	-1.531	5.015	12.201	2.518	804	881	468	3.787	257	389	0	389
2011.	13.157	15.640	-2.483	6.029	13.856	2.374	781	935	725	3.818	278	357	0	357
2012.	13.311	15.577	-2.266	6.067	13.846	2.416	785	874	669	3.954	277	334	0	334
2013.	13.873	15.297	-1.425	6.645	13.743	2.391	768	864	507	3.973	279	337	0	337
2014.	14.518	16.523	-2.005	6.847	14.721	2.449	774	955	731	4.267	298	442	0	442
2015.	14.807	16.319	-1.513	7.194	14.385	2.775	860	928	734	3.909	339	360	0	360
2016.	15.441	16.832	-1.391	7.699	14.759	2.961	880	929	847	3.852	345	297	0	297
2017.	17.685	19.161	-1.476	9.340	16.724	3.235	977	959	1.098	4.152	362	302	0	302
2018.	18.768	20.139	-1.371	10.083	17.612	3.482	1.023	941	1.110	4.262	394	310	0	310
2012.Q1	2.903	3.381	-478	1.338	3.082	472	131	199	101	894	67	75	0	75
Q2	3.487	4.112	-625	1.660	3.525	611	192	218	326	997	68	80	0	80
Q3	3.588	4.248	-660	1.547	3.747	792	295	233	133	1.016	73	91	0	91
Q4	3.333	3.836	-504	1.522	3.491	541	167	223	109	1.047	70	88	0	88
2013.Q1	3.082	3.432	-350	1.491	3.098	478	141	207	123	906	70	78	0	78
Q2	3.646	4.007	-361	1.806	3.424	625	190	218	323	996	70	80	0	80
Q3	3.689	3.998	-308	1.683	3.552	755	274	231	103	1.019	68	91	0	91
Q4	3.455	3.860	-405	1.664	3.669	532	163	208	-43	1.051	71	89	0	89
2014.Q1	3.198	3.629	-432	1.546	3.279	524	136	225	144	903	70	76	0	76
Q2	3.582	4.195	-613	1.698	3.610	585	190	238	324	1.060	71	85	0	85
Q3	3.989	4.477	-488	1.792	3.927	789	280	258	190	1.151	80	153	0	153
Q4	3.749	4.222	-472	1.811	3.905	551	167	235	73	1.153	76	128	0	128
2015.Q1	3.392	3.641	-249	1.666	3.230	539	153	238	186	949	72	99	0	99
Q2	3.730	4.230	-500	1.802	3.682	720	206	219	254	989	88	99	0	99
Q3	4.021	4.485	-464	1.869	3.807	924	324	249	266	979	88	80	0	80
Q4	3.663	3.963	-300	1.858	3.667	592	177	222	28	992	91	82	0	82
2016.Q1	3.277	3.625	-348	1.657	3.194	569	160	221	186	830	85	68	0	68
Q2	3.904	4.331	-427	1.950	3.808	743	195	223	243	988	84	77	0	77
Q3	4.216	4.438	-222	1.985	3.773	965	341	256	239	1.011	84	77	0	77
Q4	4.044	4.438	-395	2.107	3.984	685	183	229	179	1.023	91	75	0	75
2017.Q1	3.809	4.117	-307	2.043	3.646	605	165	231	216	930	90	72	0	72
Q2	4.457	4.940	-484	2.302	4.278	835	218	240	357	1.080	87	76	0	76
Q3	4.888	5.176	-288	2.491	4.367	1.068	391	256	327	1.073	92	77	0	77
Q4	4.531	4.928	-397	2.505	4.434	726	204	233	199	1.068	92	76	0	76
2018.Q1	4.127	4.549	-422	2.309	4.002	637	204	235	251	946	92	72	0	72
Q2	4.856	5.111	-255	2.586	4.492	923	217	232	306	1.115	96	76	0	76
Q3	5.113	5.401	-287	2.609	4.611	1.152	394	244	302	1.109	94	81	0	81
Q4	4.672	5.079	-408	2.580	4.508	770	208	229	250	1.092	113	80	0	80

Извор података: ЦББиХ; Статистика платног биланса.

Напомена: Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – ВРМ6).

Детаљнија методолошка објашњења се налазе на веб страници, www.cbbh.ba под статистика.

T23: Платни биланс БиХ: Финансијски рачун
- у милионима КМ -

Година	ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН				Укупно*
	Директне инвестиције	Портфолио инвестиције	Остале инвестиције	Резервна актива	
2007.	-2.560	4	-453	1.242	-1.766
2008.	-1.315	29	-1.551	-462	-3.300
2009.	-344	274	-957	-104	-1.131
2010.	-532	173	-857	258	-957
2011.	-674	46	-1.378	-33	-2.039
2012.	-506	19	-1.391	73	-1.806
2013.	-342	144	-1.420	709	-909
2014.	-784	107	-1.463	712	-1.428
2015.	-509	110	-1.671	881	-1.190
2016.	-502	167	-1.541	930	-945
2017.	-646	153	-1.642	1.136	-998
2018.	-745	233	-1.455	1.114	-858
2012. Q1	-26	-6	-191	-314	-537
Q2	-134	45	-90	-230	-409
Q3	-107	-18	-697	394	-428
Q4	-240	-2	-413	224	-432
2013. Q1	-295	51	-37	-168	-449
Q2	-164	26	-317	241	-215
Q3	4	21	-498	447	-25
Q4	113	46	-568	189	-220
2014. Q1	-250	13	-75	-161	-472
Q2	-230	31	-330	163	-367
Q3	-116	-20	-661	625	-172
Q4	-189	83	-396	85	-417
2015. Q1	-105	-14	-183	-52	-353
Q2	-210	-44	-334	213	-375
Q3	-105	77	-595	378	-246
Q4	-89	91	-559	342	-216
2016. Q1	-162	2	-34	-62	-256
Q2	-51	46	-395	152	-247
Q3	-120	79	-695	692	-43
Q4	-169	39	-417	148	-399
2017. Q1	-306	66	152	-257	-344
Q2	-77	22	-438	260	-233
Q3	-136	62	-710	747	-36
Q4	-127	3	-646	386	-384
2018. Q1	-259	-19	-450	304	-424
Q2	-149	23	-157	233	-50
Q3	-224	72	-426	555	-24
Q4	-113	157	-421	22	-359

Извор података: ЦББиХ; Статистика платног биланса.

Напомена: Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – ВРМ6).

Детаљнија методолошка објашњења се налазе на web страници, www.cbhb.ba под статистика.

* Вриједност под ставком Укупно укључује и вриједности финансијских дериватива.

T24: Сервисирање спољног дуга сектора владе
- у хиљадама КМ -

Кредитор	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.		
								Главница	Камата	Укупно
Јавни кредитори	269.064	339.601	617.207	693.718	515.617	648.016	909.078	793.590	124.650	918.240
Међународне и регионалне организације	226.021	290.493	559.130	620.692	425.697	549.724	785.931	673.205	100.038	773.242
Европска инвестициона банка	30.871	38.236	40.804	51.583	59.051	79.346	88.995	76.338	21.741	98.079
EBRD - Европска банка за обнову и развој	72.598	75.034	90.998	112.436	121.045	112.893	89.765	110.069	7.459	117.528
Свјетска банка - IDA	43.102	49.547	51.296	56.489	67.968	104.563	142.855	92.928	37.657	130.584
Свјетска банка - IBRD ¹⁾	48.164	51.290	45.057	43.490	51.235	52.836	52.520	41.398	11.387	52.785
Развојна банка Савјета Европе ¹⁾	651	991	1.818	3.086	4.112	4.740	5.306	4.144	1.246	5.390
Међународни фонд за развој пољопривреде	1.932	2.341	6.412	2.902	3.784	4.113	4.241	3.410	623	4.033
ММФ	15.463	64.134	318.723	338.799	106.677	179.498	390.523	337.094	16.021	353.116
ЕВРОФИМА	8.398	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Европска комисија	4.844	8.919	4.022	11.907	11.824	11.735	11.726	7.823	3.903	11.726
Влада и владине агенције	43.043	49.108	58.077	73.026	89.919	98.293	123.147	120.385	24.613	144.997
Париски клуб ¹⁾	28.470	30.493	31.746	33.811	38.344	40.906	43.055	36.891	9.364	46.256
Саудијски фонд за развој	2.607	3.050	4.808	4.505	6.698	7.818	9.680	8.113	1.782	9.895
Остала билатерала ²⁾	11.966	15.566	21.523	34.710	44.877	49.568	70.411	75.380	13.466	88.846
Приватни кредитор	70.927	73.682	67.604	67.177	65.706	75.090	74.155	36.377	702	37.079
Лондонски клуб ¹⁾	70.927	73.682	67.604	67.177	65.706	75.090	74.155	36.377	702	37.079
Укупно	339.992	413.283	684.810	760.895	581.323	723.106	983.233	829.967	125.353	955.319

Извор: Министарство за финансије и трезор БиХ.

1) Дуг настао прије 1992.

2) Остала билатерала садржи следеће кредиторе: Fortis банка, Влада Јапана, ОПЕС, КФВ, Влада Шпаније, Извоз-Увоз Банка Кореје (EximBank), Аустријска банка, Белгија, Банка за рад и привреду (BAWAG), Raiffaisen банка

T25: Укупан дуг опште владе (Мастришки дуг)
- на крају периода, у милионима КМ -

УКУПАН ДУГ ОПШТЕ ВЛАДЕ БиХ (Мастришки дуг)				
Година	СПОЉНИ ДУГ			Мастришки дуг
	Укупно	Јавни кредитори	Приватни кредитор	
1	2=3+4	3	4	5
2009.	5.236,3	4.511,3	725,0	6.427,1
2010.	6.291,0	5.601,2	689,9	7.657,6
2011.	6.663,1	6.014,6	648,5	8.605,0
2012.	7.211,8	6.598,6	613,2	9.576,6
2013.	7.563,0	6.995,1	567,9	10.069,5
2014.	8.442,3	7.928,6	513,7	11.381,0
2015.	8.692,6	8.238,5	454,1	11.982,1
2016.	8.872,5	8.504,4	368,1	12.094,8
2017.	8.147,0	7.870,1	276,9	11.325,8
2018.	8.179,1	7.916,5	262,6	11.623,6

Напомена: Статистичка дефиниција дуга је као што је дефинисано по Мастришком споразуму. Подаци се објављују на неконсолидованој основи у складу са захтјевима Еуростата.

Извор: Извјештај о стању спољног дуга Министарства финансија и трезора БиХ, База података о ХОВ и кредитима ЦББХ – Статистика владиних финансија и финансијских рачуна и Монетарна и финансијска статистика

T26: Девизне резерве ЦББиХ
 - на крају периода, у милионима КМ -

Година	Мјесец	Бруто девизне резерве							Нето девизне резерве	Монетарна пасива	Нето страна актива ЦББиХ
		Злато	Држање SDR	Страна валута у трезору ЦББиХ	Депозити код нерезидентних банака	Остало	Инвестиције у хартије од вриједности				
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11	12=10-11
2006.	12.	0,0	0,6	55,2	5.002,7	0,0	393,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6	268,1
2007.	12.	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9	393,7
2008.	12.	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.727,5	567,3
2009.	12.	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5	505,7
2010.	12.	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6	486,8
2011.	12.	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1	507,4
2012.	12.	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0	520,4
2013.	12.	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2	408,1
2014.	12.	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1	531,4
2015.	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6	540,4
2016.	12.	205,1	2,6	194,8	2.970,4	0,0	6.158,2	9.531,1	9.529,0	8.926,3	602,6
2017.	12.	203,9	1,5	236,4	2.698,6	0,0	7.416,1	10.556,6	10.555,0	9.977,1	577,8
2018.	12.	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2	11.621,4	10.983,3	638,1
2018.	01.	203,3	5,2	245,2	2.571,7	0,0	7.671,3	10.696,6	10.694,1	10.117,3	576,8
	02.	202,9	1,8	245,6	2.493,1	0,0	7.686,2	10.629,5	10.626,2	10.037,2	589,0
	03.	202,1	1,7	245,5	2.513,1	0,0	7.922,2	10.884,7	10.881,5	10.252,4	629,1
	04.	204,4	5,7	245,5	2.475,3	0,0	8.049,6	10.980,6	10.978,0	10.366,3	611,6
	05.	208,5	2,0	245,7	2.392,8	0,0	8.129,8	10.978,9	10.976,7	10.369,9	606,8
	06.	201,3	2,0	246,0	2.471,0	0,0	8.179,3	11.099,6	11.097,6	10.466,4	631,2
	07.	196,5	6,0	245,9	2.492,1	0,0	8.252,9	11.193,4	11.191,5	10.585,7	605,9
	08.	194,4	2,2	249,2	2.560,8	0,0	8.416,2	11.422,7	11.420,3	10.822,1	598,2
	09.	192,8	1,5	249,1	2.625,5	0,0	8.492,8	11.561,7	11.559,7	10.992,3	567,4
	10.	201,6	5,8	248,6	2.647,2	0,0	8.375,8	11.479,0	11.476,1	10.880,7	595,4
	11.	202,8	2,2	248,7	2.692,6	0,0	8.416,4	11.562,8	11.560,5	10.943,1	617,3
	12.	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2	11.621,4	10.983,3	638,1

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Напомена: Бруто девизне резерве чине стања билансних позиција краткорочне стране aktive ЦББиХ (злато, располагање ЦББиХ SDR-ом, девизе у трезору ЦББиХ, преносиви депозити у страни валути код нерезидентних банака и остало) и инвестирања у хартије од вриједности од јула 2006. по одлуци Инвестиционог комитета ЦББиХ. Нето девизне резерве представљају разлику између бруто девизних резерви и обавеза према нерезидентима. Монетарну пасиву ЦББиХ чине новац изван монетарних власти и депозити резидената код монетарних власти. Нето страна актива ЦББиХ представља разлику између нето девизних резерви и монетарне пасиве ЦББиХ.

T27: Спољнотрговинска размјена БиХ
 * у милионима КМ -

Година	Мјесец	Извоз робе	Увоз робе	Салдо извоза и увоза робе	Покривеност увоза извозом у %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,6
2015.		8.987	15.852	-6.864	56,7
2016.		9.418	16.161	-6.743	58,3
2017.		11.055	18.186	-7.130	60,8
2018.		11.900	19.270	-7.370	61,8
2018.	01.	908	1.257	-349	72,2
	02.	907	1.419	-513	63,9
	03.	974	1.726	-752	56,4
	04.	977	1.552	-574	63,0
	05.	1.015	1.734	-719	58,5
	06.	1.055	1.666	-611	63,3
	07.	1.076	1.755	-679	61,3
	08.	909	1.577	-668	57,6
	09.	1.025	1.659	-634	61,8
	10.	1.069	1.797	-728	59,5
	11.	1.061	1.603	-543	66,2
	12.	926	1.526	-600	60,7

Напомена: Коришћени су најновији подаци Агенције за статистику Босне и Херцеговине о вриједности извоза робе по специјалном систему трговине и нису укључена прилагођења обухвата и вриједности која се раде у сврху извјештавања о платном билансу.

T28: БиХ извоз по земљама дестинације
 * у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Њемачка	Хрватска	Србија*	Италија	Словенија	Аустрија	Црна Гора*	Друге земље	Укупно
2006.		668.733	965.258	681.764	713.413	629.633	313.807	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	770.717	779.102	645.369	369.608	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	942.277	843.065	614.875	415.224	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	741.441	702.356	463.129	325.370	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	894.775	862.022	611.744	470.584	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	1.001.879	963.546	706.818	619.042	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	710.002	939.241	653.304	654.764	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	766.745	1.003.294	686.503	687.565	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	800.690	1.195.438	697.785	755.827	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	770.695	1.214.930	748.870	743.062	262.844	2.908.721	8.987.194
2016.		1.479.411	985.360	822.846	1.131.096	807.200	730.590	240.751	3.220.854	9.418.109
2017.		1.595.704	1.284.200	1.093.685	1.209.035	973.397	899.235	352.507	3.647.618	11.055.383
2018.		1.741.537	1.464.040	1.251.801	1.352.791	1.057.052	1.020.991	401.455	3.610.622	11.900.289
2018.	01.	141.488	108.967	85.280	105.165	78.103	75.258	27.074	286.558	907.892
	02.	136.237	103.788	93.558	98.001	82.029	75.716	27.264	290.158	906.750
	03.	143.064	116.106	97.736	110.234	86.619	77.729	29.782	312.538	973.807
	04.	158.390	125.906	93.265	106.966	83.472	86.796	36.225	286.451	977.470
	05.	138.326	123.377	101.856	120.706	90.954	80.237	35.190	323.976	1.014.622
	06.	152.692	121.955	96.113	128.166	90.391	90.021	37.119	338.240	1.054.698
	07.	148.152	137.541	117.047	139.243	96.389	93.662	38.220	305.629	1.075.883
	08.	136.430	126.957	110.679	74.021	81.668	90.767	32.487	255.691	908.701
	09.	156.479	128.682	107.931	126.923	92.733	90.042	30.595	291.488	1.024.872
	10.	157.992	132.704	118.913	127.841	98.840	104.727	37.509	290.101	1.068.627
	11.	155.454	121.946	115.216	122.811	93.008	92.753	32.154	327.385	1.060.728
	12.	116.833	116.112	114.205	92.715	82.846	63.283	37.836	302.407	926.240

Напомена:

Као критеријум за приказивање земље извоза коришћен је проценат учешћа извоза у ту земљу у односу на укупан бх. извоз за 2010. У складу с претходно наведеним све земље у које је извоз већи од 4% укупног бх. извоза у 2010. су исказане посебно, док су остале земље приказане у колони „Друге земље“.

*До 12. 2. 2007. подаци о извозу у Србију и Црну Гору су приказани као извоз у Србију а од тог датума се Србија и Црна Гора приказују као засебне земље.

T29: БиХ увоз по земљама поријекла
 *у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	Хрватска	Србија*	Њемачка	Италија	Руска Федерација	Словенија	Кина	Аустрија	САД	Мађарска	Друге земље	Укупно
2006.		1.946.914	1.116.167	1.417.257	1.020.542	254.626	860.684	391.090	456.213	220.622	394.682	3.309.988	11.388.785
2007.		2.449.198	1.408.588	1.742.880	1.255.982	277.902	884.579	597.930	535.957	298.658	478.958	3.967.610	13.898.242
2008.		2.779.927	1.726.195	1.914.630	1.520.914	344.006	963.337	748.615	606.290	524.553	719.598	4.444.452	16.292.516
2009.		1.855.136	1.283.006	1.395.705	1.243.234	865.684	758.953	557.106	455.395	325.140	401.304	3.214.517	12.355.179
2010.		2.058.946	1.429.477	1.424.980	1.210.391	1.189.105	808.852	655.539	489.083	485.491	416.780	3.447.593	13.616.238
2011.		2.226.507	1.465.645	1.648.403	1.381.687	1.635.091	828.564	774.881	491.679	626.711	379.214	4.067.045	15.525.428
2012.		2.202.545	1.431.534	1.725.796	1.429.362	1.493.885	803.360	816.377	504.094	388.173	412.951	4.044.863	15.252.942
2013.		1.956.353	1.485.608	1.734.842	1.482.256	1.505.995	754.344	914.082	519.291	384.852	441.535	3.990.634	15.169.793
2014.		1.851.693	1.629.521	1.869.564	1.653.565	1.292.467	763.235	1.359.548	532.109	475.375	433.638	4.338.562	16.199.278
2015.		1.673.161	1.728.490	1.914.225	1.758.289	910.072	773.559	1.091.670	560.924	441.158	411.579	4.588.564	15.851.692
2016.		1.617.713	1.828.142	1.998.877	1.899.582	729.427	831.403	1.091.966	556.399	327.745	405.278	4.874.484	16.161.014
2017.		1.828.432	2.029.997	2.103.758	2.062.127	907.315	912.704	1.186.073	618.743	584.798	451.831	5.499.863	18.185.642
2018.		1.915.819	2.070.731	2.297.536	2.170.886	892.386	916.995	1.339.271	672.988	631.241	496.506	5.865.725	19.270.086
2018.	01.	133.257	124.445	146.712	137.844	35.261	63.462	98.906	41.320	37.660	32.900	405.383	1.257.150
	02.	117.218	149.309	186.496	156.146	83.715	64.284	96.861	55.953	51.605	39.219	418.680	1.419.487
	03.	140.779	184.704	207.947	195.015	158.299	85.042	124.850	56.574	37.294	37.002	498.456	1.725.962
	04.	147.673	167.453	186.495	186.463	58.366	76.697	101.410	57.592	53.464	37.331	479.001	1.551.946
	05.	165.391	184.411	195.394	199.895	132.886	79.059	107.116	62.200	63.527	39.625	504.201	1.733.705
	06.	161.910	185.837	200.122	205.477	71.943	84.605	102.157	61.466	61.939	36.878	493.557	1.665.892
	07.	175.321	168.099	200.795	195.818	175.258	84.031	111.555	58.228	63.347	40.782	481.691	1.754.925
	08.	176.649	196.319	185.962	152.602	27.194	73.215	120.981	51.684	54.394	48.350	489.224	1.576.574
	09.	166.186	175.450	194.919	175.344	37.359	82.209	130.709	57.047	47.013	46.499	546.004	1.658.739
	10.	209.907	183.760	205.491	201.815	36.724	84.905	130.496	57.600	59.232	46.377	580.303	1.796.610
	11.	177.179	178.528	195.947	181.874	32.815	71.629	115.082	56.488	50.019	46.803	496.950	1.603.316
	12.	144.349	172.417	191.256	182.594	42.565	67.858	99.147	56.835	51.746	44.739	472.275	1.525.782

Напомена: Као критеријум за приказивање земље увоза кориштен је проценат учешћа увоза из те земље у односу на укупан БиХ увоз за 2010. У складу с наведеним, све земље из којих је увоз већи од 3% укупног бх. увоза у 2010. исказане су посебно, док су остале земље приказане у ступцу "Друге земље".

* До 12.2.2007. подаци о увозу из Србије укључивали су и увоз из Црне Горе, а од тог датума увоз из Црне Горе обухваћен је увозом представљеним у колони "Друге земље".

**Т30: Структура извоза и увоза робе по производима
у милионима КМ**

Група производа	Извоз робе								Увоз робе							
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Укупно	8.222,1	7.858,0	8.380,3	8.681,7	8.987,3	9.418,1	11.055,4	11.900,3	15.525,4	15.252,9	15.169,8	16.199,3	15.851,9	16.161,0	18.185,6	19.270,1
Животиње и производи животињског поријекла	129,0	134,3	127,5	114,6	189,1	171,8	173,0	170,7	414,6	425,0	442,7	456,7	520,4	488,1	509,7	544,5
Производи биљног поријекла	101,7	91,1	128,8	158,9	202,1	264,7	302,4	224,4	681,8	705,8	663,6	710,3	756,8	765,6	816,0	757,8
Маси и уља животињског поријекла и биљног поријекла	58,2	75,9	92,6	93,3	118,6	142,5	170,2	113,9	146,4	171,9	162,3	150,7	167,3	206,5	262,5	207,3
Прехрамбене прерађевине	323,3	336,7	324,9	282,5	307,8	355,3	363,5	319,3	1.527,1	1.513,9	1.482,8	1.434,2	1.446,5	1.489,8	1.536,8	1.576,1
Производи минералног поријекла	1.316,0	872,0	1.091,9	947,1	738,3	748,9	1.051,1	1.298,9	3.456,7	3.229,0	3.045,2	2.813,2	2.258,0	2.036,4	2.749,0	2.974,5
Производи хемичке индустрије или сродних индустрија	570,6	533,2	531,6	604,5	705,0	772,3	958,3	991,9	1.475,5	1.522,5	1.475,4	1.565,5	1.571,9	1.594,0	1.680,9	1.787,0
Пластичне масе, гума и каучук	166,0	202,7	229,0	249,2	284,1	319,1	359,1	415,2	800,4	846,8	858,8	949,6	1.007,3	1.075,0	1.179,0	1.254,9
Кожа и крино	178,9	179,8	170,8	147,2	161,8	155,6	197,8	191,7	382,1	397,8	426,1	482,3	462,8	465,8	488,9	448,9
Дрво и производи од дрвета	504,4	507,4	579,5	645,0	668,9	729,1	783,8	801,7	168,2	158,0	165,3	191,3	206,2	237,1	258,1	291,3
Целулоза, папир и картон и њихови производи	234,9	224,7	233,5	230,1	260,1	241,2	279,1	324,7	398,4	353,3	352,3	387,4	387,7	405,4	409,6	454,4
Текстил и текстилни производи	353,1	332,2	371,4	425,2	494,7	507,4	565,8	627,2	754,9	734,7	827,3	986,2	1.023,5	1.103,2	1.192,6	1.232,5
Обућа, шешири, капе и слични производи	461,4	476,3	557,2	666,2	639,9	673,4	707,6	757,0	252,1	251,1	276,7	329,2	335,7	330,1	336,7	343,0
Производи од камена, гипса, цемента и сличних материјала, керамички производи, стакло и стаклени производи	49,3	49,0	52,3	62,7	52,9	65,6	81,4	89,8	296,9	284,3	280,8	302,9	313,8	340,3	352,5	383,4
Бисери, племенити метали и њихови производи, драго и полудраго камење	12,1	19,7	36,2	12,9	12,1	12,3	11,4	12,2	14,2	11,5	12,5	13,9	12,7	14,3	17,2	18,4
Базни метали и производи од базних метала	1.934,6	1.908,8	1.753,9	1.749,1	1.652,0	1.571,1	1.975,8	2.290,0	1.384,0	1.330,1	1.399,8	1.500,3	1.536,0	1.574,4	1.955,0	2.203,4
Машине, апарати, механички и електрични уређаји	815,1	791,3	859,6	939,5	1.018,1	1.046,3	1.290,1	1.437,1	1.870,2	1.881,1	1.866,6	2.338,0	2.198,3	2.243,9	2.526,1	2.664,1
Транспортна средства и њихови дијелови и прибор	189,0	203,0	260,4	299,9	317,2	319,7	334,6	370,8	1.053,7	909,9	936,7	1.037,8	1.070,5	1.160,6	1.258,6	1.355,1
Сатови, мјерни, музички и медицински инструменти	19,0	19,5	17,1	17,2	20,6	25,1	29,9	31,7	191,7	211,7	181,2	192,8	218,8	220,8	222,9	290,6
Оружје и муниција; њихови дијелови и прибор	44,5	79,0	63,5	92,1	136,1	171,2	193,9	205,1	3,7	4,5	7,9	6,3	7,0	10,4	14,1	12,4
Разни производи	760,1	821,2	898,5	944,4	1.007,7	1.125,2	1.226,7	1.227,1	251,3	309,5	305,0	350,2	350,1	399,0	419,1	469,8
Умјетничка дјела, колекционарска предмета и антиквитети	0,8	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	1,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,6
Неразврстано	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Напомена:

Извор ових података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине.

Подаци су класификовани према Хармонизованом систему кодова Свјетске трговинске организације.

Т31: Преглед просјечних средњих курсева КМ
у хиљадама КМ -

Година	Мјесец	ЕМУ	Хрватска	Чешка Р.	Мађарска	Јапан	Швајцарска	Турска	В. Британија	САД	Кина	Србија
		EUR	HRK	CZK	HUF	JPY	CHF	TRY	GBP	USD	CNY	RSD
		1	100	1	100	100	1	1	1	1	1	100
2006.		1,955830	26,703006	0,069019	0,741214	1,340471	1,243337	1,090541	2,869188	1,559433	...	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,070501	0,778418	1,213767	1,190857	1,095670	2,858739	1,429542	...	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,078403	0,778567	1,299707	1,233196	1,030147	2,462700	1,336615	...	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,074058	0,698858	1,504078	1,295257	0,904894	2,195821	1,406763	...	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,077335	0,710646	1,684634	1,417637	0,979613	2,280434	1,476950	...	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,079574	0,702511	1,765578	1,589068	0,840993	2,253721	1,406117	...	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,077784	0,676389	1,909803	1,622699	0,845478	2,412276	1,522668	...	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,075328	0,658705	1,512911	1,589326	0,775940	2,304432	1,473557	0,239647	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,071033	0,633710	1,393940	1,610337	0,673375	2,426325	1,474019	0,239264	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,071687	0,631327	1,456462	1,832914	0,650180	2,694477	1,762605	0,280568	1,619915
2016.		1,955830	25,960428	0,072346	0,627987	1,628845	1,794449	0,586378	2,396405	1,768011	0,266189	1,588875
2017.		1,955830	26,205454	0,074317	0,632480	1,546889	1,761597	0,476205	2,232882	1,735482	0,256628	1,611317
2018.		1,955830	26,365492	0,076267	0,613697	1,500585	1,693763	0,351884	2,210985	1,657498	0,250633	1,653621
2018.	01.	1,955830	26,306147	0,076788	0,632318	1,445233	1,667877	0,425643	2,213129	1,605994	0,249544	1,648667
	02.	1,955830	26,292364	0,077279	0,627822	1,464722	1,694417	0,418453	2,213529	1,581661	0,250277	1,651594
	03.	1,955830	26,293653	0,076921	0,626250	1,496388	1,675438	0,408381	2,215036	1,586829	0,250962	1,654033
	04.	1,955830	26,353356	0,077109	0,627454	1,481313	1,646714	0,392404	2,242330	1,593341	0,252947	1,654666
	05.	1,955830	26,456231	0,076360	0,617894	1,506116	1,656547	0,375068	2,228834	1,651760	0,259378	1,654735
	06.	1,955830	26,493736	0,075868	0,606905	1,523129	1,692140	0,362173	2,227562	1,675174	0,259482	1,655565
	07.	1,955830	26,441058	0,075613	0,601840	1,503018	1,682491	0,352241	2,204270	1,674952	0,249486	1,656842
	08.	1,955830	26,342139	0,076164	0,605896	1,526468	1,712256	0,292050	2,181583	1,694907	0,247438	1,656226
	09.	1,955830	26,322248	0,076329	0,602164	1,499701	1,734367	0,265010	2,189926	1,677303	0,244749	1,653604
	10.	1,955830	26,343141	0,075775	0,603874	1,508889	1,713704	0,291767	2,216813	1,702322	0,246121	1,651173
	11.	1,955830	26,323022	0,075433	0,606997	1,519433	1,718087	0,319983	2,221063	1,720951	0,247997	1,652686
	12.	1,955830	26,412717	0,075657	0,605953	1,529820	1,731710	0,323689	2,179189	1,718630	0,249268	1,653531

Т32: Владине финансије БиХ - Јединице сектора владе
у милионима КМ

Година	Институције БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	Консолидовани приходи	Институције БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/ дефицит
2006.	801,8	5.177,2	2.525,6	201,0	8.586,4	713,3	4.590,0	2.187,5	174,3	7.546,0	489,6	550,9
2007.	885,0	5.901,0	2.919,1	241,5	9.832,7	753,9	5.532,4	2.458,9	197,5	8.828,8	745,8	258,1
2008.	980,7	6.537,5	3.264,5	236,6	10.903,1	876,4	6.651,2	3.003,7	184,5	10.599,6	842,8	-539,3
2009.	1.086,6	6.074,6	3.080,3	210,9	10.342,5	975,5	6.292,4	3.316,6	189,9	10.664,5	748,0	-1.070,0
2010.	1.009,8	6.474,1	3.234,6	235,7	10.862,6	996,5	6.324,5	3.410,6	200,4	10.840,3	634,2	-611,9
2011.	968,6	6.571,2	3.685,6	237,4	11.357,1	983,6	6.449,7	3.372,1	209,1	10.908,7	771,1	-322,7
2012.	1.045,6	6.642,8	3.652,6	246,1	11.459,5	952,9	6.595,9	3.534,1	215,5	11.170,8	815,7	-526,9
2013.	1.069,8	6.608,6	3.604,4	232,6	11.406,5	939,0	6.474,5	3.415,1	219,2	10.938,8	1.046,8	-579,2
2014.	1.109,8	6.972,1	3.769,8	223,7	11.961,7	940,3	6.652,2	3.652,3	219,0	11.350,1	1.166,8	-555,3
2015.	1.088,4	7.196,5	3.931,3	232,0	12.335,1	935,9	6.843,5	3.700,6	220,1	11.587,0	559,1	188,9
2016.	1.062,9	7.645,4	3.937,0	248,5	12.767,3	949,3	7.013,5	3.636,9	198,6	11.672,0	724,5	370,8
2017.	1.049,4	8.150,9	4.141,8	263,7	13.479,2	967,0	7.164,3	3.696,0	212,8	11.913,4	759,7	806,0
2012. Q1	207,6	1.320,0	669,7	49,7	2.230,2	208,6	1.348,7	664,7	36,4	2.241,7	28,8	-40,3
Q2	292,0	1.476,0	759,0	54,5	2.544,9	239,5	1.446,2	743,6	45,1	2.437,8	31,4	75,6
Q3	254,6	1.555,1	760,7	76,0	2.605,9	244,4	1.483,1	723,5	63,7	2.474,3	42,9	88,7
Q4	291,4	1.541,4	830,9	65,9	2.695,8	260,4	1.729,1	898,3	70,2	2.924,2	86,7	-315,2
2013. Q1	223,3	1.308,9	636,9	47,1	2.200,2	211,7	1.349,8	659,6	40,8	2.245,9	20,5	-66,2
Q2	288,1	1.533,2	764,2	64,3	2.620,6	233,4	1.448,7	701,4	57,8	2.412,0	32,8	175,7
Q3	241,1	1.494,2	761,6	61,6	2.542,2	220,5	1.425,0	731,2	59,0	2.419,5	49,4	73,3
Q4	317,2	1.538,8	854,9	59,7	2.726,9	273,3	1.702,3	854,2	61,6	2.847,9	94,6	-215,6
2014. Q1	238,3	1.387,7	761,7	49,2	2.416,8	220,9	1.376,7	695,9	39,7	2.313,1	21,8	81,8
Q2	274,5	1.577,2	744,0	54,4	2.620,4	222,9	1.464,7	746,7	50,5	2.455,0	32,4	133,0
Q3	256,6	1.602,1	784,7	58,8	2.680,1	220,9	1.528,9	805,6	58,9	2.592,2	56,3	31,5
Q4	340,1	1.635,5	883,3	61,3	2.878,6	277,6	1.693,7	917,6	69,9	2.917,3	252,2	-290,8
2015. Q1	241,1	1.440,2	738,2	51,8	2.448,9	215,3	1.378,9	706,6	46,2	2.324,7	24,1	100,1
Q2	293,0	1.532,0	818,4	57,6	2.670,8	226,1	1.446,6	757,9	47,2	2.447,5	26,5	196,8
Q3	252,9	1.685,4	850,7	61,8	2.826,7	229,3	1.523,4	803,0	60,1	2.591,8	51,2	183,7
Q4	301,4	1.642,6	829,5	60,9	2.798,6	265,3	1.793,5	914,3	66,6	3.003,9	137,2	-342,5
2016. Q1	242,5	1.498,3	706,4	54,9	2.478,4	226,3	1.430,0	687,6	43,1	2.363,4	24,0	91,0
Q2	288,3	1.622,2	813,1	57,9	2.745,9	230,2	1.521,8	747,5	43,6	2.507,4	51,7	186,7
Q3	256,6	1.761,1	812,0	62,4	2.867,4	227,9	1.494,9	776,2	41,0	2.515,2	105,3	246,9
Q4	275,6	1.791,9	897,5	65,6	2.990,8	265,0	1.818,6	882,6	67,9	2.994,2	166,0	-169,4
2017. Q1	251,8	1.621,7	747,1	51,7	2.646,9	223,9	1.457,0	688,7	31,9	2.376,1	30,0	240,9
Q2	273,3	1.792,9	827,2	61,1	2.920,7	231,1	1.556,0	747,9	44,0	2.545,1	70,1	305,4
Q3	252,0	1.931,1	940,7	64,5	3.162,1	238,7	1.587,4	767,1	56,3	2.623,1	31,6	507,3
Q4	272,3	1.851,2	887,8	76,2	3.050,0	273,3	1.863,6	906,1	77,0	3.082,6	204,3	-236,8
2018. Q1	277,7	1.762,1	816,9	57,0	2.882,0	231,4	1.499,4	728,4	34,3	2.462,0	30,9	389,0
Q2	347,0	1.914,5	884,1	61,4	3.179,4	231,7	1.683,3	784,4	51,8	2.723,3	66,5	389,6
Q3	296,1	1.969,6	861,7	69,0	3.164,0	243,9	1.669,4	835,0	56,0	2.772,1	91,2	300,7

Напомена: Административни подаци прикупљени од: министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за путеве и ентитетских јавних предузећа за аутопутеве. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцесте ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

ТЗ3: Владине финансије БиХ - структура консолидованих прихода и расхода
у милионима КМ

	Порез	Доприноси за социјално	Грантови и остали приходи	Консолидовани приходи	Компензација запослених	Коришћење робе и услуга	Камате	Субвенције	Социјална доважња	Грантови остали расходи	Консолидовани приходи	Нето набавка нефинансијских средстава
2006.	4 947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8 828,8	745,8
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8
2009.	5.351,9	3 638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0
2010.	5.640,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2
2011.	6 032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8
2014.	6.078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	238,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8
2015.	6.439,7	4.329,6	1.565,8	12.335,1	3.294,3	2.138,8	264,3	384,8	4.729,5	775,4	11.587,0	559,1
2016.	6.760,4	4.473,6	1.533,4	12.767,3	3.295,5	2.187,5	252,0	382,8	4.755,0	799,3	11.672,0	724,5
2017.	7.151,1	4.734,2	1.594,0	13.479,2	3.312,6	2.230,7	223,0	444,0	4.758,5	834,7	11.913,4	759,7
2012.Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	32,3	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	52,0	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4
Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	109,0	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9
Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	175,4	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7
2013.Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	25,5	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2 620,6	697,2	420,7	58,1	58,2	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8
Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	86,0	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4
Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	173,9	1.152,5	136,4	2.847,9	94,6
2014.Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	31,8	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8
Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	62,7	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4
Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	87,9	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3
Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	138,2	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2
2015.Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	28,7	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1
Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	702,9	402,6	65,5	46,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5
Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	111,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2
Q4	1.424,4	1.172,5	201,8	2.798,6	735,3	533,8	75,0	152,9	1.249,1	257,8	3.003,9	137,2
2016.Q1	1.290,0	998,7	189,6	2.478,4	711,1	400,5	44,3	30,4	1.097,8	79,3	2.363,4	24,0
Q2	1.412,5	1.095,5	237,8	2.745,9	706,1	418,8	71,8	66,5	1.135,6	108,6	2.507,4	51,7
Q3	1.468,4	1.136,0	262,9	2.867,4	702,8	409,8	42,8	65,3	1.163,2	131,3	2.515,2	105,3
Q4	1.612,0	1.243,2	135,5	2.990,8	732,8	552,0	56,9	160,9	1.220,8	270,8	2.994,2	166,0
2017.Q1	1.349,6	1.076,7	220,7	2.646,9	707,8	403,5	45,6	35,4	1.114,3	69,5	2.376,1	30,0
Q2	1.530,4	1.192,4	197,9	2.920,7	703,6	438,4	74,0	85,8	1.133,6	109,6	2.545,1	70,1
Q3	1.692,0	1.196,0	274,0	3.162,1	720,4	440,3	46,8	109,6	1.134,6	171,4	2.623,1	31,6
Q4	1.568,6	1.269,1	212,3	3.050,0	726,8	538,0	54,2	146,5	1.224,5	392,7	3.082,6	204,3
2018.Q1	1.526,1	1.153,2	202,7	2.882,0	719,0	432,2	47,4	42,4	1.136,3	84,9	2.462,0	30,9
Q2	1.701,7	1.243,8	233,9	3.179,4	742,6	464,6	65,0	108,2	1.198,7	144,2	2.723,3	66,5
Q3	1.683,2	1.241,5	239,3	3.164,0	730,6	470,6	46,4	103,1	1.224,5	196,9	2.772,1	91,2

Напомена: Административни подаци прикупљени од: министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за путеве и ентитетских јавних предузећа за аутопутеве. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцесте ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

ТЗ4: Владине финансије ФБиХ - Јединице сектора владе
- у милионима КМ -

	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани приходи	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/ дефицит
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.859,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8
2015.	1.510,0	3.175,8	1.919,5	7.196,5	1.354,1	3.224,3	1.869,1	6.843,5	221,4	131,6
2016.	1.652,8	3.323,4	2.012,1	7.645,4	1.380,2	3.314,2	1.885,5	7.013,5	248,1	383,7
2017.	1.876,9	3.538,4	2.108,4	8.150,9	1.394,8	3.423,3	1.970,4	7.164,3	353,6	633,1
2012. Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1	-36,8
Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	749,9	451,1	1.446,2	11,0	18,9
Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3	59,7
Q4	390,9	786,8	442,2	1.541,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8	-214,5
2013. Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3	-44,2
Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2	78,4
Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1	59,0
Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2	-191,7
2014. Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0	5,9
Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3	102,2
Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5	55,7
Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2	-91,3
2015. Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1	57,1
Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0	75,4
Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0	148,0
Q4	393,1	864,1	487,6	1.642,6	470,4	833,9	591,3	1.793,5	26,5	-177,3
2016. Q1	336,4	763,3	465,1	1.498,3	274,9	811,7	409,9	1.430,0	4,0	64,3
Q2	392,2	809,2	493,1	1.622,2	337,3	821,0	435,8	1.521,8	10,1	90,3
Q3	474,2	829,7	531,7	1.761,1	305,9	817,1	446,4	1.494,9	14,4	251,8
Q4	450,1	907,2	522,2	1.791,9	462,1	850,6	593,5	1.818,6	44,3	-71,1
2017. Q1	331,3	821,8	501,9	1.621,7	273,6	834,9	412,6	1.457,0	6,2	158,5
Q2	407,4	891,5	541,7	1.792,9	345,2	841,5	445,9	1.556,0	12,6	224,4
Q3	439,1	869,8	589,8	1.931,1	341,8	841,6	479,6	1.587,4	11,9	331,9
Q4	699,1	933,5	475,1	1.851,2	434,1	885,8	632,2	1.863,6	57,3	-69,7
2018. Q1	414,4	884,7	531,6	1.762,1	273,2	866,2	428,7	1.499,4	6,4	256,2
Q2	396,6	947,8	589,1	1.914,5	366,7	910,3	493,8	1.683,3	15,8	215,4
Q3	406,9	933,5	629,2	1.969,6	341,4	902,7	496,9	1.669,4	32,1	268,0

Напомена: Административни подаци прикупљени од министарства финансија, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти у ФБиХ, ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

ТЗ5: Владине финансије РС - Јединице сектора владе
- у милионима КМ -

Година	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани приходи	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани приходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/ дефицит
2006.	1.211,3	950,2	2.525,6	1.049,1	944,1	2.187,5	212,0	126,2
2007.	1.419,8	1.030,3	2.919,1	1.324,0	1.013,1	2.458,9	433,5	26,7
2008.	1.547,1	1.348,9	3.264,5	1.602,6	1.313,9	3.003,7	329,4	-68,5
2009.	1.349,4	1.377,9	3.080,3	1.676,0	1.517,4	3.316,6	310,0	-546,3
2010.	1.422,8	1.488,1	3.234,6	1.676,3	1.552,0	3.410,6	241,8	-417,7
2011.	1.656,4	1.573,7	3.685,6	1.628,8	1.497,8	3.372,1	372,6	-59,1
2012.	1.666,5	1.566,5	3.652,6	1.647,9	1.595,1	3.534,1	307,7	-189,2
2013.	1.638,4	1.616,9	3.604,4	1.546,7	1.637,1	3.415,1	310,3	-121,0
2014.	1.778,7	1.683,3	3.769,8	1.749,3	1.704,1	3.652,3	360,5	-243,1
2015.	1.804,1	1.713,5	3.931,3	1.707,5	1.754,9	3.700,6	235,3	-4,6
2016.	2.556,5	744,4	3.937,0	2.415,9	749,7	3.636,9	366,3	-66,3
2017.	2.713,7	780,7	4.141,8	2.422,3	746,2	3.696,0	268,7	177,1
2012. Q1	360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
Q2	415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
Q3	428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0
Q4	461,8	427,1	830,9	547,7	408,6	898,3	20,6	-88,0
2013. Q1	346,7	340,1	636,9	317,6	391,9	659,6	9,0	-31,7
Q2	419,6	405,7	764,2	352,3	410,2	701,4	12,5	50,3
Q3	419,6	397,5	761,6	390,4	396,3	731,2	15,8	14,6
Q4	452,5	469,3	854,9	486,4	434,8	854,2	21,3	-20,7
2014. Q1	454,2	352,3	761,7	336,5	404,1	695,9	10,7	55,1
Q2	402,3	413,9	744,0	405,1	413,8	746,7	18,0	-20,7
Q3	440,2	440,3	784,7	478,9	422,6	805,6	12,4	-33,3
Q4	481,9	471,9	883,3	528,8	459,4	917,6	134,9	-169,3
2015. Q1	435,4	359,7	738,2	352,3	411,2	706,6	6,0	25,6
Q2	449,3	428,6	818,4	397,1	420,4	757,9	9,2	51,3
Q3	484,2	443,5	850,7	446,7	433,3	803,0	17,4	30,3
Q4	435,2	477,4	829,5	511,5	486,0	914,3	49,5	-134,3
2016. Q1	574,5	138,4	706,4	537,3	156,8	687,6	13,3	5,4
Q2	658,7	165,1	813,1	578,4	179,7	747,5	31,0	34,6
Q3	633,4	207,3	812,0	604,3	200,5	776,2	70,5	-34,6
Q4	690,0	228,8	897,5	695,9	208,0	882,6	49,3	-34,4
2017. Q1	604,2	147,4	747,1	531,5	161,7	688,7	11,0	47,4
Q2	656,9	183,1	827,2	584,8	175,8	747,9	26,4	52,9
Q3	747,7	229,5	940,7	604,5	199,1	767,1	21,2	152,4
Q4	704,9	216,0	887,8	734,3	204,9	906,1	64,1	-82,4
2018. Q1	665,5	170,8	816,9	585,9	161,9	728,4	8,8	79,7
Q2	719,3	185,4	884,1	637,6	167,4	784,4	33,4	66,3
Q3	699,7	182,4	861,7	682,5	172,8	835,0	37,2	-10,5

Напомена: Административни подаци прикупљени од: министарства финансија, фондова социјалног осигурања у РС, ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви РС. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне стране, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

Т36: Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према земљи страног улагача
 - у милионима КМ -

Година	Аустрија	Холандија	Хрватска	Италија	Њемачка	Русија	Словенија	Србија*	Швајцарска	Турска	Остале земље	Укупно
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	8,5	32,7	18,6	22,5	36,9	-82,8	-35,6	104,6	44,0	31,1	226,7	407,1
2014.	171,1	26,0	88,7	24,0	-6,1	195,8	-1,2	33,1	8,9	17,6	253,1	811,1
2015.	5,3	83,3	161,5	66,3	52,3	28,5	21,1	36,8	-33,5	56,1	159,2	636,9
2016.	75,7	50,7	138,3	27,1	2,5	-50,9	37,1	-22,4	-15,6	31,5	289,9	564,0
2017.	186,8	-15,6	102,0	44,6	53,5	-3,6	101,7	53,9	58,7	1,1	194,5	777,7
Јан - Сеп 2018.	47,2	-0,3	-1,0	-2,8	9,6	10,3	7,6	4,1	54,4	36,1	81,7	246,9

Напомена:

Директна страна улагања (токови и стања) компилирана су у складу с најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда (ММФ) и Организације за економску сарадњу и развој (ОЕСД). Детаљан методолошки приступ компилацији и презентирању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и ОЕСД-овом Оквирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање.

*Од 2007. подаци се односе на Србију, а до 2007. подаци су укључивали Србију и Црну Гору.

*n/a*у овој дјелатности/земљи мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима нисмо у могућности приказати износе улагања.

Т37: Токови директних страних улагања у БиХ према NACE Rev2 класификацији дјелатности

у милионима КМ -

Година	Производња прехранбених производа	Прерада дрвета и производа од дрвета и плуте, сем намјештаја, производња предмета од сламе и плетарских материјала	Производња кокса и рафинираних нафтних производа	Производња хемикалија и хемијских производа	Производња осталих неметалних минералних производа	Производња базних метала	Производња моторних возила, приколица и полуприколица	Трговина на велико осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало осим трговине моторним возилима и мотоциклима	Телекомуникације	Финансијско услужне дјелатности, осим осигурања и пензионих фондова	Пословање некретнинама	Остале дјелатности	Укупно
2011.	32,2	12,5	43,6	12,2	-7,3	-24,0	-5,2	125,3	63,8	10,8	165,4	78,7	190,6	698,6
2012.	-5,9	-0,1	2,6	18,7	3,4	-26,0	7,0	144,8	40,2	6,4	130,2	12,1	267,7	601,1
2013.	-4,0	2,2	-101,1	26,5	13,9	4,0	5,0	-44,4	73,7	46,1	138,5	19,7	226,9	407,1
2014.	0,3	-5,7	180,6	3,0	-25,4	35,5	-59,4	64,1	37,3	6,8	138,4	187,1	248,5	811,1
2015.	45,0	5,2	24,0	58,4	-4,4	-52,9	6,7	84,0	-29,3	57,8	116,8	89,5	236,1	636,9
2016.	11,6	6,1	-58,1	50,4	-14,5	1,9	14,8	153,8	-0,0	37,2	138,4	-16,9	239,4	564,0
2017.	1,6	5,1	-21,7	-17,0	-5,2	50,7	46,5	38,1	110,2	18,1	261,2	40,6	249,5	777,7
Јан - Сеп 2018.	-3,1	-0,9	10,5	-3,5	0,1	30,6	17,4	49,7	4,0	0,4	68,8	33,7	39,1	246,9

Напомена:

Токове директних страних инвестиција у БиХ према NACE 1. Rev1. класификације дјелатности за период 2004-2012 можете наћи на веб страници. Директне стране инвестиције (токови и стања) компилиране су у складу с најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда и Организације за економску сарадњу и развој. Детаљан методолошки приступ компилацији и презентирању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и OECD-овом Оквирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање.

T38: Међународна инвестициона позиција (МИП)
- у милионима КМ -

Година	Укупно пасива	ПАСИВА									
		Директне инвестиције					Остале инвестиције				
		Укупно	Власнички капитал и акције инвестиционих фондова	Задужење (разни дужнички инструменти)	Порфолио инвестиције	Финансијски деривативи	Укупно	Валута и депозити	Замјени	Трговински кредити и аванси	Остала пасива
1	15=16+19+20+21	16=17+18	17	18	19	20	21=22+23+24+25	22	23	24	25
2006.	14 971,4	4 911,2	4 217,5	693,7	251,5	0,0	9 808,7	2 136,1	6 669,7	769,2	233,7
2007.	18 561,8	7 380,4	6 484,5	895,9	310,0	0,0	10 871,5	2 673,5	7 176,0	823,0	198,9
2008.	22 211,7	8 817,2	7 289,8	1 527,4	408,9	0,0	12 985,6	3 387,1	8 304,8	1 101,0	192,8
2009.	24 190,4	9 512,6	7 467,5	2 045,2	835,5	0,0	13 842,2	3 226,8	8 509,7	1 564,9	540,7
2010.	24 771,5	9 963,1	7 473,3	2 489,8	787,1	0,0	14 021,2	2 618,6	8 944,4	1 968,6	489,7
2011.	25 451,3	10 883,7	7 885,6	2 998,1	726,8	0,0	13 840,9	2 135,8	9 126,2	2 093,1	485,8
2012.	26 309,6	11 323,7	8 006,0	3 317,6	702,9	0,0	14 283,0	2 052,9	9 574,6	2 178,8	476,8
2013.	28 182,9	11 845,4	8 468,1	3 377,4	543,7	0,0	15 793,8	1 934,3	11 104,1	2 230,4	525,0
2014.	29 105,5	11 867,1	8 045,9	3 821,2	473,5	0,0	16 764,8	1 653,5	12 300,9	2 283,5	526,9
2015.	29 870,5	12 677,1	9 112,2	3 564,9	348,6	0,0	16 844,9	1 595,3	12 587,0	2 118,1	544,5
2016.	30 990,0	12 970,6	9 267,3	3 703,3	280,9	1,5	17 737,0	1 489,3	13 123,1	2 581,2	543,4
2017.	31 631,3	13 614,9	9 993,1	3 621,8	217,4	0,1	17 798,9	1 555,3	12 930,4	2 829,5	483,6

Напомена:

Међународна инвестициона позиција (ИП) за БиХ компилирана је у складу са најновијом методологијом Међународног монетарног фонда за компилацију статистике платног биланса (ВОР) и међународне инвестиционе позиције, шесто издање (ВРМ6). Ревизија објављених статистика је урађена за претходне четири године у складу са најновијим ревизијама података Монетарне статистике, Статистике директних инвестиција као и у складу са најновијим ревизијама података за страну активу и пасиву владиног сектора. Скраћена верзија примијењене методологије за компилацију ВоР и ИП статистика за БиХ доступна је на веб страници ЦББиХ.

Т39: Номинални и реални ефективни курс КМ

Година	Мјесец	Ефективни курс КМ (2015=100)	
		NEER / REER	
2010.		97,29	105,25
2011.		97,90	105,73
2012.		98,48	104,89
2013.		99,63	103,50
2014.		101,01	102,77
2015.		100,00	100,00
2016.		101,24	98,91
2017.		102,02	98,35
2018.		103,62	98,92
2018.	01.	102,69	98,83
	02.	102,76	99,60
	03.	102,89	99,53
	04.	103,06	98,87
	05.	103,07	98,55
	06.	103,20	98,35
	07.	103,72	98,28
	08.	104,47	98,76
	09.	105,06	99,18
	10.	104,54	99,22
	11.	104,06	99,08
	12.	103,96	98,78

Напомена:

Детаљна методолошка објашњења за компилацију и израчун NEER и REER индекса су доступна на веб страници ЦББиХ <http://www.cbbh.ba/content/read/1109?lang=sr>

Т40: Готовина изван монетарних власти и банака

Године	Готовина изван банака	Повећање оптицаја у односу на претходну годину	Готовина изван монетарних власти	Новац у комерцијалним банкама
1998.	162.495.839	-	167.458.839	4.963.000
1999.	515.275.238	217,1%	538.356.238	23.081.000
2000.	651.725.615	26,5%	695.887.615	44.162.000
2001.	1.673.877.219	156,8%	1.805.962.219	132.085.000
2002.	1.736.502.940	3,7%	1.870.782.940	134.280.000
2003.	1.601.303.246	-7,8%	1.721.858.246	120.555.000
2004.	1.670.551.255	4,3%	1.817.427.255	146.876.000
2005.	1.729.125.940	3,5%	1.907.182.940	178.057.000
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.185.269.011	10,5%	2.439.709.153	254.440.142
2008.	2.302.419.302	5,4%	2.552.431.902	250.012.600
2009.	2.009.480.115	-12,7%	2.267.734.115	258.254.000
2010.	2.210.776.535	10,0%	2.497.501.445	286.724.910
2011.	2.366.423.508	7,0%	2.645.055.508	278.632.000
2012.	2.414.305.841	2,0%	2.747.511.841	333.206.000
2013.	2.542.280.088	5,3%	2.909.858.088	367.578.000
2014.	2.813.991.379	10,7%	3.210.508.379	396.517.000
2015.	3.053.556.129	8,5%	3.499.468.129	445.912.000
2016.	3.401.352.492	11,4%	4.066.804.492	665.452.000
2017.	3.647.731.766	7,2%	4.319.359.766	671.628.000
2018.	3.977.239.343	9,0%	4.750.614.343	773.375.000

Извор: ЦББиХ

НАПОМЕНА

Ревидирани подаци за период Јануар 2006. – новембар 2015. године су базирани на активном подбилансу банака свећинским државним капиталом из Федерације БиХ, при чему је искључен пасивни подбиланс. Кроз ову допуну статистике корисницима се пружа већа аналитичка корисност података и објективни показатељи о тренутном пословању банака у БиХ. Пасивни подбиланс садржи обавезе по иностраним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. године, и не одсликава актуелно пословање банке, те ће овај подбиланс у процесу приватизације преузети Министарство финансија ФБиХ у складу са Законом о почетном билансу банака и Законом о приватизацији, као што је урађено за претходно приватизирани банке. Извршена ревизија је у највећој мјери утицала на смањење кредита јавним предузећима у страниј валути, смањење стране пасиве, на смањење осталих ставки активе и пасиве по основу старе девизне штедње, а у знатно мањим износима на ставке кредита влади ентитета, фиксну активу, депозите нерезидената, дионице и капитал. Подаци о „пуном“ билансу, с укљученим пасивним подбилансом, корисницима су још увијек доступни на: http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_bs.aspx

У новембру 2014. године, двије банке су извршиле продају и пренос дијела кредитног портфолија што је за ефекат имало повећање резерви код монетарних власти у укупном износу од 64 милиона КМ и смањења слиједећих ставки: потраживања од приватних предузећа за 260 милиона КМ, стране пасиве за 101 милион КМ и осталих ставки (нето) за 95 милиона КМ.

Због примјене Међународних рачуноводствених стандарда (МРС) и Међународних стандарда у финансијским извјештајима банака Федерације БиХ и преноса новчаних токова у децембарским подацима за 2011. дошло је до сљедећих промјена, на страни активе: смањења кредита за 155 милиона КМ, повећања остале активе за 10 милиона КМ, на страни пасиве: смањења обавеза према нерезидентима у износу од 624 милиона КМ, повећања резервисања за кредитне губитке за 472 милиона КМ и повећања остале пасиве за седам милиона КМ. У фебруару 2011. Једна банка из Федерације БиХ извршила је рекласификацију депозита у износу од око 80 милиона КМ, с депозита јавних предузећа на депозите владе ентитета, у складу с препорукама ММФ-а.

По налогу Агенције за банкарство ФБиХ у јуну 2010. Једна банка је извршила прекњижавање око 300 милиона КМ потраживања по основу вриједносних папира од домаћих институционалних сектора на потраживања од нерезидената. У децембру 2010. иста банка је извршила ретроактивно ову исправку у одговарајућим износима за период од аугуста 2009, када је грешка настала, до маја 2010. Наведена исправка се одразила на пораст стране активе и пад осталих ставки нето.

Једна банка из Федерације БиХ извршила је рекласификацију финансијских инструмената у оквиру стране активе за период Јануар аугуст 2010. у износу од око 40 милиона КМ. Потраживања од нерезидената по основу кредита рекласификована су у потраживања од нерезидената по основу вриједносних папира, што се одразило на промјене унутар краткорочне и дугорочне стране активе.

По налогу Агенције за банкарство Републике Српске, Једна банка је извршила рекласификацију финансијских инструмената на страни пасиве за период септембар 2008. - новембар 2010. тј. смањење орочених и штедних депозита небанкарских финансијских институција и сектора владе, а повећање кредита од наведених сектора, респективно у одговарајућим износима, по мјесецима, у распону 50 - 150 милиона КМ.

У складу с новом регулативом Агенције за банкарство РС-а, објављеној у Сл. гласнику РС бр. 136/10, којом је прописан нови начин књиговодственог евидентирања потраживања класификованих у категорију Е, обрачуна и књиговодственог евидентирања камате по неквалитетној активи, те обрачуна општих и посебних резервисања, банке из РС-а су у подацима за децембар 2010. извршиле примјену наведене регулативе преносом наведених позиција из ванбилансне евиденције у биланс. Исправка се одразила на страни активе, на пораст кредита у износу од 144 милиона КМ, пораст доспјелих камата у износу од 36 милиона КМ, а на страни пасиве на пораст резервисања за кредитне губитке у износу од 180 милиона КМ у оквиру рачуна капитала.

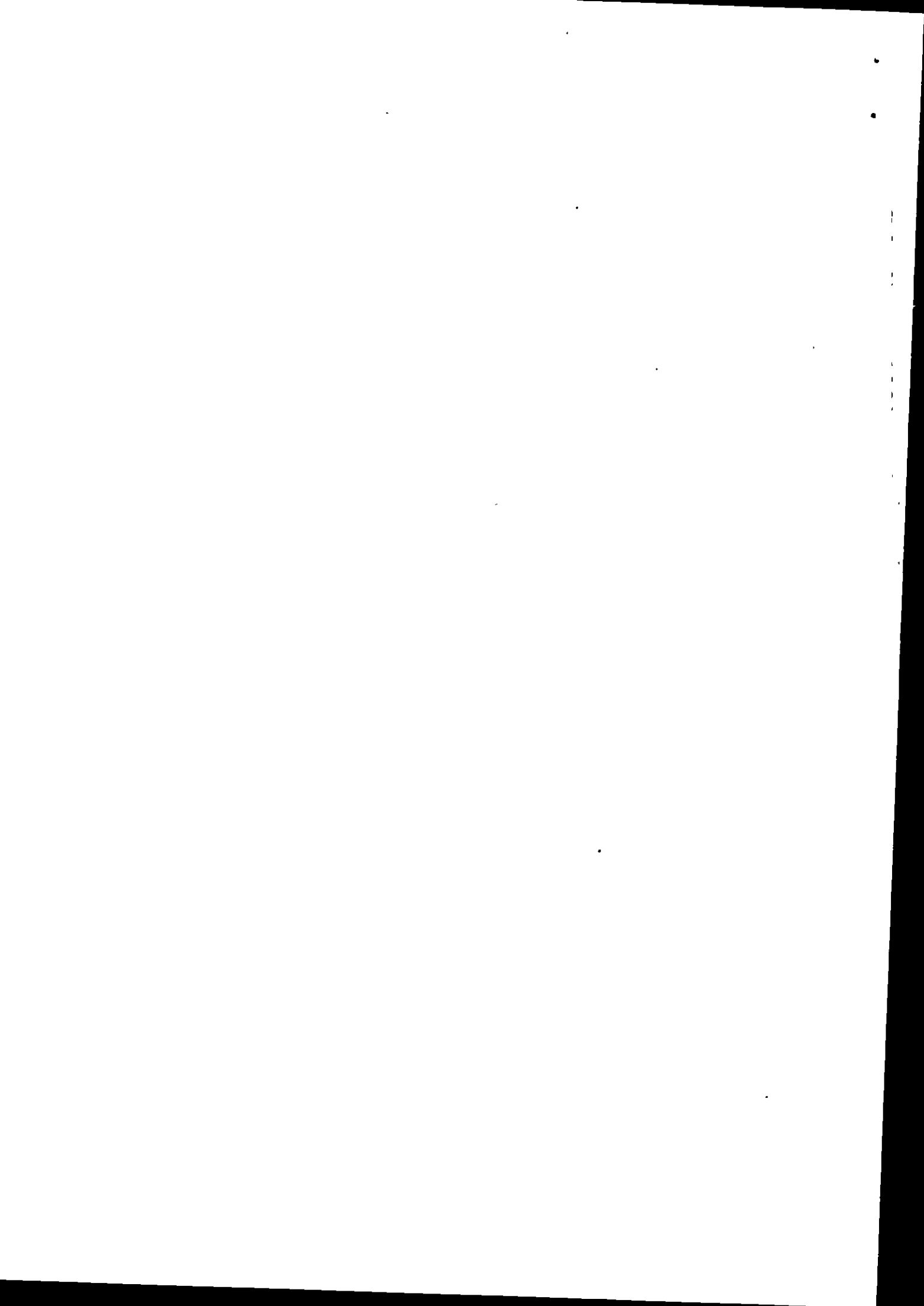

**ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**ИЗВЈЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈИ
ЗА ГОДИНУ КОЈА ЈЕ ЗАВРШИЛА
31. ДЕЦЕМБРА 2018.**

Садржај	Страна
Одговорност Управе и Управног одбора за припрему и одобравање годишњих финансијских извјештаја	1
Извјештај независног ревизора	2
Извјештај о добити или губитку	5
Извјештај о свеобухватној добити	6
Извјештај о финансијском положају	7
Извјештај о промјенама у капиталу	8
Извјештај о новчаним токовима	10
Напомене уз финансијске извјештаје	12 – 80
1 Основне информације	
2 Основа за припрему	
3 Значајне рачуноводствене политике	
4 Нето каматни приходи	
5 Нето приходи од накнада и провизија	
6 Нето реализовани добици од продаје финансијске имовине по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	
7 Нето реализовани добици од продаје финансијске имовине расположиве за продају	
8 Нето добици / (губици) од курсних разлика	
9 Остали приходи	
10 Трошкови особља	
11 Административни и остали оперативни трошкови	
12 Нето резервације за очекиване кредитне губитке	
13 Страна валута у готовини	
14 Депозити код иностраних банака	
15 Финансијска имовина расположива за продају	
16 Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	
17 Монетарно злато	
18 Улагања која се држе до доспијећа	
19 Остала имовина	
20 Некретнине, опрема и нематеријална имовина	
21 Остала улагања	
22 Готов новац у оптицају	
23 Депозити банака	
24 Депозити Владе и осталих депонената	
25 Резервације за обавезе и трошкове	
26 Остале обавезе	
27 Капитал	
28 Расподјела добити	
29 Новац и новчани еквиваленти	
30 Аранжман валутног одбора	
31 Трансакције са повезаним лицима	
32 Управљање финансијским ризицима	
33 Мјерење фер вриједности финансијске имовине и финансијских обавеза	
34 Ванбилансне ставке	
35 Домаћи платни систем и систем за поравнања	
36 Догађаји после датума извјештавања	

Одговорност Управе и Управног одбора за припрему и одобравање годишњих финансијских извјештаја

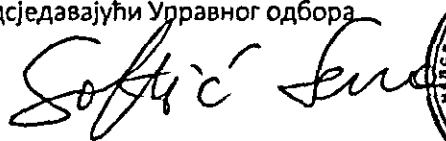
Управа је дужна за сваку финансијску годину припремити финансијске извјештаје који пружају истинит и вјеран приказ финансијског положаја Централне банке Босне и Херцеговине („Банке“) те резултата њеног пословања и новчаног тока, у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања („МСФИ“) које је објавио Одбор за међународне рачуноводствене стандарде („ОМРС“), те је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција које у сваком тренутку омогућују припремање финансијских извјештаја. Управа има општу одговорност за подузимање корака који су јој у разумној мјери доступни како би јој омогућили очување имовине Банке, те спречавање и откривање превара и осталих неправилности.

Управни одбор је одговоран за одабир прикладних рачуноводствених политика које су у складу са важећим законским захтјевима, а Управа је одговорна за њихову досљедну примјену, доношење разумних и увјерљивих просуђивања и процјена, те припремање финансијских извјештаја по начелу трајности пословања.

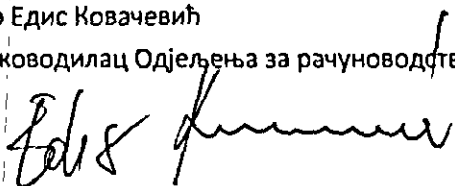
Управа је дужна поднијети на одобравање Управном одбору годишње финансијске извјештаје, а Управни одбор одобрава годишње финансијске извјештаје те их подноси Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

Приложени финансијски извјештаји приказани на страницама од 5 до 80 одобрени су од стране Управног одбора 27. марта 2019. године и потписани у његово име:

др Сенад Софтић
предсједавајући Управног одбора

мр Едис Ковачевић
руководилац Одјељења за рачуноводство и финансије

Извјештај независног ревизора

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka
Vasa Pelagica 2/IV
78 000 Banja Luka
Republika Srpska
Bosna i Hercegovina

T +387 51 211 509; +387 51 211 294
F +387 51 211 501
E office@grantthornton.ba
www.granthornton.ba

Управном одбору Централне банке Босне и Херцеговине

Мишљење

Извршили смо ревизију приложених финансијских извјештаја Централне банке Босне и Херцеговине (у даљем тексту "Банка") који садрже извјештај о финансијском положају на дан 31. децембар 2018. године и извјештај о добити или губитку, извјештај о свеобухватној добити, извјештај о промјенама у капиталу и извјештај о новчаним токовима за годину која се завршава на наведени датум, као и преглед значајних рачуноводствених политика и напомена уз финансијске извјештаје.

По нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји приказују фер и објективно, по свим материјално значајним питањима, финансијски положај Централне банке Босне и Херцеговине на дан 31. децембар 2018 године, резултате њеног пословања, и новчане токове за годину која се завршава на наведени датум, у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење

Спровели смо ревизију у складу са Међународним стандардима ревизије (МСР). Наше одговорности, према наведеним стандардима, додатно су описане у пасусу Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо у односу на Банку, у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (IESBA Кодексом) као и у складу са етичким захтјевима који су релевантни за нашу ревизију финансијских извјештаја Банке у Босни и Херцеговини, и испунили смо наше етичке обавезе у складу са тим захтјевима. Сматрамо да су ревизорски докази које смо прикупили довољни и одговарајући за пружање основе за давање нашег мишљења.

Одговорност Управе и Управног одбора Банке за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за састављање и фер презентацију финансијских извјештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, и за оне интерне контроле које Управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне грешке настале услед преваре или грешке.

У састављању финансијских извјештаја, Управа је одговорна за процјену способности Банке да настави са пословањем по временски неограниченом пословању и објављивање, ако је примјенимо, питања која се односе на наставак пословања и кориштење рачуноводствене основе сталности пословања.

Управни одбор Банке одговоран је за надгледање процеса финансијског извјештавања Банке.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

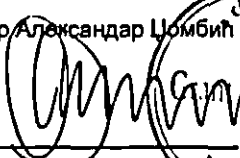
Наши циљеви су да стекнемо разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као целина без значајног погрешног приказа, било због превара или грешака и да издамо ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјеравање је виши ниво увјеравања, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу са МСР увијек открити материјалне грешке када оне постоје. Грешке могу да произађу из криминалних радњи и грешака и сматрају се значајним ако појединачно или збирно могу утицати на економске одлуке корисника донесене на основу финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије, обављене у складу са МСР, ми користимо професионално просуђивање и задржавамо професионални скептицизам током поступка ревизије. Ми такође:

- Идентификујемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због преваре или грешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су довољни да пруже основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајне материјалне грешке која је последица преваре је већи од ризика насталог услед грешке, јер превара може подразумевати дослух, кривотворење, намјерно изостављање, погрешне интерпретације, или заобилажење интерних контрола;
- Постигнемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију, у циљу креирања ревизијских процедура, које су одговарајуће у датим околностима, али не и у сврху изражавања мишљења о ефикасности интерних контрола Банке;
- Оцјењујемо адекватност коришћених рачуноводствених политика, разумности рачуноводствених процјена и повезаних објелодањивања које је створила Управа;
- Закључујемо о примјерности коришћења рачуноводствене основе засноване на временској неограничености пословања Управе и, темељно на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези са догађајима или условима који могу довести до значајне сумње у могућност Банке да настави са пословањем. Уколико закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтјева, да у свом ревизорском извјештају скренемо пажњу о овим објављивањима у финансијским извјештајима, или ако таква објављивања нису адекватна, да модификујемо мишљење. Наши закључци су засновани на ревизијским доказима који су прикупљени до дана израде ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или околности могу проузроковати престанак пословања Банке;
- Дајемо оцјену опште презентације и садржаја финансијских извјештаја, укључујући и објављивања, као и да ли финансијски извјештаји представљају трансакције и догађаје на начин на који се постиже фер презентација.

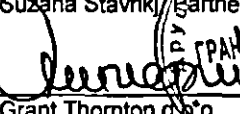

Остварили смо комуникацију са Управним одбором у вези са, између осталог, планираним обимом и временом обављања ревизије и значајних резултата ревизије, укључујући било које значајне недостатке интерне контроле које смо идентификовали у току наше ревизије.

Др Александар Џомбић

Директор
Grant Thornton д.о.о.

Бања Лука, 27. март 2019

Др Александар Џомбић

Оглашени ревизор
Grant Thornton д.о.о.

Бања Лука, 27. март 2019

Suzana Stavrić, Partner

Grant Thornton д.о.о.

Скопје, 27. март 2019

Kledian Kodra, Partner

Grant Thornton sh p k.

Тирана, 27. март 2019

ИЗВЈЕШТАЈ О ДОБИТИ ИЛИ ГУБИТКУ

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила 31. децембра	
		2018.	2017.
Каматни приходи		48.186	42.996
Каматни расходи		(24.393)	(21.022)
НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ	4	23.793	21.974
Приходи од накнада и провизија		17.209	15.834
Расходи од накнада и провизија		(636)	(562)
НЕТО ПРИХОДИ ОД НАКНАДА И ПРОВИЗИЈА	5	16.573	15.272
Нето реализовани добици од продаје финансијске имовине по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	6	4.277	-
Нето реализовани добици од продаје финансијске имовине расположиве за продају	7	-	2.587
Нето добици / (губици) од курсних разлика	8	151	(560)
Остали приходи	9	1.522	1.549
ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ		46.316	40.822
Трошкови особља	10	(19.034)	(19.019)
Административни и остали оперативни трошкови	11	(8.250)	(7.583)
Депрецијација и амортизација	20	(2.426)	(2.035)
ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ		(29.710)	(28.637)
ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ ПРИЈЕ РЕЗЕРВАЦИЈА ЗА ОЧЕКИВАНЕ КРЕДИТНЕ ГУБИТКЕ		16.606	12.185
Нето резервације за очекиване кредитне губитке	12	(8.175)	-
НЕТО ДОБИТ ЗА ГОДИНУ		8.431	12.185

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О СВЕОБУХВАТНОЈ ДОБИТИ

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила 31. децембра	
		2018.	2017.
НЕТО ДОБИТ ЗА ГОДИНУ		8.431	12.185
Остала свеобухватна добит			
<i>Ставке које су или које се могу накнадно пренијети у добит или губитак:</i>			
Финансијска имовина расположива за продају			
Нето промјена у фер вриједности током године	15	-	(15.890)
Рекласификација у добит или губитак	7	-	(2.587)
		-	(18.477)
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит			
Нето промјена у фер вриједности током године	16	(6.390)	-
Нето промјена у резервацијама за очекиване кредитне губитке	12, 32.1.1.	7.301	-
Рекласификација у добит или губитак	6	(4.277)	-
		(3.366)	-
Монетарно злато			
Нето промјена у фер вриједности током године	17	6.138	(1.194)
		6.138	(1.194)
Укупно остала свеобухватна добит / (губитак)		2.772	(19.671)
УКУПНО СВЕОБУХВАТНА ДОБИТ / (ГУБИТАК) ЗА ГОДИНУ		11.203	(7.486)

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ

У хиљадама КМ	Напомена	31. децембар 2018.	На дан 31. децембар 2017.
ИМОВИНА			
Страна валута у готовини	13	274.099	236.402
Депозити код иностраних банака	14	2.911.448	2.698.650
Финансијска имовина расположива за продају	15	-	6.202.071
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	16	8.225.439	-
Монетарно злато	17	209.996	203.908
Специјална права вучења у ММФ-у	29, 34	2.236	1.531
Улагања која се држе до доспијећа	18	-	1.214.062
Остала имовина	19	10.554	11.656
Некретнине и опрема	20	44.677	45.465
Нематеријална имовина	20	1.342	1.072
Остала улагања	21	27.813	27.813
УКУПНО ИМОВИНА		11.707.604	10.642.630
ОБАВЕЗЕ И КАПИТАЛ			
ОБАВЕЗЕ			
Готов новац у оптицају	22	4.750.614	4.319.360
Депозити банака	23	5.523.290	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	24	709.367	624.708
Резервације за обавезе и трошкове	25	1.259	1.650
Остале обавезе	26	3.227	11.212
Укупно обавезе		10.987.757	9.989.995
КАПИТАЛ			
Почетни капитал		25.000	25.000
Резерве		694.847	627.635
Укупно капитал	27	719.847	652.635
УКУПНО ОБАВЕЗЕ И КАПИТАЛ		11.707.604	10.642.630

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА У КАПИТАЛУ

У хиљадама КМ

	Почетни капитал	Генералне резерве (задржана добит)	Остале резерве	Резерве фер вриједности – финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	Резервације за очекиване кредитне губитке	Резерве фер вриједности – финансијска имовина расположива за продају	Резерве фер вриједности – монетарно злато	Укупно резерве	Укупно капитал
На дан 31. децембар 2017. године	25.000	542.766	31.300	-	-	93.120	(39.551)	627.635	652.635
Утицај примјене МСФИ 9 (Напомена 2.6. (ц))	-	-	-	141.765	4.290	(93.120)	39.551	56.009	56.009
На дан 1. јануар 2018. године -преправљено	25.000	506.289	31.300	141.765	4.290	-	-	683.644	708.644
Укупно свеобухватна добит за годину	-	8.431	-	(8.069)	4.703	-	6.138	11.203	11.203
Нето добит за годину (Напомена 28)	-	8.431	-	-	-	-	-	8.431	8.431
Остала свеобухватна добит	-	-	-	(8.069)	4.703	-	6.138	2.772	2.772
Нето нереализоване негативне промјене у фер вриједности дужничких хартија од вриједности	-	-	-	(6.390)	-	-	-	(6.390)	(6.390)
Нето реализоване позитивне промјене у фер вриједности дужничких хартија од вриједности пренесене у добит или губитак	-	-	-	(1.679)	-	-	-	(1.679)	(1.679)
Нето нереализоване позитивне промјене у резервацијама за очекиване кредитне губитке за дужничке хартије од вриједности	-	-	-	-	7.301	-	-	7.301	7.301
Нето реализоване позитивне промјене у резервацијама за очекиване кредитне губитке пренесене у добит или губитак за дужничке хартије од вриједности	-	-	-	-	(2.598)	-	-	(2.598)	(2.598)
Нето нереализоване позитивне промјене у фер вриједности монетарног злата	-	-	-	-	-	-	6.138	6.138	6.138
Стање на дан 31. децембар 2018. године	25.000	514.720	31.300	133.696	8.993	-	6.138	694.847	719.847

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА У КАПИТАЛУ (НАСТАВАК)

У хиљадама КМ

	Почетни капитал	Генералне резерве (задржана добит)	Остале резерве	Резерве фер вриједности – финансијска имовина расположива за продају	Резерве фер вриједности – монетарно злато	Укупно резерве	Укупно капитал
На дан 1. јануар 2017. године	25.000	537.892	31.300	111.597	(38.357)	642.432	667.432
Укупно свеобухватни (губитак) за годину	-	12.185	-	(18.477)	(1.194)	(7.486)	(7.486)
Нето добит за годину	-	12.185	-	-	-	12.185	12.185
Остали свеобухватни (губитак)	-	-	-	(18.477)	(1.194)	(19.671)	(19.671)
Нето нереализоване негативне промјене у фер вриједности дужничких хартија од вриједности	-	-	-	(15.890)	-	(15.890)	(15.890)
Нето реализоване позитивне промјене у фер вриједности дужничких хартија од вриједности пренесене у добит или губитак	-	-	-	(2.587)	-	(2.587)	(2.587)
Нето нереализоване негативне промјене у фер вриједности монетарног злата	-	-	-	-	(1.194)	(1.194)	(1.194)
Расподјела добити	-	(7.311)	-	-	-	(7.311)	(7.311)
Расподјела добити у државни буџет (Напомена 28)	-	(7.311)	-	-	-	(7.311)	(7.311)
Стање на дан 31. децембар 2017. године	25.000	542.766	31.300	93.120	(39.551)	627.635	652.635

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила	
		2018.	31. децембра 2017.
НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ОПЕРАТИВНИХ АКТИВНОСТИ			
Нето добит за годину		8.431	12.185
Прилагођено за:			
Каматне приходе	4	(48.186)	(42.996)
Каматне расходе	4	24.393	21.022
Нето резервације за очекиване кредитне губитке	12	8.175	-
Нето реализоване (добитке) од продаје финансијске имовине расположиве за продају		-	(2.587)
Нето реализоване (добитке) од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит		(4.277)	-
Нето (добитке) / губитке од курсних разлика		(151)	560
Приходе од донација	9	(144)	(132)
Резервације за обавезе и трошкове	25	(222)	226
Нето (добитке) од отуђења некретнина и опреме		(3)	(43)
Приход од дивиденди признат у добит или губитак	9	(589)	(763)
Депрецијацију и амортизацију	20	2.426	2.035
Нето новчани токови од оперативних активности прије промјена на пословној имовини и обавезама		(10.147)	(10.493)
Промјене на пословној имовини и обавезама			
(Повећање) орочених депозита код иностраних банака преко 3 мјесеца		(641.253)	(681.284)
(Повећање) дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит		(729.251)	-
(Повећање) финансијске имовине расположиве за продају		-	(1.175.774)
(Повећање) улагања која се држе до доспијећа		-	(69.113)
Смањење / (повећање) остале имовине		1.221	(7.222)
Повећање готовог новца у оптицају		431.254	252.556
Повећање депозита		580.668	802.663
(Смањење) осталих обавеза		(566)	(1.088)
Исплате по основу резервација за обавезе и трошкове		(169)	(187)
Наплаћена камата		60	29
Плаћена камата		(8.637)	(10.477)
Нето новац од оперативних активности		(376.820)	(900.390)
НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ			
Приливи од продаје некретнина и опреме		5	46
Куповине некретнина, опреме и нематеријалне имовине		(1.910)	(3.100)
Примљена дивиденда		589	763
Нето новац од инвестиционих активности		(1.316)	(2.291)

ИЗВЈЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА (НАСТАВАК)

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила 31. децембра	
		2018.	2017.
НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ			
Расподјела добити у државни буџет		(7.311)	(8.437)
Нето новац од финансијских активности		(7.311)	(8.437)
Ефекти промјена у исправци вриједности за очекиване кредитне губитке на новац и новчане еквиваленте		336	-
Ефекти курсних промјена на новац и новчане еквиваленте		187	(679)
Нето (смањење) новца и новчаних еквивалената		(384.924)	(911.797)
Новац и новчани еквиваленти на дан 1. јануар		2.061.284	2.973.081
Новац и новчани еквиваленти на дан 31. децембар	29	1.676.360	2.061.284

Напомене на странама од 12 до 80 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8

НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Централна банка Босне и Херцеговине („Банка“) је основана у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине („БиХ“) 20. јуна 1997. године, сагласно Општем оквирном споразуму за мир у Босни и Херцеговини.

Банка је почела са радом 11. августа 1997. године.

Основни циљеви и задаци Банке јесу:

- да дефинише, усвоји и контролише провођење монетарне политике БиХ путем издавања домаће валуте (конвертибилне марке или “КМ”) уз пуно покриће у слободно конвертибилним девизним средствима;
- да држи и управља службеним девизним резервама Банке на сигуран и профитабилан начин;
- да спроводи монетарну политику у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине;
- да успостави и одржава одговарајуће платне и обрачунске системе;
- да координира дјелатности агенција за банкарство надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака;
- да прима депозите од државних и јавних институција БиХ и депозите од комерцијалних банака;
- да издаје прописе и смјернице за остваривање дјелатности Банке, у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине;
- да учествује у раду међународних организација које раде на јачању финансијске и економске стабилности земље;
- да заступа БиХ у међународним организацијама о питањима монетарне политике.

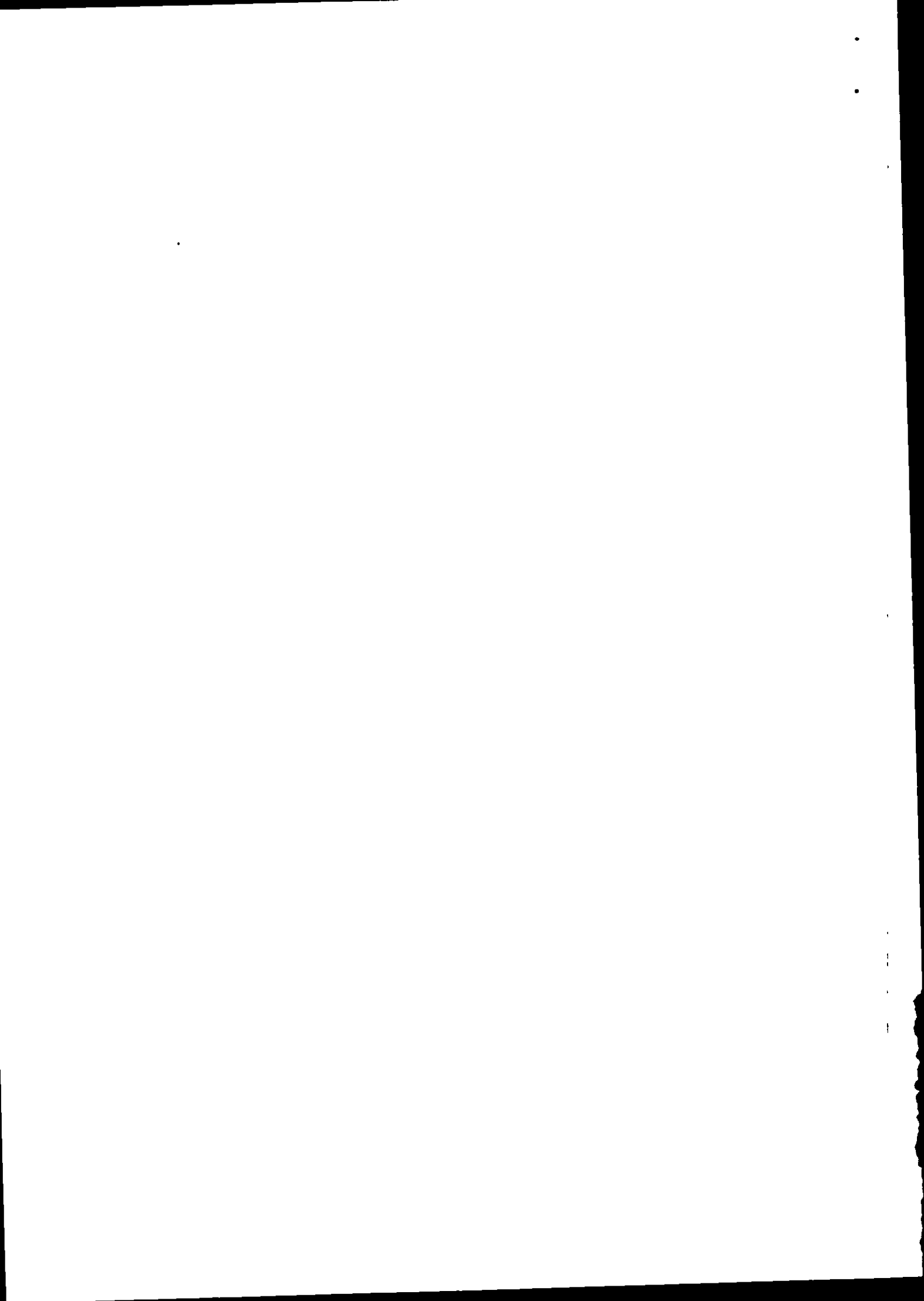
Највиши орган Банке је Управни одбор који је надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију Банке, у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине.

Управу Банке чине гувернер и вицегувернери, које именује гувернер уз одобрење Управног одбора. Управа оперативно руководи пословањем Банке.

У складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине гувернер, уз одобрење Управног одбора, именује главног интерног ревизора и три замјеника.

Банка послује преко Централног уреда, три главне јединице са сједиштем у Сарајеву, Мостару и Бањој Луци и двије филијале Брчко и Пале, која је под надлежношћу Главне банке Републике Српске Централне банке Босне и Херцеговине Бања Лука.

Сједиште Централног уреда Банке је у Сарајеву, Маршала Тита број 25.

1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (НАСТАВАК)

Током 2017. и 2018. године, укључујући и период до датума издавања овог извјештаја, чланове Управног одбора, Управе, Канцеларије главног интерног ревизора и Ревизорског комитета чине:

Управни одбор

др Сенад Софтић	предсједавајући
мр Анкица Колобарић	члан
мр Шериф Исовић	члан (од 1. новембра 2017.)
др Кемал Козарић	члан (до 31. октобра 2017.)
мр Триво Маринковић	члан
др Љубиша Владушић	члан

Управа

др Сенад Софтић	гувернер
мр Ернадина Бајровић	вицегувернер
др Милица Лакић	вицегувернер (до 15. јуна 2017. и од 11. августа 2017.)
др Радомир Божић	вицегувернер (од 16. јуна 2017. до 10. августа 2017.)
мр Желимира Распудић	вицегувернер (од 1. јула 2017.)
мр Анкица Колобарић	вицегувернер (до 30. јуна 2017.)

Канцеларија главног интерног ревизора

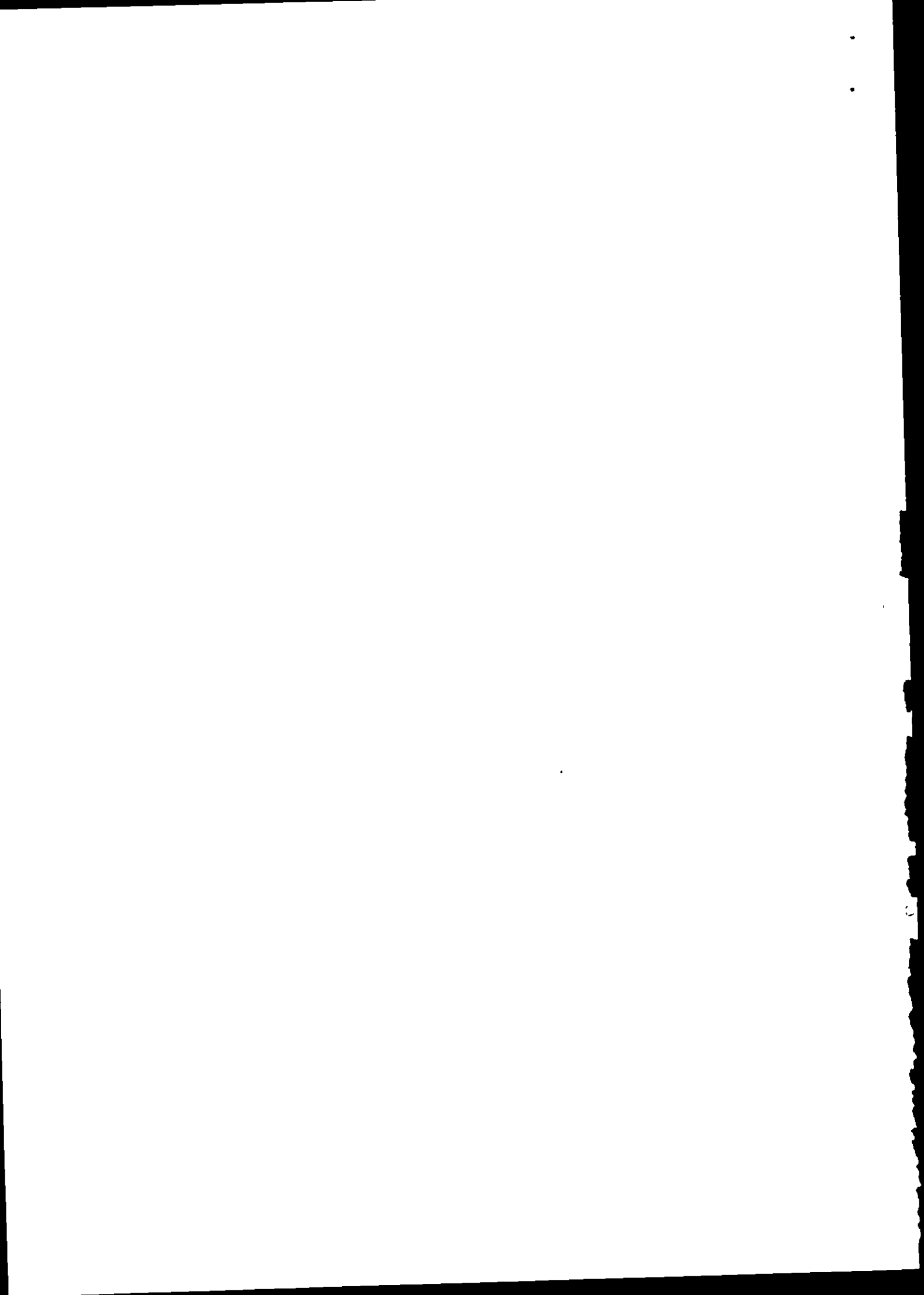
Анита Дујмовић	главни интерни ревизор (од 24. октобра 2017.)
мр Едис Ковачевић	главни интерни ревизор (до 30. септембра 2017.)
Марица Булић	замјеник главног интерног ревизора (од 8. децембра 2017.)
Ангела Медић	замјеник главног интерног ревизора (до 30. новембра 2017.)
Јасмина Новалија	замјеник главног интерног ревизора (до 10. августа 2018. и од 18. децембра 2018.)
Стојанка Шаровић	замјеник главног интерног ревизора (од 4. септембра 2017.)
Кристиња Тошовић	замјеник главног интерног ревизора (до 21. августа 2017.)

Ревизорски комитет

др Елвир Чизмић	члан (од 1. септембра 2018.)
др Мила Гаџић	члан
др Сеад Кресо	члан (до 31. августа 2018.)
Радомир Репија	члан

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ**2.1. Изјава о усклађености**

Финансијски извјештаји Банке припремљени су у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања („МСФИ“), објављеним од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде („ОМРС“).

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)**2.2. Основа мјерења**

Ови финансијски извјештаји су припремљени на основу историјског трошка, изузев за сљедеће значајне ставке:

Ставка	Основа мјерења
Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (у примјени од 1. јануара 2018.)	фер вриједност
Финансијска имовина расположива за продају (у примјени прије 1. јануара 2018.)	фер вриједност
Монетарно злато	фер вриједност

Историјски трошак је генерално формиран на основу фер вриједности дате накнаде у замјену за имовину.

Фер вриједност је цијена која би била остварена продајом или плаћена за пренос неке обавезе у редовној трансакцији међу тржишним учесницима на датум мјерења, независно од тога да ли је она директно видљива или процијењена неком другом методом вредновања. Приликом процијењивања фер вриједности имовине или обавезе, Банка узима у обзир карактеристике имовине или обавезе коју би тржишни учесници узели у обзир приликом процијењивања њихове цијене на датум мјерења.

Поред тога, за потребе финансијског извјештавања, мјерења фер вриједности су категоризована на Ниво 1, 2 или 3 у зависности од степена доступности улазних података за мјерење фер вриједности, као и значаја који улазни подаци имају на мјерење фер вриједности у цјелини, како слиједи:

- Улазни подаци Нивоа 1 су (неусклађене) цијене које котирају на активним тржиштима за идентичну имовину или обавезу које су Банци доступне на датум мјерења;
- Улазни подаци Нивоа 2 су улазни подаци, осим код котираних цијена укључених у Ниво 1, који су доступни за предметну имовину, односно обавезу, било директно или индиректно; и
- Улазни подаци Нивоа 3 су улазни подаци о предметној имовини, односно обавези који нису доступни.

Детаљније објаве о мјерењу фер вриједности финансијске имовине и финансијских обавеза приказане су у Напомени 33.

2.3. Коришћење просуђивања и процјена

Припрема финансијских извјештаја у складу са МСФИ захтијева од Управе коришћење просуђивања, процјена и претпоставки који утичу на исказане износе имовине и обавеза, као и објављивање износа потенцијалне имовине и обавеза на извјештајни датум, те одговарајуће исказане износе прихода и расхода за извјештајни период. Стварни износи могу се разликовати од ових процјена.

Процјене и уз њих везане претпоставке континуирано се разматрају. Измјене рачуноводствених процјена признају се у периоду у којем је процјена измијењена уколико измјена утиче само на тај период или и у периоду измјене и у будућим периодима, ако измјена утиче и на текући и на будуће периоде.

Информације о просуђивањима кориштеним при примјени рачуноводствених политика које су имале највећи утицај на износе признате у Банчиним финансијским извјештајима су укључене у Напомени 3.15.

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.4. Функционална и извјештајна валута

Финансијски извјештаји Банке приказани су у државној валути Босне и Херцеговине коју представља конвертибилна марка (КМ). Све финансијске информације су заокружене на најближу хиљаду (уколико није другачије наведено).

Службени курс КМ према евр (ЕУР) одређен је Законом о Централној банци Босне и Херцеговине у износу 1,95583 КМ = 1 ЕУР. Према Закону, Банка је дужна да без рестрикција купује и продаје КМ за ЕУР, унутар територија Босне и Херцеговине, по дефинисаном курсу.

Банчино оперативно правило за издавање КМ је објављено у Напомени 30.

2.5. Стандарди, тумачења и измјене постојећих стандарда на снази у текућем периоду

Сљедећи стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења, издани од ОМРС, на снази су за текући период:

- МСФИ 9: "Финансијски инструменти" (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- МСФИ 15: "Приходи од уговора с купцима" (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- IFRIC тумачење 22: "Трансакције у страним валутама и авансно плаћање накнада" (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- Измјене и допуне МСФИ 15: "Приходи од уговора с купцима" (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- Измјене и допуне МСФИ 2: "Плаћање темељено на дионицама" – Класификација и мјерење плаћања темељеног на дионицама (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- Измјене и допуне МСФИ 4: "Уговори о осигурању" – Примјена МСФИ 9: „Финансијски инструменти“ са МСФИ 4: „Уговори о осигурању“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018. или када се први пут примјењује МСФИ 9: „Финансијски инструменти“),
- Измјене и допуне МРС 40: "Улагања у некретнине" – Преноси улагања у некретнине (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.),
- Циклус годишњих побољшања МСФИ-ова 2014. – 2016. – Измјене и допуне МСФИ 1: "Прва примјена Међународних стандарда финансијског извјештавања" и МРС 28: "Улагања у придружене субјекте и заједничке подухвате" (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2018.).

Примјена ових стандарда, измјена и тумачења нема значајан утицај на финансијске извјештаје Банке у текућем периоду, осим МСФИ 9. Више информација о ефектима примјене МСФИ 9 је дато у наставку.

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика

Од 1. јануара 2018. Банка је усвојила МСФИ 9: "Финансијски инструменти" и промијенила рачуноводствену политику која се односи на рачуноводствени третман монетарног злата. Преглед промјена рачуноводствених политика дат је у наставку:

(а) МСФИ 9: "Финансијски инструменти" (МСФИ 9)

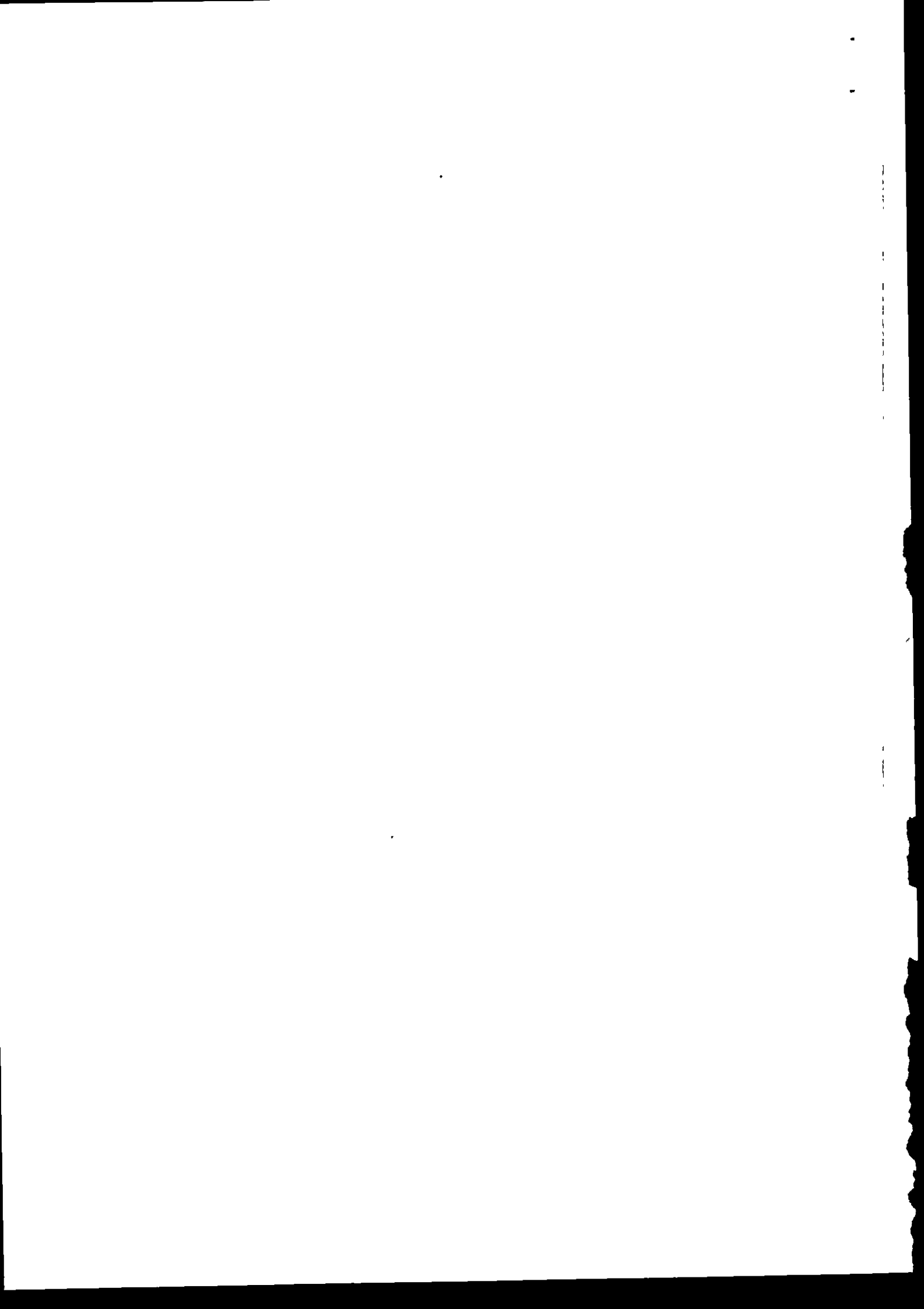
Банка је примијенила МСФИ 9 како је објављен од стране ОМРС у јулу 2014. године, са датумом преласка 1. јануар 2018. године, што је резултирало промјенама рачуноводствених политика и усклађивањем износа претходно признатих у финансијским извјештајима. Овај стандард замјењује МРС 39: "Финансијски инструменти: Признавање и мјерење" (МРС 39). Примјена МСФИ 9 резултирала је промјенама рачуноводствених политика Банке за признавање, класификацију, мјерење и умањење финансијске имовине. Класификација и мјерење финансијских обавеза се нису мијењале.

Како је допуштено транзиционим одредбама по МСФИ-у 9, Банка је изабрала да не преправља упоредне информације. Због изабраног транзиционог метода Банке, упоредне информације у овим финансијским извјештајима углавном нису преправљане да би се приказао утицај његових захтјева. Сва усклађивања књиговодствених вриједности финансијске имовине на датум преласка призната су на почетном стању генералних резерви (задржане добити) и резервама фер вриједности текућег периода.

Пуни утицај примјене стандарда дат је у наставку:

(и) Класификација и мјерење финансијске имовине и финансијских обавеза на датум почетне примјене МСФИ 9

Сљедећа табела и пратеће напомене приказују усклађења првобитних класификација по МРС-у 39 и нових класификација по МСФИ-у 9 за сваку класу финансијске имовине и финансијских обавеза Банке на дан 1. јануар 2018. године. За више информација о специфичним рачуноводственим политикама по МСФИ-у 9 које су примјењене у текућем периоду видјети Напомену 3.2.

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

У хиљадама КМ

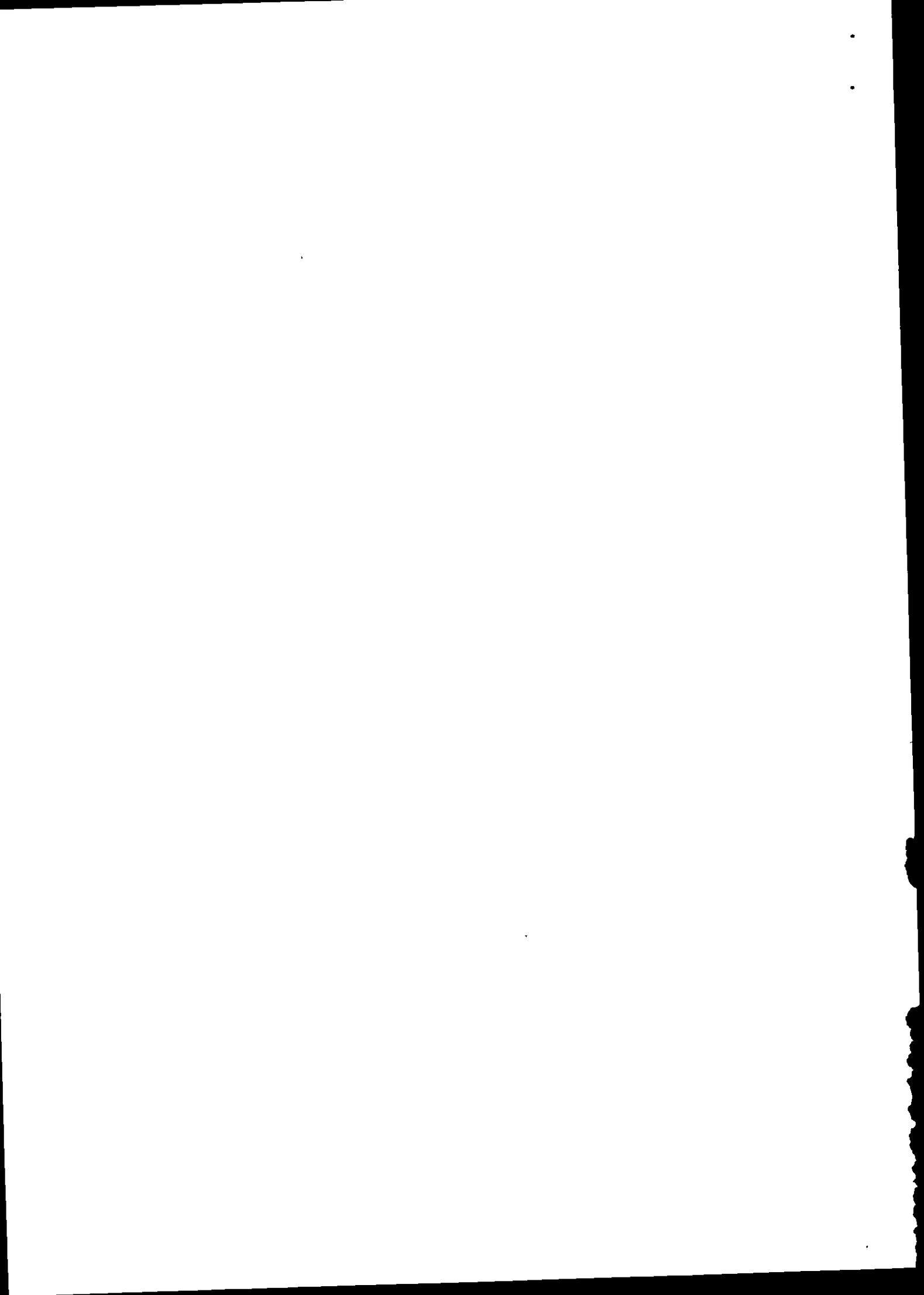
1. јануар 2018.

Финансијска имовина	Категорија мјерења по МРС-у 39	Категорија мјерења по МСФИ-у 9	Књиговодствена вриједност по МРС-у 39	Књиговодствена вриједност по МСФИ-у 9
Страна валута у готовини	Кредити и потраживања	Амортизовани трошак	236.402	236.402
Депозити код иностраних банака	Кредити и потраживања	Амортизовани трошак	2.698.650	2.697.015
Специјална права вучења у ММФ-у	Кредити и потраживања	Амортизовани трошак	1.531	1.531
Дужничке хартије од вриједности	Расположиво за продају	Фер вриједност кроз осталу свеобухватну добит	6.202.071	6.202.071
Дужничке хартије од вриједности	Држано до доспијећа	Фер вриједност кроз осталу свеобухватну добит	1.214.062	1.271.786
Власничке хартије од вриједности	Расположиво за продају	Фер вриједност кроз осталу свеобухватну добит – неопозив избор	27.813	27.813
Остала финансијска имовина	Кредити и потраживања	Амортизовани трошак	2.728	2.698
УКУПНО ФИНАНСИЈСКА ИМОВИНА			10.383.257	10.439.316

У хиљадама КМ

1. јануар 2018.

Финансијске обавезе	Категорија мјерења по МРС-у 39	Категорија мјерења по МСФИ-у 9	Књиговодствена вриједност по МРС-у 39	Књиговодствена вриједност по МСФИ-у 9
Готов новац у оптицају	Амортизовани трошак	Амортизовани трошак	4.319.360	4.319.360
Депозити банака	Амортизовани	Амортизовани трошак	5.033.065	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	Амортизовани трошак	Амортизовани трошак	624.708	624.708
Остале финансијске обавезе	Амортизовани	Амортизовани трошак	10.510	10.510
УКУПНО ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ			9.987.643	9.987.643

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

(и) Усклађење износа финансијске имовине у извјештају о финансијском положају из МРС-а 39 по МСФИ-у 9

Банка је извршила детаљну анализу пословних модела за управљање финансијском имовином и анализу њихових карактеристика новчаних токова по МСФИ 9. За више информација о пословним моделима, видјети Напомену 3.2.2.1.

Сљедећа табела даје приказ усклађења књиговодствених вриједности финансијске имовине из претходне категорије мјерења по МРС-у 39 у нову категорију мјерења приликом преласка на МСФИ 9 на дан 1. јануар 2018. године:

У хиљадама КМ	Књиговодствена вриједност по МРС-у 39 на дан 31. децембар 2017.	Рекласификације	Поновно мјерење	Књиговодствена вриједност по МСФИ-у 9 на дан 1. јануар 2018.
Реф				
Финансијска имовина				
Страна валута у готовини				
Почетно стање по МРС-у 39				
и закључно стање по МСФИ-у 9	236.402	-	-	236.402
Депозити код иностраних банака				
Почетно стање по МРС-у 39	2.698.650	-	-	2.698.650
Поновно мјерење: Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке	-	-	(1.635)	(1.635)
Закључно стање по МСФИ-у 9				2.697.015
Специјална права вучења у ММФ-у				
Почетно стање по МРС-у 39	1.531	-	-	1.531
Поновно мјерење: Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке	-	-	-	-
Закључно стање по МСФИ-у 9				1.531
Остала финансијска имовина				
Почетно стање по МРС-у 39	2.728	-	-	2.728
Поновно мјерење: Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке	-	-	(30)	(30)
Закључно стање по МСФИ-у 9				2.698
Укупно финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку	2.939.311	-	(1.665)	2.937.646

Све класе финансијске имовине дате у претходној табели рекласификоване су из њихове претходне класификације као "кредити и потраживања" по МРС-у 39 у финансијску имовину по амортизованом трошку по МСФИ-у 9 на дан 1. јануар 2018. године.

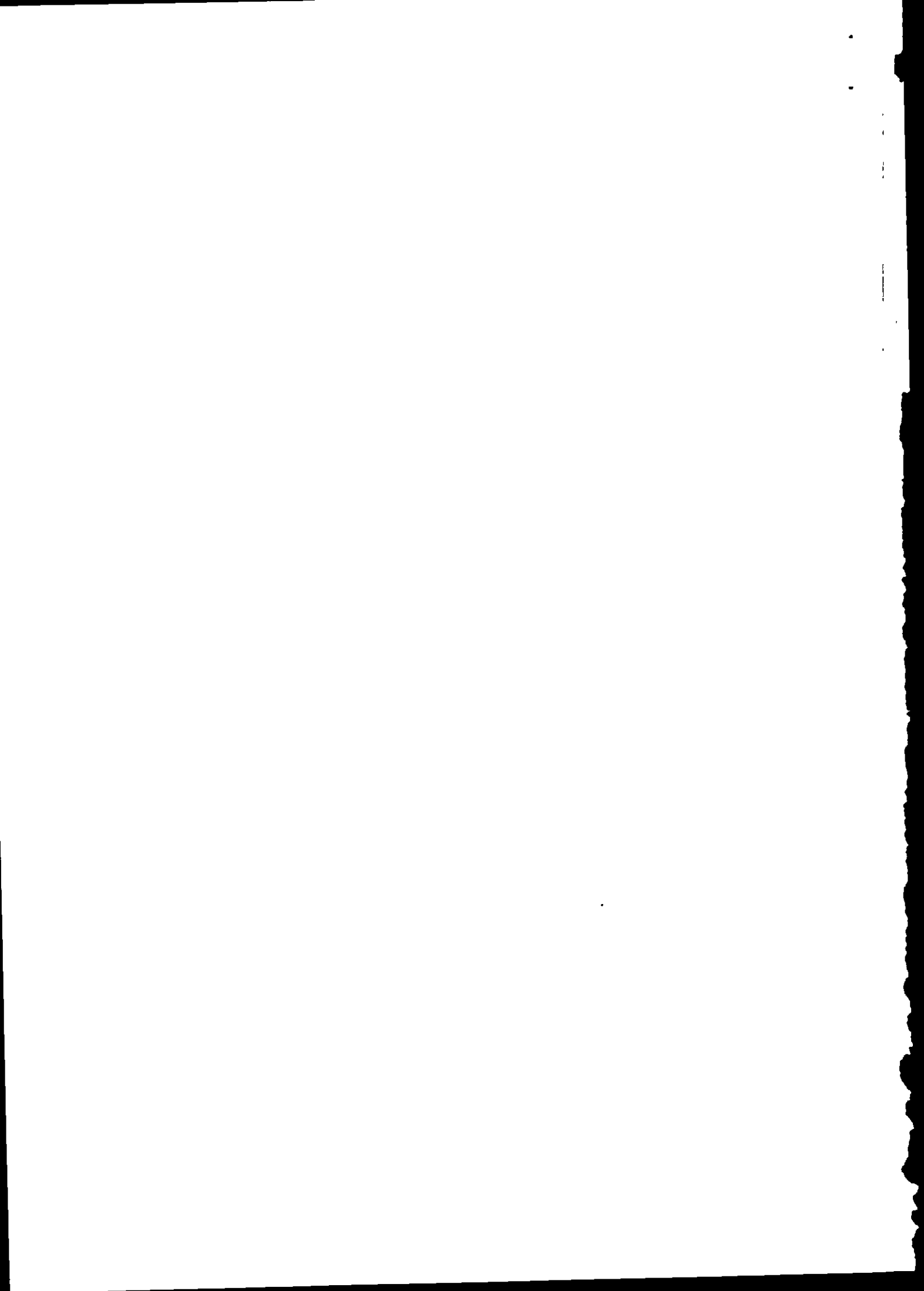

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

У хиљадама КМ

Финансијска имовина	Реф	Књиговодствена вриједност по МРС-у 39 на дан 31. децембар 2017.	Рекласификације	Поновно мјерење	Књиговодствена вриједност по МСФИ-у 9 на дан 1. јануар 2018.
Улагања која се држе до доспијећа по МРС-у 39					
Почетно стање по МРС-у 39		1.214.062	(1.214.062)	-	-
Класификација у:					
Дужничке инструменте по фер вриједности					
кроз осталу свеобухватну добит	А	-	1.214.062	57.724	1.271.786
Закључно стање по МСФИ-у 9		-	1.214.062	57.724	1.271.786
Финансијска имовина расположива за продају по МРС-у 39					
Почетно стање по МРС-у 39		6.229.884	(6.229.884)	-	-
Класификација у:					
Дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	Б	-	6.202.071	-	6.202.071
Власничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	Ц	-	27.813	-	27.813
Закључно стање по МСФИ-у 9		-	6.229.884	-	6.229.884
Укупно улагања која се држе до доспијећа по МРС-у 39		1.214.062	(1.214.062)	-	-
Укупно финансијска имовина расположива за продају по МРС-у 39		6.229.884	(6.229.884)	-	-
Укупно финансијска имовина која се мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит по МСФИ-у 9		-	7.443.946	57.724	7.501.670

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

Примјена рачуноводствених политика Банке резултирала је рекласификацијама објашњеним у наставку:

(А) Дио дужничких хартија од вриједности првобитно су били класификовани као држани до доспијећа по МРС-у 39. Банка је рекласификовала све дужничке хартије од вриједности у дужничке инструменте који се накнадно мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит по МСФИ-у 9. Банка сматра да се ове дужничке хартије од вриједности држе у оквиру пословног модела чији се циљ остварује прикупљањем уговорних новчаних токова и продајом.

(Б) Дио дужничких хартија од вриједности првобитно су били класификовани као расположиви за продају по МРС-у 39. Банка је рекласификовала ове хартије од вриједности у дужничке инструменте који се накнадно мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит по МСФИ-у 9. Банка сматра да се ове дужничке хартије од вриједности држе у оквиру пословног модела чији се циљ остварује прикупљањем уговорних новчаних токова и продајом.

(Ц) За власничке хартије од вриједности које су биле класификоване као расположиве за продају по МРС-у 39, Банка је направила неопозиви избор како би накнадне промјене фер вриједности исказала кроз осталу свеобухватну добит према МСФИ-у 9. Власничке хартије од вриједности Банке немају активно тржиште и почетно су признате по трошку (видјети Напомену 3.2.2.1. и Напомену 21).

(иии) Усклађење стања исправке вриједности по МРС-у 39 са исправкама вриједности за очекиване кредитне губитке по МСФИ-у 9 за финансијску имовину:

У хиљадама КМ

Категорија мјерења	Исправка вриједности по МРС-у 39 на дан 31. децембар 2017.	Рекласификација	Поновно мјерење	Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке по МСФИ-у 9 на дан 1. јануар 2018.
Кредити и потраживања (МРС 39) / Финансијска имовина по амортизованом трошку (МСФИ 9)				
Депозити код иностраних банака	-	-	1.635	1.635
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-	-	-
Остала финансијска имовина	600	(600)	30	30
Класификација у:				
Исправку вриједности по МСФИ-у 9	-	600	-	600
Укупно	600	-	1.665	2.265
Улагања која се држе до доспијећа (МРС 39) / Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (МСФИ 9)				
Дужничке хартије од вриједности	-	-	804	804
Укупно	-	-	804	804
Финансијска имовина расположива за продају (МРС 39) / Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (МСФИ 9)				
Дужничке хартије од вриједности	-	-	3.486	3.486
Укупно	-	-	3.486	3.486
Укупно исправка вриједности	600	-	5.955	6.555

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

Исправка вриједности по МРС-у 39 у износу од 600 хиљада КМ односи се на потраживање везано за крају извршену од стране службеника у трезору банчине Главне јединице у Сарајеву, која је откривена 8. децембра 2014. године. Банка је умањила вриједност овог потраживања у укупном износу.

Више информација о мјерењу очекиваних кредитних губитака по МСФИ-у 9 је дато у Напомени 32.1.

(б) Монетарно злато

Банка је преиспитала своју рачуноводствену политику за монетарно злато и промијенила рачуноводствени третман монетарног злата, са примјеном од 1. јануара 2018. године. Промјена рачуноводствене политике за монетарно злато је примијењена проспективно како је допуштено дефиницијом „неизводљиво“ у МРС-у 8, а која се односи на захтјев о могућности утврђивања постојања претпоставки о томе какве би биле намјере Банке за монетарно злато у претходном периоду за ретроспективну примјену. За више информација о рачуноводственој политици за монетарно злато видјети Напомену 3.3.

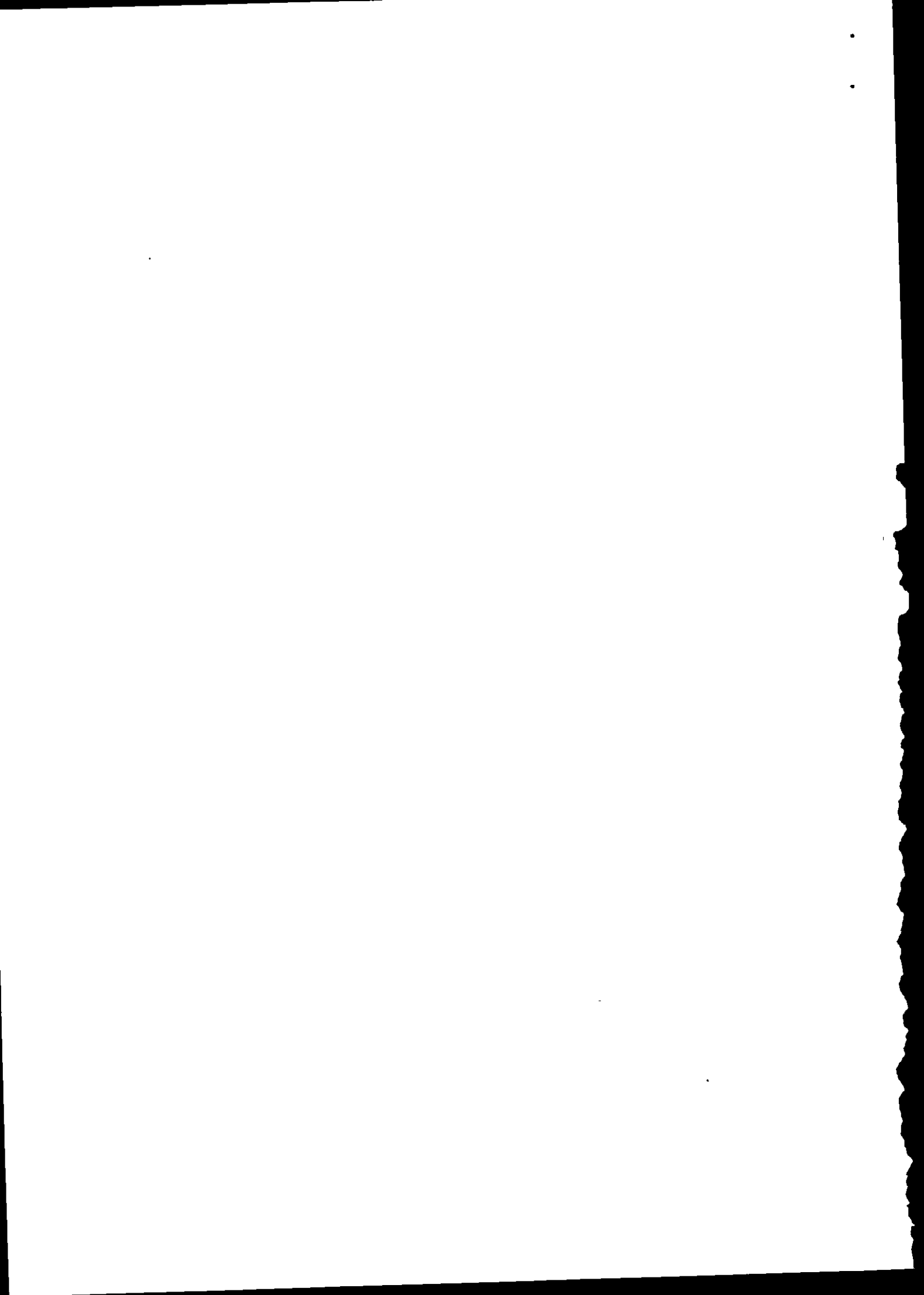
Сљедећа табела даје сажетак рачуноводствених политика за монетарно злато до 31. децембра 2017. године и од 1. јануара 2018. године:

Почетно признавање	Накнадно мјерење	Валута	Ефекти накнадног мјерења	Примијењена политика
Фер вриједност	Фер вриједност	USD	Кроз осталу свеобухватну добит	до 31. децембра 2017.
Фер вриједност	Фер вриједност	EUR	Кроз осталу свеобухватну добит током године, а у случају негативног салда на крају године, износ негативног салда се преноси у добит или губитак (Напомена 3.3.)	од 1. јануара 2018.

Сљедећа табела приказује усклађивање књиговодствених вриједности монетарног злата услед промјене рачуноводствене политике на дан 1. јануар 2018. године:

У хиљадама КМ

	Класификација	Мјерење	Књиговодствена вриједност
Монетарно злато			
На дан 31. децембар 2017.	-	-	203.908
Примјена нове рачуноводствене политике – курсне разлике	-	(50)	(50)
На дан 1. јануар 2018.	-	(50)	203.858

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

(ц) Утицај промјена рачуноводствених политика на капитал Банке

Сљедеће табеле приказују утицај на почетно стање генералних резерви (задржане добити) и резерви фер вриједности Банке по основу преласка са МРС-а 39 на МСФИ 9 и утицај промјене рачуноводствене политике за монетарно злато, на дан 1. јануар 2018. године:

Утицај имплементације МСФИ 9 и промјене рачуноводствене политике за монетарно злато на почетно стање	
У хиљадама КМ	
Генералне резерве (задржана добит)	
Признавање очекиваних кредитних губитака по МСФИ-у 9:	(5.955)
Резервације за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте	(4.290)
Исправка вриједности за финансијску имовину по амортизованом трошку	(1.665)
Примјена нове методе ефективне каматне стопе по МСФИ-у 9	9.079
Имплементација нове рачуноводствене политике за монетарно злато – мјерење фер вриједности	(39.551)
Имплементација нове рачуноводствене политике за монетарно злато – курсне разлике	(50)
Укупно утицај на дан 1. јануар 2018.	(36.477)

На основу Одлуке Управног одбора, Банка је на дан 1. јануар 2018. године смањила генералне резерве (задржану добит) у износу од 36.477 хиљада КМ по основу имплементације МСФИ 9 и промјене рачуноводствене политике за монетарно злато.

Утицај имплементације МСФИ 9 на почетно стање	
У хиљадама КМ	
1. Резерве фер вриједности - финансијска имовина која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит:	
Рекласификација из финансијске имовине расположиве за продају у финансијску имовину која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	93.120
Рекласификација из улагања која се држе до доспијећа у финансијску имовину која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	57.724
Примјена нове методе ефективне каматне стопе по МСФИ 9	(9.079)
Укупно резерве фер вриједности за финансијску имовину која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит на дан 1. јануар 2018.	141.765
2. Резервације за очекиване кредитне губитке за финансијску имовину која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит на дан 1. јануар 2018.	4.290

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.6. Промјене рачуноводствених политика (наставак)

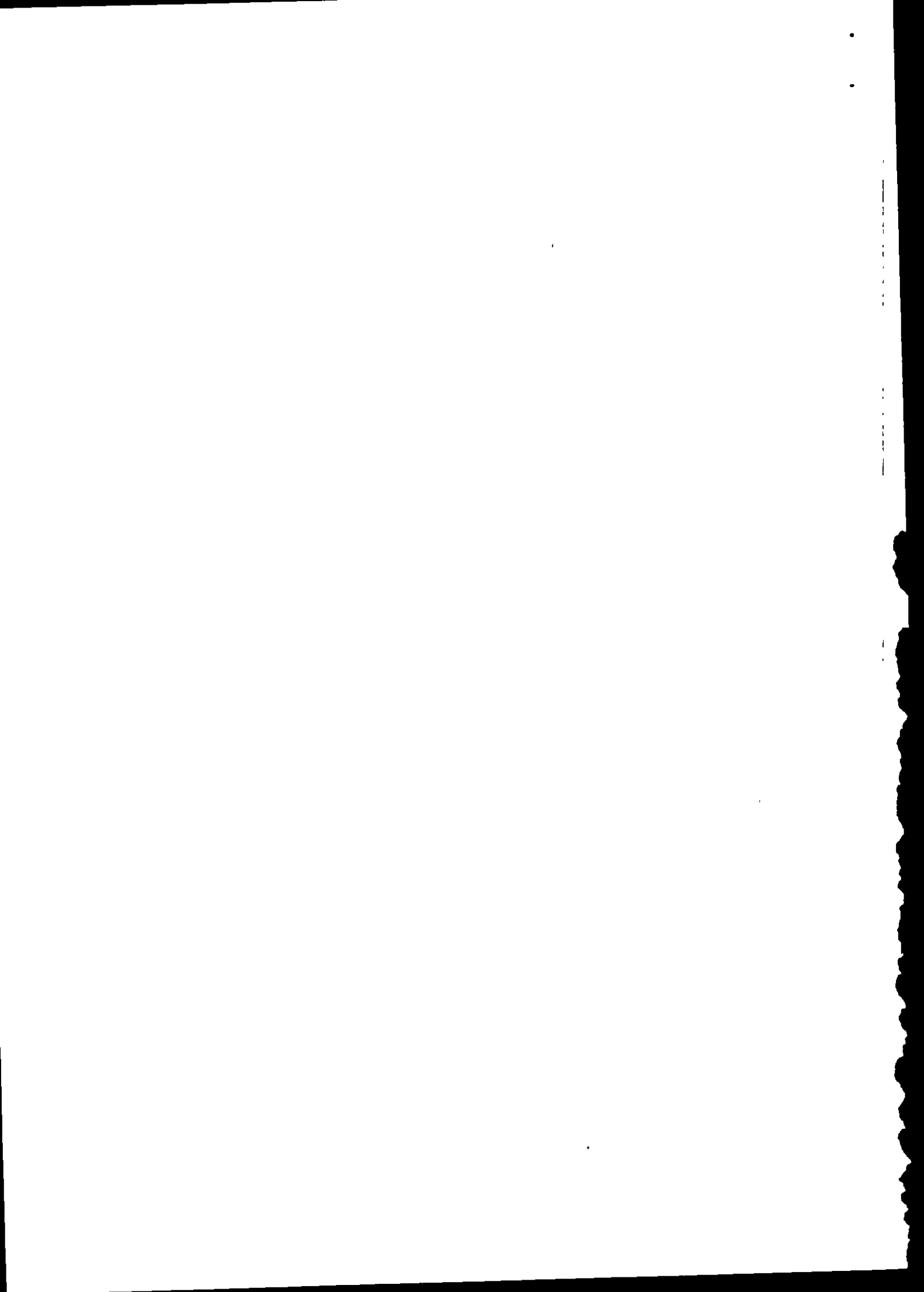
У хиљадама КМ	Утицај промјене рачуноводствене политике за монетарно злато на почетно стање
3. Резерве фер вриједности – монетарно злато	
Стање на дан 31. децембар 2017.	(39.551)
Имплементација нове рачуноводствене политике за монетарно злато	39.551
Резерве фер вриједности за монетарно злато на дан 1. јануар 2018.	-

2.7 Стандарди и тумачења који су објављени, а још нису у употреби

На дан издавања ових финансијских извјештаја, следећи стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења су објављени од стране ОМРС, али нису још на снази и нису раније усвојени од стране Банке:

- МСФИ 16: „Најмови“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019.),
- МСФИ 17: „Уговори о осигурању“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2021.),
- IFRIC тумачење 23: „Неизвјесност у погледу поступања с порезом на добит“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019.),
- Измјене МСФИ 9: „Финансијски инструменти – Карактеристике пријевремене отплате са негативном накнадом (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019.),
- Измјене МСФИ 10: „Консолидовани финансијски извјештаји“ и МРС 28: „Улагања у придружена друштва и заједничке подухвате“ – Продаја или компензација имовине између инвеститора и његовог придруженог друштва или заједничког подухвата (датум ступања на снагу за годишње периоде треба бити одређен),
- Циклус годишњих побољшања МСФИ за 2015.-2017. - (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019.),
- Измјене МРС 19: „Примања запослених – Измјене, ограничења или измирења плана“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019.),
- Измјене одредби Концептуалног оквира у МСФИ стандардима (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020.),
- Измјене МСФИ 3: „Пословне комбинације“ – Дефиниција бизниса (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020.),
- Измјене МРС 1: „Презентација финансијских извјештаја“ и МРС 8: „Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке – дефиниција значајности“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020.).

Банка је изабрала да не усвоји ове стандарде, измјене и тумачења прије него они ступе на снагу. Банка предвиђа да усвајање ових стандарда, измјена и тумачења неће имати значајан утицај на финансијске извјештаје Банке.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ

Осим утицаја примјене МСФИ 9 и промјене рачуноводствене политике за монетарно злато, како је објашњено у Напомени 2.6., рачуноводствене политике дате у наставку су се континуирано примјењивале на све периоде приказане у овим финансијским извјештајима. Пошто Банка није преправљала упоредне информације због промјена рачуноводствених политика, објављене су обје групе значајних рачуноводствених политика гдје је то потребно.

3.1. Признавање прихода и расхода

3.1.1. Приходи и расходи од камата

Политика у примјени у оба периода

Ефективна каматна стопа

Приходи и расходи од камата признају се у добит или губитак примјеном методе ефективне каматне стопе. „Ефективна каматна стопа“ је стопа која тачно дисконтује процијењена будућа новчана плаћања и примитке кроз очекивани вијек трајања финансијског инструмента на:

- бруто књиговодствену вриједност финансијске имовине или
- амортизовани трошак финансијске обавезе.

„Амортизовани трошак“ финансијске имовине или финансијске обавезе је износ по којем се финансијска имовина или финансијска обавеза мјери приликом почетног признавања, умањен за отплату главнице, увећан или умањен за кумулативну амортизацију примјеном методе ефективне каматне стопе свих разлика између почетног износа и, за финансијску имовину, усклађен за сваку исправку вриједности за очекиване кредитне губитке.

Бруто књиговодствена вриједност финансијске имовине је амортизовани трошак финансијске имовине прије усклађења за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке.

Приликом израчуна ефективне каматне стопе за финансијске инструменте, Банка процјењује будуће новчане токове узимајући у обзир све уговорне услове финансијског инструмента, али искључујући очекиване кредитне губитке. Обрачун укључује све накнаде и плаћене или примљене износе између Банке и друге стране који су саставни дио ефективне каматне стопе, трансакционе трошкове и све друге дисконте или премije.

Метода ефективне каматне стопе је метода израчунавања амортизованог трошка (бруто књиговодствене вриједности) финансијске имовине или финансијске обавезе и распоређивања и признавања прихода и расхода од камата у добит или губитак током одређеног периода.

Приходи и расходи од камата приказани у извјештају о добити или губитку, израчунати методом ефективне каматне стопе, Банка остварује по основу депозита код иностраних банака, дужничких инструмената, специјалних права вучења у ММФ-у, кредита запосленим и депозита домаћих банака.

3.1.2. Приходи и расходи од накнада и провизија

Политика у примјени у оба периода

Приходи и расходи од накнада и провизија који су саставни дио ефективне каматне стопе на финансијску имовину или обавезу се укључују у мјерење ефективне каматне стопе.

Остали приходи и расходи од накнада и провизија се углавном састоје од накнада примљених и плаћених на домаће и иностране платне трансакције и признају се у извјештају о добити или губитку, по извршењу одређене услуге.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)**3.1. Признавање прихода и расхода (наставак)****3.1.3. Трансакције у страним валутама и курсне разлике****Политика у примјени у оба периода**

Приликом почетног признавања трансакције у страним валутама евидентирају се у КМ примијењујући на износ у страниј валути промптни девизни курс између КМ и стране валуте на датум трансакције.

Монетарне ставке исказане у страним валутама прерачунавају се у КМ по курсу Банке важећем на датум извјештавања. Немонетарне ставке исказане у страним валутама мјерене по историјском трошку прерачунавају се по курсу важећем на датум трансакције. Немонетарне ставке исказане у страним валутама мјерене по фер вриједности прерачунавају се користећи курс који је био важећи на датум мјерења фер вриједности.

Курсне разлике произашле из трансакција монетарних ставки или из прерачунавања монетарних ставки по курсевима различитим од оних по којима су почетно признате у текућем или у претходним извјештајним периодима, признају се у добит или губитак када настану. Због аранжмана валутног одбора, не постоје курсне разлике од монетарних ставки деноминованих у EUR валути.

Средњи курсеви најзначајних валута дати су у наставку:

Средњи курс:	31. децембар 2018. КМ	31. децембар 2017. КМ
USD	1,707552	1,63081
SDR	2,374847	2,322489

3.1.4. Приход од дивиденде**Политика у примјени у оба периода**

Приход од дивиденде на власничке хартије од вриједности признаје се у добит или губитак када се успостави право Банке да прима уплате.

3.2. Финансијски инструменти**3.2.1. Признавање и почетно мјерење финансијске имовине и финансијских обавеза****Политика у примјени у оба периода**

Финансијска имовина и финансијске обавезе се признају у извјештају о финансијском положају када, и само када, Банка постане једна од уговорних страна на коју се примјењују уговорни услови финансијског инструмента.

Финансијска имовина и финансијске обавезе се почетно мјере по фер вриједности. Трансакциони трошкови директно повезани са стицањем или издавањем финансијске имовине или финансијских обавеза, осим за имовину и обавезе који се класификују по фер вриједности кроз добит или губитак, се додају у или одузимају од фер вриједности финансијске имовине или финансијских обавеза приликом почетног признавања по потреби. Трансакциони трошкови директно повезани са стицањем финансијске имовине или финансијских обавеза по фер вриједности кроз добит или губитак се признају директно у добит или губитак.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.1. Признавање и почетно мјерење финансијске имовине и финансијских обавеза (наставак)

Сва финансијска имовина се почетно признаје на датум подмирења, а то је датум када Банка стекне имовину или се имовина испоручи Банци.

3.2.2. Класификација и накнадно мјерење

3.2.2.1. Финансијска имовина

Политика у примјени од 1. јануара 2018. године

Од 1. јануара 2018. године Банка је примијенила МСФИ 9 и класификује своју финансијску имовину у следеће категорије мјерења:

- Фер вриједност кроз осталу свеобухватну добит
- Амортизовани трошак.

На дан 31. децембар 2018. године Банка није имала финансијску имовину која спада у категорију по фер вриједности кроз добит или губитак.

Класификација финансијске имовине одређена је:

- Пословним моделом Банке за управљање финансијском имовином
- Карактеристикама уговорних новчаних токова финансијске имовине.

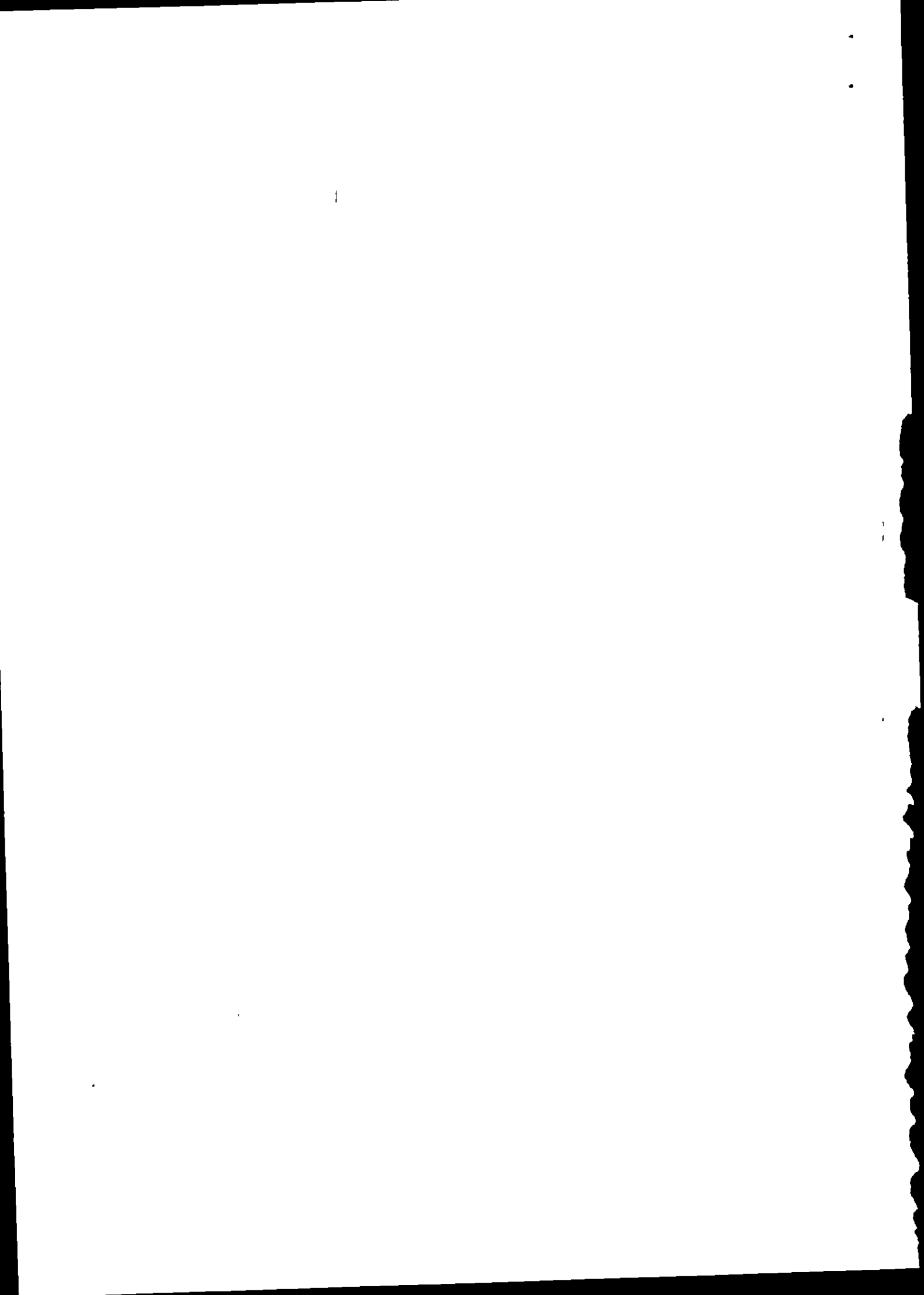
Пословни модел

Пословни модел означава начин на који Банка управља својом имовином са циљем генерисања новчаних токова. То значи, да ли је циљ Банке постигнут само прикупљањем уговорних новчаних токова држањем или Банка прикупља уговорне новчане токове држањем и продајом имовине. Уколико ништа од наведеног није примјенимо, онда се финансијска имовина класификује као дио „Остало“ пословног модела и мјери по фер вриједности кроз добит или губитак. На дан 31. децембар 2018. године Банка управља својом имовином кроз следеће пословне моделе:

1. Модел „држање ради прикупљања уговорних новчаних токова“ за финансијску имовину која генерише уговорне новчане токове у току свог животног вијека и
2. Модел „држање ради прикупљања уговорних новчаних токова и продаје“ за финансијску имовину која генерише уговорне новчане токове у току свог животног вијека као и продајом.

Управљање уговорним новчаним токовима по основу дужничких хартија од вриједности може се вршити кроз оба пословна модела. На дан 31. децембар 2018. године циљ Банке је да се за све дужничке хартије од вриједности страних влада прикупљање уговорних новчаних токова врши држањем и продајом.

За финансијску имовину којом се управља кроз ове моделе, Банка процјењује да ли су уговорни новчани токови финансијске имовине само плаћања главнице и камате на неподмирени износ главнице. Ова процјена се ради на нивоу портфела из разлога што је тај ниво најбољи одраз начина управљања имовином и информисања Управе и Управног одбора Банке. У сврху процјене, „главница“ се дефинише као фер вриједност финансијске имовине приликом почетног признавања. „Камата“ се дефинише као накнада за временску вриједност новца, кредитни ризик повезан са неподмиреним износом главнице током одређеног периода и остале ризике и трошкове повезане са држањем финансијске имовине.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)

3.2.2.1. Финансијска имовина (наставак)

За потребе процјене да ли су уговорни новчани токови "плаћање само главнице и камате", Банка узима у обзир уговорне новчане токове инструмента. Само она финансијска имовина која задовољава захтјеве "плаћање само главнице и камате" може се класификовати у категорију финансијске имовине која се мјери по амортизованом трошку или финансијске имовине која се мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит.

Приликом почетног признавања финансијска имовина Банке се признаје по: амортизованом трошку или по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит на основу процјене пословног модела Банке. Финансијска имовина задовољава захтјев "плаћање само главнице и камате" на дан 31. децембар 2018. године.

Финансијска имовина по амортизованом трошку

Финансијска имовина се мјери по амортизованом трошку ако имовина задовољава следеће услове:

- држи се у оквиру пословног модела чији је циљ држање финансијске имовине како би се прикупили уговорни новчани токови и
- уговорним условима финансијске имовине новчани токови настају на одређени датум и само су плаћања главнице и камате на неподмирени износ главнице.

Након почетног признавања, финансијска имовина се мјери по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе на бруто књиговодствену вриједност имовине. Ефекти накнадног мјерења финансијске имовине по амортизованом трошку се признају у добит или губитак као приход или расход од камате у периоду када су настали.

На дан 31. децембар 2018. године у ову категорију финансијских инструмената спадају жиро рачуни Банке, страна валута у готовини, депозити у иностраним банкама, специјална права вучења у ММФ-у и остала финансијска имовина.

Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит

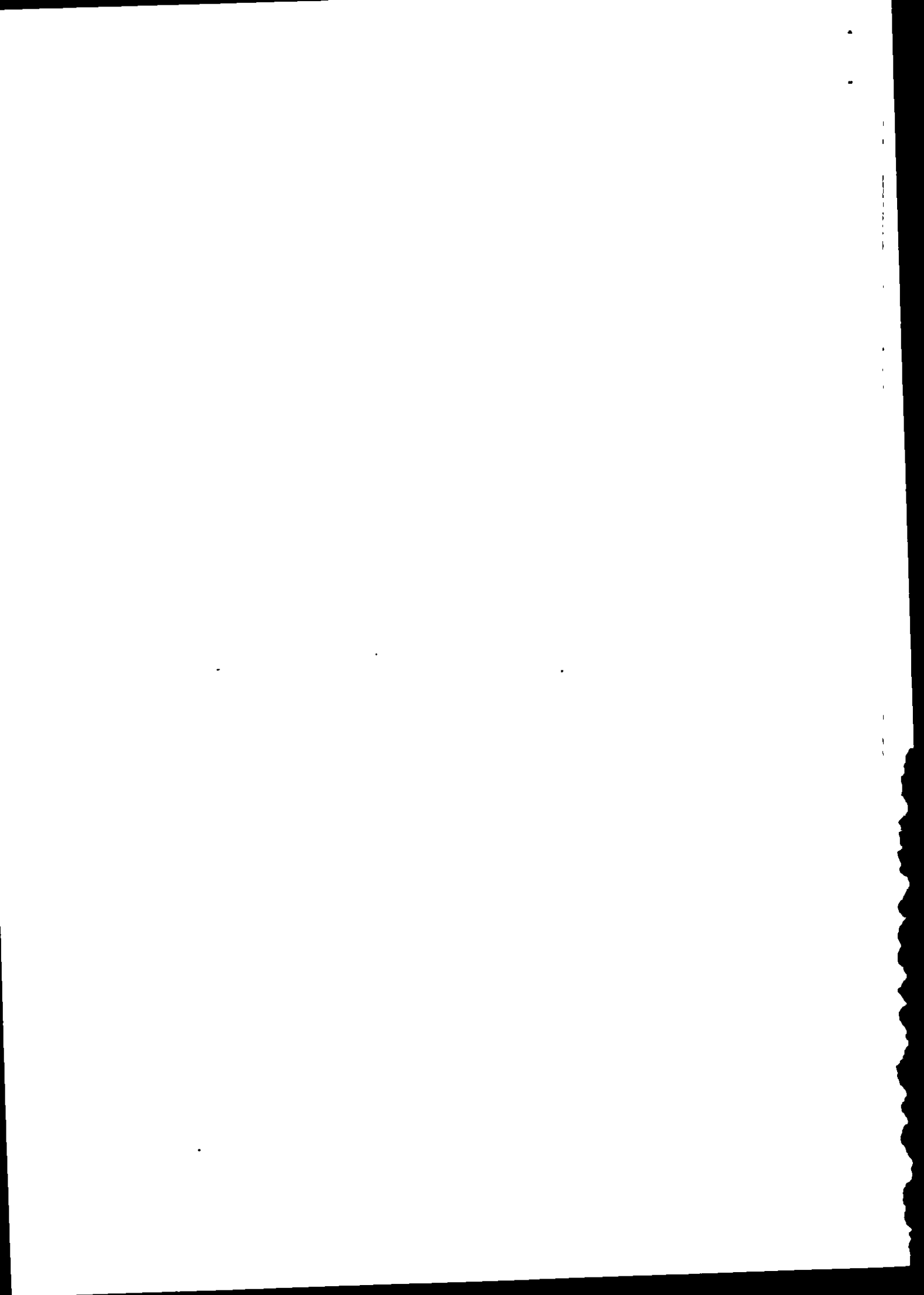
Финансијска имовина се мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит ако имовина задовољава следеће услове:

- држи се у оквиру пословног модела чији је циљ постигнут наплатом уговорних новчанх токова и продајом финансијске имовине и
- уговорним условима финансијске имовине новчани токови настају на одређени датум и само су плаћања главнице и камате на неподмирени износ главнице.

Дужнички инструменти

Након почетног признавања, дужнички инструменти се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит користећи методу ефективне каматне стопе на бруто књиговодствену вриједност имовине и усклађују се са фер вриједности инструмента на сваки датум извјештавања. Током периода држања, ефекти накнадног мјерења дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит признају се на следећи начин:

- Приход или расход од камата признаје се у добит или губитак у периоду када су настали
- Усклађивања фер вриједности признају се у осталој свеобухватној добити у периоду када су настали.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)

3.2.2.1. Финансијска имовина (наставак)

Приликом престанка признавања дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, кумулативни добитак или губитак претходно признат у осталој свеобухватној добити рекласификује се из капитала у добит или губитак, укључујући претходно признате добитке или губитке од умањења.

На дан 31. децембар 2018. године дужнички инструменти Банке припадају овој категорији финансијских инструмената.

Власнички инструменти

Како је дозвољено МСФИ-ом 9, Банка је направила неопозив избор да у осталој свеобухватној добити прикаже накнадне промјене фер вриједности власничких инструмената који се не држе за трговање због својих специфичних карактеристика и непостојања активног тржишта за њихово трговање. Власнички инструменти су почетно признати по трошку стицања за који се сматра да одговара њиховој фер вриједности. За више информација о мјерењу фер вриједности власничких инструмената Банке видјети Напомену 33.

На дан 31. децембар 2018. године сви власнички инструменти Банке (BIS и SWIFT акције) припадају овој категорији финансијских инструмената.

Политика у примјени прије 1. јануара 2018. године

Финансијска имовина је могла бити класификована у сљедеће специфичне категорије:

- по фер вриједности кроз добит или губитак,
- расположива за продају,
- улагања која се држе до доспијећа и
- кредити и потраживања.

Класификација је зависила од природе и сврхе финансијске имовине и одређивала се у тренутку почетног признавања. До 31. децембра 2017. године, Банка никад није имала финансијску имовину по фер вриједности кроз добит или губитак.

Кредити и потраживања

Потраживања (укључујући депозите код иностраних банака) која су имала фиксна или одредива плаћања и нису котирала на активном тржишту су била класификована као кредити и потраживања.

Кредити и потраживања су се почетно признавали по фер вриједности укључујући и трансакцијске трошкове.

Након почетног признавања, кредити и потраживања су се мјерили по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе, умањено за било која умањења вриједности. Приходи и расходи од камата су се признавали користећи ефективну каматну стопу.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)

3.2.2.1. Финансијска имовина (наставак)

Улагања која се држе до доспијећа

Дужничке хартије од вриједности влада са фиксним или одредивим плаћањима и фиксним датумима доспијећа за које је Банка имала чврсту намјеру и способност држати их до доспијећа су се класификовале као улагања која се држе до доспијећа. Улагања која се држе до доспијећа су се исказивала по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе умањено за било која умањења вриједности, а приход се признавао на бази ефективног приноса.

Финансијска имовина расположива за продају

Власничке и дужничке хартије од вриједности у посједу Банке су биле класификоване као расположиве за продају и исказивале су се по фер вриједности. Фер вриједност се утврђивала на начин описан у Напомени 33. Некотирани власнички инструменти чија се фер вриједности није могла поуздано утврдити, мјерили су се по трошку, умањено за умањења. Добити и губити који су произлазили из промјена у фер вриједности дужничких и власничких хартија од вриједности су се признавали у осталој свеобухватној добити у оквиру рачуна резерве фер вриједности, са изузетком губитака од умањења вриједности, камате израчунате примјеном методе ефективне каматне стопе и добитака и губитака по основу курсних разлика на финансијску имовину који су се признавали директно у добит или губитак. Приликом уступања или утврђивања умањења вриједности улагања, сав кумулативни добитак или губитак претходно признат на рачуну резерве фер вриједности у осталој свеобухватној добити се укључивао у добит или губитак за тај период.

Дивиденда на власничке хартије од вриједности расположиве за продају признавала се у добит или губитак када се успостављало право Банке да прима уплате.

Фер вриједност финансијске имовине расположиве за продају која је била деноминована у страниј валути исказивала се у тој страниј валути и прерачунавала по средњем курсу на датум извјештавања. Промјене у фер вриједности по основу курсних разлика произашлих из промјене у амортизованом трошку имовине су се признавале у добит или губитак, а остале промјене су се признавале у капиталу.

3.2.2.2. Финансијске обавезе

С обзиром да је рачуноводствени третман финансијских обавеза остао углавном исти према МСФИ-у 9 у односу на МРС 39, финансијске обавезе Банке нису биле под утицајем примјене МСФИ 9. Ипак, у циљу свеобухватности, у наставку је објављена рачуноводствена политика.

Политика у примјени од 1. јануара 2018. године

Банка класификује све своје финансијске обавезе као мјерене по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе. Приход или расход од камате од финансијских обавеза мјерених по амортизованом трошку признаје се у добит или губитак.

Финансијске обавезе мјерене по амортизованом трошку укључују готов новац у оптицају, депозите домаћих банака, депозите Владе и осталих депонената и остале финансијске обавезе.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)**3.2. Финансијски инструменти (наставак)****3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)****3.2.2.2. Финансијске обавезе (наставак)**

Политика у примјени прије 1. јануара 2018. године

Финансијске обавезе су се класификовале било као финансијске обавезе „по фер вриједности кроз добит или губитак“ било као „остале финансијске обавезе“. На дан 31. децембар 2017. године Банка није имала финансијских обавеза у категорији „по фер вриједности кроз добит или губитак“.

Остале финансијске обавезе

Остале финансијске обавезе су укључивале готов новац у оптицају, депозите од домаћих банака, депозите од Владе и осталих депонената и остале финансијске обавезе.

Остале финансијске обавезе су се накнадно мјериле по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе, а приходи и расходи од камате су се признавали на бази ефективног приноса.

3.2.3 Умањење финансијске имовине

Политика у примјени од 1. јануара 2018. године

Захтјеви за умањењем по МСФИ 9 користе више информација по принципу погледа унапријед за признавање очекиваних кредитних губитака. Инструменти који потпадају под ове нове захтјеве односе се на финансијску имовину мјерену по амортизованом трошку односно депозите код иностраних банака, специјална права вучења у ММФ-у и дужничке инструменте мјерене по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Банка користи поједностављени приступ у израчунању очекиваних кредитних губитака за остала потраживања. Власнички инструменти мјерени по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит нису предметом умањења вриједности.

Банка признаје исправку вриједности за ове губитке на сваки датум извјештавања. Мјерење очекиваних кредитних губитака одражава:

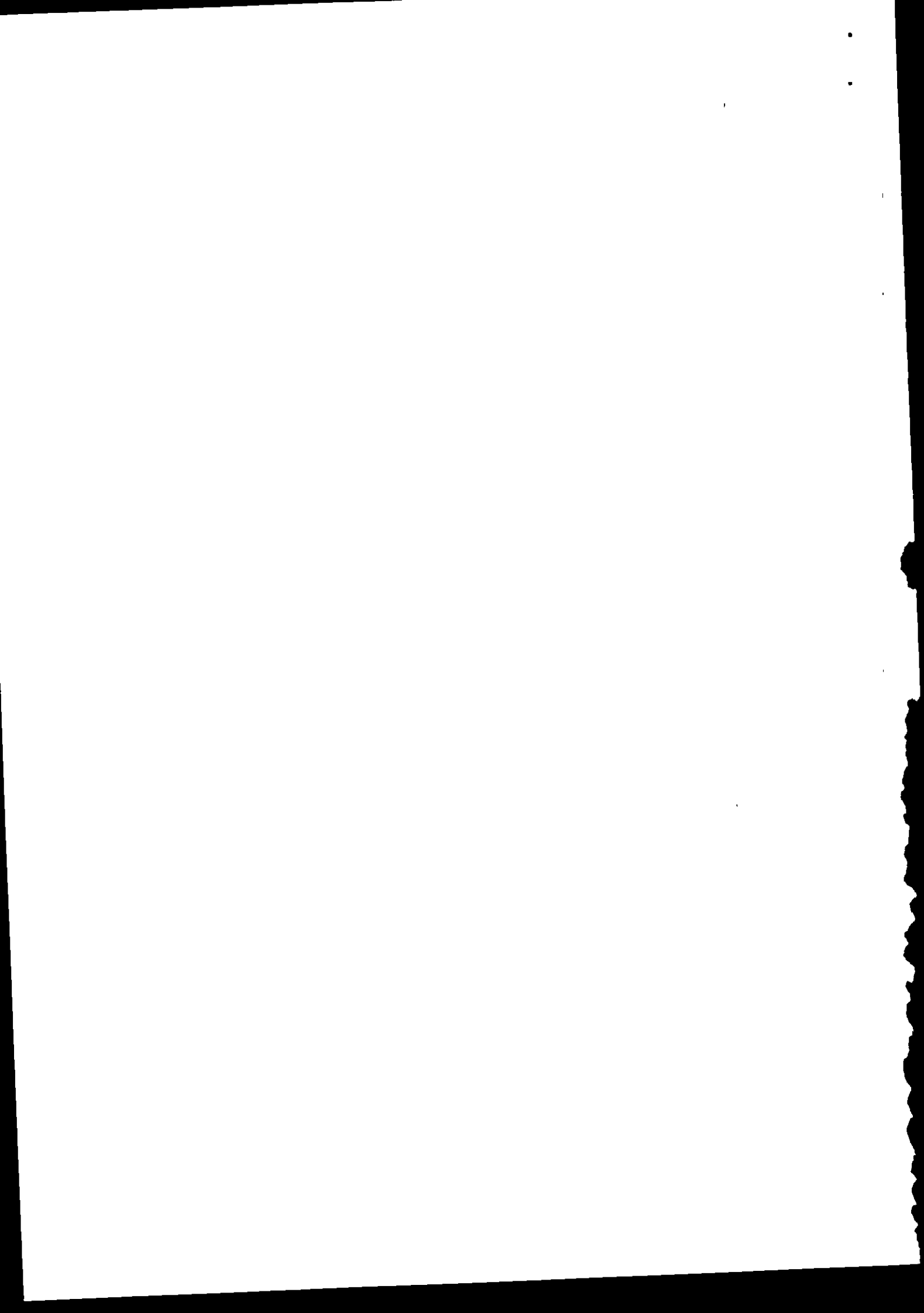
- Објективан и пондерисано вјероватан износ који се одређује проценом више могућих исхода
- Временску вриједност новца
- Разумне и корисне информације које су на располагању без додатних трошкова или напора на датум извјештавања о прошлим догађајима, тренутним условима и предвиђањима о будућим економским условима.

Напомена 32.1. пружа више информација о начину мјерења очекиваних кредитних губитака.

Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке обрачунава се и приказује у извјештају о финансијском положају како слиједи:

- Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку: Очекивани кредитни губици обрачунавају се на бруто књиговодствену вриједност имовине и евидентирају као одбитна ставка бруто књиговодствене вриједности имовине и
- Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит: Очекивани кредитни губици обрачунавају се на бруто књиговодствену вриједност имовине, али се исправка вриједности признаје у осталој свеобухватној добити и не умањује књиговодствену вриједност финансијске имовине у извјештају о финансијском положају.

Добици и губици од умањења вриједности признају се у добит или губитак, независно од класификације финансијске имовине на сваки датум извјештавања.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.3 Умањење финансијске имовине (наставак)

Политика у примјени до 1. јануара 2018. године

На сваки датум извјештавања процјењивало се да ли су постојали показатељи за умањење вриједности финансијске имовине. Финансијска имовина је била умањена када је постојао објективни доказ, као посљедица једног или више догађаја насталих након почетног признавања финансијске имовине, о томе да су процијењени будући новчани токови улагања били измијењени.

Објективни доказ умањења вриједности могао је укључивати:

- значајне финансијске потешкоће друге стране; или
- неплаћање или кашњење у исплати уговорене камате или главнице; или
- назнаке да ће дужник или издавалац ући у поступак ликвидације или стечаја.

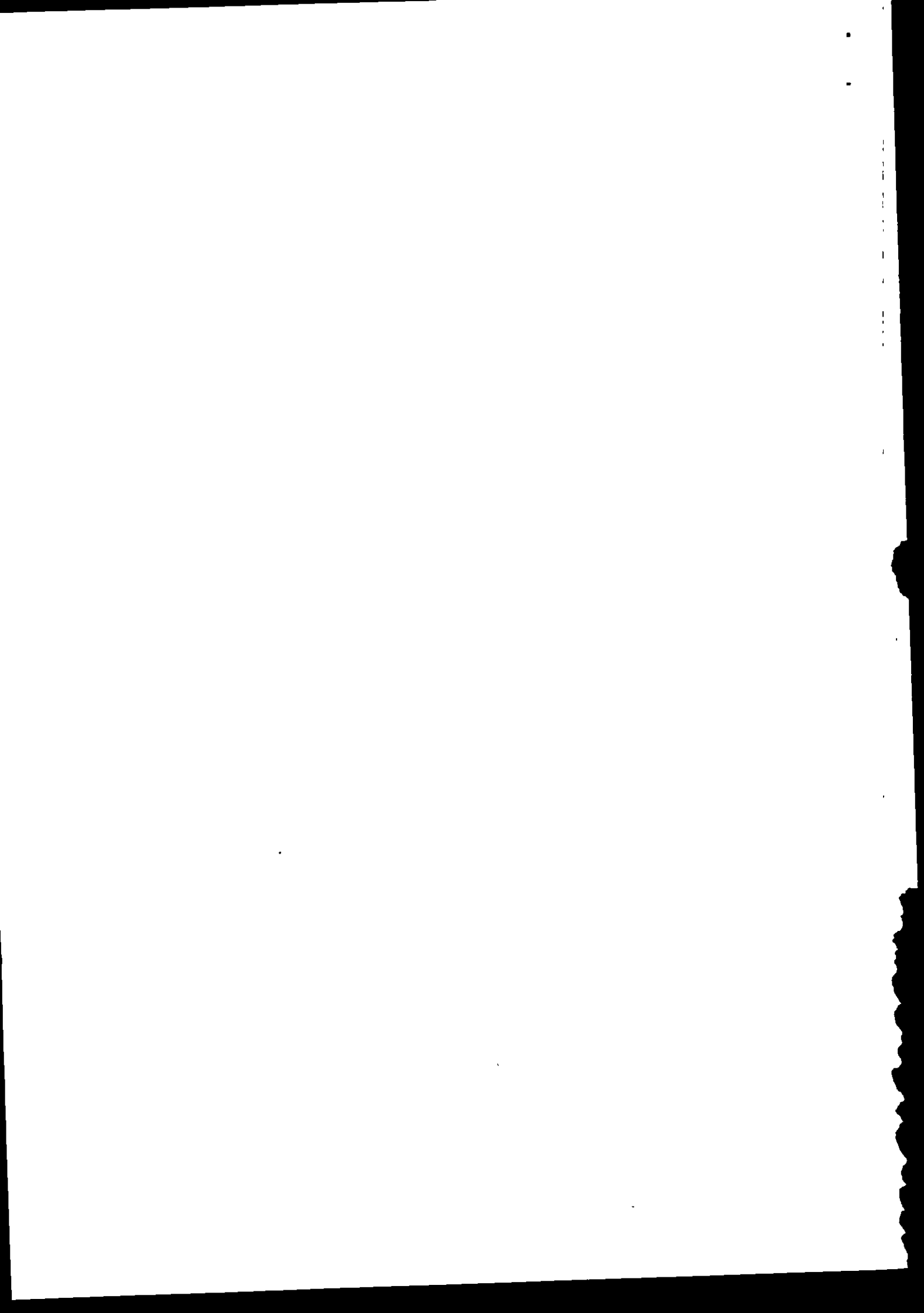
Појединачно значајна имовина се тестирала на умањење вриједности одвојено. Преостала финансијска имовина се процјењивала групно. Појединачно значајна имовина за коју није било објективног доказа о умањењу вриједности се затим укључивала у групно процјењивање имовине за умањење вриједности. За потребе групног вредновања умањења вриједности, финансијска имовина се груписала на основу сличних обиљежја кредитног ризика.

За финансијску имовину која се водила по амортизованом трошку, износ умањења је био разлика између књиговодствене вриједности имовине и њене садашње вриједности процијењених будућих новчаних токова дисконтованој по првобитној ефективној каматној стопи те имовине.

Књиговодствена вриједност финансијске имовине умањивала се за износ умањења путем рачуна исправке вриједности. Када се потраживање сматрало ненаплативим, оно се отписивало у корист рачуна исправке вриједности. Накнадне наплате раније отписаних износа теретиле су рачун исправке вриједности. Промјене у књиговодственој вриједности рачуна исправке вриједности признавале су се у добит или губитак.

Уколико је у наредном периоду, с изузетком власничких хартија од вриједности расположивих за продају, износ губитка од умањења за дужничке хартије од вриједности класификоване као расположиве за продају се смањило и смањење се није могло повезати са догађајем насталим након што је губитак од умањења вриједности признат, претходно признати губитак од умањења вриједности се укидао кроз добит или губитак у мјери у којој књиговодствена вриједност улагања на датум укидања умањења вриједности није прелазила износ амортизованог трошка који би био да умањења вриједности није било.

У случају власничких хартија од вриједности расположивих за продају, свако повећање фер вриједности настало након признавања губитака од умањења се признавало у осталој свеобухватној добити.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијски инструменти (наставак)

3.2.4. Престанак признавања финансијских инструмената

Примјењиво у оба периода

3.2.4.1. Престанак признавања финансијске имовине

Банка престаје признавати финансијску имовину само онда када уговорна права на новчане примитке од имовине истекну или када Банка пренесе финансијску имовину и суштински све ризике и користи од власништва имовине на други субјект.

3.2.4.2. Престанак признавања финансијских обавеза

Банка престаје признавати финансијске обавезе када, и само када, су обавезе Банке измирене, отказане или су истекле.

3.3. Монетарно злато

Политика у примјени од 1. јануара 2018. године

Монетарно злато је дио девизних резерви Банке и класификовано је као финансијска имовина. Монетарно злато се почетно признаје по фер вриједности, укључујући трансакционе трошкове који се директно могу приписати стицању злата.

Након почетног признавања, монетарно злато се накнадно мјери по фер вриједности. Нереализовани добици и губици који произлазе из промјена фер вриједности, а по основу промјена у цијени монетарног злата, признају се на рачуну резерви фер вриједности у оквиру остале свеобухватне добити. У случају да нереализовани губици прелазе стање резерви фер вриједности за монетарно злато на крају финансијске године, Банка ће одбити тај износ од добити за тај период. Приликом продаје злата, нереализовани добици и губици из остале свеобухватне добити се преносе у добит или губитак.

Фер вриједност монетарног злата се исказује у EUR валути, превodeћи га по фиксном курсу КМ на извјештајни датум и мјери се по задњој послијеподневној цијени једне унце злата (Oz) на извјештајни датум, преузетој с Reutersa.

Политика у примјени до 1. јануара 2018. године

Злато се иницијално признавало по трошку стицања, који је представљао фер вриједност плаћених накнада укључујући трошкове стицања везаних за инвестицију. Након иницијалног признавања, злато се накнадно мјерило по фер вриједности. Добити и губици који су произишавали из промјене фер вриједности, а односили су се на промјене у цијени злата те курсне разлике због прерачунавања америчког долара у КМ, признавали су се у резерви фер вриједности у оквиру остале свеобухватне добити док се злато није продало, када су се признавали као реализовани добити или губици у добит или губитак.

Фер вриједност монетарног злата исказивала се у америчким доларима (USD), примјењујући средњи курс на датум извјештавања објављен од стране Банке, а мјерила се према посљедњој понуђеној цијени једне унце злата (Oz) преузетој са Reutersa на датум извјештавања.

Добити и губици по основу курсних разлика од прерачунавања цијене злата из америчког долара у КМ признавали су се као дио усклађивања фер вриједности у резерви фер вриједности у осталој свеобухватној добити.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)**3.4. Пребијање**

Финансијска имовина и обавезе се пребијају и нето износ се исказује у извјештају о финансијском положају на нето принципу само када постоји законски проведиво право за пребијањем признатих износа и када постоји намјера за приказивањем и подмиривањем трансакција на нето основи.

Приходи и расходи се приказују на нето основи само када то допушта одређени МСФИ, или за оне добитке и губитке који произлазе из групе сличних трансакција.

3.5. Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти за потребе извјештавања о новчаним токовима састоје се од следећих категорија: жиро рачуни, страна валута у готовини, девизни депозити по виђењу, девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца или краће од датума стицања и специјална права вучења у ММФ-у.

3.6. Некретнине, опрема и нематеријална имовина

Некретнине, опрема и нематеријална имовина је имовина набављена из властитих средстава Банке и новчаних и неновчаних донација.

Некретнине, опрема и нематеријална имовина исказују се по историјском трошку умањеном за акумулисану депрецијацију/амортизацију и акумулисане губитке од умањења вриједности. Трошак укључује куповну цијену и све трошкове који су директно повезани са довођењем имовине у радно стање за намјеравану употребу. Одржавање и поправке, замјене те побољшања мањег значаја признају се као расход кад су настали. Значајна побољшања и замјене се капитализују.

Имовина у припреми исказана је по трошку набавке укључујући трошкове фактурисане од трећих лица. Након завршетка, сви акумулирани трошкови имовине пребацују се на одговарајућу категорију некретнина, опреме и нематеријалне имовине на које се накнадно примјењују одговарајуће стопе амортизације.

Депрецијација и амортизација се обрачунавају на сву имовину осим за земљиште и имовину у припреми према линеарној методи по прописаној стопи која је утврђена за постепено отписивање трошка набавке имовине кроз њен процијењени корисни вијек трајања. Процијењене стопе депрецијације и амортизације за 2017. и 2018. годину су дате како слиједи:

Софтвер	20,0%
Друга нематеријална имовина	20,0%
Зграде	1,3% до 4,0%
Опрема	11,0% до 20,0%
Намјештај	10,0% до 12,5%
Возила	15,5%

Добици и губици од отуђења некретнина и опреме признају се у добит или губитак.

Корисни вијек трајања некретнина, опреме и нематеријалне имовине се преиспитује и прилагођава на годишњем нивоу минимално, ако је потребно и примјењује се проспективно.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.7. Умањење вриједности нефинансијске имовине

Књиговодствена вриједност нефинансијске имовине Банке се прегледа на сваки датум извјештавања у циљу оцјењивања постоје ли знаке умањења вриједности. Уколико постоје, процјењује се надокнадива вриједност имовине. Губитак од умањења вриједности се признаје увијек када књиговодствена вриједност имовине или јединица које стварају новац прелази њену надокнадиву вриједност. Губици од умањења вриједности признају се у добит или губитак.

Надокнадива вриједност остале имовине је већа вриједност при упоређивању њене употребне вриједности у односу на фер вриједност, умањена за трошкове продаје. У процјењивању употребне вриједности, очекивани будући новчани токови се дисконтују на садашњу вриједност користећи дисконтну стопу прије опорезивања која одражава тренутна тржишна очекивања временске вриједности новца и ризике специфичне за ту имовину. За имовину која не генерише независне новчане приливе, надокнадиви износ се одређује за јединицу која ствара новац којој имовина припада.

Губитак од умањења се укида уколико је дошло до промјена у процјенама кориштеним у одређивању надокнадивог износа. Губитак од умањења се укида само у мјери у којој књиговодствена вриједност имовине не прелази књиговодствену вриједност која би се могла одредити, без амортизације, да није било претходно признатог губитка од умањења вриједности те имовине.

3.8. Резервисања за обавезе и трошкове

Резервисања се признају када Банка, као посљедицу прошлог догађаја, има садашњу законску или изведену обавезу за коју је вјероватно да ће бити потребан одлив ресурса који садрже економске користи ради подмирења обавезе и износ обавезе се може поуздано процијенити. Резервисања се утврђују дисконтовањем очекиваних будућих новчаних токова користећи стопу која одражава тренутну тржишну процјену временске вриједности новца и ризике специфичне за ту обавезу.

Резервисања за обавезе и трошкове одржавају се на нивоу који Управа Банке сматра довољним за покривање насталих губитака. Управа одређује адекватност резервисања на основу увида у поједине ставке, текуће економске услове, карактеристике ризика одређених категорија трансакција као и остале релевантне факторе.

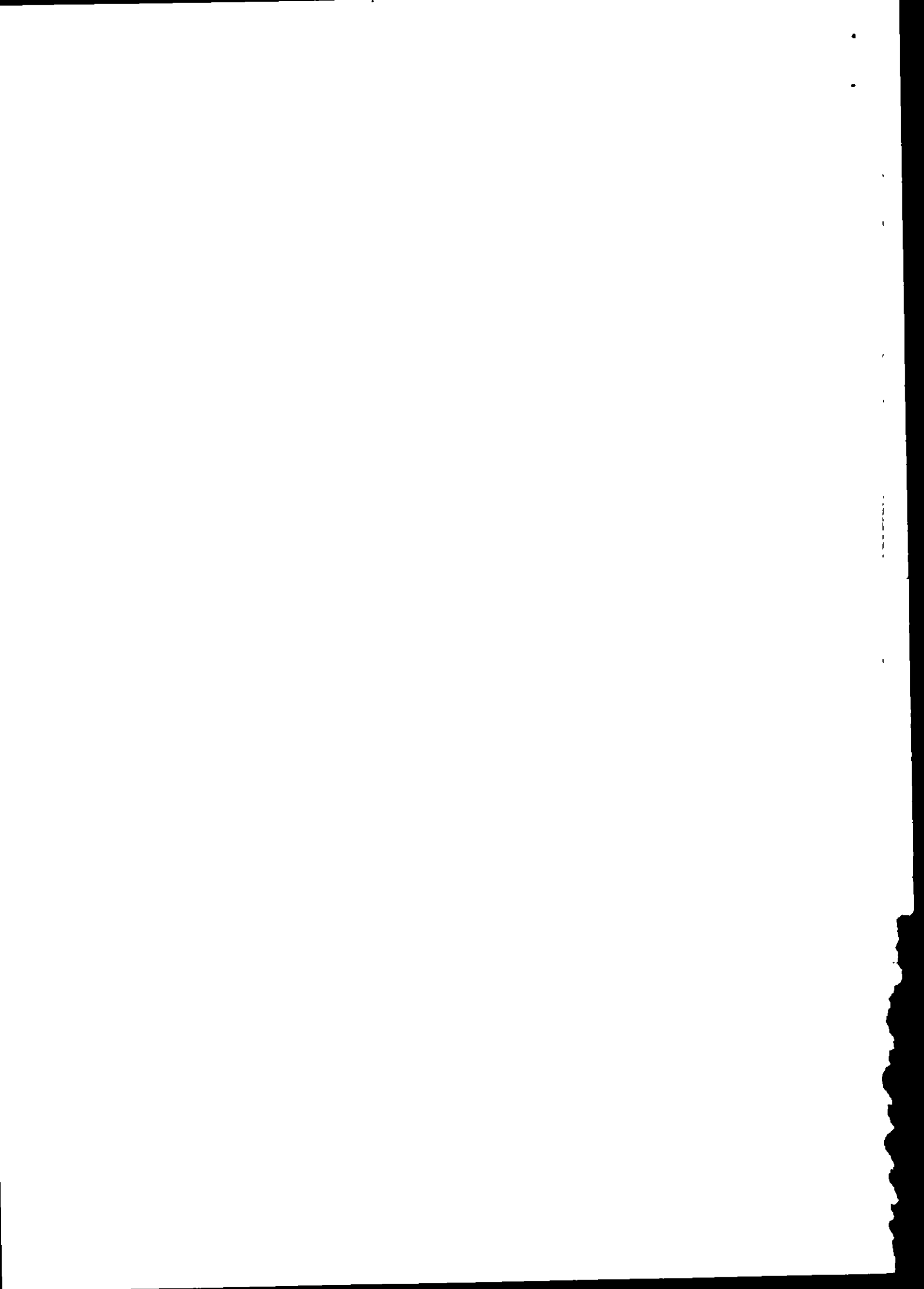
Резервисања се укидају само за оне трошкове за које је резервисање изворно признато. Ако одлив економских користи за подмирење обавеза више није вјероватан, резервисање се укида.

3.9. Донације

Донације за имовину, а које обухватају и неновчане донације, почетно се признају као одгођени приход по фер вриједности који се признаје као приход од донације на системској основи током периода корисног вијека те имовине. Донације које Банка добије као компензацију за трошкове признају се системски у добит или губитак као приход од донације у истом периоду у којем су признати и трошкови.

3.10. Порези

У складу са Законом о порезу на додану вриједност, Банка је обвезна да плаћа порез на додану вриједност за све купљене робе и услуге. Ова плаћања су дио административних и осталих оперативних трошкова Банке. Према законима о порезу на добит (и Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске), Банка је ослобођена од обавеза плаћања пореза на добит.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.11. Готов новац у оптицају

Банка управља издавањем и повлачењем домаћих новчаница и кованица. Припадајућа пасива за издати готов новац у оптицају је евидентирана у извјештају о финансијском положају.

Приликом повлачења готовог новца из оптицаја, исти се признаје као обавеза у оквиру готовог новца у оптицају до формалног рока повлачења из оптицаја. Износи који нису повучени након формалног рока за повлачење из оптицаја, признају се као приход.

Трошкови који се односе на производњу и дизајн новчаница и кованица почетно су признати као одгођени трошкови који се накнадно амортизују кроз остале оперативне трошкове. Од фебруара 2017. године, Банка је повећала период разграничења ових трошкова са три на пет година.

3.12. Управљање средствима за и у име трећих лица

Банка води одређене рачуне у страним валутама везане уз споразуме између влада БиХ и њених ентитета, те иностраних влада и финансијских организација, као и рачуне у страним валутама државних институција и агенција те комерцијалних банака за које Банка дјелује као агент.

3.13. Примања запослених

Краткорочна примања запослених

У складу са домаћим прописима, а у име својих запосленика, Банка уплаћује порез на доходак и доприносе за пензијско, инвалидско, здравствено осигурање и осигурање од незапослености, на и из плате, који се обрачунавају по законским стопама током године од износа бруто плате. Банка плаћа ове порезе и доприносе у корист институција Федерације Босне и Херцеговине (на федералном и кантоналном нивоу), Републике Српске и Брчко дистрикта.

Осим тога, накнаде за топли оброк, превоз и регрес исплаћују се у складу са домаћим законским захтјевима. Ови трошкови се признају у добит или губитак у периоду у којем су настали.

Дугорочна примања запослених

Према домаћим законским прописима, приликом одласка у пензију запосленици Банке имају право на отпремнину, а по испуњењу законских услова као што су старост или године проведене у радном односу, која се у складу са интерним актима Банке додјељује у висини од шест редовних мјесечних плата запосленика исплаћених у задњих шест мјесеци.

Такве исплате се третирају као остала дугорочна примања запослених која годишње обрачунава овлаштени актуар користећи метод пројциране кредитне јединице. Дисконтна стопа која се користи за обрачун обавезе креће се у распону каматних стопа домаћих корпоративних обвезница и владиних обвезница које постоје на тржишту.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)**3.14. Финансијски аранжмани БиХ са Међународним монетарним фондом**

На основу финансијских аранжмана сачињених крајем 2002. године између Босне и Херцеговине и Међународног монетарног фонда ("ММФ"), извјештај о финансијском положају Банке садржи следеће ставке које се односе на чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у: држање специјалних права вучења ("SDR-ови"), обрачуната камата на држање таквих SDR-ова, ММФ-ов рачун бр. 1 и ММФ-ов рачун бр. 2.

Остале активне и пасивне ставке које се односе на ММФ, а које припадају или које су одговорност Босне и Херцеговине, евидентирани су на посебном повјерљачком фонду у оквиру ванбилансне евиденције (видјети Напомену 34).

3.15. Претпоставке и извори неизвјесности процјена

Кључне претпоставке и процјене везане за материјално значајне позиције извјештаја о финансијском положају су приказане у наставку:

У примјени само од 1. јануара 2018. године

Пословни модел

Напомена 3.2.2.1.: Одређивање пословног модела у оквиру којег се држи финансијска имовина и процјена уговорних услова финансијске имовине везаних за захтјев "плаћање само главнице и камате". Ове процјене одређују класификацију финансијске имовине по МСФИ 9.

Умањење финансијске имовине

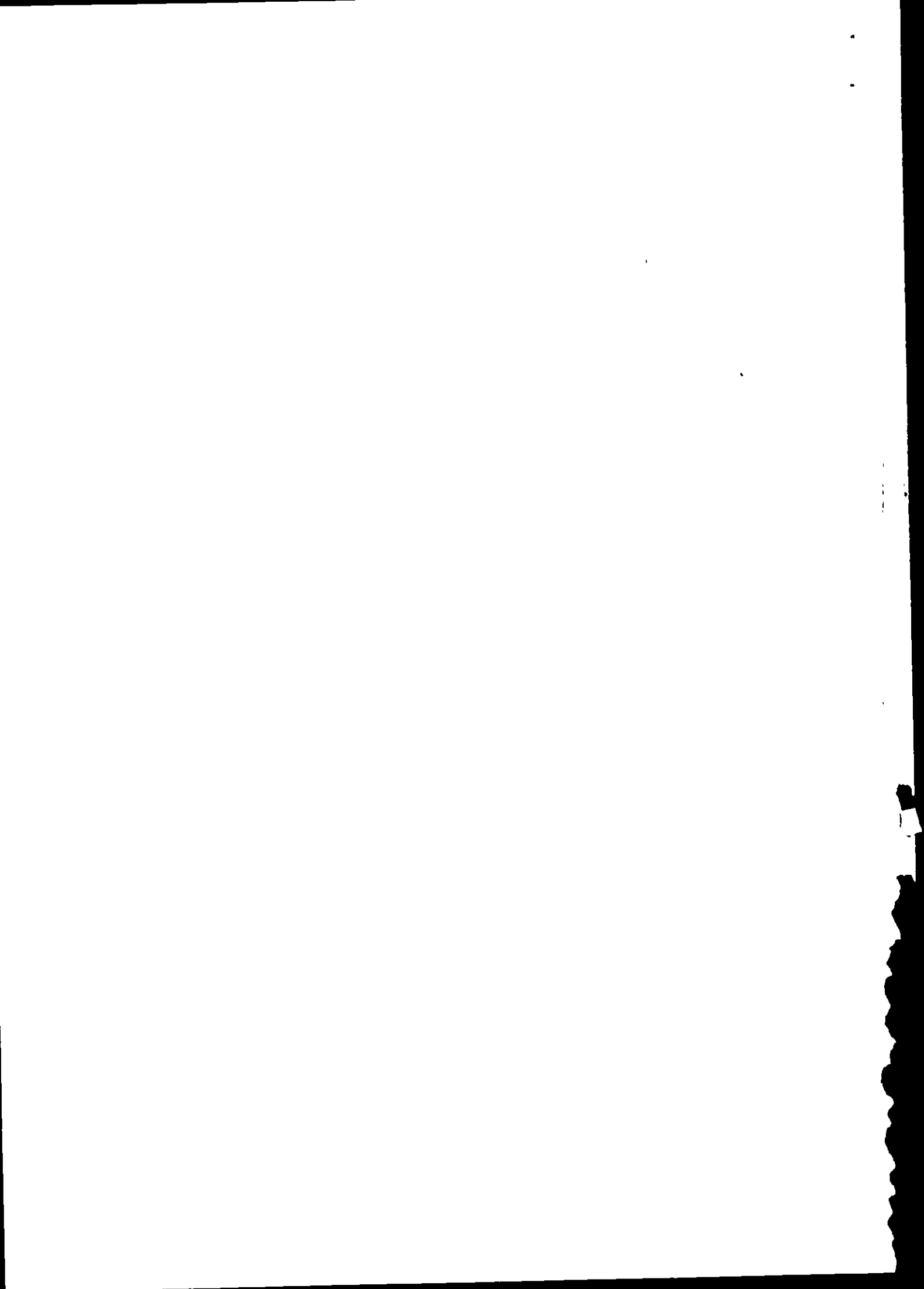
Од 1. јануара 2018. године Банка израчунава очекиване кредитне губитке за одређене класе финансијске имовине мјерене по амортизованом трошку и дужничке инструменте мјерене по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Напомена 32.1. описује претпоставке кориштене у одређивању улазних података у модел за мјерење очекиваних кредитних губитака, укључујући и захтјев за будућим информацијама које су кориштене у 2018. години.

*Примјењиво у оба периода**Фер вриједност имовине и обавеза*

Пословна политика Банке је да објави информације о фер вриједности имовине или обавеза за које постоје званичне тржишне информације или се вриједност може израчунати на основу алтернативних техника вредновања и када се фер вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. По мишљењу руководства Банке, износи у финансијским извјештајима одражавају највјеродостојнију и најкориснију процјену фер вриједности за потребе финансијског извјештавања у складу са МСФИ.

Депрецијација и амортизација и примијењене стопе депрецијације и амортизације

Обрачун депрецијације и амортизације и стопе депрецијације и амортизације су засновани на процијењеном економском корисном вијеку трајања некретнина, опреме и нематеријалне имовине. Једном годишње Банка процијењује економски корисни вијек трајања на основу тренутних предвиђања.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.16. Промјене у презентацији финансијских извјештаја

У припреми финансијских извјештаја за годину која је завршила 31. децембра 2018. године, Банка је направила одређене измјене у приказивању позиција у темељним финансијским извјештајима и прилагодила упоредне податке како слиједи:

- Извјештај о добити или губитку: друкчија презентација позиција у оквиру Нето каматних прихода и приказивање Финансијског резултата прије резервација за очекиване кредитне губитке,
- Извјештај о новчаним токовима: рекласификација улагања у дужничке хартије од вриједности из инвестиционих у оперативне активности.

Табела у наставку приказује промјену у презентовању каматних прихода и расхода за финансијску имовину расположиву за продају:

У хиљадама КМ	Претходно приказано а годину која је завршила 31. децембра 2017.	Ефекат промјене у презентацији	Измијењена презентација за годину која је завршила 31. децембра 2017.
Каматни приходи од финансијске имовине расположиве за продају	16.358	9.552	25.910
Каматни расходи од финансијске имовине расположиве за продају	-	(9.552)	(9.552)

Повезане напомене су прилагођене овим промјенама. Остале промјене у приказивању финансијских извјештаја нису биле материјално значајне и извршене су како би се појачала и унаприједила корисност информација у финансијским извјештајима.

Посљедичне измјене МСФИ 7: "Финансијски инструменти: Објављивања" су такођер примијењене на текући период, али не и на упоредне податке.

4. НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ

У хиљадама КМ	За годину која завршава 31. децембра	
	2018.	2017.
Каматни приходи по основу:		
Дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (Напомена 16)	42.334	-
Финансијске имовине расположиве за продају (Напомена 15)	-	25.910
Улагања која се држе до доспијећа (Напомена 18)	-	12.621
Ефекта негативне пасивне каматне стопе на депозите домаћих комерцијалних банака	5.784	4.425
Депозита код иностраних банака	37	18
Остале финансијске имовине по амортизованом трошку	31	22
Укупно каматни приходи	48.186	42.996
Каматни расходи по основу:		
Ефекта негативних каматних стопа – дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (Напомена 16)	(13.613)	-
Ефекта негативних каматних стопа – Финансијска имовина расположива за продају (Напомена 15)	-	(9.552)
Ефекта негативних каматних стопа – Депозити код иностраних банака	(10.780)	(11.470)
Укупно каматни расходи	(24.393)	(21.022)
Нето каматни приходи	23.793	21.974

4. НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ (НАСТАВАК)

Ефекти негативних каматних стопа на депозите код иностраних банака укључују износ од 8.507 хиљада КМ на орочене депозите и износ од 2.273 хиљаде КМ на депозите по виђењу (2017: укључивали су износ од 8.887 хиљада КМ на орочене депозите и износ од 2.583 хиљаде КМ на депозите по виђењу).

Основицу за обрачун камата на депозите комерцијалних банака чине укупни депозити комерцијалних банака на рачунима резерви у обрачунском периоду, који се састоје од износа обавезних резерви и вишка изнад обавезних резерви.

Основицу за обрачун обавезне резерве комерцијалних банака чине депозити и позајмљена средства, без обзира на то у којој су валути средства изражена. Такођер, утврђена је јединствена стопа обавезне резерве од 10% коју Банка примјењује на основицу за обрачун обавезне резерве.

На износ средстава обавезне резерве Банка не обрачунава накнаду, док се на износ средстава изнад обавезне резерве обрачунава накнада која је једнака 50% стопе коју примјењује Европска централна банка на депозите комерцијалних банака.

Ефекти негативних каматних стопа од каматносног финансијског имовине су резултат негативних каматних стопа на депозите код иностраних банака и дужничке хартије од вриједности, а које се, у складу с актуелним тржишним условима, нису могле избјећи.

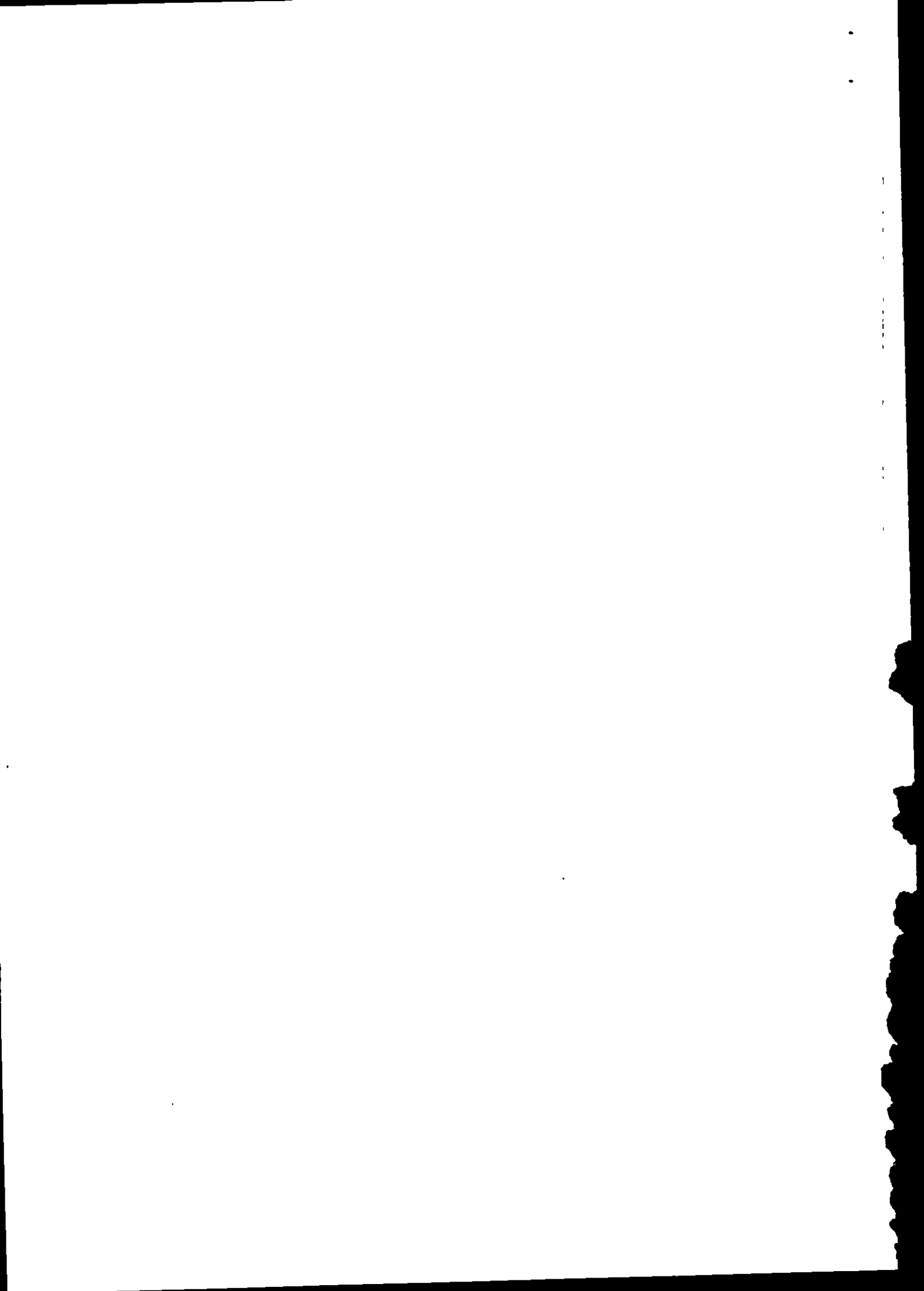
Ефекти негативних каматних стопа на депозите домаћих комерцијалних банака су резултат негативне каматне стопе на износ средстава изнад обавезне резерве, а која је у извјештајним периодима износила 0,20% годишње.

5. НЕТО ПРИХОДИ ОД НАКНАДА И ПРОВИЗИЈА

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2018.	2017.
Приходи од накнада и провизија:		
од домаћих комерцијалних банака	16.047	14.720
од услуга за Владу и друге небанкарске комитенте	1.162	1.114
	17.209	15.834
Расходи од накнада и провизија:		
трансакције са банкама у иностранству	(636)	(562)
	(636)	(562)
Нето приходи од накнада и провизија	16.573	15.272

6. НЕТО РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ОД ПРОДАЈЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ ПО ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ КРОЗ ОСТАЛУ СВЕОБУХВАТНУ ДОБИТ

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2018.	
Реализовани добити	4.277	
Реализовани губити	-	
Нето реализовани добити од продаје финансијске имовине по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	4.277	

6. НЕТО РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ОД ПРОДАЈЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ ПО ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ КРОЗ ОСТАЛУ СВЕОБУХВАТНУ ДОБИТ (НАСТАВАК)

На дан 31. децембар 2018. године нето реализовани добици од продаје финансијске имовине по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит укључују нето износ који се састоји од закључног стања резерви фер вриједности у износу од 1.679 хиљада КМ и резервација за очекиване кредитне губитке у износу од 2.598 хиљада КМ за дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (видјети Напомену 32.1.1.).

7. НЕТО РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ОД ПРОДАЈЕ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ РАСПОЛОЖИВЕ ЗА ПРОДАЈУ

	За годину која завршила 31. децембра
У хиљадама КМ	2017.
Реализовани добици	2.587
Реализовани губици	-
Нето реализовани добици од продаје финансијске имовине расположиве за продају	2.587

8. НЕТО ДОБИЦИ / (ГУБИЦИ) ОД КУРСНИХ РАЗЛИКА

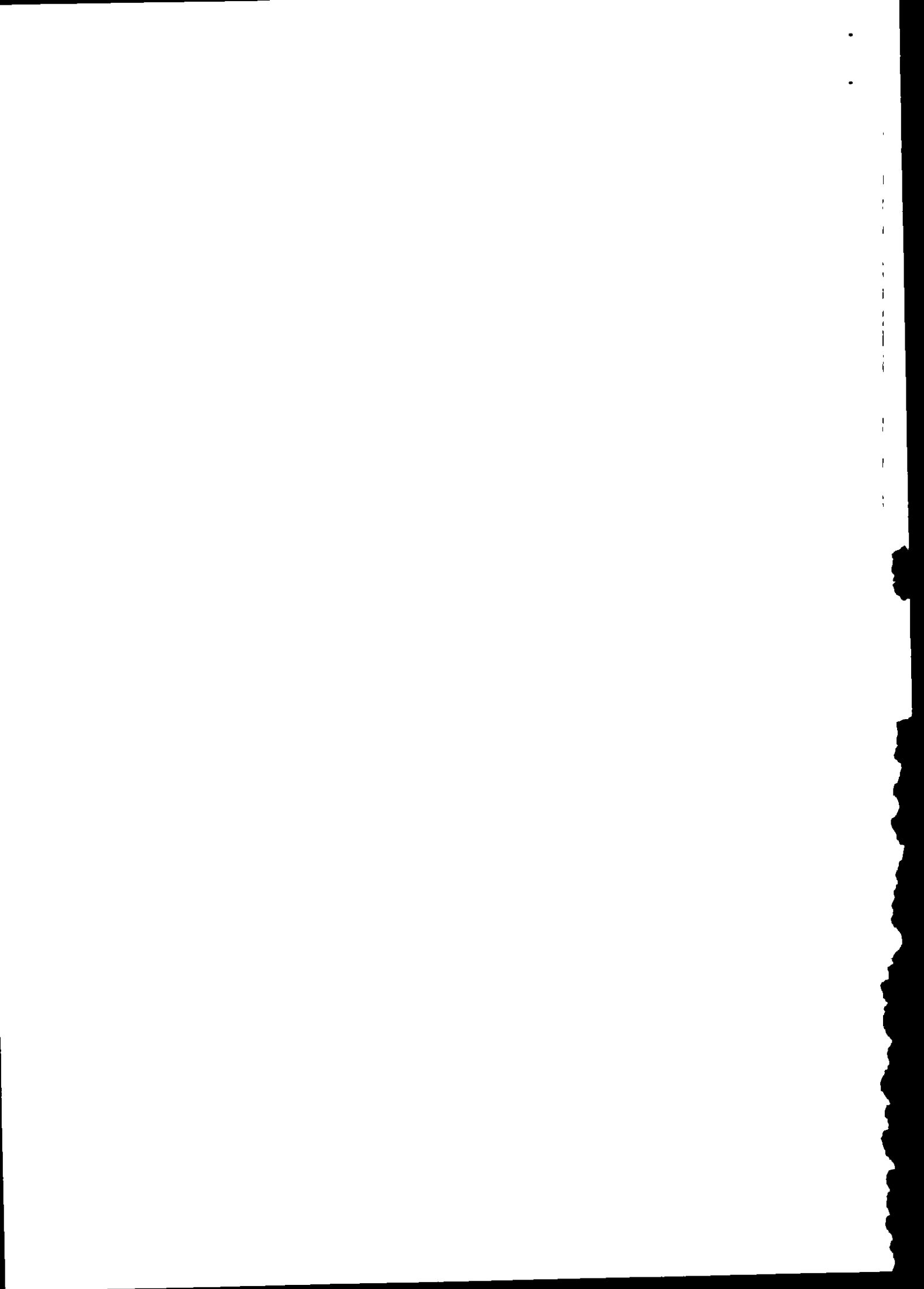
	За годину која је завршила 31. децембра	
У хиљадама КМ	2018.	2017.
Добици од курсних разлика	727	577
Губици од курсних разлика	(576)	(1.137)
Нето добици / (губици) од курсних разлика	151	(560)

9. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

	За годину која је завршила 31. децембра	
У хиљадама КМ	2018.	2017.
Приход од дивиденде (Напомена 21)	589	763
Приход од донација	144	132
Остали приходи	789	654
УКУПНО	1.522	1.549

10. ТРОШКОВИ ОСОБЉА

	За годину која је завршила 31. децембра	
У хиљадама КМ	2018.	2017.
Плате	10.515	10.280
Порези и доприноси	5.977	5.846
Остала примања запосленика	2.694	2.667
Нето резервације за отпремнине запосленим (Напомена 25)	(152)	226
УКУПНО	19.034	19.019

10. ТРОШКОВИ ОСОБЉА (НАСТАВАК)

Трошкови запослених укључују 3.702 хиљаде КМ (2017.: 3.620 хиљада КМ) обавезних доприноса за пензионо осигурање плаћених јавним заводима за пензионо осигурање Босне и Херцеговине. Доприноси се рачунају као постотак бруто плате. На дан 31. децембар 2018. године Банка је имала 368 запослених радника (2017.: 372 запослена радника).

11. АДМИНИСТРАТИВНИ И ОСТАЛИ ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2018.	2017.
Трошкови одржавања	2.695	2.494
Трошкови производње и дизајна новчаница и кованица	1.751	1.429
Остали административни и оперативни трошкови	3.804	3.660
УКУПНО	8.250	7.583

12. НЕТО РЕЗЕРВАЦИЈЕ ЗА ОЧЕКИВАНЕ КРЕДИТНЕ ГУБИТКЕ

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2018.	
Добици од очекиваних кредитних губитака:		
- од финансијске имовине која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит		15.122
- од депозита код иностраних банака		9.266
- од остале финансијске имовине		64
- од специјалних права вучења у ММФ-у		3
		24.455
Губици од очекиваних кредитних губитака:		
- од финансијске имовине која се накнадно мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит		(22.423)
- од депозита код иностраних банака		(10.165)
- од остале финансијске имовине		(39)
- од специјалних права вучења у ММФ-у		(3)
		(32.630)
Нето повећање у резервацијама за очекиване кредитне губитке		(8.175)

Банка није имала добитке и губитке по основу умањења финансијске имовине у складу са МРС-ом 39 у 2017. години.

13. СТРАНА ВАЛУТА У ГОТОВИНИ

Страну валуту у готовини представља:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Готовина у трезорима у валутама:		
- EUR	274.025	236.330
- CHF	38	36
- USD	20	19
- GBP	16	17
УКУПНО	274.099	236.402

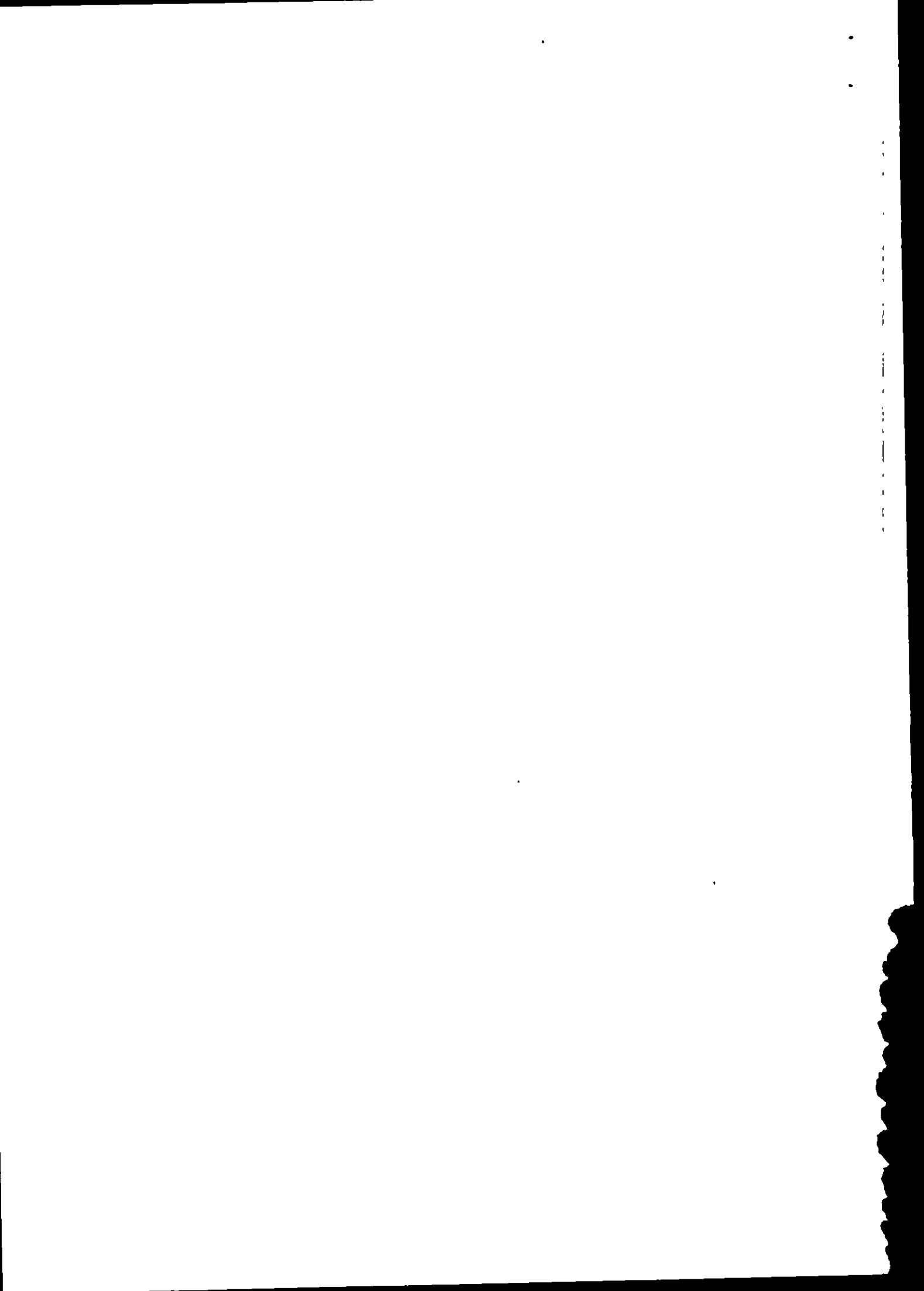
14. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА

Анализа орочених депозита и депозита по виђењу код иностраних банака према валутама, дата је како слиједи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Орочени депозити:		
- EUR	2.118.444	2.027.067
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(2.064)	-
	2.116.380	2.027.067
Депозити по виђењу:		
- EUR	788.997	666.153
- CHF	3.741	2.482
- USD	2.765	2.921
- GBP	36	27
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(471)	-
	795.068	671.583
УКУПНО	2.911.448	2.698.650

Орочени депозити код иностраних банака, анализирани према преосталој уговореној рочности, дати су како слиједи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
До мјесец дана	777.266	993.768
Од једног до два мјесеца	349.106	136.200
Од два до три мјесеца	583.230	449.303
Од три до четири мјесеца	155.532	117.154
Од четири до дванаест мјесеци	253.310	330.642
Укупно	2.118.444	2.027.067
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(2.064)	-
УКУПНО	2.116.380	2.027.067

14. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА (НАСТАВАК)

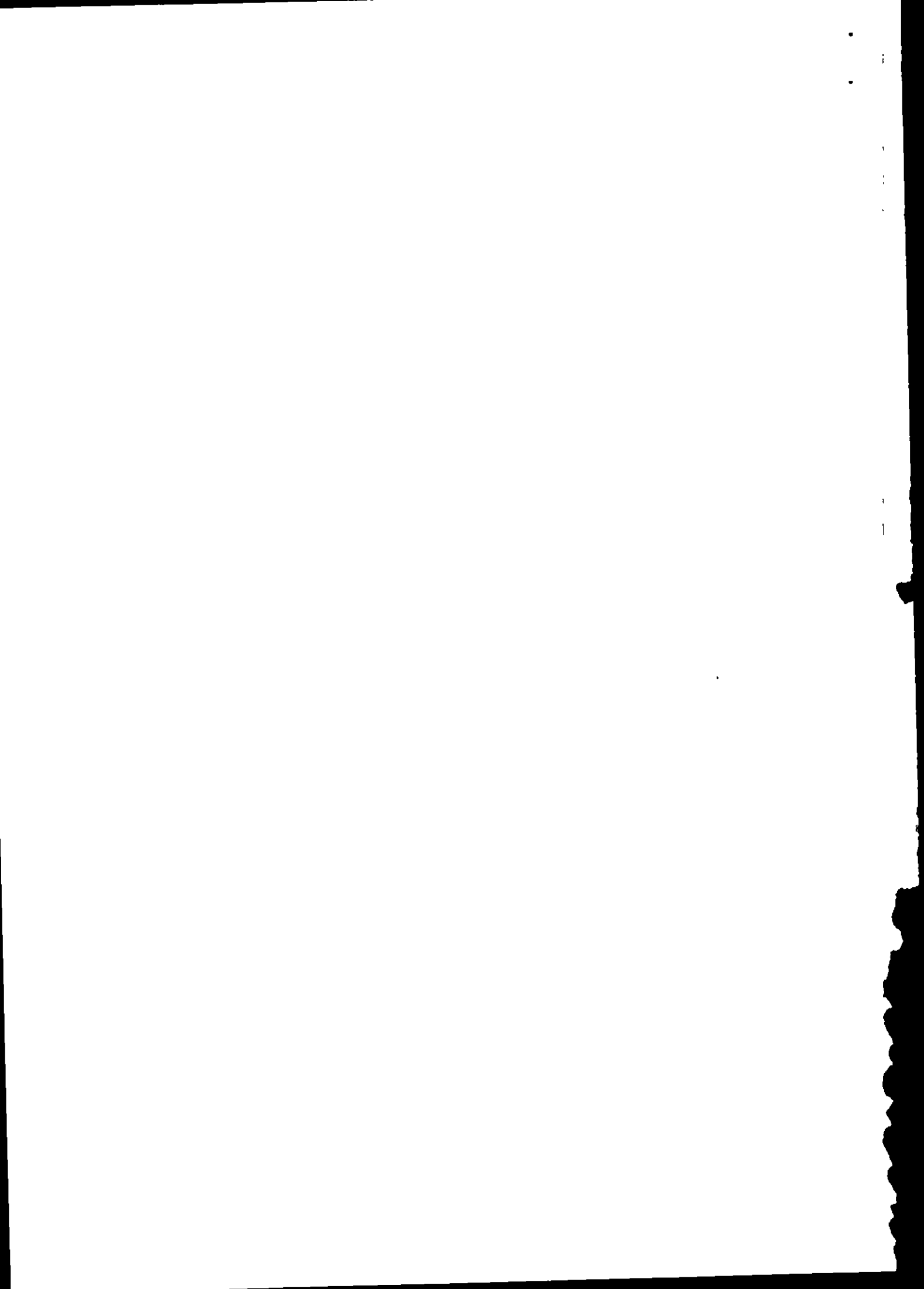
Током 2018. године негативне каматне стопе на депозите по виђењу деноминирани у EUR су се кретале у распону од 0,72% до 0,08% годишње (2017.: негативне каматне стопе од 0,74% до 0,30% годишње), а негативне каматне стопе на орочене депозите су се кретале у распону од 0,48% до 0,17% годишње (2017.: од 0,65% до 0,36% годишње).

Депозити код иностраних банака укључују негативну обрачунату камату у износу од 2.395 хиљада КМ на дан 31. децембар 2018. године (2017.: укључивали су негативну обрачунату камату у износу од 1.580 хиљада КМ).

Просјечна стопа негативног ефективног приноса на депозите је износила 0,42% годишње (2017.: просјечна стопа негативног ефективног приноса 0,43% годишње)

Анализа депозита код иностраних банака према врсти банке у коју су инвестирани, дата је како слиједи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Централне банке	2.009.539	1.268.300
Комерцијалне банке	904.444	1.430.350
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке (Напомена 32.1.1.)	(2.535)	-
УКУПНО	2.911.448	2.698.650

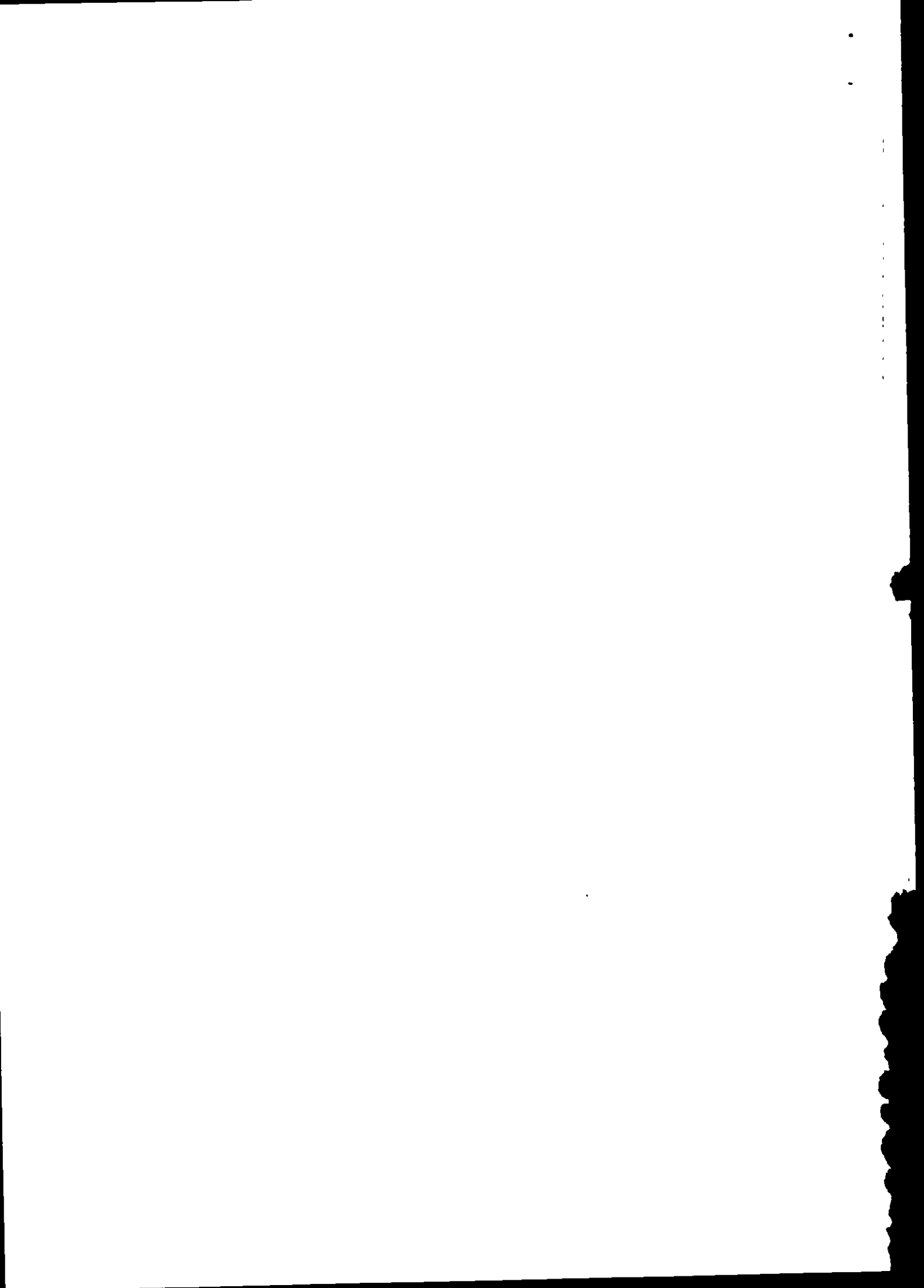
14. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА (НАСТАВАК)

Географска анализа депозита код иностраних банака може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Луксембург		
Орочени депозити	1.224.011	837.201
Депозити по виђењу	234.620	156.307
	1.458.631	993.508
Швајцарска		
Орочени депозити	484.453	525.373
Депозити по виђењу	1.000	1.538
	485.453	526.911
Њемачка		
Орочени депозити	-	-
Депозити по виђењу	479.941	434.215
	479.941	434.215
Велика Британија		
Орочени депозити	409.980	97.649
Депозити по виђењу	-	-
	409.980	97.649
Француска		
Орочени депозити	-	469.182
Депозити по виђењу	78.206	78.137
	78.206	547.319
САД		
Орочени депозити	-	-
Депозити по виђењу	1.772	1.386
	1.772	1,386
Холандија		
Орочени депозити	-	97.662
Депозити по виђењу	-	-
	-	97.662
Укупно орочени депозити	2.118.444	2.027.067
Укупно депозити по виђењу	795.539	671.583
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(2.535)	-
УКУПНО	2.911.448	2.698.650

15. ФИНАНСИЈСКА ИМОВИНА РАСПОЛОЖИВА ЗА ПРОДАЈУ

Финансијска имовина расположива за продају представљала је квалитетне инструменте са високим степеном утрживости и ликвидности, кредитног рејтинга од AAA до BBВ у 2017. години (Погледати Напомену 32.1.). Портфељ се састојао од краткорочних и дугорочних дужничких хартија од вриједности са фиксном каматном стопом, које издају владе страних држава. Финансијска имовина расположива за продају била је деноминирана у EUR.

15. ФИНАНСИЈСКА ИМОВИНА РАСПОЛОЖИВА ЗА ПРОДАЈУ (НАСТАВАК)

Структура финансијске имовине расположиве за продају је била сљедећа:

У хиљадама КМ	31. децембар 2017.
Дужничке хартије од вриједности	6.143.154
Обрачуната камата	58.917
УКУПНО	6.202.071

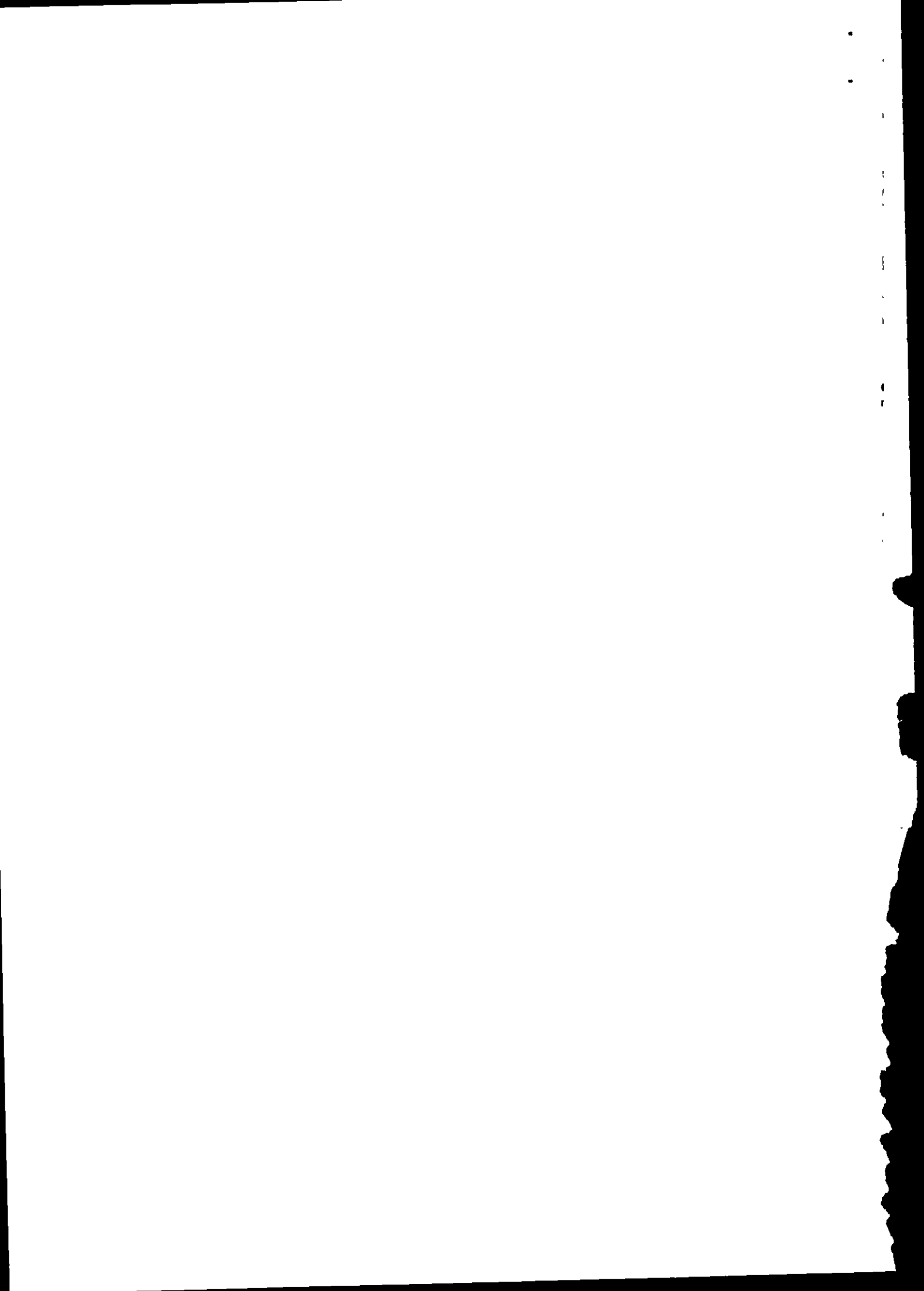
Просјечна стопа ефективног приноса на финансијску имовину расположиву за продају износила је 0,35% годишње.

Географска анализа финансијске имовине расположиве за продају може се извршити на сљедећи начин:

	31. децембар 2017.	
	у хиљадама КМ	%
Француска	1.654.622	26,67
Белгија	976.652	15,75
Њемачка	732.285	11,81
Шпанија	728.413	11,74
Аустрија	644.753	10,40
Холандија	565.017	9,11
Италија	552.722	8,91
Финска	341.643	5,51
Словачка	5.964	0,10
УКУПНО	6.202.071	100,00

Анализа промјена фер вриједности финансијске имовине расположиве за продају може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	2017.
На дан 1. јануар	5.025.829
Куповине током године	3.887.900
Продаје током године	(470.089)
Приход од камата признат током године (Напомена 4)	25.910
Ефекти негативних каматних стопа признати током године (Напомена 4)	(9.552)
Доспијећа хартија од вриједности	(2.155.608)
Доспијећа купона	(86.429)
Усклађивање фер вриједности	(15.890)
На дан 31. децембар	6.202.071

16. ДУЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ ПО ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ КРОЗ ОСТАЛУ СВЕОБУХВАТНУ ДОБИТ

Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит представљају квалитетне дужничке хартије од вриједности са високим степеном утрживости и ликвидности, кредитног рејтинга од AAA до BBB (Погледати Напомену 32.1.). Портфељ се састоји од краткорочних и дугорочних дужничких хартија од вриједности са фиксном каматном стопом, које издају владе страних држава. Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит су деноминирани у EUR.

Структура дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит је сљедећа:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.
Дужничке хартије од вриједности	8.153.320
Обрачуната камата	72.119
УКУПНО	8.225.439

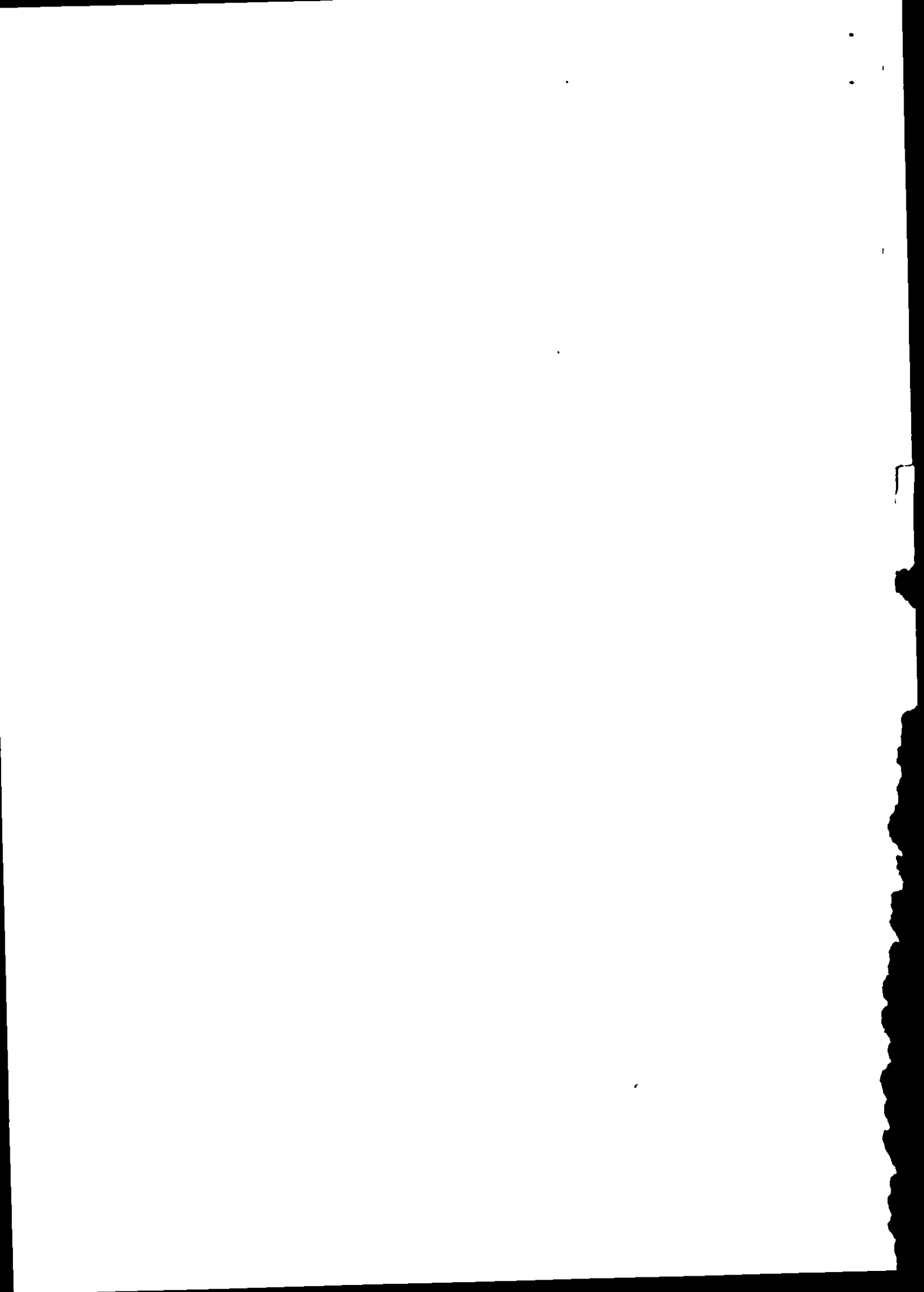
Просјечна стопа ефективног приноса на дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит износила је 0,41% годишње.

Географска анализа дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит може се извршити на сљедећи начин:

	31. децембар 2018.	
	У хиљадама КМ	%
Француска	2.211.257	26,87
Њемачка	1.504.585	18,29
Белгија	1.083.041	13,17
Аустрија	950.959	11,56
Шпанија	844.614	10,27
Холандија	568.172	6,91
Италија	549.084	6,68
Финска	513.727	6,25
УКУПНО	8.225.439	100,00

Анализа промјена фер вриједности дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	2018.
На дан 1. јануар (Напомена 2.6.(а))	7.473.857
Куповине током године	3.766.969
Продаје током године	(653.879)
Приход од камата признат током године (Напомена 4)	42.334
Ефекти негативних каматних стопа признати током године (Напомена 4)	(13.613)
Доспијећа хартија од вриједности	(2.265.677)
Доспијећа купона	(118.162)
Усклађивање фер вриједности	(6.390)
На дан 31. децембар	8.225.439

16. ДУЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ ПО ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ КРОЗ ОСТАЛУ СВЕОБУХВАТНУ ДОБИТ (НАСТАВАК)

Исправка вриједности за очекиване кредитне губитке није призната у извјештају о финансијском положају за дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Резервације за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит дио су капитала Банке. Промјене у резервацијама за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит дате су у Напомени 32.1.1.

17. МОНЕТАРНО ЗЛАТО

Банка држи монетарно злато на рачуну у банци у Швајцарској, а физички је лоцирано у трезору Банке Енглеске. Вриједност монетарног злата на дан 31. децембар 2018. године износи 209.996 хиљада КМ, што представља 96.000 унци злата по вриједности од 2.187 КМ по унци (2017.: 203.908 хиљада КМ, што је представљало 96.000 унци злата по вриједности од 2.124 КМ по унци).

Од 1. јануара 2018. године, Банка је промијенила рачуноводствену политику која се односи на рачуноводствени третман монетарног злата. За више информација, погледати Напомену 2.6. и Напомену 3.3.

Анализа промјена фер вриједности монетарног злата може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ

	2018.	2017.
На дан 1. јануар - исказано	203.908	205.102
Промјена рачуноводствене политике	(50)	
На дан 1. јануар - преправљено	203.858	205.102
Куповине током године	-	-
Резерве фер вриједности за монетарно злато (од 1. јануара 2018.)	6.138	
Резерве фер вриједности за монетарно злато (прије 1. јануара 2018.)	-	(1.194)
- Промјене у цијени злата	-	25.387
- (Губици) од курсних разлика по основу превођења USD / КМ	-	(26.581)
На дан 31. децембар	209.996	203.908

18. УЛАГАЊА КОЈА СЕ ДРЖЕ ДО ДОСПИЈЕЋА

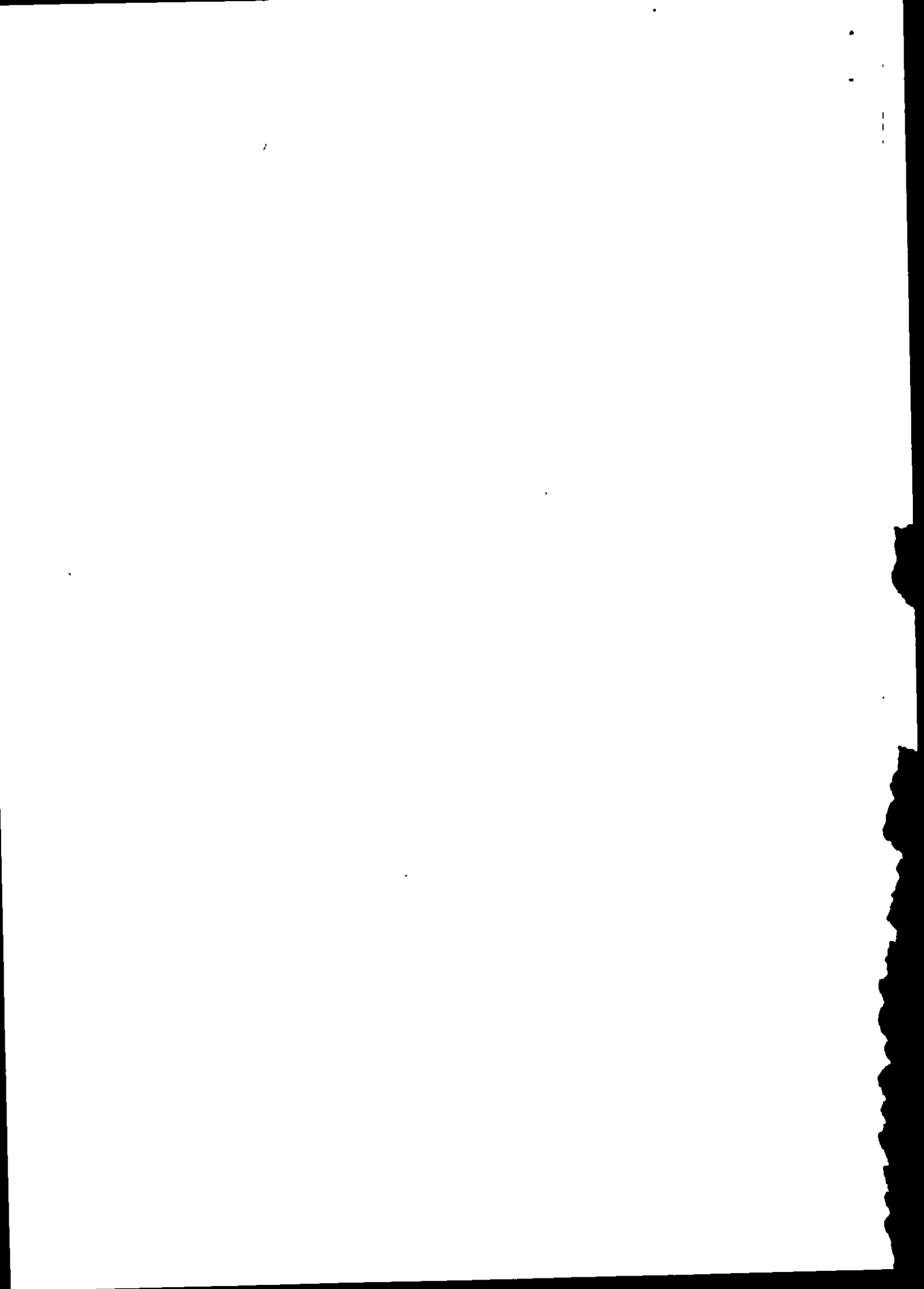
Сва улагања која се држе до доспијећа имала су кредитни рејтинг од AAA до BBB (Погледати Напомену 32.1.) и била су деноминирана у EUR.

Структура улагања која се држе до доспијећа је сљедећа:

У хиљадама КМ

	31. децембар 2017.
Дужничке хартије од вриједности	1.206.306
Обрачуната камата	7.756
УКУПНО	1.214.062

Просјечна стопа ефективног приноса на улагања која се држе до доспијећа износила је 1,04% годишње.

18. УЛАГАЊА КОЈА СЕ ДРЖЕ ДО ДОСПИЈЕЋА (НАСТАВАК)

Географска анализа улагања која се држе до доспијећа може се извршити на сљедећи начин:

	31. децембар 2017.	
	у хиљадама КМ	%
Француска	411.431	33,90
Италија	216.636	17,84
Белгија	203.629	16,77
Финска	180.686	14,88
Аустрија	161.278	13,28
Холандија	40.402	3,33
УКУПНО	1.214.062	100,00

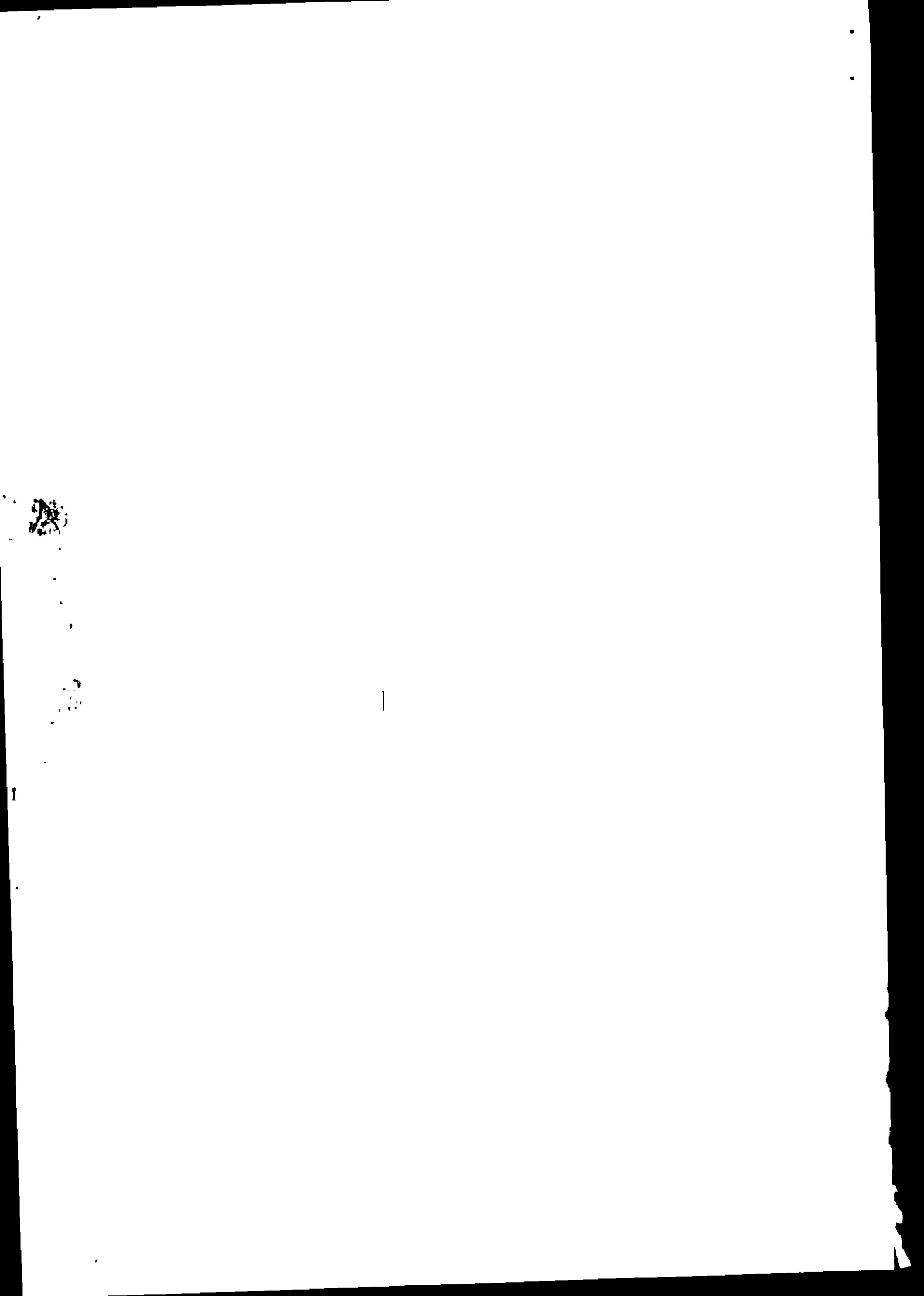
Анализа промјена у улагањима која се држе до доспијећа може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	2017.
На дан 1. јануар	1.132.328
Куповине током године	90.720
Приход од камата признат током године (Напомена 4)	12.621
Доспијећа купона	(21.607)
На дан 31. децембар	1.214.062

19. ОСТАЛА ИМОВИНА

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Активна временска разграничења	6.811	7.931
Потраживања од домаћих банака	1.735	1.690
Нумизматичке збирке	741	764
Остала разна актива	596	598
Жиро рачуни	553	436
Кредити запосленим	122	236
Аванси	1	1
Потраживања од службеника по основу мањка готовог новца	600	600
Умањено за исправку вриједности осталих потраживања	(600)	(600)
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(5)	-
УКУПНО	10.554	11.656

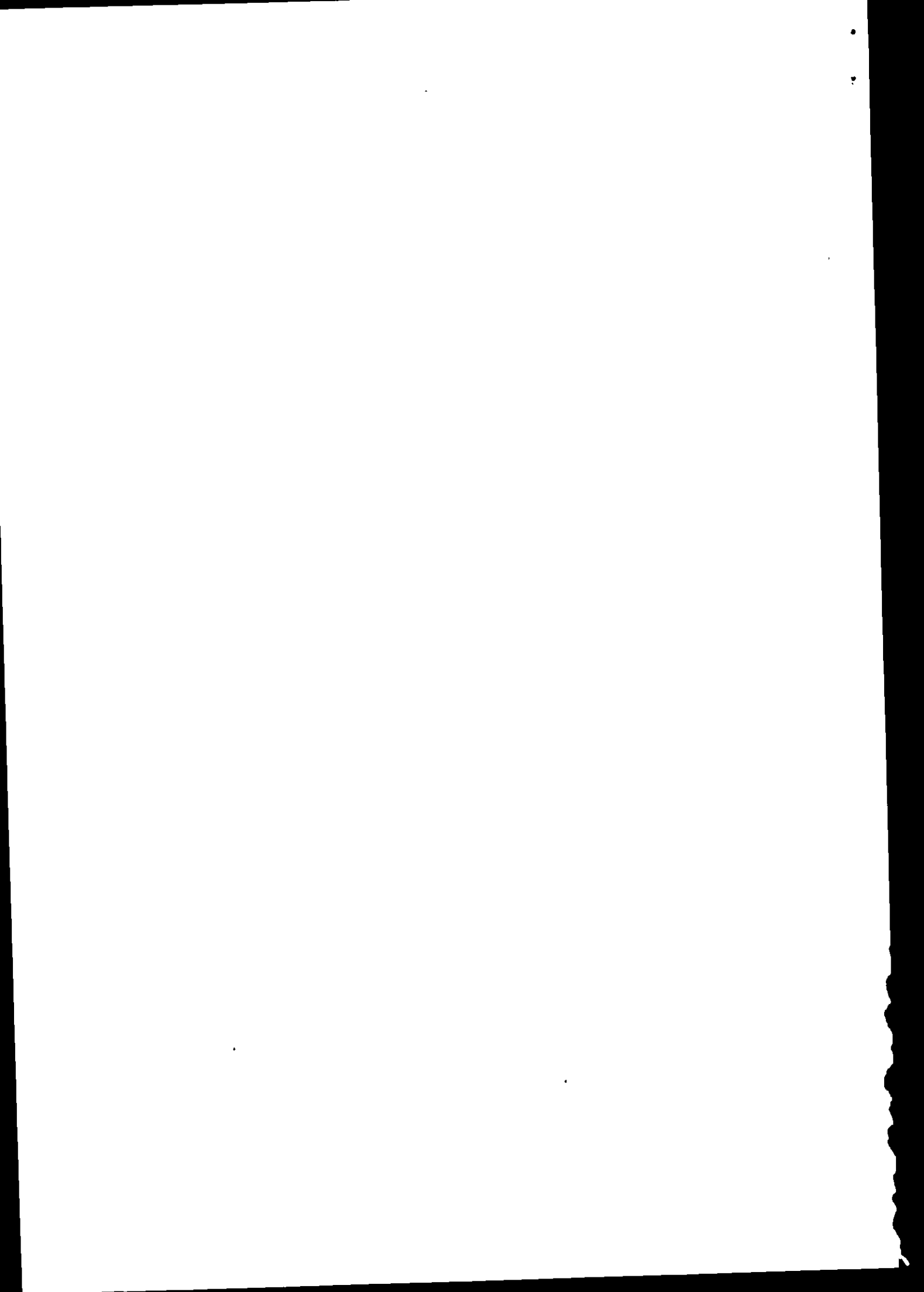
На дан 31. децембар 2018. године активна временска разграничења укључују трошкове у износу од 5.816 хиљада КМ насталих по основу производње новчаница и кованица (31. децембар 2017.: 7.564 хиљаде КМ насталих по основу производње новчаница и кованица). Како је објашњено у Напомени 3.11, почевши од фебруара 2017. године, ови трошкови се почетно разграничавају и накнадно амортизују кроз период од пет година.

20. НЕКРЕТНИНЕ, ОПРЕМА И НЕМАТЕРИЈАЛНА ИМОВИНА

Ухиљадама КМ	Земљиште и зграде	Опрема и намјештај	Возила	Остало	Имовина у припреми	Некретнине и опрема укупно	Софтвери и остала нематеријална имовина	Нематеријална имовина у припреми	Нематеријална имовина укупно
Набавна вриједност									
На дан 1. јануар 2017.	42.992	22.612	1.826	933	1.829	70.192	14.262	46	14.308
Набавке	-	-	-	-	2.550	2.550	-	550	550
Стављено у употребу	162	1.257	425	45	(1.889)	-	313	(313)	-
Отписи и отуђења	-	(396)	(327)	(9)	-	(732)	(121)	-	(121)
Трансфери	1.214	553	-	41	(1.808)	-	46	(46)	-
На дан 31. децембар 2017.	44.368	24.026	1.924	1.010	682	72.010	14.500	237	14.737
Набавке	-	-	-	-	1.322	1.322	-	588	588
Стављено у употребу	-	1.190	34	36	(1.260)	-	353	(353)	-
Отписи и отуђења	-	(333)	(59)	(5)	-	(397)	(24)	-	(24)
Трансфери	-	704	11	-	(715)	-	188	(188)	-
На дан 31. децембар 2018.	44.368	25.587	1.910	1.041	29	72.935	15.017	284	15.301
Акумулирана депрецијација и амортизација									
На дан 1. јануар 2017.	4.122	18.967	1.739	683	-	25.511	13.514	-	13.514
Трошак амортизације	518	1.111	80	54	-	1.763	272	-	272
Отписи и отуђења	-	(393)	(327)	(9)	-	(729)	(121)	-	(121)
На дан 31. децембар 2017.	4.640	19.685	1.492	728	-	26.545	13.665	-	13.665
Трошак амортизације	755	1.198	97	58	-	2.108	318	-	318
Отписи и отуђења	-	(331)	(59)	(5)	-	(395)	(24)	-	(24)
На дан 31. децембар 2018.	5.395	20.552	1.530	781	-	28.258	13.959	-	13.959
Нето књиговодствена вриједност									
На дан 1. јануар 2018.	39.728	4.341	432	282	682	45.465	835	237	1.072
На дан 31. децембар 2018.	38.973	5.035	380	260	29	44.677	1.058	284	1.342

На датуме 31. децембра 2018. и 2017. године, Банка није имала никаквих терећења по основу својих некретнина, опреме и нематеријалне имовине.

21. ОСТАЛА УЛАГАЊА

Структура власничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит је следећа:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
<i>Власничке хартије од вриједности</i>		
Акције Банке за међународна поравнања (BIS) Базел (Напомена 27)	27.803	27.803
Акције SWIFT-а	10	10
УКУПНО	27.813	27.813

На дан 1. јануар 2018. године Банка је одредила ова власничка улагања као власничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит по МСФИ 9. До 31. децембра 2017. године ова улагања су била класификована као расположива за продају према МРС-у 39.

Власничке хартије од вриједности се састоје од обичних акција Банке за међународна поравнања (у даљем тексту: BIS) по номиналној вриједности од 5.000 SDR по акцији (плаћених у износу од 25% њихове номиналне вриједности од стране бивше Југославије). У складу са Статутом BIS-а, преосталих 75% номиналне вриједности акција се уплаћује по позиву BIS-а од стране Банке.

Акције SWIFT-а се састоје од двије обичне акције и њихова укупна вриједност је 10 хиљада КМ.

Акције BIS-а и SWIFT-а представљају некотиране власничке инструменте чија се фер вриједност не може поуздано утврдити и стога се евидентирају по трошку стицања.

Током године Банка је примила дивиденде од BIS-а у износу од 589 хиљада КМ (2017.: 763 хиљаде КМ) (Напомена 9).

22. ГОТОВ НОВАЦ У ОПТИЦАЈУ

Готов новац у оптицају се може анализирати на следећи начин:

У хиљадама КМ	2018.	2017.
Готов новац стављен у оптицај – На дан 1. јануар	4.319.360	4.066.804
Повећање готовог новца у оптицају током године	431.254	252.556
Готов новац стављен у оптицај – На дан 31. децембар	4.750.614	4.319.360

Од валуте стављене у оптицај у укупном износу од 4.750 614 хиљада КМ са 31. децембром 2018. године, 605 хиљада КМ стављено је у оптицај изван Босне и Херцеговине (2017.: 605 хиљада КМ од 4.319.360 хиљада КМ).

22. ГОТОВ НОВАЦ У ОПТИЦАЈУ (НАСТАВАК)

	Номинална вриједност	31. децембар 2018.		31. децембар 2017.	
		Ком.	Вриједност у хиљадама КМ	Ком.	Вриједност у хиљадама КМ
Кованице	0,05	70.591.960	3.529	64.264.227	3.213
Кованице	0,10	103.899.364	10.390	96.699.045	9.670
Кованице	0,20	75.154.592	15.031	70.032.596	14.007
Кованице	0,50	36.191.317	18.096	33.609.811	16.805
Кованице	1	52.287.706	52.288	47.884.620	47.885
Кованице	2	14.653.353	29.307	13.585.230	27.170
Кованице	5	10.871.548	54.358	10.020.723	50.104
Новчанице	10	12.889.248	128.891	11.150.353	111.504
Новчанице	20	8.354.535	167.091	8.718.265	174.365
Новчанице	50	19.623.638	981.182	18.379.804	918.990
Новчанице	100	24.249.404	2.424.940	21.225.491	2.122.549
Новчанице	200	4.327.553	865.511	4.115.492	823.098
УКУПНО		433.094.218	4.750.614	399.685.657	4.319.360

23. ДЕПОЗИТИ БАНАКА

Структура депозита банака приказана је у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Депозити домаћих комерцијалних банака	5.522.701	5.032.593
Рачуни резерви организационих дијелова Банке	553	436
Посебни депозити комерцијалних банака – блокирана средства	36	36
УКУПНО	5.523.290	5.033.065

Депозити домаћих комерцијалних банака служе за испуњавање обавеза према обавезним резервама, за поравнање платних задужења и за трансакције између комерцијалних банака и Банке. На дан 31. децембар 2018. године укупан износ од 5.522.701 хиљаде КМ представља депозите 24 банке (2017.: износ од 5.032.593 хиљаде КМ представљао је депозите 24 банке).

Камата на депозите домаћих комерцијалних банака је обрачуната у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине на износ вишка изнад обавезне резерве. Политика обрачунавања каматних стопа на депозите домаћих комерцијалних банака током извјештајних периода приказана је у Напомени 4.

Депозити банака укључују негативну обрачунату камату у износу од 513 хиљада КМ на дан 31. децембар 2018. године (31. децембар 2017: укључивали су негативну обрачунату камату у износу од 449 хиљада КМ).

24. ДЕПОЗИТИ ВЛАДЕ И ОСТАЛИХ ДЕПОНЕНАТА

Структура депозита Владе и осталих депонената приказана је у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Депозити за буџет институција БиХ	494.575	448.079
Депозити јавних институција	125.501	76.120
Депозити осталих влада и владиних институција	89.286	100.503
Депозитни рачун по трансакцијама Међународног монетарног фонда	5	6
УКУПНО	709.367	624.708

25. РЕЗЕРВАЦИЈЕ ЗА ОБАВЕЗЕ И ТРОШКОВЕ

Резервације за обавезе и трошкове се односе на резервације за отпремнине запосленим и резервације за потенцијалне обавезе по основу судских спорова.

Судски спорови

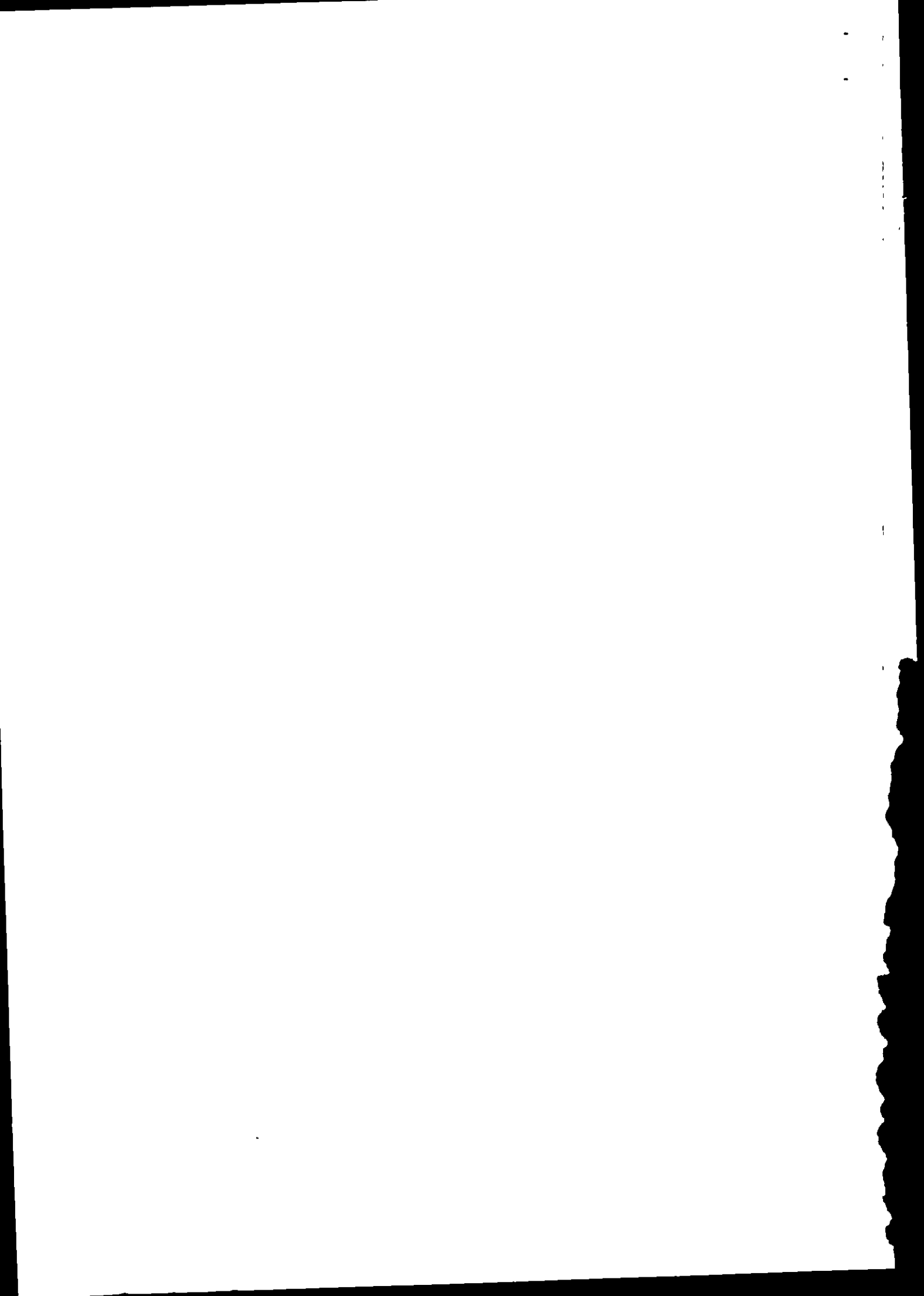
Банка се појављује као тужена страна у једном судском процесу који произлази из њеног пословања. Банка оспорава ту тужбу и на основу правног савјета сматра да исти неће довести до других материјално значајних обавеза.

Промјене у резервацијама за обавезе и трошкове приказане су у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	2018.		
	Судски спорови	Отпремнине запосленим	Укупно
На дан 1. јануар	150	1.500	1.650
Ослобађање резервација	(70)	(152)	(222)
Повећање у резервацијама	-	-	-
Укупно признато у добит или губитак	(70)	(152)	(222)
Плаћени износи	(80)	(89)	(169)
На дан 31. децембар	-	1.259	1.259

У хиљадама КМ	2017.		
	Судски спорови	Отпремнине запосленим	Укупно
На дан 1. јануар	150	1.461	1.611
Ослобађање резервација	-	(12)	(12)
Повећање у резервацијама	-	238	238
Укупно признато у добит или губитак	-	226	226
Плаћени износи	-	(187)	(187)
На дан 31. децембар	150	1.500	1.650

На основу израчуна резервација за отпремнине запосленим урађеног од стране независног актуара за 2018. годину, Банка је смањила резервације за отпремнине запосленим и признала актуарски добитак на позицији трошкова особља.

26. ОСТАЛЕ ОБАВЕЗЕ

Структура осталих обавеза дата је у следећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
ММФ-ови рачуни број 1 и 2 (Напомена 34)	1.628	1.593
Добављачи	1.036	1.533
Депозити Свјетске банке	184	56
Укалкулисани трошкови и остала пасива	177	419
Одложени приход	167	300
Обавезе према запосленим	35	-
Обавезе по основу расподеле добити у државни буџет (Напомена 28)	-	7.311
УКУПНО	3.227	11.212

27. КАПИТАЛ

Структура капитала и резерви је приказана у следећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Почетни капитал	25.000	25.000
Генералне резерве (задржана добит)	514.720	542.766
Остале резерве	31.300	31.300
Резерве фер вриједности – дужнички и власнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	133.696	-
Резервације за очекиване кредитне губитке	8.993	-
Резерве фер вриједности – финансијска имовина расположива за продају	-	93.120
Резерве фер вриједности – монетарно злато (од 1. јануара 2018.)	6.138	-
Резерве фер вриједности – монетарно злато (до 1. јануара 2018.)	-	(39.551)
УКУПНО	719.847	652.635

Почетни капитал

Почетни капитал представља номинални капитал који је према Закону о Централној банци Босне и Херцеговине уплаћен 12. јуна 1998. године.

Генералне резерве (задржана добит)

Генералне резерве (задржана добит) чини акумулирана недистрибуисана добит Банке од почетка њеног рада, 11. августа 1997. године. Статус генералних резерви (задржане добити) је у надлежности Управног одбора Банке. Генералне резерве (задржана добит) се примарно користе за алокацију нето губитка Банке, како је прописано чланом 28. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине.

27. КАПИТАЛ (НАСТАВАК)

Остале резерве

Остале резерве се односе на:

- резерве од донација у износу од 3.497 хиљада КМ, и односе се на новчане донације примљене од Савјета министара Босне и Херцеговине 12. јуна 1998. године. Статус ових резерви је регулисан Одлуком Управног одбора Банке уз одобрење Предсједништва Босне и Херцеговине. Право располагања резервама од донација је у надлежности Управног одбора Банке.
- средства примљена у складу са Споразумом о сукцесији бивше Југославије у износу од 27.803 хиљаде КМ и односе се на акције Банке код Банке за међународна поравнања (БИС) Базел (видјети Напомену 21).

28. РАСПОДЈЕЛА ДОБИТИ

Расподјела нето добити Банке врши се сагласно Закону о Централној банци Босне и Херцеговине.

Одредбама цитираног закона дефинисани су критеријуми расподјеле нето добити, по којима Банка усмјерава 60% текуће добити на рачун институције задужене за буџет Босне и Херцеговине, уколико задовољи критеријум да износ почетног капитала и генералних резерви (задржане добити) буде једнак 5,00% укупног износа монетарне пасиве.

Овај однос, прије расподјеле добити у 2018. години износио је 4,84% (2017.: 5,64%). Сагласно одлуци Управног одбора, цијели износ нето добити за финансијску 2018. годину у износу од 8.431 хиљаде КМ је алоциран у генералне резерве (задржану добит) Банке (2017: 60% нето добити за финансијску 2017. годину у износу од 7.311 хиљада КМ је било распоређено државном буџету, а 40%, односно износ од 4.874 хиљаде КМ је био усмјерен у генералне резерве (задржану добит) Банке).

2018.

Прије расподјеле добити

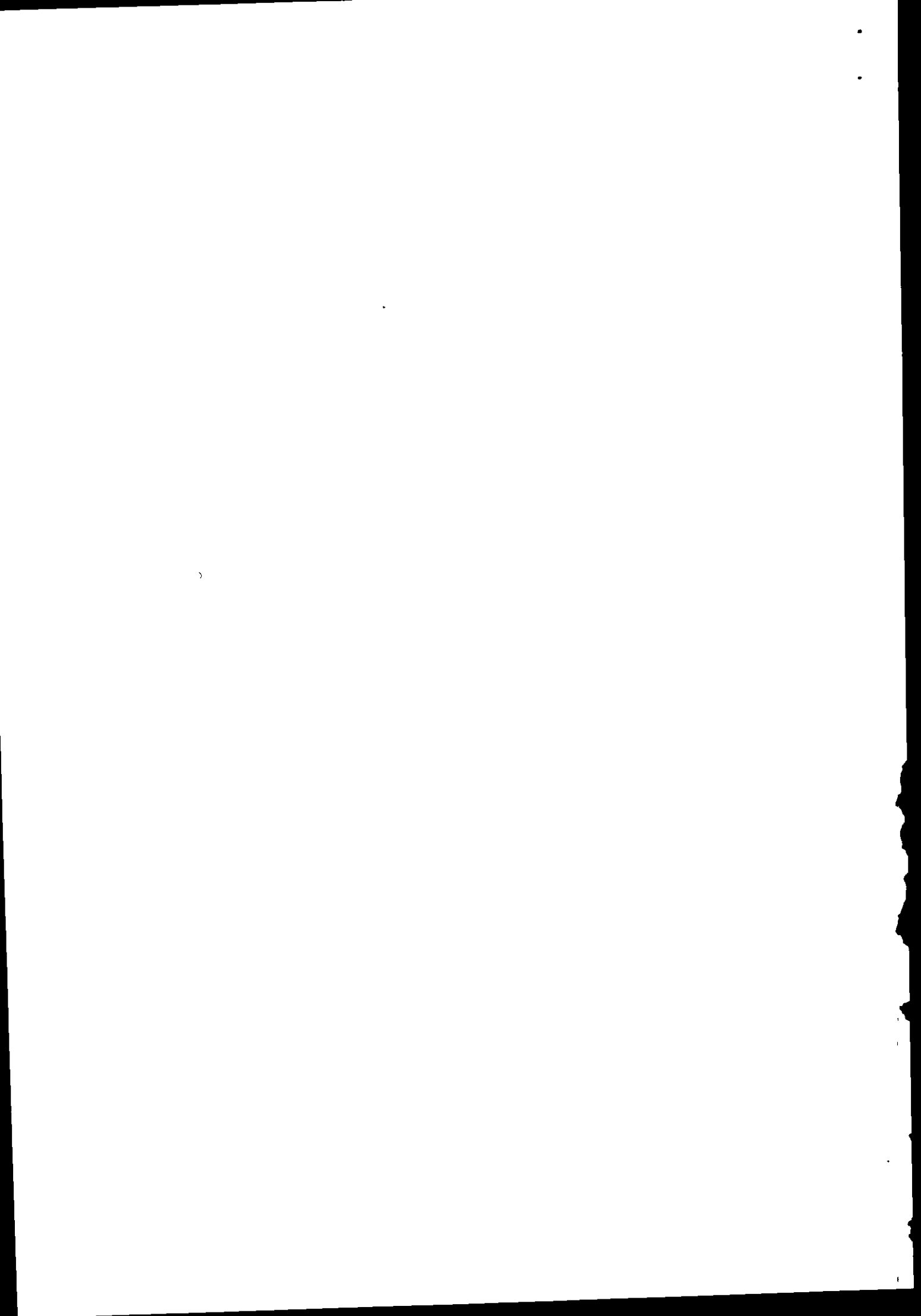
	(у хиљадама КМ)
Монетарна пасива	10.983.271
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	531.289
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,84%

Расподјела добити

	(у хиљадама КМ)
Нето добит прије расподјеле	8.431
Расподјела добити у генералне резерве (задржану добит)	8.431

Након расподјеле добити

	(у хиљадама КМ)
Монетарна пасива	10.983.271
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	539.720
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,91%

28. РАСПОДЈЕЛА ДОБИТИ (НАСТАВАК)

2017.

Прије распоdjеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	9.977.133
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	562.892
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	5,64%

Распоdjела добити

(у хиљадама КМ)

Нето добит прије распоdjеле	12.185
Распоdjела добити у државни буџет	7.311
Распоdjела добити у генералне резерве (задржану добит)	4.874

Након распоdjеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	9.977.133
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	567.766
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	5,69%

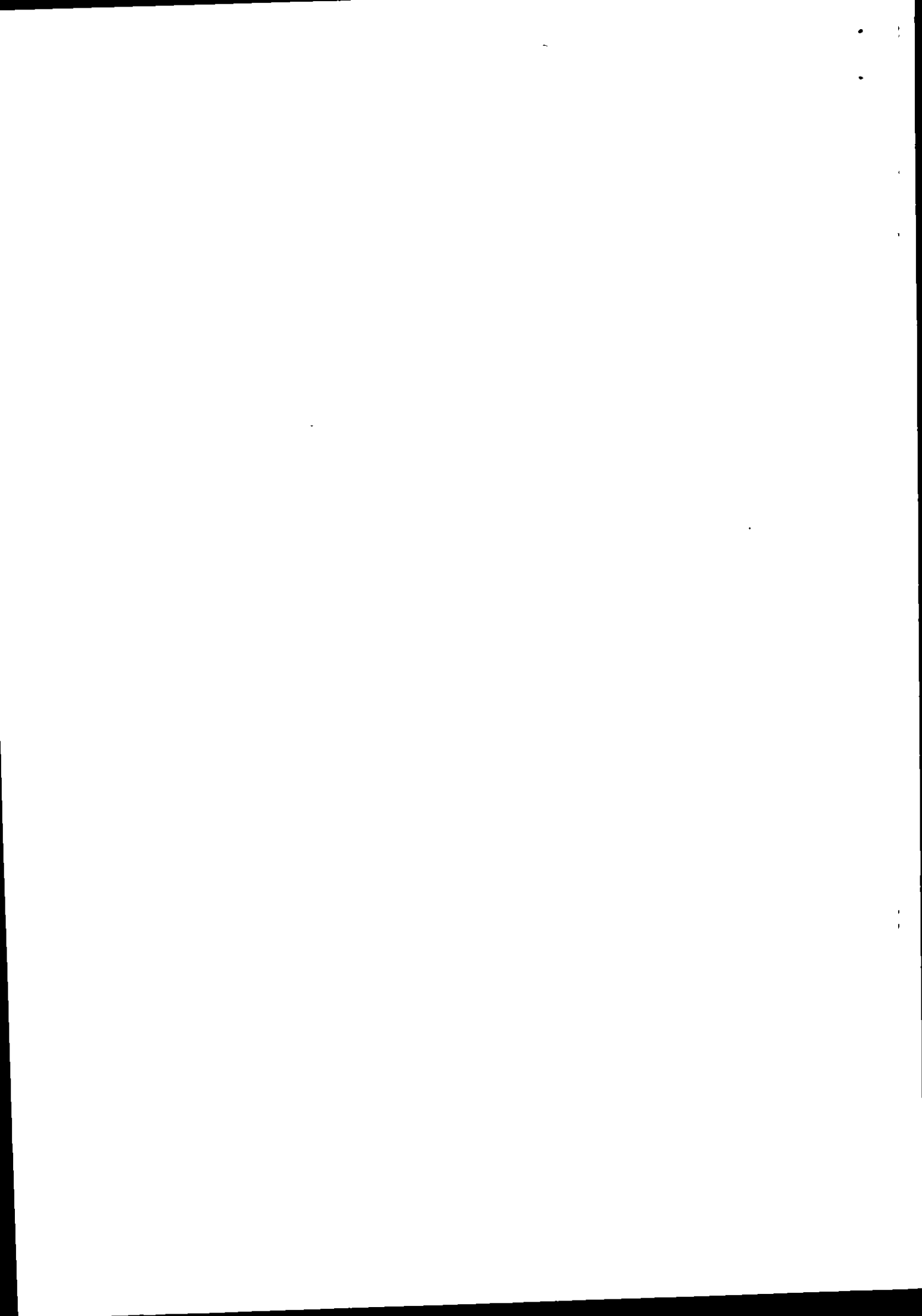
29. НОВАЦ И НОВЧАНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За потребе Извјештаја о новчаним токовима, новац и новчани еквиваленти се састоје од:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Девизни депозити по виђењу	795.539	671.583
Девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца или краће, од датума стицања	605.552	1.151.332
Страна валута у готовини	274.099	236.402
Специјална права вучења у Међународном монетарном фонду	2.236	1.531
Жиро рачуни	553	436
Укупно	1.677.979	2.061.284
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(1.619)	-
УКУПНО	1.676.360	2.061.284

Промјене у очекиваним кредитним губицима на новац и новчане еквиваленте су дати у наставку:

У хиљадама КМ	2018.
На дан 1. јануар - исказано	-
Ефекти очекиваних кредитних губитака на новац и новчане еквиваленте по МСФИ 9	1.283
На дан 1. јануар - преправљено	1.283
Девизни депозити по виђењу	(92)
Девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца или краће, од датума стицања	428
Страна валута у готовини	-
Специјална права вучења у Међународном монетарном фонду	-
Жиро рачуни	-
На дан 31. децембар	1.619

30. АРАНЖМАН ВАЛУТНОГ ОДБОРА

Законом о Централној банци Босне и Херцеговине дефинисано је оперативно правило „валутни одбор“ за издавање КМ, према којем се КМ издаје само уз куповину конвертибилне стране валуте уз пуно покриће у нето девизним резервама.

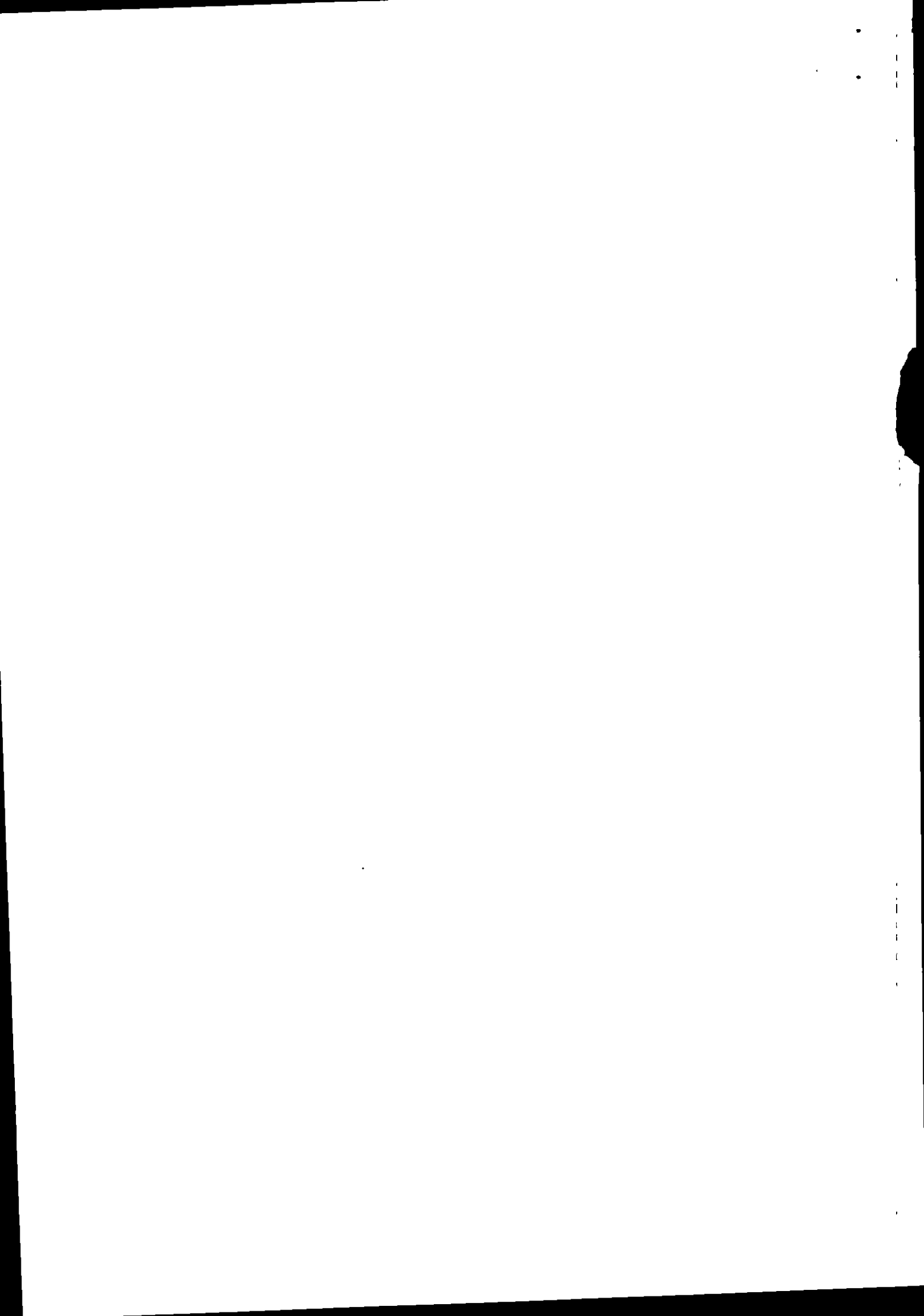
Члан 31. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине захтијева да укупан износ њене монетарне пасиве никада не буде већи од њених нето девизних резерви.

Детаљи поштовања тог правила су следећи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Бруто девизне резерве	11.623.218	10.556.624
Страна валута у готовини	274.099	236.402
Депозити код иностраних банака	2.911.448	2.698.650
Финансијска имовина расположива за продају	-	6.202.071
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	8.225.439	-
Монетарно злато	209.996	203.908
Специјална права вучења у Међународном монетарном фонду	2.236	1.531
Улагања која се држе до доспијећа	-	1.214.062
Обавезе према нерезидентима	1.812	1.649
Нето девизне резерве (бруто девизне резерве умањене за обавезе према нерезидентима)	11.621.406	10.554.975
Монетарна пасива	10.983.271	9.977.133
Готов новац у оптицају	4.750.614	4.319.360
Депозити банака	5.523.290	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	709.367	624.708
НЕТО СТРАНА АКТИВА (нето девизне резерве умањене за монетарну пасиву)	638.135	577.842

31. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА

Банка у оквиру свог редовног пословања ступа у трансакције са повезаним лицима. Имајући у виду да је Банка основана актом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, а да је почетни капитал уплаћен од стране Савјета министара БиХ, трансакције које се одвијају у оквиру редовних операција Банке са државом и државним институцијама представљају трансакције са повезаним лицима. Поред тога, Банка сматра да има директни однос повезане особе са члановима управљачке структуре, блиским члановима породица чланова управљачке структуре и друштвима под контролом, заједничком контролом или значајним утицајем чланова управљачке структуре и блиских чланова њихових породица.

31. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА (НАСТАВАК)

Трансакције са државом и државним институцијама приказане су у слиједећим табелама:

У хиљадама КМ

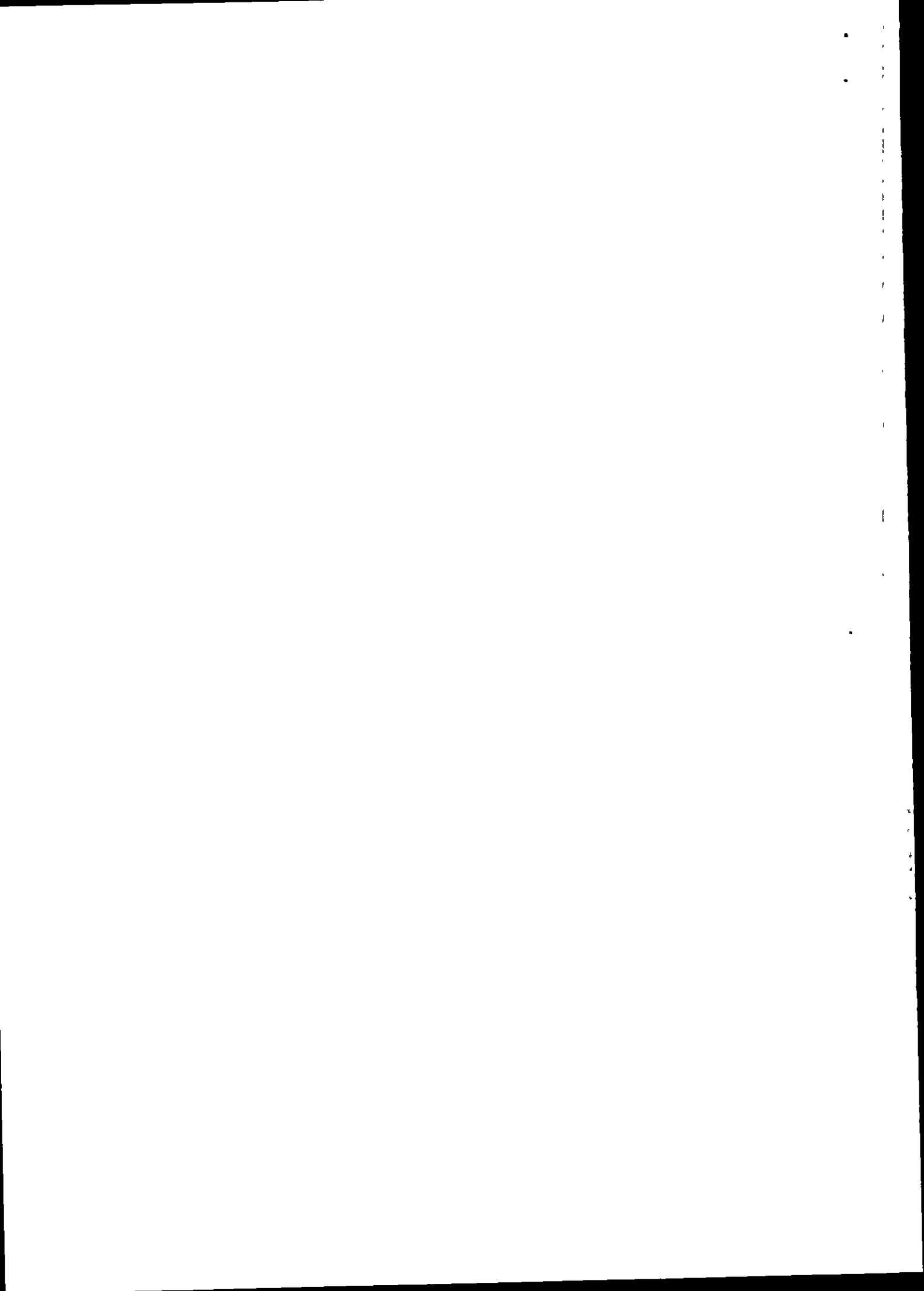
2018.	Изложеност	Пасива	Приходи	Расходи
Држава	-	505.897	-	-
Државне институције				
Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине	-	45.635	-	-
Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине	-	90.975	-	-
УКУПНО	-	642.507	-	-

У хиљадама КМ

2017.	Изложеност	Пасива	Приходи	Расходи
Држава	-	492.837	-	-
Државне институције				
Управа за индиректно опорезивање Босне и Херцеговине	-	10.146	-	-
Агенција за осигурање депозита Босне и Херцеговине	-	45.879	-	-
УКУПНО	-	548.862	-	-

Накнаде кључним члановима управљачке структуре

Укупне накнаде кључним члановима управљачке структуре (чланови Управе и Управног одбора) у 2018. години износили су 964 хиљаде КМ, од чега се 590 хиљада КМ односило на плате и остале накнаде, а 374 хиљаде КМ на порезе и доприносе (у 2017. години укупан износ од 991 хиљаде КМ односио се на плате и остале накнаде у износу од 626 хиљада КМ, а 365 хиљада КМ на порезе и доприносе).

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА

Финансијски инструменти који представљају изложеност Банке финансијским ризицима (кредитни ризик, тржишни ризици и ризик ликвидности) су:

- Страна валута у готовини,
- Депозити код иностраних банака (централних банака, пословних банака и BIS банке),
- Специјална права вучења у ММФ-у,
- Дужничке хартије од вриједности,
- Монетарно злато,
- Власничке хартије од вриједности и
- Остала финансијска имовина (потраживања од домаћих банака, кредити запосленим и остала потраживања).

32.1. Кредитни ризик

Примјењиво у оба периода

Кредитни ризик представља ризик настанка финансијског губитка за Банку уколико уговорна страна везано за финансијски инструмент не испуни своје уговорне обавезе и произлази углавном из улагања у депозите у другим банкама и улагања у хартије од вриједности (девизне резерве). Управљање овом врстом ризика остварује се путем одабира уговорних страна високог кредитног рејтинга, додијељеног од стране међународно признатих рејтинг агенција, ограничењем рока, контролисањем обима и динамике инвестирања.

Композитни кредитни рејтинг представља просјек нивоа постојећих кредитних рејтинга додијељених одређеном емитенту од стране најмање двије од три рејтинг агенције (Standard & Poor's, Fitch Ratings ili Moody's). Кредитни рејтинзи се прате на дневној основи.

За средства која су евидентирана у ванбилансној евиденцији, Банка није изложена кредитном ризику, јер сав ризик који евентуално може резултирати из основа пласмана тих средстава сноси уговорно власници средстава (видјети Напомену 34).

У примјени од 1. јануара 2018. године

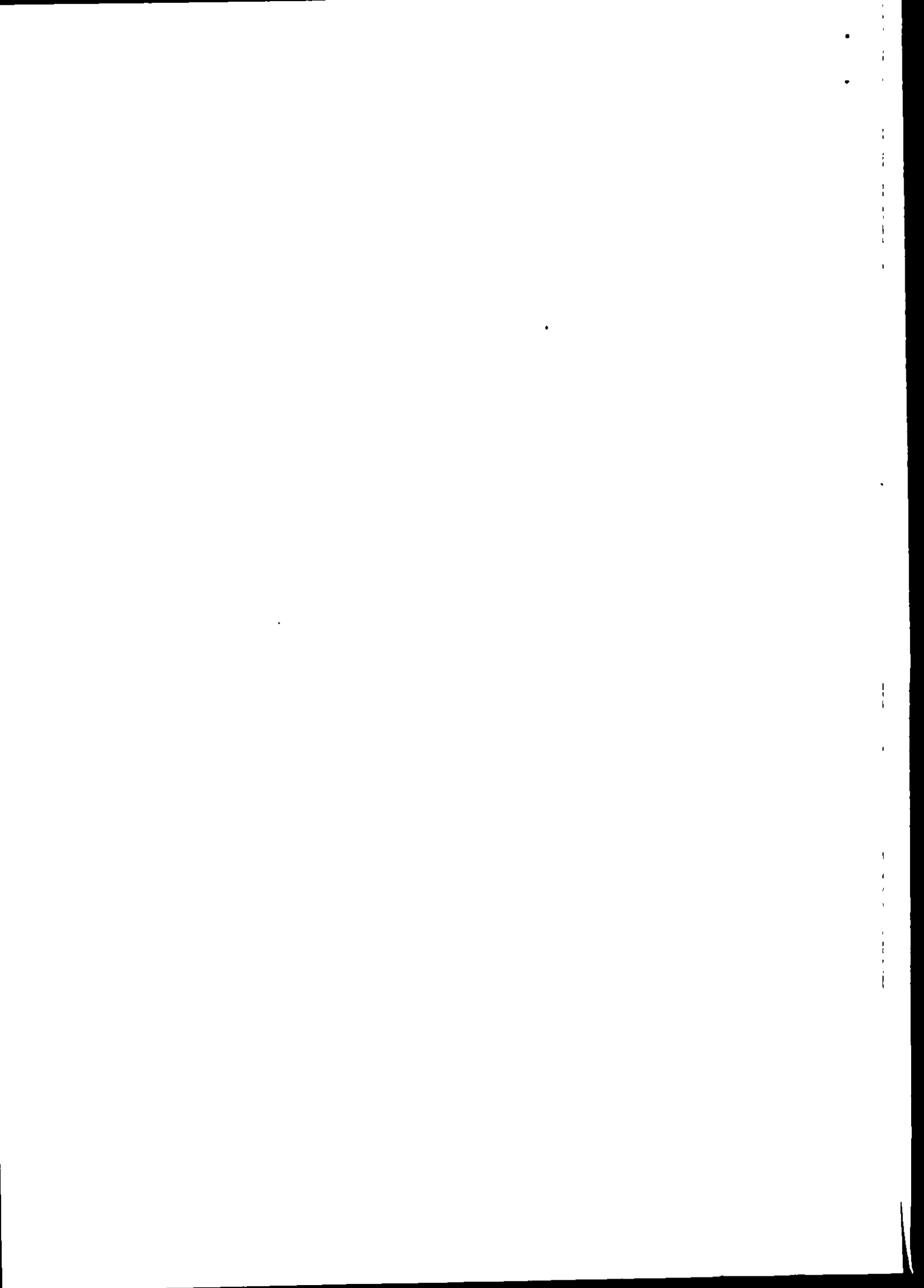
Примјена МСФИ 9 од 1. јануара 2018. године је утицала на начин процјене кредитног ризика Банке. Банка је у процес управљања кредитним ризиком инкорпорисала захтјев за израчуном очекиваних кредитних губитака за финансијску имовину на коју се односи примјена МСФИ 9. Финансијска имовина Банке за коју се врши израчун очекиваних кредитних губитака обухвата: депозите код иностраних банака, специјална права вучења у ММФ-у, дужничке хартије од вриједности, потраживања од домаћих банака, кредите запосленим и остала потраживања.

Мјерење очекиваних кредитних губитака

Приликом процјене кредитног ризика друге уговорне стране Банка користи композитни кредитни рејтинг као критеријум за одређивање границе изложености кредитном ризику. У недостатку кредитног рејтинга, Банка процјењује капацитет дужника да уредно измирује доспјеле уговорне новчане обавезе.

МСФИ 9 прописује модел умањења вриједности финансијске имовине који се одвија у три фазе на темељу промјена нивоа кредитног ризика од почетног признавања као што је приказано у наставку:

1. Фаза 1 расподјеле изложености – Приликом почетног признавања сва финансијска имовина за коју је оцијењено да се мора вршити умањење вриједности, према МСФИ 9, алоцирана је у Фазу 1.
2. Фаза 2 расподјеле изложености – Уколико дође до значајног повећања кредитног ризика у односу на почетно признавање, финансијска имовина прелази у Фазу 2.

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)**32.1. Кредитни ризик (наставак)**

3. Фаза 3 расподјеле изложености – Уколико се финансијској имовини додијели статус defaulta, финансијска имовина прелази у Фазу 3.

За финансијске инструменте који се налазе у Фази 1, израчунавају се 12-мјесечни очекивани кредитни губици. За финансијске инструменте који се налазе у Фази 2 или Фази 3, израчунавају се цјеложивотни очекивани кредитни губици.

Значајно повећање кредитног ризика

Банка сматра да се кредитни ризик финансијског инструмента није значајно повећао у односу на тренутак иницијалног излагања кредитном ризику, ако се утврди да је тај инструмент ниског кредитног ризика на датум извјештавања. Банка сматра да изложености, односно финансијски инструменти, имају низак кредитни ризик ако је ниво композитног кредитног рејтинга дужника AA минус (AA-) или бољи, односно ако процјењује да нерејтинговани дужник има велики капацитет да уредно измирује доспјеле уговорне новчане обавезе.

Критеријум за трансфер изложености у Фазу 2 је смањење оцјене композитног кредитног рејтинга за више од два подиока у односу на датум почетног признавања и/или смањење оцјене композитног кредитног рејтинга испод инвестибилног нивоа композитног кредитног рејтинга, тј. испод оцјене BBB минус (BBB-).

Ако се финансијски инструмент састоји из више транши које су иницијално признате (купљене) у различитим периодима, а које су у различитим периодима имале различите композитне рејтинге, конзервативним приступом релевантним се узима израчунато повећање кредитног ризика од највишег подиока.

Уколико је до промјене оцјене кредитног ризика дошло услед промјене методологије рејтинг агенције и не ради се о значајном повећању кредитног ризика у односу на иницијално процијењене ризике, изложености се не класификују у Фазу 2.

Банка за индивидуалне финансијске инструменте на основу своје анализе може одредити алокацију финансијског инструмента у Фазу 2 или Фазу 3.

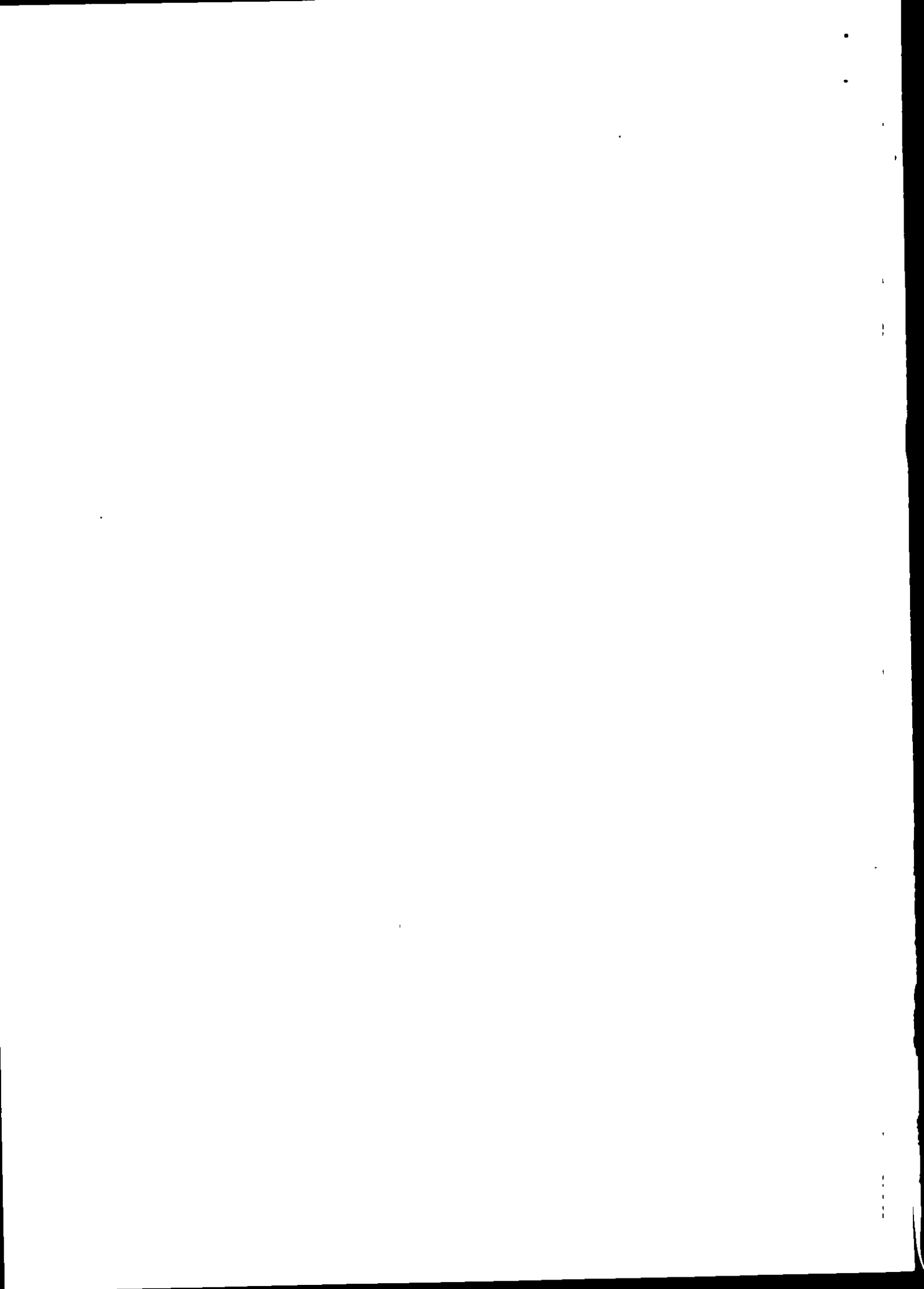
Изложеност се може вратити из Фазе 2 у Фазу 1 уколико су отклоњени узроци који су довели до трансфера у Фазу 2 и то минимално 90 дана након отклањања узрока.

Поред наведених критеријума, вриједи и претпоставке према којима ако плаћање касни 30 дана, финансијски инструмент прелази у Фазу 2 (енг. Underperforming), односно ако плаћање касни 90 дана онда прелази у Фазу 3 (енг. Nonperforming), те се у овим случајевима сматра да је дошло до значајног повећања кредитног ризика.

Дефиниција статуса неиспуњавања обавеза (енг. Default)

Критеријуми за статус неиспуњавања обавеза су објективни докази умањења вриједности, и то посебно:

- значајне финансијске потешкоће емитента хартије од вриједности,
- кршење уговорних обавеза у смислу кашњења по обавезама главнице и камате,
- евентуално реструктурисање или измјена постојећих услова сервисирања обавеза по основу дуга произашлог из финансијског инструмента из разлога који се односе на финансијске потешкоће емитента,
- вјероватноћа банкрота и/или ликвидације или други облик финансијске реорганизације,
- нестанак активног тржишта за трговање.

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

Израчунавање очекиваних кредитних губитака

Израчунавање очекиваних кредитних губитака (енг. ECL) се врши или на 12-мјесечној или на цјеложивотној основи у зависности од тога који је ниво композитног кредитног рејтинга инструмента, да ли је дошло до значајног повећања кредитног ризика од момента почетног признавања финансијске имовине или у зависности од тога да ли се сматра да је финансијска имовина кредитно умањена. Очекивани кредитни губици се израчунавају као производ три варијабле: вјероватноће неиспуњења обавеза (енг. PD - Probability of default), губитка у случају неиспуњења обавеза (енг. LGD – Loss Given Default) и изложености (енг. EAD – Exposure at Default), који се дефинишу како слиједи:

- Вјероватноћа неиспуњења обавеза (PD) представља процјену вјероватноће да емитент неће бити у могућности да испуни своје обавезе по основу дуга. Врши се обрачун 12-мјесечних и цјеложивотних вриједности PD-а. Калкулација вјероватноће дефолта у 2018. години заснива се на тржишним цијенама CDS уговора или на основу експертских процјена.
- Губитак у случају неиспуњења обавеза (LGD) представља процјену процентуалне изложености емитенту који се у случају дефолта неће моћи наплатити. За LGD се користи константна вриједност једногодишњег LGD-а у износу од 45% у складу с чланом 161. Уредбе 575/2013 Европског парламента и Савјета од 26.06.2013. године (CRR).
- Изложеност (EAD) представља књиговодствену вриједност финансијског инструмента, односно књиговодствено стање на дан почетног признавања односно на датум извјештавања.

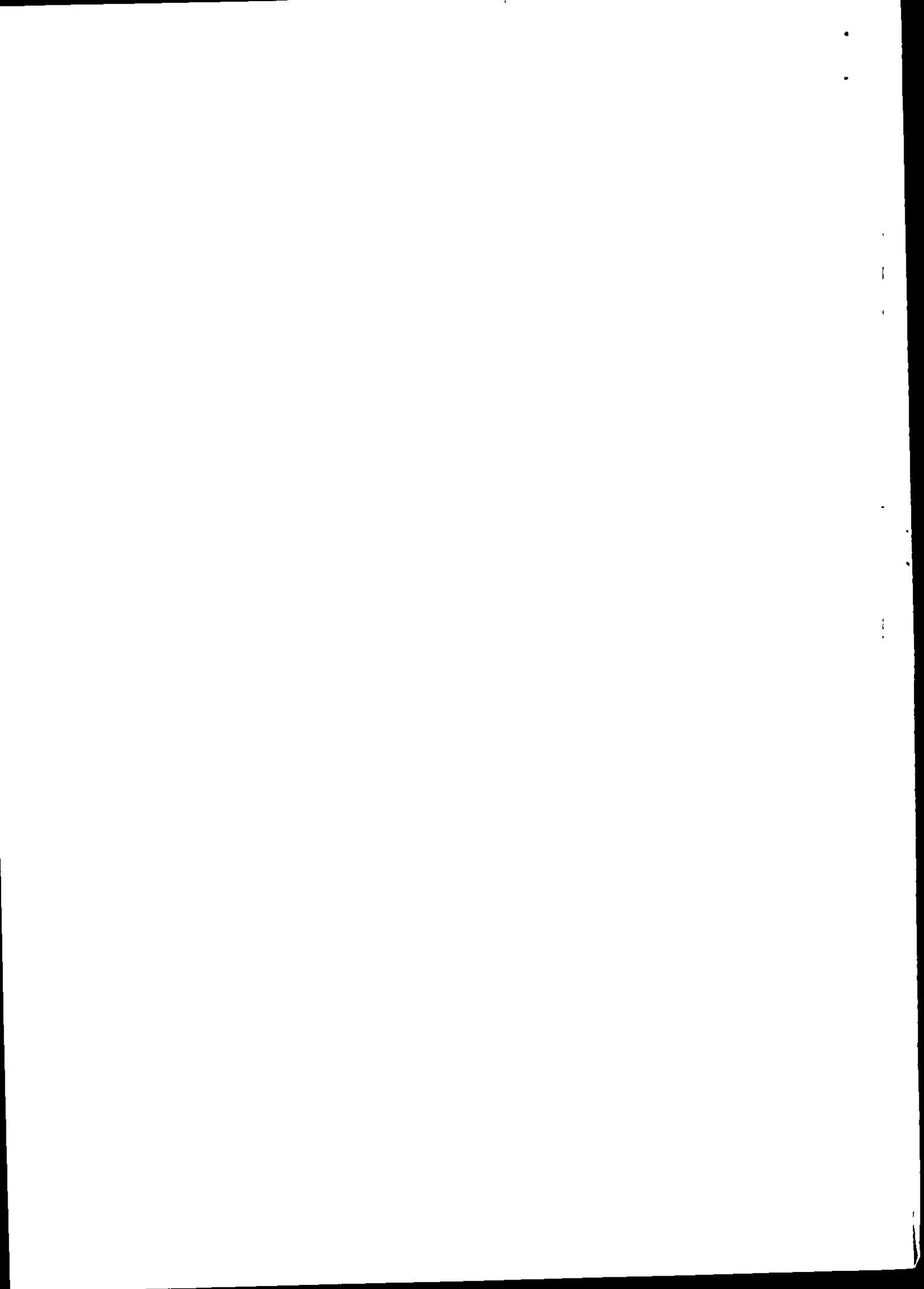
За оцјену умањења вриједности, према МСФИ 9, користе се индивидуални и колективни приступ.

У складу са МСФИ 9, Банка израчунава очекиване кредитне губитке финансијског инструмента на начин који одражава објективни и вјероватноћом пондерисани износ који се одређује евалуацијом низа могућих исхода/сценарија. Из тог разлога, за индивидуални приступ оцјени умањења вриједности Банка користи оцјену кроз три различита сценарија.

При мјерењу очекиваних кредитних губитака Банка није дужна одредити сваки могући сценарио. Међутим, дужна је узети у обзир ризик или вјероватноћу настанка кредитног губитка на начин који одражава вјероватноћу настанка кредитног губитка и вјероватноћу изостанка кредитног губитка, чак и ако је вјероватноћа настанка кредитног губитка врло мала.

Износ умањења вриједности за изложености које су предмет индивидуалне процјене се рачуна као разлика између књиговодствене вриједности финансијског инструмента и вјероватноћом пондерисане садашње вриједности процијењених новчаних токова, дисконтоване ефективном каматном стопом. Ефективна каматна стопа је стопа којом се дисконтују будући новчани токови током очекиваног периода трајања финансијских средстава или обавеза (или, према потреби, током краћег периода) на његову садашњу вриједност.

С обзиром на структуру и класификацију портфеља, Банка ће сваку изложеност за коју се утврди објективно умањење вриједности, односно статус неиспуњења обавеза, посматрати као индивидуално значајну изложеност и примјењивати индивидуалну процјену.

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)**32.1. Кредитни ризик (наставак)**

За потребе одређивања значајног повећања кредитног ризика и признавања резервација за умањење вриједности на колективној основи, финансијски инструменти се могу сврстати у групе, и то на темељу заједничких карактеристика кредитног ризика, како би се омогућила лакша provedба анализе ради правовременог утврђивања значајног повећања кредитног ризика.

Израчунавање умањења вриједности за финансијске инструменте на колективној основи се код изложености класификованих у Фазу 1 врши на 12-мјесечном нивоу, док се за изложености класификоване у Фазу 2 израчунава цјеложивотни кредитни губитак.

Укључивање будућих (енг. forward-looking) информација

Према захтјевима МСФИ 9, циљ умањења вриједности је признати очекиване кредитне губитке на цјеложивотном периоду за финансијске инструменте код којих је дошло до значајног повећања кредитног ризика у односу на иницијално процијењене ризике, без обзира да ли се процјена ради на индивидуалној или колективној основи, узимајући у обзир све разумне и поткријепљене информације укључујући и оне које се односе на будућност.

У складу са наведеним, укључивање будућих информација у израчунавање очекиваних губитака врши се прилагођавањем вјероватноће губитка.

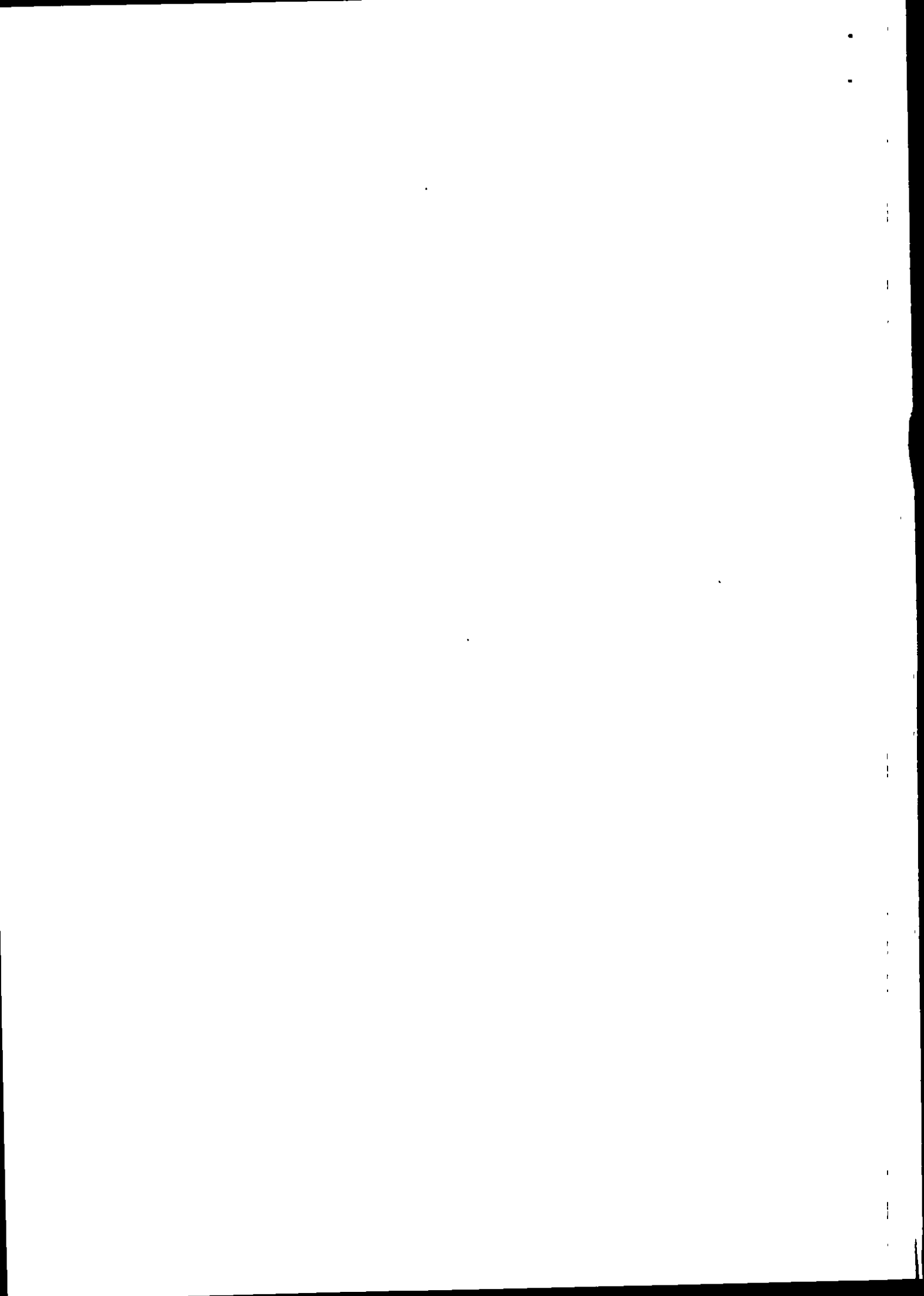
С обзиром да Банка у свом портфелу има финансијске инструменте од издаваоца различитих и по структури (нпр. владе и комерцијалне банке), као и географској распрострањености, с циљем укључивања будућих (forward-looking) информација при израчунавању очекиваних кредитних губитака, Банка се ослања на предвиђања промјене рејтинга (енг. outlook) за поједине инструменте (издаваоце) које има у портфелу, и то на начин да инкорпорише предвиђање смјера кретања рејтинга на израчунату вјероватноћу губитка: позитивно, стабилно или негативно предвиђање.

32.1.1. Изложеност кредитном ризику

У примјени од 1. јануара 2018. године

Класе финансијских инструмената по којима је Банка највише изложена кредитном ризику су депозити код иностраних банака и дужнички инструменти који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит.

Сљедећа табела приказује усклађивање између почетног и закључног стања исправке вриједности за финансијску имовину у 2018. години:

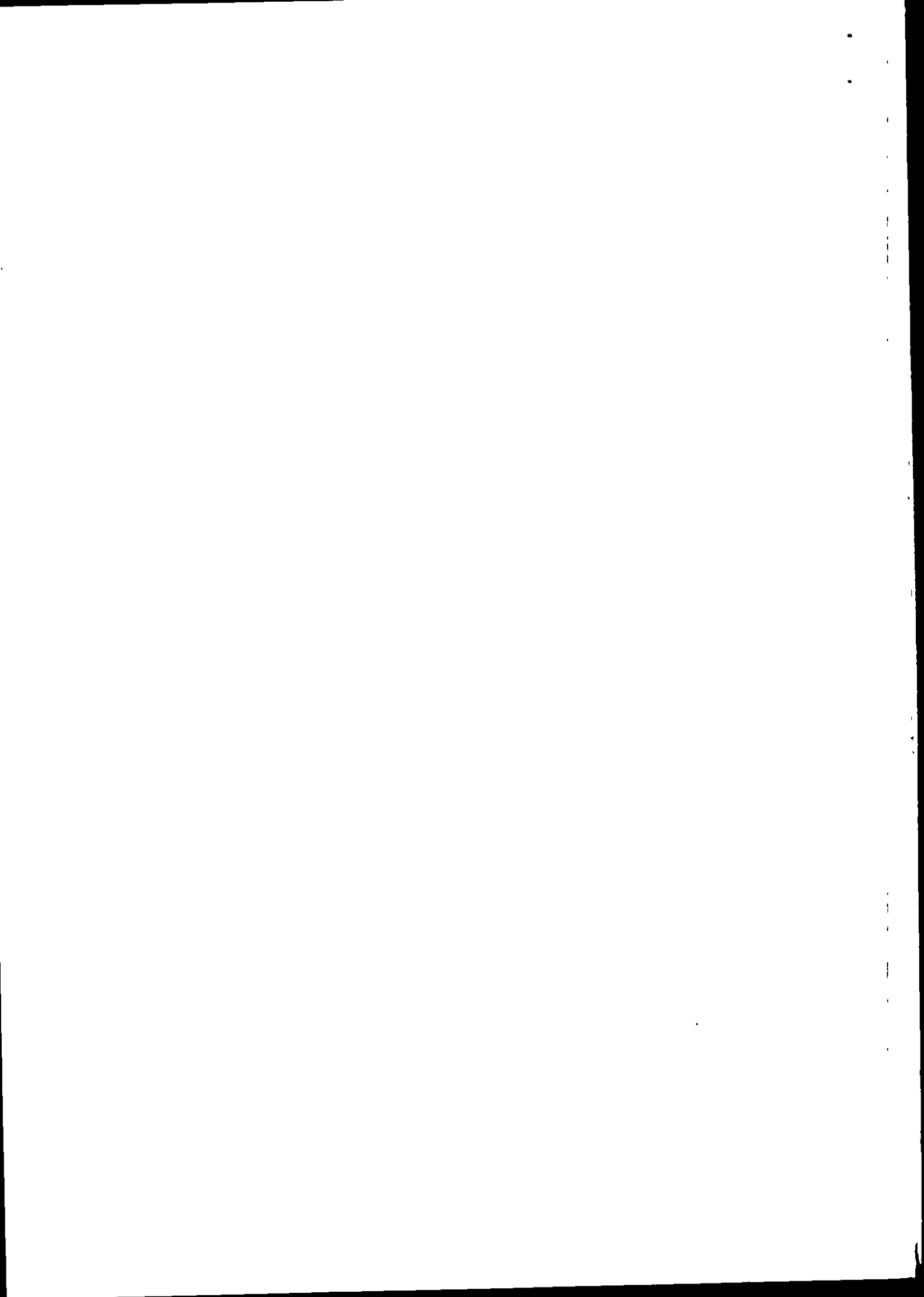
32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

32.1.1. Изложеност кредитном ризику (наставак)

У хиљадама КМ

	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно
1. Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит				
На дан 1. Јануар	4.290	-	-	4.290
Повећања због промјене кредитног ризика	22.423	-	-	22.423
Смањења због промјене кредитног ризика	(13.841)	-	-	(13.841)
Смањења због доспјелих инструмената	(1.281)	-	-	(1.281)
<i>Нето повећање током године</i>	<i>7.301</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>7.301</i>
Смањења због продатих инструмената	(2.598)	-	-	(2.598)
На дан 31. децембар	8.993	-	-	8.993
2. Депозити код иностраних банака				
На дан 1. Јануар	1.635	-	-	1.635
Повећања због промјене кредитног ризика	10.165	-	-	10.165
Смањења због промјене кредитног ризика	(5.202)	-	-	(5.202)
Смањења због престанака признавања орочених депозита	(4.063)	-	-	(4.063)
На дан 31. децембар	2.535	-	-	2.535
3. Специјална права вучења у ММФ-у				
На дан 1. Јануар	-	-	-	-
Повећања због промјене кредитног ризика	3	-	-	3
Смањења због промјене кредитног ризика	(3)	-	-	(3)
На дан 31. децембар	-	-	-	-
4. Остала финансијска имовина				
На дан 1. Јануар	30	-	600	630
Повећања због промјене кредитног ризика	39	-	-	39
Смањења због промјене кредитног ризика	(64)	-	-	(64)
На дан 31. децембар	5	-	600	605
Укупно почетно стање на дан 1. Јануар	5.955	-	600	6.555
Укупно закључно стање на дан 31. децембар	11.533	-	600	12.133

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

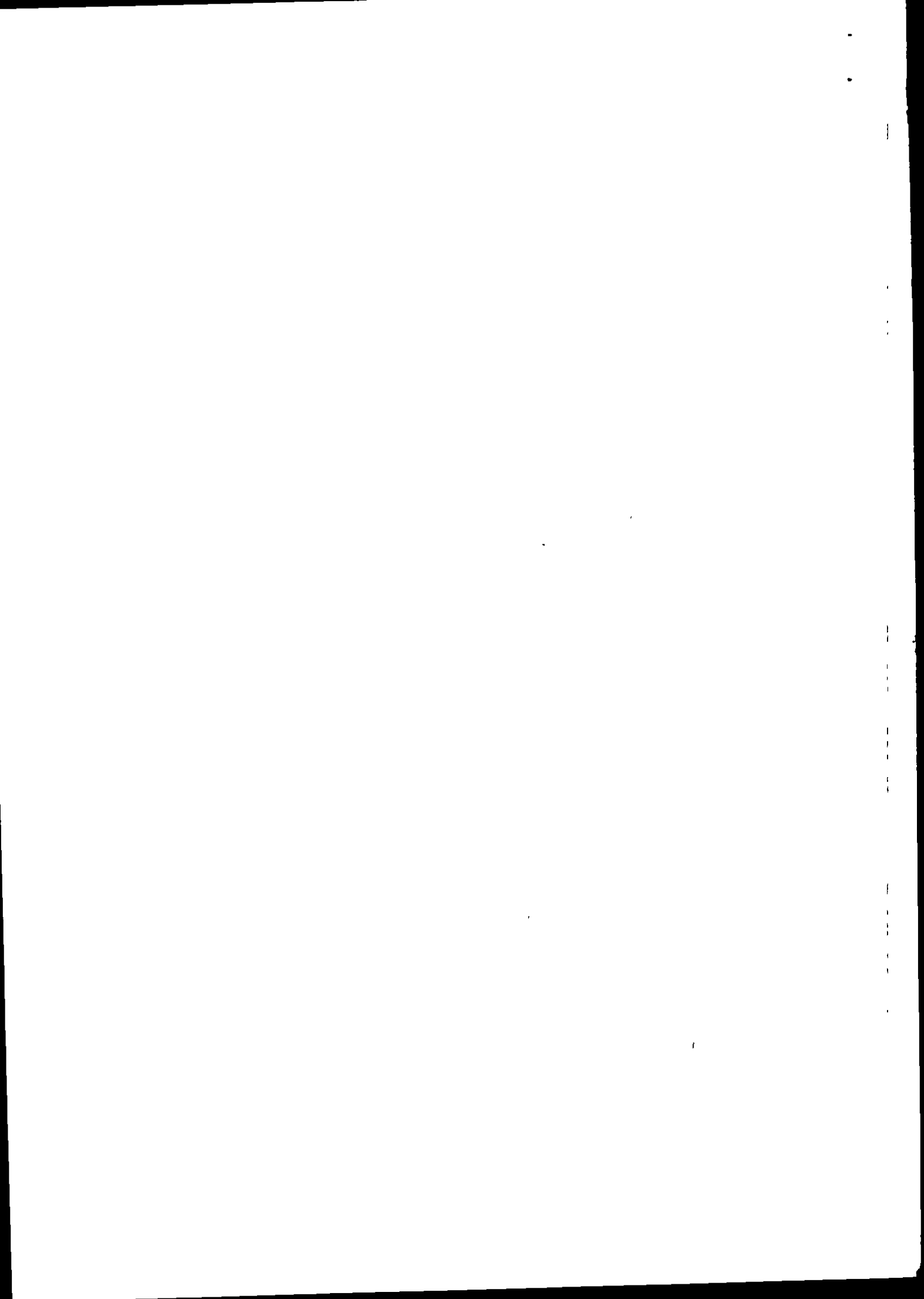
32.1.1. Изложеност кредитном ризику (наставак)

Нето повећање исправке вриједности за депозите код иностраних банака у износу од 900 хиљада КМ произлази из (Напомена 16):

- нето повећања депозита у току године у износу од 215.333 хиљада КМ јер је почетно стање бруто књиговодствене вриједности депозита код иностраних банака на дан 1. јануар 2018. године износило 2.698.650 хиљада КМ, а закључно стање депозита код иностраних банака на дан 31. децембар 2018. године 2.913.983 хиљада КМ,
- повећања вјероватноћа defaulta депозита код иностраних банака (просјечна вјероватноћа defaulta порасла је са 0,13% на дан 1. јануар на 0,19% на дан 31. децембар).

Нето повећање резервација за очекиване кредитне ризике по основу дужничких инструмената који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит у износу од 4.703 хиљаде КМ произлази из (Напомена 16):

- повећања као резултат нето куповина дужничких хартија од вриједности у току године у износу од 3.113.090 хиљада КМ
- смањења као резултат доспијећа хартија од вриједности, укључујући доспијећа купона у износу од 2.383.839 хиљада КМ,
- повећања као резултат повећања вјероватноћа defaulta дужничких инструмената (просјечна вјероватноћа defaulta порасла је са 0,13 % на дан 1. јануар на 0,24% на дан 31. децембар).

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

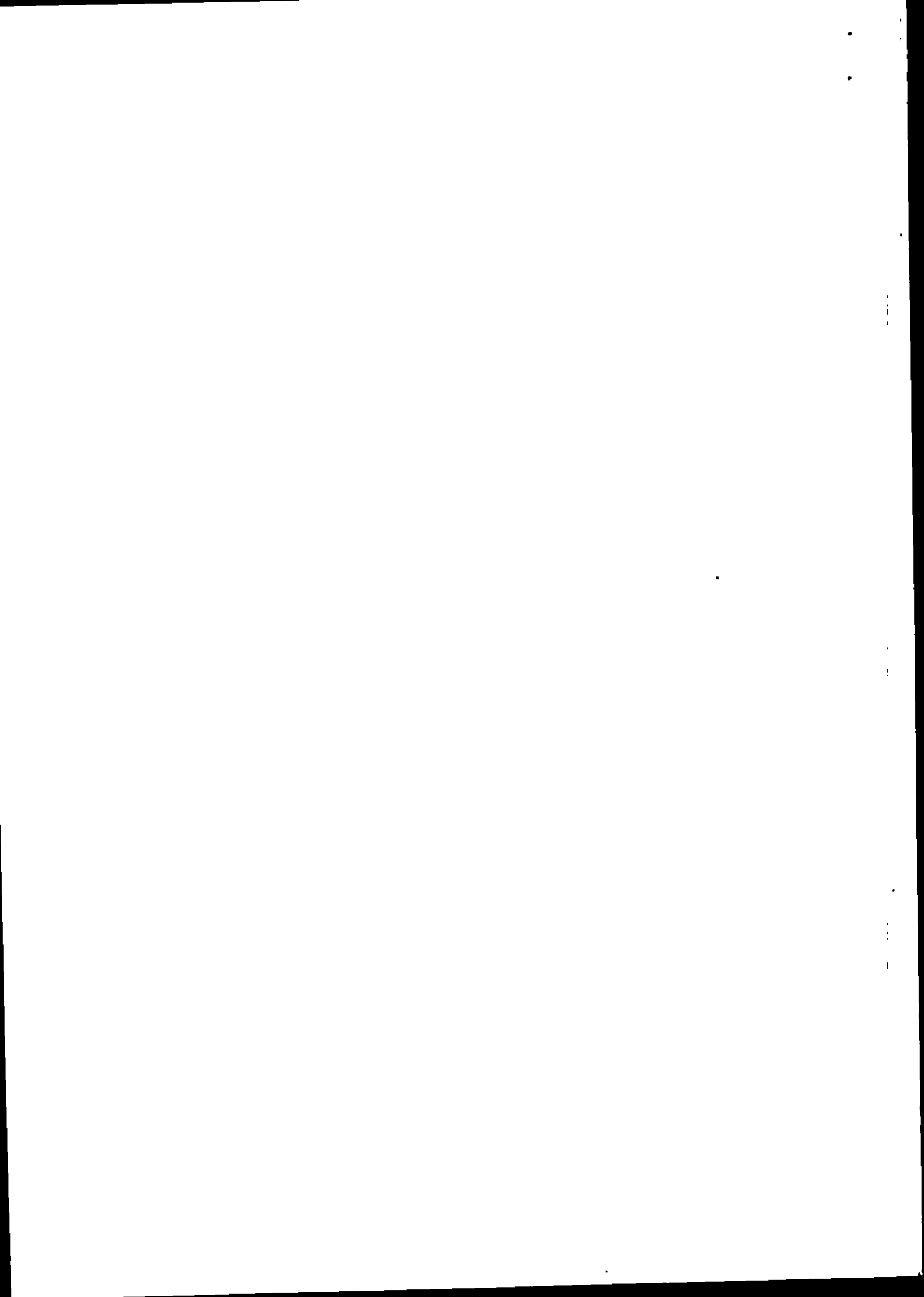
32.1. Кредитни ризик (наставак)

32.1.2. Концентрација кредитног ризика

а) Максимална изложеност кредитном ризику - Финансијски инструменти који су предмет умањења

Сљедећа табела приказује максималну изложеност финансијске имовине Банке кредитном ризику, анализирану по класама финансијских инструмената за које се очекивани кредитни губици рачунају и признају.

У хиљадама КМ	2018.				2017.
	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно	Укупно
Класе финансијских инструмената					
Страна валута у готовини					
Бруто књиговодствена вриједност	274.099	-	-	274.099	236.402
Исправка вриједности	-	-	-	-	-
Књиговодствена вриједност	274.099	-	-	274.099	236.402
Депозити код иностраних банака					
Бруто књиговодствена вриједност	2.913.983	-	-	2.913.983	2.698.650
Исправка вриједности	(2.535)	-	-	(2.535)	-
Књиговодствена вриједност	2.911.448	-	-	2.911.448	2.698.650
Финансијска имовина расположива за продају	-	-	-	-	6.202.071
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит					
Бруто књиговодствена вриједност	8.225.439	-	-	8.225.439	-
Резервације за очекиване кредитне губитке (признати у осталој свеобухватној добити)	(8.993)	-	-	(8.993)	-
Књиговодствена вриједност	8.225.439	-	-	8.225.439	-
Специјална права вучења у ММФ-у					
Бруто књиговодствена вриједност	2.236	-	-	2.236	1.531
Исправка вриједности	-	-	-	-	-
Књиговодствена вриједност	2.236	-	-	2.236	1.531
Улагања која се држе до доспијећа	-	-	-	-	1.214.062
Остала финансијска имовина					
Бруто књиговодствена вриједност	2.693	-	600	3.293	3.328
Исправка вриједности	(5)	-	(600)	(605)	(600)
Књиговодствена вриједност	2.688	-	-	2.688	2.728

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

32.1.2. Концентрација кредитног ризика

Како је објашњено у Напомени 16, резервације за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит не умањују њихову бруто књиговодствену вриједност и признају се у осталој свеобухватној добити.

б) Максимална изложеност кредитном ризику - Финансијски инструменти који нису предмет умањења

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Књиговодствена вриједност		
Монетарно злато	209.996	203.908
Остала улагања	27.813	27.813
УКУПНО	237.809	231.721

Банка не држи колатерале и остала заложна средства у циљу покривања кредитног ризика. На дан 31. децембар 2018. године Банка нема имовину која је доспјела, а ненаплаћена и има умањену имовину у износу од 600 хиљада КМ (На дан 31. децембар 2017. године Банка је имала доспјело, а ненаплаћено потраживање у износу од 25 хиљада КМ, које је наплаћено почетком 2018. године и умањену имовину у износу од 600 хиљада КМ).

Појединачна концентрација кредитног ризика

Укупни депозити код иностраних банака са стањем на дан 31. децембар 2018. године износе 2.911.448 хиљада КМ (2017.: 2.698.650 хиљада КМ). Највећи износ тих средстава инвестиран је у једну инострану банку са појединачном концентрацијом која прелази износ укупног капитала и резерви Банке (у 2017. години у једну инострану банку са појединачном концентрацијом која прелази износ укупног капитала и резерви Банке).

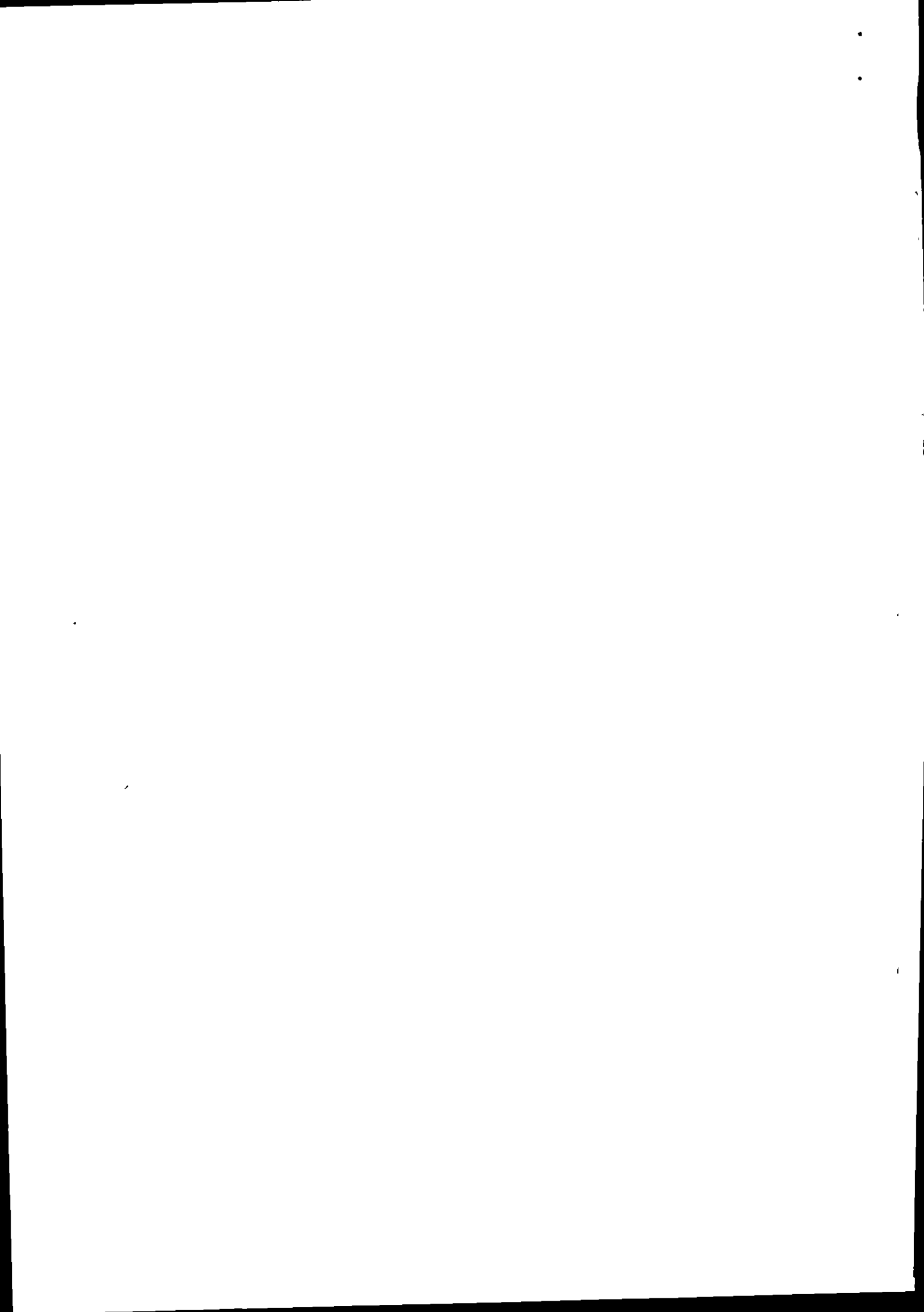
Појединачна концентрација кредитног ризика која прелази износ укупног капитала и резерви Банке:

31. децембар 2018.			31. децембар 2017.		
Рејтинг банке	у хиљадама КМ	у % укупних депозита	Рејтинг банке	у хиљадама КМ	у % укупних депозита
AAA	1.457.746	50,07%	AAA	993.508	36,81%

Примјењиво у оба периода

Концентрација према кредитном рејтингу

Сљедећа табела представља анализу концентрације кредитног ризика за финансијску имовину Банке на дан 31. децембар 2018. године:

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

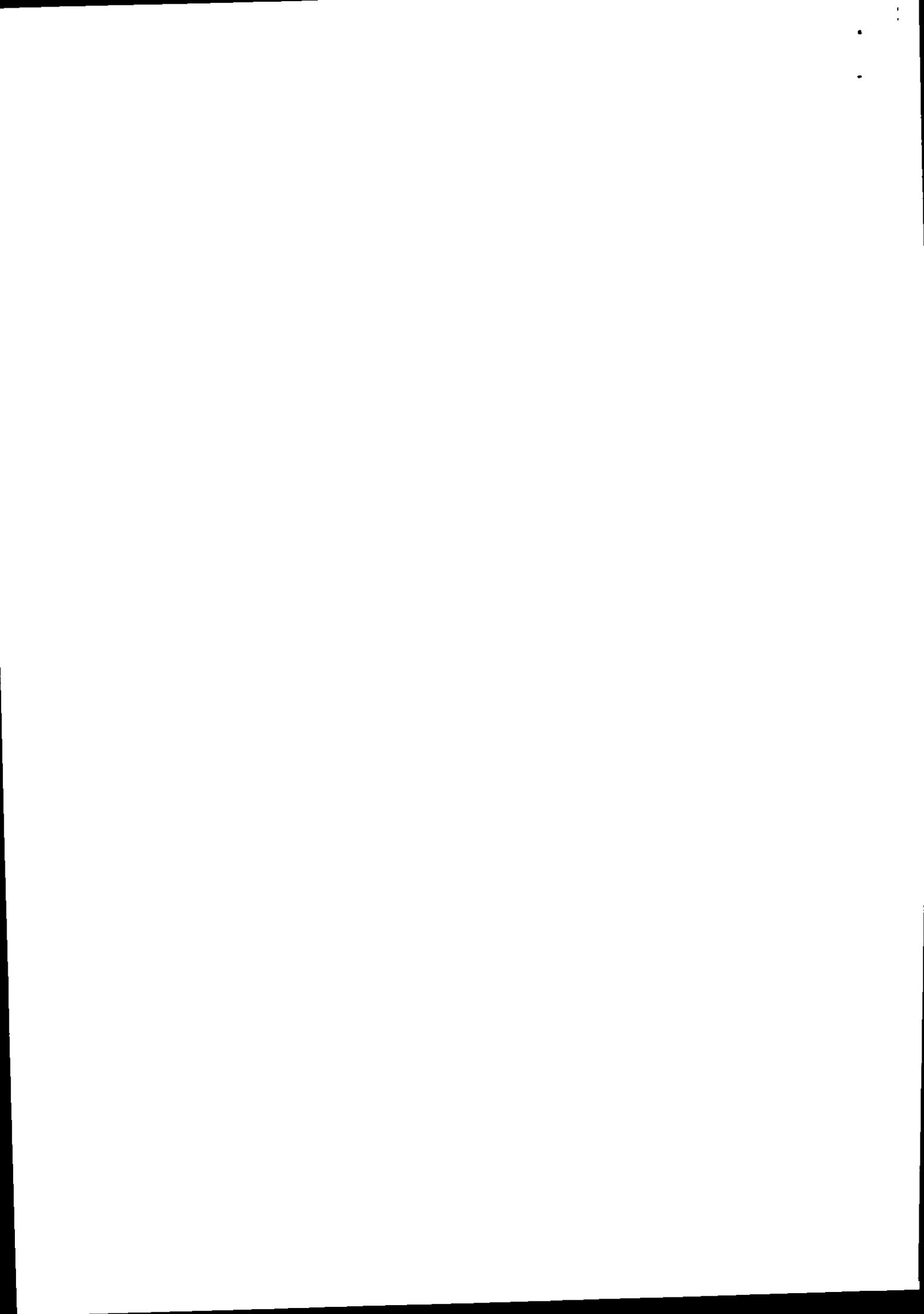
32.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

У хиљадама КМ

31. децембар 2018.

Кредитни рејтинг	Страна валута у готовини	Депозити код иностранних банака	Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	Монетарно злато	Специјална права вучења у ММФ-у	Остала финанси- јска имовина	Остала улагања	Укупно
AAA	-	2.414.436	2.072.757	-	-	-	-	4.487.193
AA+	-	-	1.464.686	-	-	-	-	1.464.686
AA	-	78.140	2.211.257	-	-	-	-	2.289.397
AA-	-	-	1.083.041	-	-	-	-	1.083.041
A+	-	-	-	-	-	-	-	-
A	-	408.951	-	-	-	-	-	408.951
A-	-	-	844.614	-	-	-	-	844.614
II ¹	-	1.000	-	209.996	2.236	-	27.813	241.045
BBB+	-	8.921	-	-	-	-	-	8.921
BBB	-	-	549.084	-	-	-	-	549.084
Без рејтинга	274.099	-	-	-	-	2.688	-	276.787
УКУПНО	274.099	2.911.448	8.225.439	209.996	2.236	2.688	27.813	11.653.719

¹ Међународне институције

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

32.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

Сљедећа табела представља анализу концентрације кредитног ризика за финансијску имовину Банке на дан 31. децембар 2017. године:

У хиљадама КМ

31. децембар 2017.

Кредитни рејтинг	Страна валута у готовини	Депозити код иностра- них банака	Специјална права вучења у ММФ-у	Финанси- јска имовина располож ива за продају	Монетарно злато	Улагања која се држе до доспи- јећа	Остала улагања	Остала финанси- јска имовина	Укупно
AAA	-	1.715.536	-	1.297.302	-	40.402	-	-	3.053.240
AA+	-	-	-	986.396	-	341.964	-	-	1.328.360
AA	-	78.137	-	1.654.622	-	411.431	-	-	2.144.190
AA-	-	97.662	-	976.652	-	203.629	-	-	1.277.943
A+	-	-	-	5.964	-	-	-	-	5.964
A	-	566.831	-	-	-	-	-	-	566.831
A-	-	238.946	-	-	-	-	-	-	238.946
II ²	-	1.538	1.531	-	203.908	-	27.813	-	234.790
BBB+	-	-	-	728.413	-	-	-	-	728.413
BBB	-	-	-	552.722	-	216.636	-	-	769.358
Без рејтинга	236.402	-	-	-	-	-	-	2.728	239.130
УКУПНО	236.402	2.698.650	1.531	6.202.071	203.908	1.214.062	27.813	2.728	10.587.165

² Međunarodne institucije

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.1. Кредитни ризик (наставак)

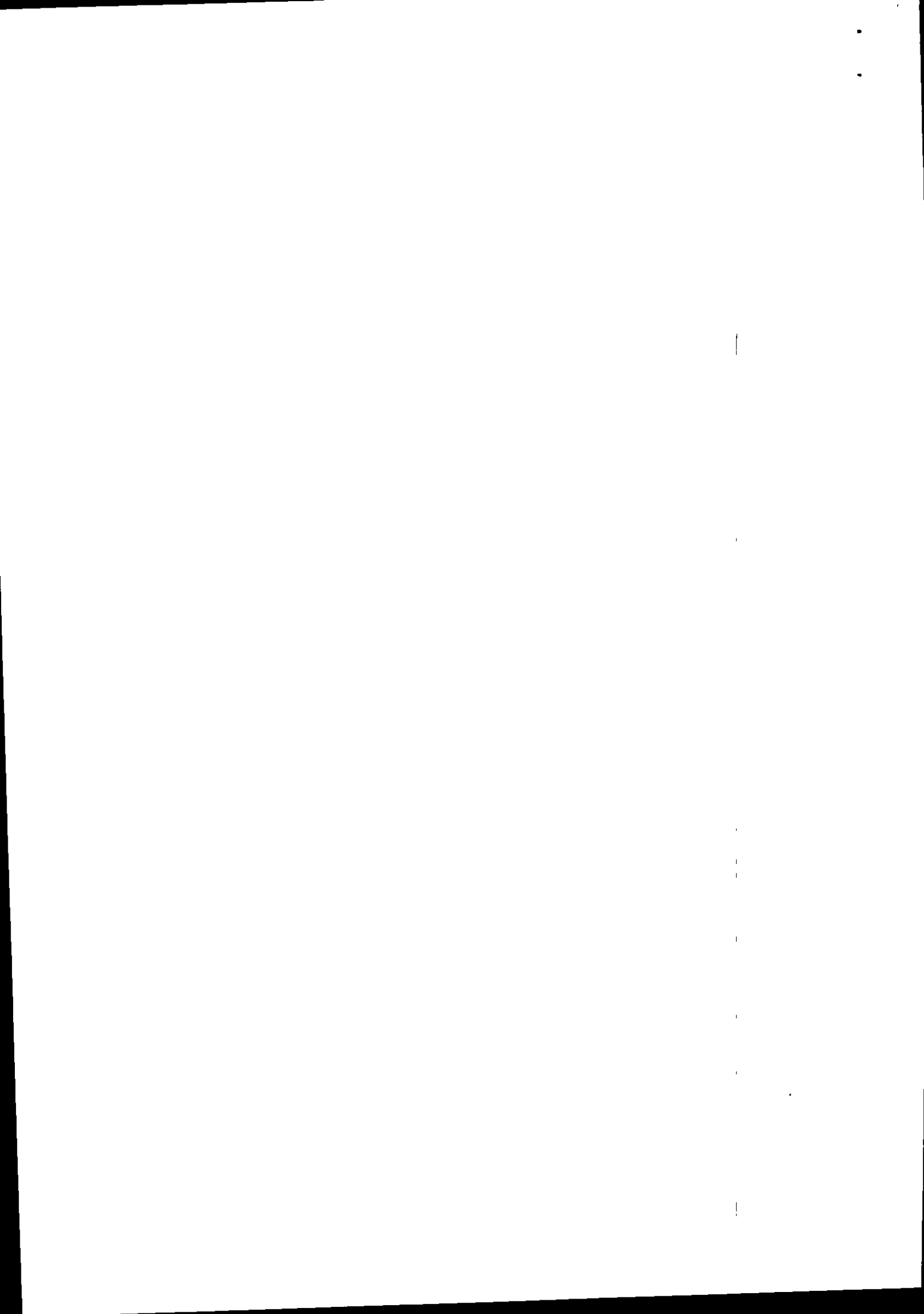
32.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

Географска концентрација ризика финансијске имовине са изложеношћу кредитном ризику

Сљедећа табела даје информацију о изложености финансијске имовине Банке кредитном ризику по књиговодственим вриједностима, разврстано по географским регијама на 31. децембар 2018. и 2017. године. За потребе ове објаве, Банка је разврстала изложености по регијама на основу домицилне земље уговорне стране:

У хиљадама КМ	ЕУ земље	Земље нечланице ЕУ	Босна и Херцеговина	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	274.099	274.099
Депозити код иностраних банака	2.424.518	486.930		2.911.448
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	8.225.439	-	-	8.225.439
Монетарно злато	-	209.996	-	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	-	2.236	-	2.236
Остала финансијска имовина	-	-	2.688	2.688
Остала улагања	10	27.803	-	27.813
31. децембар 2018.	10.649.967	726.965	276.787	11.653.719

У хиљадама КМ	ЕУ земље	Земље нечланице ЕУ	Босна и Херцеговина	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	236.402	236.402
Депозити код иностраних банака	2.170.353	528.297	-	2.698.650
Специјална права вучења у	-	1.531	-	1.531
Финансијска имовина расположена за продају	6.202.071	-	-	6.202.071
Монетарно злато	-	203.908	-	203.908
Улагања која се држе до	1.214.062	-	-	1.214.062
Остала улагања	10	27.803	-	27.813
Остала финансијска имовина	-	-	2.728	2.728
31. децембар 2017	9.586.496	761.539	239.130	10.587.165

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)**32.2. Тржишни ризик**

Банка прати и управља валутним и каматним ризиком као основним тржишним ризицима. Валутни ризик је ризик пада вриједности финансијских инструмената деноминованих у страном валути услед промјене девизних курсева. Каматни ризик је ризик пада тржишне вриједности финансијских инструмената услед неповољних кретања каматних стопа. Управљање тржишним ризицима се врши постављањем квантитативних ограничења за изложеност валутном ризику која је прихватљива за Банку и прате се на дневној основи. Циљ управљања тржишним ризицима јесте контрола и управљање ризицима у оквиру прихватљивих параметара, како би се оптимизирао поврат.

У сврху квантификације ефеката тржишног ризика на вриједност девизних резерви, од 2017. године, Банка користи концепт „вриједности под ризиком“ (VaR). Вриједност под ризиком представља статистичку методологију помоћу које се процјењује максимална промјена вриједности девизних резерви услед промјене цијене финансијских инструмената и промјене девизних курсева уз одређени степен поузданости за одређени временски период. Банка при обрачуна VaR примјењује ниво поузданости од 99% за временски интервал од десет дана, као што је препоручено стандардом Базел ИИ.

Промјене цијена инструмената и промјене девизних курсева су базирани на историјским промјенама цијена и промјенама девизних курсева за инструменте и валуте које чине девизне резерве на крају мјесеца.

На дан 31. децембар 2018. године, изложеност девизних резерви којима управља Банка (VaR уз ниво поузданости 99% за временски интервал од десет дана) која укључује промјене цијена инструмената и промјене девизних курсева у односу на КМ износи 37.739 хиљада КМ (2017.: 36.836 хиљада КМ), што представља еквивалент 0,32% укупне финансијске имовине (2017.: 0,35% укупне финансијске имовине). VaR проистиче од промјене цијена инструмената у које су инвестирана средства девизних резерви, укључујући промјене тржишне цијене злата у евр. На дан 31. децембар 2018. године нема орочених депозита нити улагања деноминованих у неевро валутама, тако да Банка нема изложености валутном ризику (2017: валутни ризик проистиче од промјене девизних курсева у истом периоду, на диверзификованој основи и са укљученим промјенама доларске тржишне цијене злата).

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Валутни ризик	-	9.702
Каматни ризик	37.739	27.134
Укупно VaR	37.739	36.836

32.2.1. Девизни ризик

Банка је изложена девизном ризику кроз трансакције у страним валутама. Ово је ризик од промјене вриједности финансијских инструмената услед промјена у девизним курсевима. Изложеност девизном ризику произлази из активности везаних за депозите и инвестиције.

Управљање и контролу девизног ризика Банка осигурава строгим поштивањем одредби Закона о Централној банци Босне и Херцеговине и Инвестиционих смјерница Банке.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2018.

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.2.1. Девизни ризик (наставак)

Наведеним актима су тачно дефинисани лимити држања активе и пасиве у свакој страниој валути. Највећи дио новчане активе држи се у EUR, а максималан износ који се може држати у другим конвертибилним валутама подложним промјенама тржишног курса не смије прелазити 50% укупног износа капитала и резерви Банке.

Банка је имала сљедећу девизну позицију на дан 31. децембра 2018. и 31. децембра 2017. године:

31. децембар 2018.

У хиљадама КМ	EUR	USD	Остале стране валуте	КМ	Укупно
Страна валута у готовини	274.025	20	54	-	274.099
Депозити код иностраних банака	2.904.946	2.763	3.739	-	2.911.448
Дужнички инструменти који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	8.225.439	-	-	-	8.225.439
Монетарно злато	209.996	-	-	-	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-	2.236	-	2.236
Остала финансијска имовина	22	-	-	2.666	2.688
Остала улагања	10	-	-	27.803	27.813
Укупно финансијска имовина	11.614.438	2.783	6.029	30.469	11.653.719
Готов новац у оптицају	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	-	-	-	5.523.290	5.523.290
Депозити Владе и осталих депонената	-	-	-	709.367	709.367
Остале финансијске обавезе	586	13	-	2.294	2.893
Укупно финансијске обавезе	586	13	-	10.985.565	10.986.164
НЕТО ДЕВИЗНА ПОЗИЦИЈА	11.613.852	2.770	6.029	(10.955.096)	667.555

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.2. Тржишни ризик (наставак)

32.2.1. Девизни ризик (наставак)

31. децембар 2017.

У хиљадама КМ	EUR	USD	Остале стране валуте	КМ	Укупно
Страна валута у готовини	236.330	19	53	-	236.402
Депозити код иностраних банака	2.693.220	2.921	2.509	-	2.698.650
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-	1.531	-	1.531
Финансијска имовина расположива за продају	6.202.071	-	-	-	6.202.071
Монетарно злато	-	203.908	-	-	203.908
Улагања која се држе до доспијећа	1.214.062	-	-	-	1.214.062
Остала улагања	10	-	-	27.803	27.813
Остала финансијска имовина	81	-	-	2.647	2.728
Укупно финансијска имовина	10.345.774	206.848	4.093	30.450	10.587.165
Готов новац у оптицају	-	-	-	4.319.360	4.319.360
Депозити банака	-	-	-	5.033.065	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	-	-	-	624.708	624.708
Остале финансијске обавезе	902	3	-	9.605	10.510
Укупно финансијске обавезе	902	3	-	9.986.738	9.987.643
НЕТО ДЕВИЗНА ПОЗИЦИЈА	10.344.872	206.845	4.093	(9.956.288)	599.522

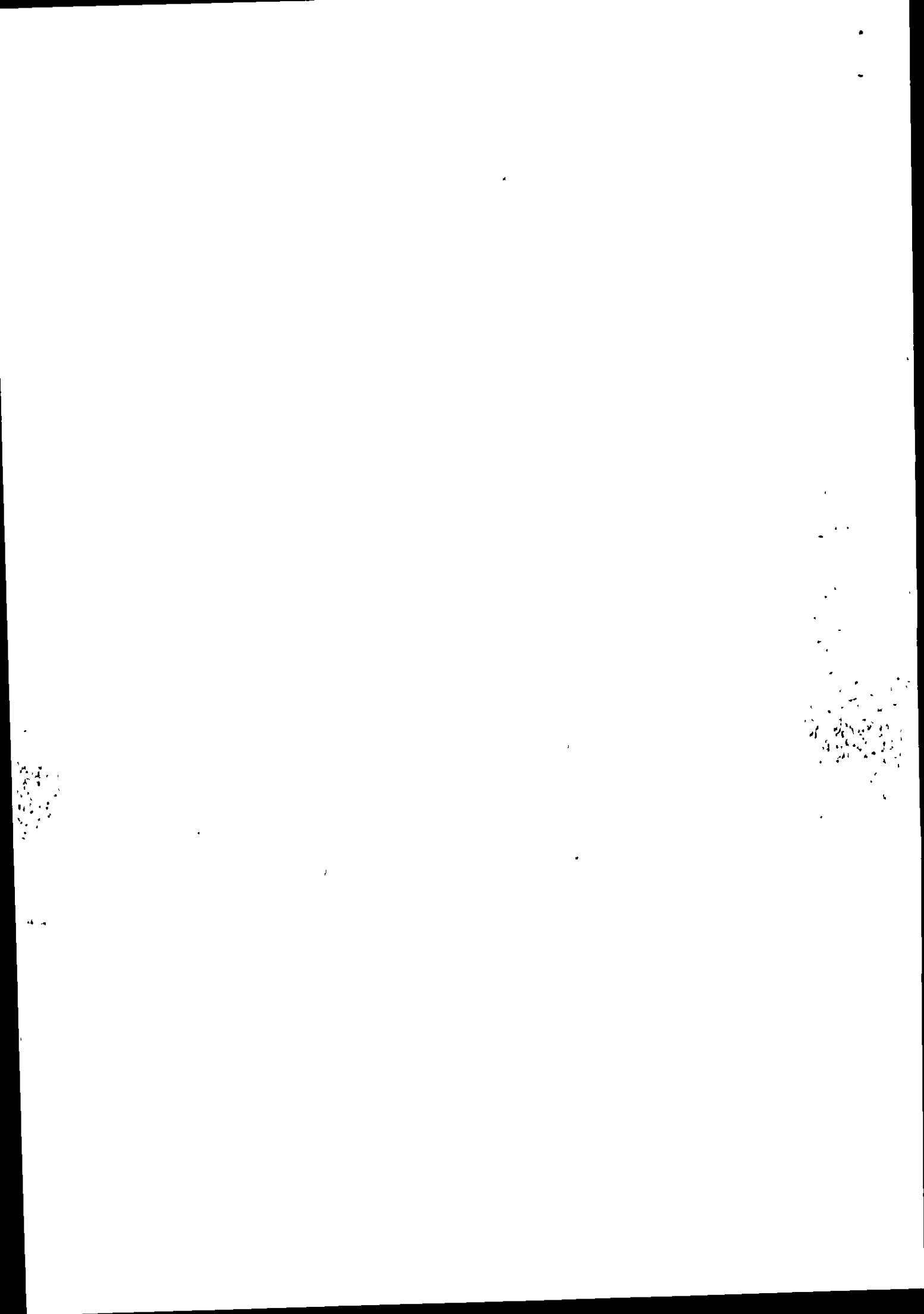
Банка није изложена ризику промјене курса EUR због аранжмана валутног одбора чиме је конвертибилна марка везана за EUR по курсу 1 EUR : 1,95583 КМ.

32.2.2. Каматни ризик

Изложеност Банке тржишном ризику промјена у каматним стопама је концентрисана у инвестиционом портфељу. Пословање Банке је подложно ризику промјене каматних стопа утолико што каматносна имовина и обавезе доспијевају или се камата мијења у различитим периодима или у различитим износима.

Банка је изложена каматном ризику приликом инвестирања девизних резерви. Банка управља инвестиционим портфељем са циљем минимизирања каматног ризика. Инвестиције носе различите каматне стопе, зависно од периода инвестирања, уз максималан рок инвестирања од једне године за депозите и десет година за хартије од вриједности.

Сљедећа табела приказује изложеност Банке каматном ризику на крају године.

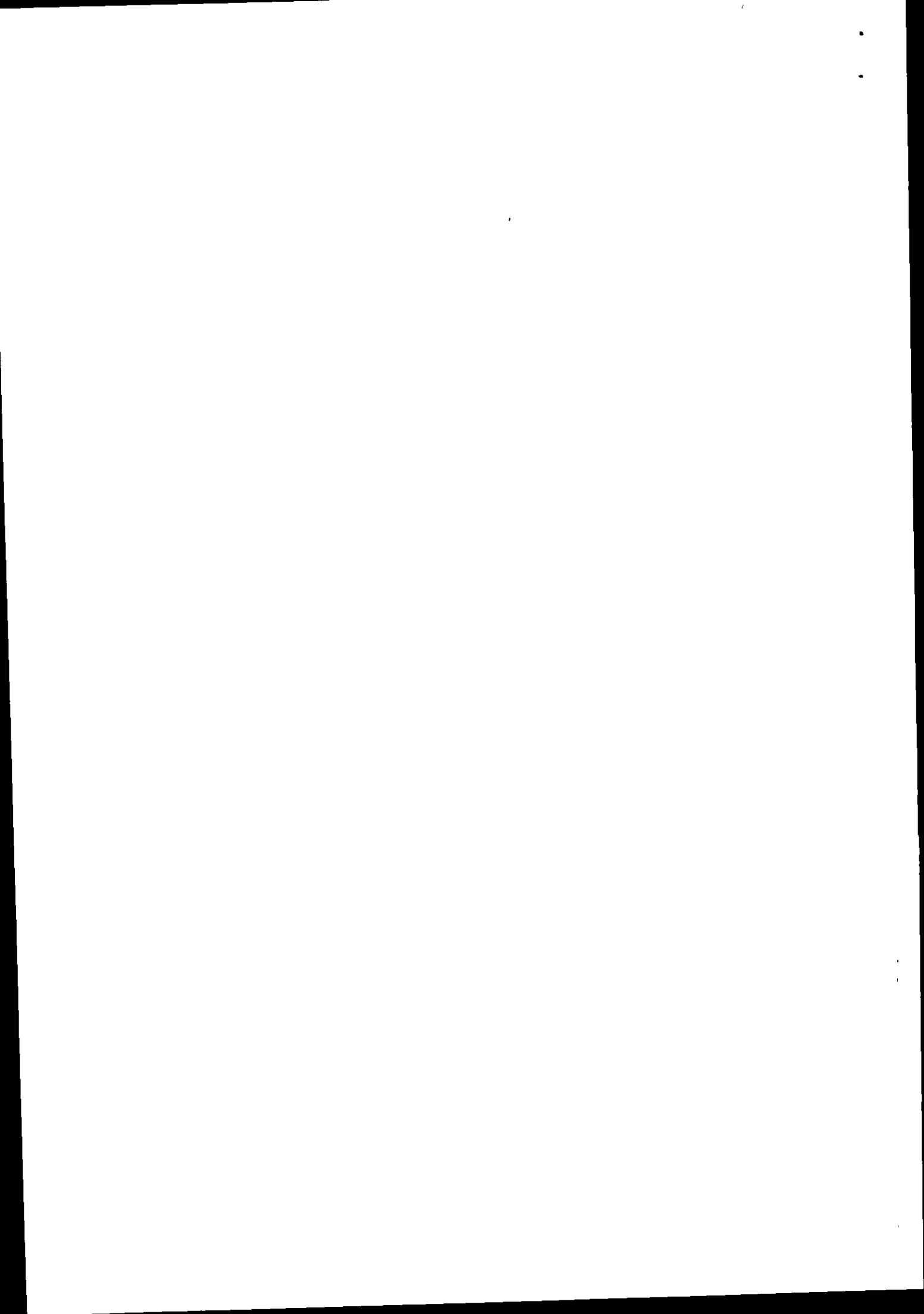
32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.2. Тржишни ризик (наставак)

32.2.2. Каматни ризик (наставак)

31. децембар 2018.

У хиљадама КМ	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Бескаматно	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	-	-	274.099	274.099
Депозити код иностраних банака	1.399.725	1.514.118	-	-	(2.395)	2.911.448
Дужнички инструменти који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	1.879.504	6.273.816	-	-	72.119	8.225.439
Монетарно злато	-	-	-	-	209.996	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	2.236	-	-	-	-	2.236
Остала финансијска имовина	20	43	59	-	2.566	2.688
Остала улагања	-	-	-	-	27.813	27.813
Укупно финансијска имовина	3.281.485	7.787.977	59	-	584.198	11.653.719
Готов новац у оптицају	-	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	3.037.591	-	-	-	2.485.699	5.523.290
Депозити Владе и осталих депонената	-	-	-	-	709.367	709.367
Остале финансијске обавезе	-	-	-	-	2.893	2.893
Укупно финансијске обавезе	3.037.591	-	-	-	7.948.573	10.986.164
КАМАТНА НЕУСКЛАЂЕНОСТ	243.894	7.787.977	59	-	(7.364.375)	667.555

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.2. Тржишни ризик (наставак)

32.2.2. Каматни ризик (наставак)

31. децембар 2017.

У хиљадама КМ	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Бескаматно	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	-	-	236.402	236.402
Депозити код иностраних банака	1.824.495	875.735	-	-	(1.580)	2.698.650
Специјална права вучења у ММФ-у	1.531	-	-	-	-	1.531
Финансијска имовина расположива за продају	1.593.488	4.549.666	-	-	58.917	6.202.071
Монетарно злато	-	-	-	-	203.908	203.908
Улагања која се држе до доспијећа	112.767	1.093.539	-	-	7.756	1.214.062
Остала улагања	-	-	-	-	27.813	27.813
Остала финансијска имовина	33	79	109	15	2.492	2.728
Укупно финансијска имовина	3.532.314	6.519.019	109	15	535.708	10.587.165
Готов новац у оптицају	-	-	-	-	4.319.360	4.319.360
Депозити банака	2.550.518	-	-	-	2.482.547	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	-	-	-	-	624.708	624.708
Остале финансијске обавезе	-	-	-	-	10.510	10.510
Укупно финансијске обавезе	2.550.518	-	-	-	7.437.125	9.987.643
КАМАТНА НЕУСКЛАЂЕНОСТ	981.796	6.519.019	109	15	(6.901.417)	599.522

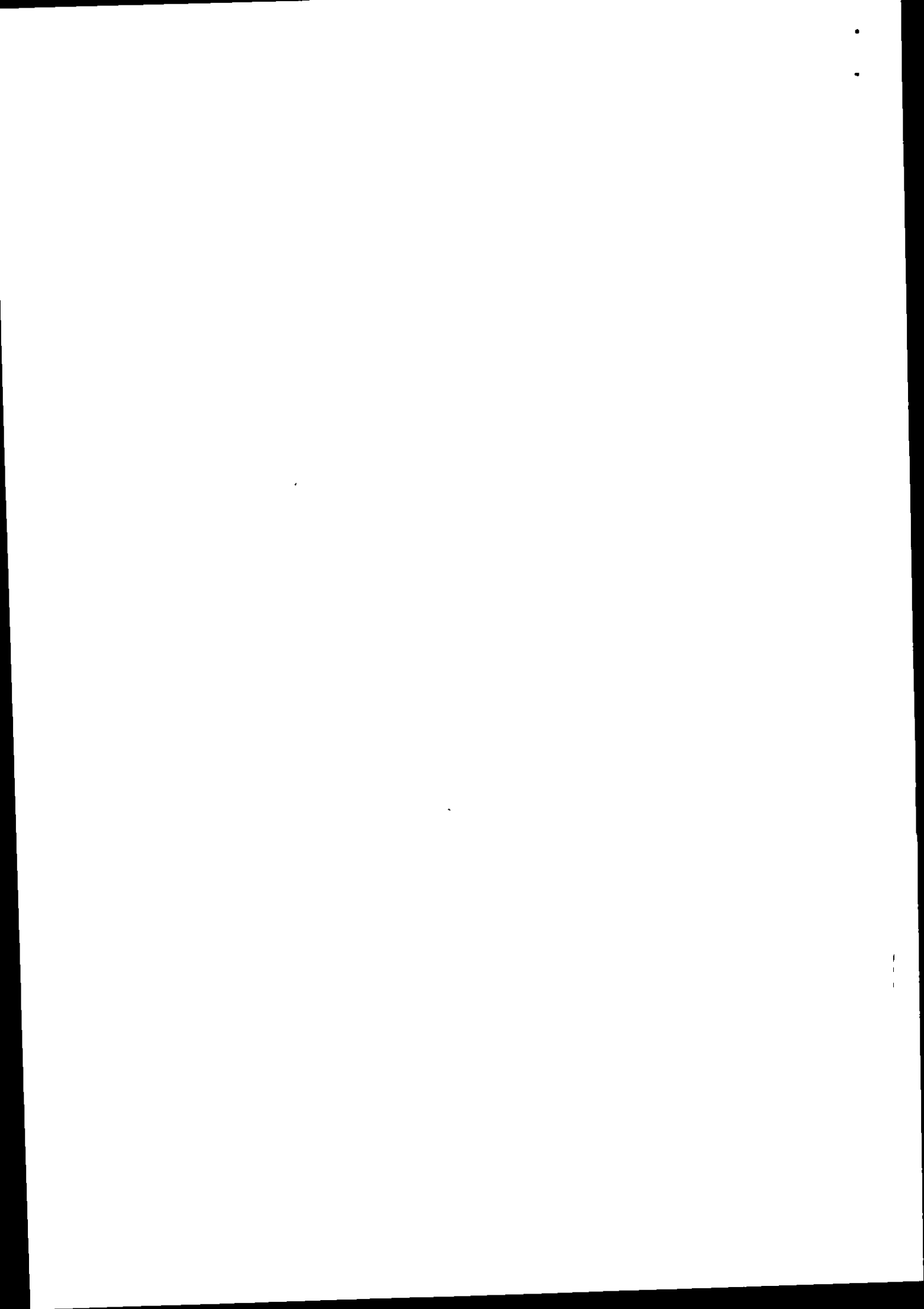
32.3. Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се односи на могуће потешкоће у брзој ликвидацији дијела имовине, што је могуће у ситуацији у којој су тржишни услови неповољни и такођер, када дође до непожељног кретања цијена.

Ликвидна имовина се дефинише као она имовина чија конверзија у новчана средства подразумијева минималне трансакционе трошкове и чија је вриједност најближа тржишној вриједности.

С обзиром на обавезу гарантовања конвертибилности КМ, дневна ликвидност треба бити обезбијеђена рочном усклађеношћу девизних резерви Банке.

Оквир за ликвидност треба да усклади прогнозиране потенцијалне потребе за ликвидношћу са одговарајућим ликвидним инструментима. Ликвидност сваког појединачног финансијског инструмента подобног за инвестирање треба да буде размотрена на одговарајући начин прије него што се изврши инвестирање у тај инструмент.

32. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

32.3. Ризик ликвидности (наставак)

Анализа рочности

Рочност финансијских обавеза Банке на дан 31. децембра 2018. и 2017. године приказана је у табелама у наставку на основу преосталог уговорног доспијећа од датума извјештавања.

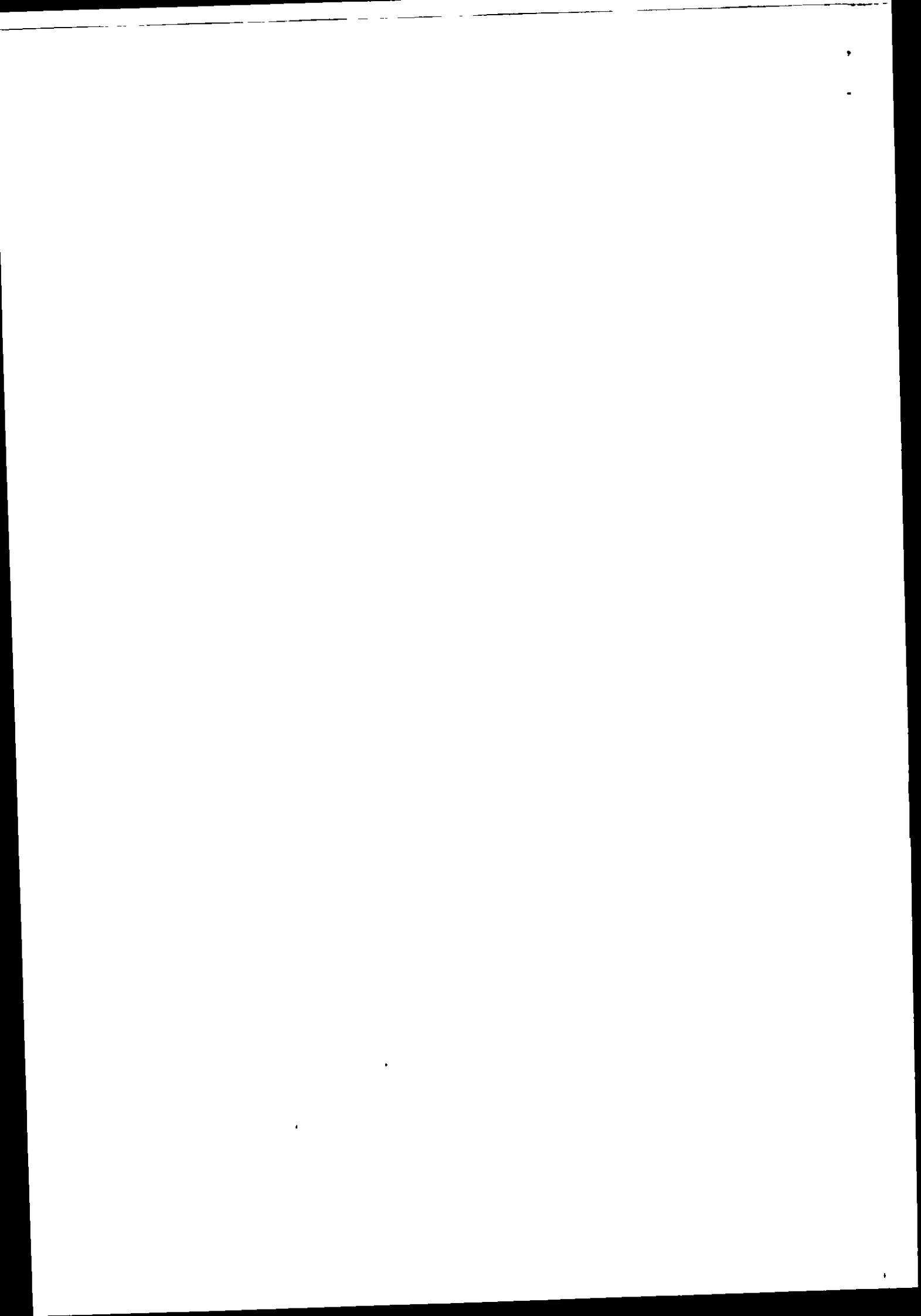
Готов новац у оптицају је распоређен у период до три мјесеца.

31. децембар 2018.

	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Без одређеног доспијећа	Укупно
У хиљадама КМ						
Готов новац у оптицају	4.750.614	-	-	-	-	4.750.614
Депозити банака	5.523.290	-	-	-	-	5.523.290
Депозити Владе и осталих депонената	709.367	-	-	-	-	709.367
Остале финансијске обавезе	2.893	-	-	-	-	2.893
УКУПНО ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ	10.986.164	-	-	-	-	10.986.164

31. децембар 2017.

	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Без одређеног доспијећа	Укупно
У хиљадама КМ						
Готов новац у оптицају	4.319.360	-	-	-	-	4.319.360
Депозити банака	5.033.065	-	-	-	-	5.033.065
Депозити Владе и осталих депонената	624.708	-	-	-	-	624.708
Остале финансијске обавезе	3.199	7.311	-	-	-	10.510
УКУПНО ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ	9.980.332	7.311	-	-	-	9.987.643

33. МЈЕРЕЊЕ ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ФИНАНСИЈСКИХ ОБАВЕЗА (НАСТАВАК)

33.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе који се не мјере по фер вриједности

У хиљадама КМ

31. децембар 2018.

	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност
Финансијска имовина		
<i>Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку:</i>		
Страна валута у готовини	274.099	274.099
Депозити код иностраних банака	2.911.448	2.904.460
Специјална права вучења у ММФ-у	2.236	2.236
Остала финансијска имовина	2.688	2.688
<i>Остала улагања</i>	27.813	27.813
Укупно	3.218.284	3.211.296
Финансијске обавезе		
<i>Финансијске обавезе које се мјере по амортизованом трошку:</i>		
Готов новац у оптицају	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	5.523.290	5.512.943
Депозити Владе и осталих депонената	709.367	708.038
Остале финансијске обавезе	2.893	2.893
Укупно	10.986.164	10.974.488

У хиљадама КМ

31. децембар 2017.

	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност
Финансијска имовина		
<i>Кредити и потраживања</i>		
- Страна валута у готовини	236.402	236.402
- Депозити код иностраних банака	2.698.650	2.690.797
- Специјална права вучења у ММФ-у	1.531	1.531
<i>Улагања која се држе до доспијећа</i>		
- Улагања која се држе до доспијећа	1.214.062	1.264.030
- Остала финансијска имовина	2.728	2.728
<i>Остала улагања</i>	27.813	27.813
Укупно	4.181.186	4.223.301
Финансијске обавезе		
<i>Финансијске обавезе по амортизованом трошку:</i>		
- Готов новац у оптицају	4.319.360	4.319.360
- Депозити банака	5.033.065	5.021.274
- Депозити Владе и осталих депонената	624.708	623.244
- Остале финансијске обавезе	10.510	10.510
Укупно	9.987.643	9.974.388

33. МЈЕРЕЊЕ ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ФИНАНСИЈСКИХ ОБАВЕЗА (НАСТАВАК)**33.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе који се не мјере по фер вриједности (наставак)**

Управа сматра да књиговодствене вриједности стране валуте у готовини, специјалних права вучења у ММФ-у, остале финансијске имовине, готовог новца у оптицају и осталих финансијских обавеза признате у финансијским извјештајима одговарају њиховој тржишној вриједности.

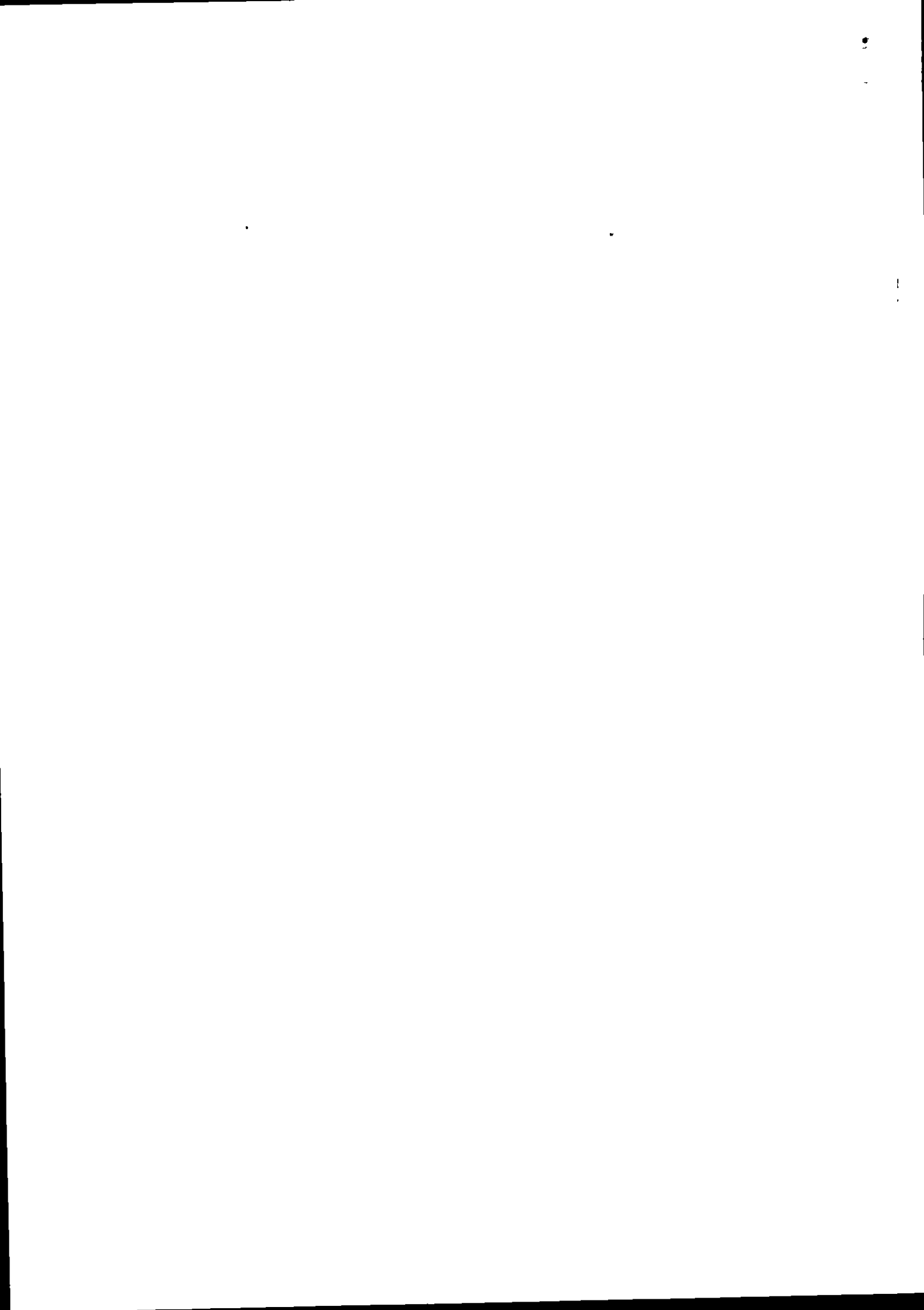
На датуме извјештавања, фер вриједност финансијске имовине и финансијских обавеза који се не мјере по фер вриједности укључена је у категорију Ниво 2, а утврђена је у складу с општеприхваћеним моделима процјењивања базираним на анализи дисконтваног новчаног тока, са дисконтном стопом као најзначајнијим улазним податком, а која одражава кредитни ризик уговорне стране. Банка користи дисконтну стопу која представља пондерисани просјек каматних стопа на депозите правних лица, за цијело банкарско тржиште у БиХ.

До 31. децембра 2017. године, власничке хартије од вриједности Банке у износу од 27.813 хиљада КМ су биле класификоване као расположиве за продају и мјерене по трошку због тога што се њихова фер вриједност није могла поуздано утврдити. Приликом примјене МСФИ 9, ове хартије од вриједности су одређене да се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Власнички инструменти Банке не могу се откупити нити пренијети и не постоји активно тржиште за њих, стога Банка сматра да њихова књиговодствена вриједност одговара фер вриједности и потпада под Ниво 3 категорију на датуме извјештавања (Погледати Напомену 21).

34. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

Банка води одређене рачуне у страним валутама везане уз споразуме између влада Босне и Херцеговине и иностраних влада и финансијских организација. Како ови рачуни нису нити актива нити пасива Банке, они нису укључени у извјештај о финансијском положају Банке.

Такође, ванбилансне ставке садрже девизне рачуне државних институција и агенција, као и комерцијалних банака, за које Банка дјелује као агент.

34. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ (НАСТАВАК)

Ванбилансне ставке се састоје од:

У хиљадама КМ	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Депозити USAID-а	3.042	2.825
Депозити нерезидената	3.042	2.825
Депозити Савјета министара БиХ:	30.964	28.785
Депозити Савјета министара БиХ на основу сукцесије	44	41
Депозити Савјета министара БиХ – сервисирање вањског дуга БиХ	9.227	12.977
Депозити Савјета министара БиХ – буџет институција БиХ	1.543	758
Остали депозити Савјета министара БиХ	20.150	15.009
Депозити осталих резидената:	4.048	9.922
Депозити – пензије из Њемачке	12	247
Депозитни рачуни банака	4.036	9.675
Депозити резидената	35.012	38.707
Инвестиције везане за хартије од вриједности - Агенција за осигурање депозита БиХ	37.499	2.034
Инвестиције резидената везане за хартије од вриједности	37.499	2.034
УКУПНО	75.553	43.566

Депозити USAID-а

На основу Уговора о финансијској помоћи између Босне и Херцеговине и Сједињених Америчких Држава за финансирање реконструкције, отворени су посебни каматносни рачуни. Банка за наведене рачуне не обрачунава камате и провизије.

Инвестиције резидената везане за хартије од вриједности

Банка је омогућила Агенцији за осигурање депозита Босне и Херцеговине да инвестира у хартије од вриједности отварајући рачуне (готовински рачун и рачун за хартије од вриједности) који гласе на Банку и Агенцију за осигурање депозита Босне и Херцеговине. Све трансакције на овим рачунима одвијају се између Агенције за осигурање депозита Босне и Херцеговине и асет манаџера. Банка за наведене рачуне не обрачунава камате.

Чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у

У складу са споразумима између Босне и Херцеговине и ММФ-а потписаним у децембру 2002. године, Банка је одређена за фискалног агента и депозитара за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у. Улога Банке као фискалног агента је специфична због аранжмана валутног одбора. Банка дјелује у име Босне и Херцеговине у њеним односима са ММФ-ом, али нема никакву одговорност за средства и обавезе везане уз чланство.

Банка држи рачун специјалних права вучења у ММФ-у, ММФ-ов рачун број 1 и ММФ-ов рачун број 2 у извјештају о финансијском положају. Банка такођер осигурава услуге чувања хартија од вриједности Босне и Херцеговине издатих за покриће чланства у ММФ-у и за реоткуп обавеза, а који су евидентирани у ванбилансној евиденцији.

34. . ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ (НАСТАВАК)

Специјална права вучења у ММФ-у су средства по виђењу деноминована у SDR-у на рачуну отвореном код ММФ-а за Босну и Херцеговину. Банка држи SDR-ове као дио своје функције управљања девизним резервама. Ова средства су каматоносна за Банку. На дан 31. децембар 2018. године специјална права вучења у ММФ-у укључује обрачунату камату у износу од 4 хиљаде КМ (31. децембар 2017.: обрачуната камата је износила 2 хиљаде КМ).

ММФ-ов рачун број 1 је рачун ММФ-а у Банци који се користи за трансакције са ММФ-ом везане за кориштење и отплату ММФ-ових кредита. ММФ-ов рачун број 2 је рачун ММФ-а у Банци који користи ММФ за рачуне и административне исплате у КМ на територији Босне и Херцеговине. Ови рачуни су дио обавеза Банке и исказани су у КМ.

Стање на рачуну квоте је специфична врста имовине која представља уплату за чланство Босне и Херцеговине у ММФ-у и која је деноминована у SDR-у. Квота представља гласачко право Босне и Херцеговине у ММФ-у, ограничења за приступ финансијским изворима ММФ-а и удио Босне и Херцеговине у алокацији SDR-а, која су обрачунска јединица ММФ-а.

Хартије од вриједности издаје Министарство финансија и трезора БиХ и оне се замјењују за КМ. Ове хартије од вриједности су уновчиве на захтјев ММФ-а.

Алокација SDR-а је такође каматоносна. Министарство финансија и трезора БиХ плаћа камату на алокацију SDR-а.

Банка користи нето метод у приказивању финансијске позиције Босне и Херцеговине у ММФ-у, што је приказано у наставку:

У хиљадама КМ

	31. децембар 2018.	31. децембар 2017.
Квота	629.809	615.924
Специјална права вучења у ММФ-у	2.236	1.531
УКУПНО АКТИВА	632.045	617.455
ММФ-ов рачун бр. 1	1.575	1.540
ММФ-ов рачун бр. 2	53	53
Хартије од вриједности	1.042.166	1.205.738
Алокација SDR	382.080	1.898
Обрачуната камата на алокацију SDR	685	373.656
Рачуни плативих трошкова	1.601	447
УКУПНО ПАСИВА	1.428.160	1.583.332
НЕТО ПОЗИЦИЈА БиХ у ММФ-у	796.115	965.877

34. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ (НАСТАВАК)

Квота Босне и Херцеговине у ММФ-у износи 265.200 хиљада SDR на датуме извјештавања. Квота не доноси камату.

Рачун хартија од вриједности, ММФ-ов рачун број 1 и ММФ-ов рачун број 2 предметом су валутног усклађивања увијек када се валута користи у финансијским трансакцијама између ММФ-а и Босне и Херцеговине. Најмање једном годишње, на крају ММФ-ове финансијске године (30. април), сва држања валута у ММФ-у се поново вреднују по важећем курсу SDR-а. Ова вриједносна прилагођавања укључена су у приказаним стањима рачуна.

У 2018. години Банци је дозначена друга транша по основу Проширеног аранжмана (Extended Fund Facility – „EFF“) са ММФ-ом у износу од 145.829 хиљада КМ (противвриједност 63.413 хиљада SDR). Након увећања наведеног износа за рефундацију ММФ-ових накнада за обезбјеђење средстава и умањено за ММФ-ову накнаду за услуге, укупан износ за расподјелу је био 145.822 хиљаде КМ и распоређен према прописаном омјеру.

35. ДОМАЋИ ПЛАТНИ СИСТЕМ И СИСТЕМ ЗА ПОРАВНАЊА

У складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, Банка је одговорна за успостављање и одржавање домаћег платног система и система за поравнање. Од јануара 2001. године, Банка је успоставила два система поравнања у циљу обезбјеђења ефикасног поравнања домаћих међубанкарских платних трансакција: систем бруто поравнања у реалном времену („БПРВ“) и жиро клиринг („ЖК“).

Кредитни ризик

БПРВ систем омогућава учесницима тј. Банци и лиценцираним комерцијалним банкама да врше појединачна и тренутна поравнања платних налога одобравајући и задужујући рачун за поравнање у домаћој валути отворен код Банке. Кроз ЖК систем Банка обезбјеђује клиринг услуге које проистичу по основу извршавања платних налога по принципу мултилатералног клиринга.

Сваки учесник платних система је дужан да прије поравнања платних налога има обезбијеђена средства на рачуну за поравнање отвореном код Банке и мора задовољавати одређене техничке захтјеве.

У складу са улогом Банке како је дефинисано Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, Банка не смије на било који начин кредитирати учеснике БПРВ и ЖК система с циљем обезбјеђивања ликвидности у систему на било који начин.

Оперативни ризик

У циљу минимизирања оперативног ризика унутар домаћег платног система и система за поравнање, издата су Оперативна правила за БПРВ и ЖК системе која одређују минималне стандарде сигурности за функционисање система.

Важећи сигурносни циљеви, политике и процедуре имају сврху да обезбиједе сигурносне мјере и карактеристике. Компјутерски системи и мреже функционишу у складу са успостављеним циљевима и политикама. Сигурносни циљеви и политике се периодично прегледавају. Од сваког појединог учесника се такође захтијева да посједује одређене сигурносне мјере и контроле за извршавања плаћања.

35. ДОМАЋИ ПЛАТНИ СИСТЕМ И СИСТЕМ ЗА ПОРАВНАЊА (НАСТАВАК)

Банка је дефинисала сљедеће процедуре за поравнања у случају непредвиђених ситуација:

- **Планови и мјере за непредвиђене ситуације:** у случају прекида у редовном функционисању платног система и система за поравнање или неког другог непредвиђеног догађаја, Банка је дефинисала мјере за непредвиђене ситуације како би осигурала континуитет у функционисању поузданих, исправних и законитих платних трансакција у платном систему и систему за поравнање.
- **Резервна локација:** Банка је осим примарне локације за платне системе (БПРВ, ЖК и SWIFT), на којој постоје редувантни системи (у случају пада једног, прелази се на други систем на примарној локацији), успоставила и функционалан DR (Disaster Recovery) систем на локацији Главне банке Републике Српске Централне банке Босне и Херцеговине Бања Лука.

Управа Банке сматра да систем посједује довољан капацитет за одржавање поузданог оперативног рада.

36. ДОГАЂАЈИ ПОСЛИЈЕ ДАТУМА ИЗВЈЕШТАВАЊА

Банка је измијенила методологију обрачуна вјероватноће неиспуњења обавеза која се од 1. јануара 2019. године заснива на транзиционим матрицама. Банка користи корпоративне транзиционе матрице за процјену вјероватноће неиспуњења обавеза иностраних комерцијалних банака, док за изложеност према иностраним државама (иностраним централним банкама и владама) Банка користи транзиционе матрице држава. На дан 31. децембар 2018. године укупан износ резервација за очекиване кредитне губитке износио је 12.133 хиљаде КМ. Промјена рачуноводствене процјене резултирала је признавањем смањења резервација за очекиване кредитне губитке у укупном износу од 9.821 хиљаду КМ у добит или губитак у јануару 2019. године.

Изузев наведене објаве, у периоду између 31. децембра 2018. године и датума издавања ових финансијских извјештаја није било догађаја који би захтијевали усклађивање или који су значајни, али не захтијевају усклађивање.

